

F

K R U S E N S T E R N ' S
REIZE OM DE WERELD.

DERDE DEEL.

RE

AN

REIZE OM DE WERELD,

GEDAAN IN DE JAREN

1803, 1804, 1805 en 1806,

OP BEVEL VAN

ALEXANDER DEN EERSTEN,

KEIZER VAN RUSLAND,

DOOR

den Kapitein der Keizerlijke Marine,

A. J. VON KRUSENSTERN.

DERDE DEEL.

Mit het Hoogduitsch vertaald.

Gezigt van de Grot van Camoens op Macao. blavo.

TE HAARLEM

bij A. LOOSJES Pz.

MDCCCXII.

Ter drukkerij van G. PONT te Drecht.

NW
SIOAIR
K94 ro
v.8-4

H. C. HALL
#1923
1923

A
C
De
Wij
ien d
de Ka
van S
ging o
Verge
ters e
fouten
gaan l
gelijke
van he
van K
vaarlijk
land —
het No
schrijvi
Maria
taren in
derbaai

I N H O U D

D E S

DERDEN DEELS.

ACHTTIENDE HOOFDDEEL.

Opneming van de Oos'tkust van Sachalin.

De *Nadeshda* zeilt uit de baai *Awatscha* — Wij zien de *Kurilische* eilanden — Wij zeilen door het Kanaal *Nadeshda* — Storm bij de Kaap *Patience* — Aankomst aan de kust van *Sachalin* — Gezicht van het land — Ligging en beschrijving van de Kaap *Patience* — Vergelijking der Lengte naar de Chronometers en naar de Maansafftanden — Groote fouten, die men bij deze waarnemingen begaan kan — Geschikte werktuigen voor dergelijke waarnemingen ter zee — Voortzetting van het opnemen van *Sachalin* ten Noorden van Kaap *Patience* — Berg *Tiara* — Gevaarlijke ondiepte op eenigen afstand van land — Aanhoudende nevel — Wij bereiken het Noordelijke einde van *Sachalin* — Beschrijving en ligging der Kapen *Elizabeth* en *Maria* — Wij vinden eene Kolonie van Tartaren in eene baai, die den naam van *Noorderbaai* bekomt — Beschrijving van deze

* 2

baai

baai — Opneming van de Noordwest-kust van *Sachalin* — Dezelve bestaat geheel uit duinen — Wij zien de tegenoverliggende kust van *Tartarijen* — Bereiken het Kanaal, dat *Sachalin* en *Tartarijen* scheidt — Wij zijn genoodzaakt terugtekeeren — Hevige stroommen in de nabijheid van het Kanaal — Waarschijnlijke nabijheid van den mond der *Amur* — Wij ankeren aan den Noordwestelijken hoek van *Sachalin* in eene baai, die den naam van *Nadeshda* bekomt . Bladz. 1

NEGENTIENDE HOOFDDEEL.

Terugtocht naar Kamtschatka.

Verblijf in de baai *Nadeshda* — Zij is door Tartaren bewoond — Ergdenkend gedrag van dezelve — Korte schets van derzelver zeden en gebruiken — Beschrijving van derzelver huizen — Gissing omtrent de aan den Noordelijken hoek van *Sachalin* aangelande Tartaren — Geographische ligging van de baai *Nadeshda* — Wij zeilen ten tweedemale naar de tegenoverliggende kust van *Tartarijen*, zonder dat wij dezelve kunnen zien — Gissing omtrent derzelver strekking — Onmogelijkheid van de Tartaarsche kust van de *Amur* tot aan de Russische grenzen te onderzoeken — Plan, dat ik daartoe in *Japan* ontworpen had — Noodzakelijkheid, dat deze streek van uit de haven *Udinsk* onder-

zocht

zocht worde — Bewijsgronden, dat *Sachalin* en *Tartarijen* niet door een Kanaal gescheiden zijn — Bevestiging van deze meening door Kapitein BROUGHTON — Voortzetting van onze vaart van *Sachalin* naar *Kamtschatka* — Het eiland *St. Jonas* — Onnaauwkeurige opgave van deszelfs ligging — Aanhoudende nevel en stormachtig weêr — Wij doorsnijden de *Kurilische* eilanden — Aankomen in de *Awatscha*-baai . . . Bladz. 32

TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

*Laatste verblijf der Nadeshda in de Haven
St. Peter en Paul.*

De *Nadeshda* veroorzaakt niet weinig ontfeltenis in *Petropawlowsk* — Aankomst van een Transport-schip van *Ochotzk* — De levensmiddelen, door dit schip aangebragt, zijn meest onbruikbaar — Gewone manier in *Ochotzk* van vleesch intezouten en befchuit intepakken — Aankomst van een schip van de Amerikaansche Compagnie uit *Unalaschka* — Wij krijgen berigt van de *Newa* — De Luitenant KOSCHELEFF komt uit *Nischney-Kamtschatsk*, met eene volmagt van den Gouverneur, om de *Nadeshda* met alles rijkelijk te voorzien — De Officieren van de *Nadeshda* rigten een Monument op, ter gedachtenis van den Kapitein CLERKE en den Sterrekundige DELISLE DE LA CROYERE —

Ontkomen van Japanfche fchipbreukelingen van *Kamtschatka* — *Iwaschkin* — De Gefchiedenis van deszelfs ballingschap — De Gebroeders *Wereschagin* — Bij het uitzeylen uit de baai *Awatscha* geraakt de *Nadeshda* op eene Zandbank, waardoor haar verblijf nog drie dagen verlengd wordt — Zij verlaat *Kamtschatka* — Sterre- en fcheeps-kundige waarnemingen in de haven van *St. Peter en Paul* Bladz. 91

EEN-EN-TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

Over den tegenwoordigen toefland van Kamtschatka.

Inleiding — Befchrijving der haven van *St. Peter en Paul* en derzelver ommeftreken — Vruuchtbaarheid van den grond op het binnenfte gedeelte van *Kamtschatka* — Oorzaken, waardoor men aldaar tot hiertoe zoo zeer gebrek heeft aan eigene voortbrengfels — Korte fchets van de levenswijfs der Ruffen op *Kamtschatka* — Zij hebben gebrek aan alles, zelfs aan zout en brood — De *Nadeshda* verzorgt *Kamtschatka* voor eenige jaren met zout — Noodzakelijkheid, dat men bekwame Geneesheeren naar *Kamtschatka* zende — Weldadige verandering ten opzigte der Officieren op *Kamtschatka* — Gebrek aan bouwstoffen in de nabijheid van *St. Peter en Paul* — Ellendige woningen — De boeren, die naar

Kamt-

Kamtſchatka gezonden werden, bemoeijen zich weinig met den landbouw — De reden daarvan — Gebrek aan Vrouwen, en ſchadelijke gevolgen van dit gebrek — Schets van de Kamtſchadalen — Hunne woningen — Hunne geregthandel — Pligten van den *Tajon* en *Jesſaul* — Schatting, die de Kamtſchadalen opbrengen — Manier, waarop de Kooplieden tot dus verre hun' handel op *Kamtſchatka* gedreven hebben — Nieuwe ſchikkingen van het beſtuur, den handel betreffende, ten beſte der Kamtſchadalen — Noodzakelijkheid, dezelve zoo veel mogelijk te behouden — Onontbeerlijke dienſten, welke de Kamtſchadalen verrigten . . . Bladz. 120

TWEE-EN-TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

Vaart van Kamtſchatka naar Macao.

Plan tot deze vaart naar *China* — Aanhoudend ongunſtig weêr maakt het onmogelijk, dat wij het land door de Spanjaarden in 1634 gezien, verder kunnen zoeken — Hevige ſtorm op de Breedte van 31° en 38° — Verſcheidene kenteekenen van de nabijheid van land — Vergeefsſch zoeken van de eilanden *Guadeloupas*, *Malabrigos* en van het eiland *Don Juan* — Wij zien het *Zwavel*-eiland en het *Zuid*-eiland — Wij rigten onzen koers naar de Zuidſpits van *Formoſa* — Wij paſſeren in een' zeer ſtormachtigen nacht het

Kanaal tusfchen *Formofa* en de *Bashee*-eilanden — Wij zien de rots *Pedro-blanco* en de kust van *China* — Wij zien eene groote vloot van Chinefche Zeeroovers — Eenige berigten aangaande deze Roovers — Wij gaan op de reede van *Macao* ten anker . Bladz. 175

DRIE-EN-TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

Verblijf in China.

De *Nadeshda* zeilt in de *Tyfa* — Aankomst van eenen Chinefchen *Comprador* — Wij vernemen, dat de *Newa* nog niet in *China* aangekomen is — Dit brengt ons in eenige verlegenheid — Verklaring aan de Chinefche Regering aangaande onze aankomst en verblijf te *Mocao* — Benaauwde toestand der Portugezen op *Macao* — Zij worden met weinige infchikkelijkheid door de Chinezen behandeld — Onaangename toestand van den Gouverneur op *Macao* — Het verlies van *Macao* is waarfchijnlijk eerlang te wachten — Prachtige tuin van den Heer DRUMMOND — CAMOENS Grot — Aankomst der *Newa* met eene rijke lading pelterijen — Ik ga met de *Newa* naar *Canton*, om daar verlof te bekomen voor de *Nadeshda*, om naar *Canton* te zeilen — Aankomst der *Nadeshda* te *Whampoa* — Moeijelijkheden om den handel in *Canton* aan den gang te krijgen — Door de medehulp van een Engelsch Huis wordt

de lading der *Newa* verkocht — Wij maken ons gereed tot ons vertrek uit *China* — Plotfeling bevel van den Onder-koning van *Canton*, om de *Nadeshda* en de *Newa* aantehouden — Voorstellen daaromtrent gedaan — De Heer DRUMMOND, Voorzitter bij de Engelsche Faktoriĳ, trekt zich de zaak der Russische schepen met den grootsten ijver aan — Eindelijk bevel, de schepen te laten afzeilen — De *Nadeshda* en de *Newa* verlaten *Whampoa* Bladz. 202

VIER-EN-TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

Berigten over China.

Inleiding — Algemeene aanmerkingen over het karakter der Chinezen — Opstand in de Zuidelijke en Westelijke Provintien van *China* — Maatregelen, welke de Regering tegen de Rebellen genomen heeft — Derzelver aanzienlijke magt — Verscheidene zaamverbondene gezelschappen in het binnenste van *China* tegen de tegenwoordige Regering en de Dynastie *Mantchou* — KIA-KING, tegenwoordige Keizer van *China* — Zamenzweringen tegen zijn leven — Inhoud van het Manifest, bij deze gelegenheid door hem uitgevaardigd — Lot der zaamgezworenen — Onlangs plaats gehad hebbende veranderingen aan het hof van *Peking* — Zorgeloosheid van de Chinese Ambtenaren — In-

zonderheid bij brand zichtbaar — Invoering van de Koepokken in *China* door den Engelschen Geneesheer PIERSON — Gelukkige voortgang van dezelve — Te late aankomst van eenen Spaanschen Geneesheer in *China* met hetzelfde oogmerk — Toestand van den Christelijken Godsdienst in *China* — Inhoud van het Keizerlijk Edikt ten opzichte van de Zendelingen en den Christelijken Godsdienst — Vervolging der Zendelingen — Aanleiding daartoe — Gevankelijk verblijf van twee Russen in *Canton* — Een Hindostanische *Fakir* in *Canton* — Berigten over denzelfden — Over den tegenwoordigen toestand van den Europeischen handel in *Canton* — Misbruiken van den *Hoppoo*, of Directeur der tollén — Voorstel tot uitbreiding van den Russischen handel in *Canton* — Prijzen der voornaamste waren en levensmiddelen ter dezer plaatse — Beantwoording van eenige vragen, door den Staatsraad WÜRST opgegeven, de Chinesche Staatsgesteldheid betreffende Bladz. 233

VIJF-EN-TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

Vaart door de Chinesche Zee.

De *Nadeshda* en de *Neva* verlaten de kusten van *China* — Lengte van *Poolo-Wawoor*, van *Macao*, het groote *Ladronen*-eiland, en van het eiland *Potoc* — Pogingen van verscheidene Engelse Zeevaarders, om de beschrij-

vin-

vin
bet
nac
de
Wa
naa
Zeil
der
de
de
naal
het
schen
anke
en
van
lijken
gebre

ZE

Vaa

De
van
Door
Fout
van
Kaap
lona
Aanme
lingen

vingen en kaarten der Chinesche Zee te verbeteren — Wij zeilen *Poolo-Sapato* in den nacht voorbij — Over de *Andrada*-rots en de Ondiepte *Middelburg* — Wij zien *Poolo-Wawoor* — Verbetering van onze Horologies naar de bekende Lengte van dit eiland — Zeilen door de straat *Gaspar* — Bepaling der Lengte van het *Noorder*-eiland, volgens de Chronometers — De *Nadeshda* zeilt in de straat *Sunda* door het *Zutphensche* kanaal — Voorkeur van deze pasfagie boven het kanaal *Bantam* — De *Nadeshda* gaat tusfchen de eilanden *Crocatoa* en *Tamarin* voor anker — Bepaling der Lengte van *Crocatoa* en het *Prinsfen*-eiland — Gevaarlijke ligging van het fchip bij eene ftilte aan den Zuidelijken ingang van de straat *Sunda* — Over de gebrekkige kaarten van de straat *Sunda* . Bl. 307

ZES-EN-TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

Vaart van de Straat Sunda tot de Aankomst der Nadeshda te Cronftadt.

De *Nadeshda* en de *Newa* verlaten de kust van *Java* — Wij zien de *Kersmis*-eilanden — Doorsnijden den Zuidelijken Keerkring — Fout van onze Chronometers — Scheiding van de *Newa* — De *Nadeshda* zeilt om de Kaap de *Goede Hoop* — Aankomst te *St. Helena* — Wij vinden hier de *Newa* niet — Aanmerkingen over *St. Helena* — Vreemdelingen verkrijgen de vrijheid niet, het binnen-

XII INHOUD DES DERDEN DEELS.

ste gedeelte van het eiland te bezien — Aanleiding tot eene strenge herhaling van dit bevel — Treurig voorval aan boord van de *Nadeshda* gedurende derzelver verblijf te *St. Helena* — De *Nadeshda* verlaat *St. Helena* — Over het voordeel van op de terugreis uit *Indien* de Linie in de nabijheid van *Amerika*, als veel Oostelijker, te doorsnijden — DAPRES en COOKS meening daaromtrent — Afwijking van de Magneetnaald op den Evenaar, vergeleken met vroegere waarnemingen — NICHOLSONS regel de Linie te doorsnijden — Wij krijgen den Noordoostelijken Pasfaat — Pasferen den Noordelijken Keerkring — Koers naar de Noorder-spits van *Schotland* — Over de ligging van het eiland *Rockall* — Wij zien de *Orcades* en de *Shetland*-eilanden — Zeilen tusfchen deze eilanden — Ligging van de eilanden *Fulo*, *Fairhill* en van Kaap *Hangcliff* — Geringe fout in onze Horologies, naar de Lengte van dit voorgebergte, door *Lord MULGRAVE* bepaald — Wij ontmoeten in de Noordzee een Engelsche Corvet en Fregat — Vernemen van het laatste, dat de *Newa* onder Convooi van eene Engelsche Brik uit *Engeland* naar *Cronstadt* is gezeild — Zien de kust van *Noorwegen* — Aankomst te *Kopenhagen* — Bezoek van zijne Koninklijke Hoogheid, den Prins FERDINAND van *Denemarken*, aan boord van de *Nadeshda* — Vertrek van *Kopenhagen* — Aankomst te *Cronstadt* den 19 Augustus 1806 . Bladz. 334

ACHT-

D
rili
die
dekt
wens
te z
zood
Breed
tot
zoo
wij v
ontwo
lingen
ze ka
naauw
misch
dat w
flechts
Na
en fle
verdeel
van de
Onneko
tan; d

(*) M
III.

ACHTTTIENDE HOOFDDEEL.

Opneming van de Oostkust van Sacha'in.

Daar wij, op onzen laatsten togt langs de *Kurilische* eilanden, de ligging van den *Val*, dat is die groep rotsen, welke wij bij die eilanden ontdekten, niet naauwkeurig konden bepalen (*), wenschte ik daaromtrent, op deze vaart, beter te zullen slagen. Ik nam derhalve mijn' koers zoodanig, dat wij de *Kurilische* eilanden op de Breedte van 48° 50' doorsneden. Ik hield mij, tot op de parallel van de *Kurilische* eilanden, zoo na mogelijk aan land, om de kaart, die wij van dit gedeelte der kust van *Kamtschatka* ontworpen hadden, door nieuwe hoeken en peilingen verder te voltoojien; ook geloof ik, dat deze kaart, van Kaap *Lopatka* tot *Schipunskoy Nos*, naauwkeurig zal bevonden worden, uitgezonderd misschien een klein gedeelte bij Kaap *Lopatka*, dat wij, door het opkomen van eenen nevel, slechts eenige oogenblikken konden zien.

Na eenen digten nevel, die vier dagen duurde, en slechts omtrent den middag, eenige uren zich verdeelde, zagen wij, des morgens te 9 uren van den 9 Julij, de zuidelijke Piek op het eiland *Onnekotan* en de Piek op het eiland *Charamukatan*; de eerstgenoemde 26° in het N. W., de

laatst-

(*) Men zie bladzijde 261 van het Tweede Deel.

III. DEEL.

A

laatstgemelde 30' in het N. W., op een' afstand van omtrent 70 mijlen. Een dikke bank van nevel strekte zich van het N. W. tot het Z. W. uit, en bijaldien ik niet stellig overtuigd ware geweest, dat ik in dezen hoek geen land zien konde, zouden wij deze bank zeker voor land hebben aangezien, zoo veel geleek dezelve daarop. Des middags bevonden wij ons op 48° 10' Noorder Breedte en 204° 34' 30" Wester Lengte. Uit deze waarnemingen bleek het, dat 'er gedurende de laatste vierentwintig uren een stroom liep naar het Z. W. $\frac{1}{2}$ Z., welks kracht eene mijl in het uur bedroeg. Deze zoo sterke stroom belette mij, de klippen op te zoeken, die omtrent 20 mijlen Noordelijker moeten liggen. Kort na den middag zagen wij de Piek *Sarytscheff* in het Z. W. 85°. Te drie uren hadden wij dezelve juist in het W., waaruit wij konden opmaken, dat hare Breedte 48° 05' 30" is; op onzen vorigen togt hadden wij hare Breedte op 48° 06' 30" bepaald. Volgens het gemiddelde van beide, is dus hare Breedte 48° 06' 00", die nu als de ware Breedte van deze Piek kan aangenomen worden. Derzelver lengte is 206° 47' 30" W. De eilanden *Charamukatan*, *Schiaschkotan*, *Ikarma* en *Tschirinkotan* lagen, ten zelfden tijde, van ons in het N. W. 15°, N. W. 24°, N. W. 43° en N. W. 53°. Het kleine eiland *Musfir*, dat zich, op onze vorige vaart, zoo onverwacht aan ons opdeed, zagen wij ditmaal niet, schoon hetzelfde slechts op een' geringen afstand van het eiland *Raukoke* ligt. Hetzelfde is te klein en te laag,

la
ke
we
dik
den
wo
On
ons
beve
zijn
zou
hoor
golv
oorz
breke
eenen
den t
dat o
vadem
ge ze
peilen
daar n
demen
deel de
gens t
Tschir
eiland
gedeeft
zich n
hier 39
gunstig
Raukoke

laag, om op den afstand, waarop wij ons van deze keten van eilanden bevonden, gezien te kunnen worden. Des avonds te 6 uren kwam 'er een dikke nevel op, die den geheelen nacht en ook den volgende morgen bleef hangen; de wind woei intusfchen frisch uit het O. Z. O. en O.. Onze toestand was zeer onaangenaam, daar wij ons in de nabijheid van deze gevaarlijke eilanden bevonden, alwaar de stroomen zoo verbazend snel zijn; waren deze ook Noordelijk geweest, dan zouden wij zeer nabij den *Val* geweest zijn. Wij hoorden gestadig het geraas van voortrollende golven, doch konden niet bepalen, of dit veroorzaakt werd door eene branding, of door het breken van elkander kruisen te stroomen. In zulk eenen onaangenaamen toestand bragten wij reeds den tweeden nacht door. De nevel was zoo dik, dat onze horizon zich op het hoogst slechts tien vademen uitstrekke. Wij laveerden onder weinige zeilen, en peilden vlijtig. Intusfchen is het peilen bij deze eilanden eene nuttelooze voorzorg, daar men, op 50 vademen van land, met 150 vademen geen grond bereiken kan. Eindelijk verdeelde zich de nevel op den 17 Julij, des morgens te 4 uren. Wij zagen de eilanden *Ikarma*, *Tschirinkotan*, *Mosfir* en *Raukoke*. Van het eiland *Raukoke* zagen wij slechts het benedenste gedeelte. Zelfs de Piek *Sarytscheff* vertoonde zich niet. Wij bevonden, dat de Magnete-naald hier 3° 12' Noordoostering had. Daar de wind gunstig was, besloot ik tusschen het eiland *Raukoke* en dat, hetwelk ten Zuiden het naast

bij hetzelfde ligt, en het Twaalfde is, of het eiland *Matava* door te zeilen. Daar de horizon, na het optrekken van den nevel, ongemeen helder was, hoopte ik bij deze gelegenheid nog meer van de zuidelijke *Kurilische* eilanden te zullen zien. Het gelukte ons ook, om, behalve het eiland *Matava*, het eiland *Raschada* en een gedeelte van *Ketoy*, of het Veertiende en Vijftiende eiland te zien. Het laatste is het zelfde, dat op de Franche en Engelsche kaarten *Marikan* genoemd wordt.

Ten 8 uren hadden wij het kanaal tusschen de eilanden *Raukoke* en *Matava* doorgezeild, en wij namen nu onzen koers naar het Westen. Deze straat, die ik het *Kanaal der Nadeshda* genoemd heb, behoort onder de beste, die bij deze keten van eilanden worden gevonden. Zij is 16 mijlen breed, en volkomen veilig. Den stroom, welks loop in het kanaal westelijk is, vonden wij zeer sterk; het breken der golven maakte een groot geraas, dat zeer veel van het geraas eener branding had. Eene menigte vogels zwom op het water.

Schoon in de eerste dagen na ons vertrek van *Kamtschatka*, de rekening volgens het Zeelog, van de ware Lengte $1\frac{1}{2}$ graad verschilde, bedroeg echter deze fout den 11 Julij slechts 6 minuten. Het zou dus een' Zeeman kunnen gelukt zijn, de Lengte van de *Kurilische* eilanden op de Parallel, waarop wij dezelve dezen dag doorsneden, naar de zeer onzekere Methode der Scheepsrekening, zonder fout te bepalen. Zulk een gelukkig toeval

va
fel
rei
tus
Len
elka
dige
mo
wor
nieu
Leng
offici
niet
reizen
De
trokk
ligen
vinder
vieren
woei
Z. W
N. W
helder
des mi
212° 3
Patiens
kust v
zelve n
Voorge
doch m
Maanda
op 48°

val kan evenwel slechts zelden plaats hebben; en schoon eenige malen, zelfs op eene langdurige reis, eene bewonderenswaardige overeenstemming tusschen de Lengte volgens het Zeelog en de *ware* Lengte, (doordien de verschillende stroomen elkander doodden) plaats gehad, en den onkundigen dikwijls een' ijdelcn triomf verschaft heeft: moet zulks echter in geencn deele als een bewijs worden aangevoerd tegen de stelling, dat de nieuwere Methoden de eenige ware zijn, om de Lengte naauwkeurig te bepalen. De kundige Zee-officier is hiervan genoeg overtuigd, en zal dus niet verzuimen deze Methoden zelfs op de kortste reizen te bezigen,

De nevel, die slechts voor eenige uren opgetrokken was, als ware het, om ons eenen veiligen weg tusschen de *Kurilische* eilanden te doen vinden, kwam te 10 uren weder terug, en duurde vierentwintig uren onafgebroken voort. De wind woei frisch uit het Oosten, liep daarna naar het Z. W., en eindelijk, op den 13 Julij, naar het N. W. om. Hij verdeelde den nevel, en bragt helder weder mede. Op dezen dag bevonden wij des middags de Breedte te zijn $48^{\circ} 21' 28''$ N. en $212^{\circ} 32' 43''$ W. Onze koers was juist op Kaap *Patience* gerigt, waar wij ons onderzoek van de kust van *Sachalin* afgebroken hadden, en hetzelfde nu weder wilden beginnen. Terwijl wij dat Voorgebergte naderden, liet ik vlijtig peilen, doch men vond geen' grond. Het was eerst op Maandag den 15 Julij, des morgens te 10 uren, op $48^{\circ} 27'$ Breedte en $214^{\circ} 53'$ Lengte, dat wij

met 77 vademen een' bodem van grof zand peilden, en drie mijlen Noordelijker met 72 vademen een' rotsachtigen grond vonden; wij bevonden ons toen zoowel van Kaap *Patience* als van het *Robben-eiland* 23 mijlen. Het schip was den geheelen morgen door eene menigte van Zeehonden en gansche zwermen van vogels omringd. Wij zouden zekerlijk land gezien hebben, indien het weêr helder ware geweest, maar onze horizon strekte zich, op het meest, slechts 10 of 12 mijlen uit, zonder dat wij evenwel nevels hadden. Ik rekende, dat ik vrij naauwkeurig ten Z. van Kaap *Patience* was, en stuurde dus regelregt naar het N.; maar een dikke nevel, die te 3 uren na den middag opkwam, noodzaakte ons, tot 5 uren bijteleggen. Wij moesten op de Breedte van $48^{\circ} 50'$ z'n. De diepte was 100 vademen boven eenen rotsachtigen grond. Den volgenden morgen trok de nevel op. Ik wilde van dit gunstig oogenblik, dat de lucht zonder nevel was, gebruik maken, om land op te zoeken, vóór dat de storm, dien het vallen van den Barometer aankondigde, begon. Spoedig was de hemel bewolkt, het regende sterk en de wind werd zoo hevig, dat wij de marszeilen moesten reven. Tegen den middag wies hij tot een' storm. Des avonds te 5 uren woei hij het hevigste. Hij scheurde onze marszeilen, en wij bleven slechts één fok- en de storm-zeilen behouden. Deze storm, die uit N. O. begon, langzaam naar het N. omliep, en in het N. W. eindigde, dreef ons 50 mijlen van de kust. De Barometer, die tot op

op
tro
da
fel
we
nu
dat
ond
wel
eene
van
W.
verte
hoog
naar
65 v
omtr
zui-
zien l
naar
toe;
Me
zagen
teren
Patien
frisch
gedeel
kunne
land t
len ge
wind,
zaakte

op 28 duimen 9 lijnen gevallen was, begon omtrent middernacht weder te rijzen. De storm bedaarde, en wij hadden den volgenden dag het schoonste weêr. Nadat het eenige uren stil geweest was, liep de wind naar het Z., en ik nam nu, met alle zeilen, mijn' koers naar land, dat wij eindelijk des avonds te 8 uren, bij het ondergaan der zon, in het gezigt kregen, hoewel nog zeer onduidelijk; want het was door eenen dikken nevel bedekt. Hetzelve strekte zich van het Z. W. naar het W. Z. W. uit. In het W. Z. W. hadden wij effen, hoog land, evenwel vertoonde zich bijzonder eene in het oog vallende hoogte, terwijl zich laag land aan beide zijden naar het N. en Z. uitstrekte. De diepte bedroeg 65 vadem en boven een' kleigrond; wij waren omtrent 10 mijlen van land. Daar wij aan den zuidelijken hoek van Kaap *Patience* geen land gezien hadden, laveerden wij, gedurende den nacht, naar het Z.. De diepte nam tot 100 vadem toe; de grond bleef klei.

Met het aanbreken van den dag, den 18 Julij, zagen wij het vlakke, hooge land, dat wij gisteren gezien hadden, in het W., en tevens Kaap *Patience* in het Z. W. 17°. De wind woei frisch uit het Z.. Ik hoopte derhalve, dat ik dit gedeelte der kust nog heden naauwkeurig zou kunnen opnemen, en was ten dien einde het land tot op eenen afstand van ten hoogste 3 mijlen genaderd. Een dikke nevel en een sterke wind, die langzaam naar het O. omliep, noodzaakte ons echter, om ons terstond weder van

het land te verwijderen, en eene betere gelegenheid aftewachten. De diepte nam langzaam toe. Zes mijlen ten O. van het boven gemelde vlakke, hooge land, was dezelve 60 vademen en nog twee mijlen Oostelijker 75 vademen, boven een' rotsachtigen grond. De nevel bleef aanhouden, bij afwisselend regenachtig weêr, tot 10 uren van den volgenden morgen van den 19 Julij, wanneer het helder werd. Wij naderden nu terstond, met eenen flauwen W. wind, het land, en des morgens te 11 uren zagen wij ten tweedenmale de kust van *Sachalin*. Op den middag bevonden wij, dat onze Breedte $49^{\circ} 00'$ en onze Lengte $214^{\circ} 42'$ was. Des namiddags te 3 uren zagen wij Kaap *Patience* in het W. Z. W. en het *Robben-eiland* in het Z. W. $\frac{1}{2}$ Z.

Kaap *Patience*, die naar onze waarnemingen op $48^{\circ} 52' N.$ Breedte en $215^{\circ} 13' 48'' W.$ Lengte ligt, is een zeer laag voorgebergte. Hetzelve bestaat uit een' dubbelden heuvel, die stomp van boven is; eene vlakke landtong strekt zich van dezen heuvel vrij ver naar het Z. uit. Ten N. van de Kaap is het land ook zeer laag. Het eerste eenigzins verhevene land, dat zich in deze rigting opdoet, is de voorheen gemelde heuvel op $48^{\circ} 57'$. Hier door is de ligging van Kaap *Patience*, die door derzelver geringe hoogte niet terstond gezien wordt, vrij kenbaar. Het midden van het *Robben-eiland*, waarvan wij op onzen vorigen togt het westelijke rif gezien hadden, ligt op $48^{\circ} 32' 15''$ en $215^{\circ} 37' 00''$. Ik heb reeds, in het Zestiende Hoofddeel, van de Noord-

60
dat
Zu
mij
wie
We
ope
mas
daar
wij
schei
te v
land
Het
uitlo
word
doch
den
waard
hebbe
De
minge
naar h
naar
waren
75 en
Des m
waarne
bij het
den w
wij zo

oostelijke en Zuidwestelijke grenzen van dit Rif, dat het eiland omringt, melding gemaakt.

Nadat nu deze twee gewigtige punten van het Zuidoostelijk *Sachalin* bepaald waren, nam ik mijn koers naar het N., en wel langs de kust, wier rigting van den gemelden heuvel af eenigzins Westelijk was. Hier vertoonde zich eene diepe opening, in welke, zelfs uit den top van den mast, geen land te zien was. Ik veranderde daarom mijn' koers naar het W. N. W., totdat wij ons hadden overtuigd, dat hier geene landscheiding zijn konde. De Baai, die op de Breedte van $49^{\circ} 05'$ ligt, en van alle kanten door laag land is omringd, heb ik *Vlakke-baai* genoemd. Het kwam mij voor, dat hier eene groote rivier uitloopt. Van het Noordelijk eind dezer Baai wordt het land naar het N. al gaande weg hooger, doch deszelfs hoogte blijft zeer matig. Wij konden nergens eenig uitstekend punt bemerken, waardoor wij onze opneming gemakkelijk zouden hebben kunnen volbrengen.

De 20 Julij beloofde ons voor onze waarnemingen veel goeds. In den nacht liep de wind naar het Z. Z. W. Ik nam terstond mijn' koers naar het land, waarvan wij omtrent 10 mijlen waren verwijderd. Op dezen afstand peilden wij 75 en 80 vademen boven een' rotsachtigen grond. Des morgens te 4 uren hadden wij de noodige waarnemingen gedaan, en stuurden nu N. W., bij het schoonste weêr. Reeds sedert lange hadden wij slecht weêr gehad. Wij hoopten, dat wij zoo lang vrij van nevels zouden blijven,

als de Z. W. wind waaide, want zonder de minste uitzondering kwam 'er een nevel op, zoodra de wind Z. O. of O. was. De kust, welks rigting van den noordelijken hoek der *Vlakkebaai* tot op $49^{\circ} 30'$ Breedte, N. W. 19° was, leverde in de gedaante van het land dezelfde gelijkvormigheid op, die wij reeds gisteren waarnamen; evenwel zagen wij dieper landwaarts verscheidene rijen van meest hooge bergen. De oevers waren klippig en van eene witte kleur. Tusschen twee eenigzins vooruitstekende heuvels, van welke de zuidelijkste geheel afgescheiden scheen te staan, zal waarschijnlijk eene zeer goede haven gevonden worden. 'Er lag tusschen de twee Voorgebergten een dikke nevel, die ons belette, ons hiervan genoegzaam te overtuigen, schoon wij ons op geen' zeer verren afstand bevonden. Naar de ligging van het land te oordeelen, moet hier eene kleine rivier in zee uitloopen. Gaarne zou ik dit oord nader onderzocht hebben. Daar het echter de eerste heldere dag was, die ons aan deze, doorgaans met nevelen bedekte kusten ten deel viel, en wij slechts weinige foortgelijke durfden verwachten, kon ik niet besluiten, dit schoone en voor ons zoo kostelijke weêr tot een' onderzoek te besteden, welks uitflag zoo geheel onzeker was. Omdat evenwel Zeevaarders, na ons, in staat mogen zijn, dit punt zonder moeite te vinden, geef ik hier deszelfs Breedte en Lengte op. Dezelve zijn $49^{\circ} 29' N.$ en $215^{\circ} 38' W.$, 7 mijlen ten Westen van een Voorgebergte, dat ik, naar den

Vijf-

Vi
lin
en
V
der
die
eers
voo
sche
gens
digd
van
chro
duren
verfe
flecht
gedul
om d
gen,
niet d
logies
geval
ington
namen
Zon e
waarne
gies e
HORN
eene fo
wij, o
dag ze
kende

Vijfden Luitenant van mijn fchip, Kaap *Bilingshaa'en* genoemd heb, en dat op $49^{\circ} 35' N.$ en $214^{\circ} 34' 15'' W.$ ligt.

Vóór dat ik het verhaal vervolg van ons verder onderzoek van de Oost-kust van *Sachalin*, die wij van de Europeërs het geluk hadden het eerst te bezoeken, acht ik het niet overbodig vooraf iets te zeggen aangaande de Astronomifche bepalingen, welke de gronden uitmaken, volgens welke wij de kaart van deze kust vervaardigd hebben. Onze twee Chronometers No. 128 van ARNOLD en die van PENNINGTON (de Zakchronometer van ARNOLD No. 1856, bleef gedurende ons verblijf te *St. Peter en Paul* slaan) verfchilden, federt ons vertrek van *Kamtſchatka*, flechts drie *tijd*-feconden van elkander. Met ongeduld wachtten wij derhalve op gunftig weer, om door Maans-waarnemingen ons te overtuigen, dat de oorzaak van deze overeenftemming niet daarin te zoeken was, dat bij beide Horologies dezelfde fout plaats had, gelijk zulks het geval geweest was op onze vaart van de *Washington*- tot de *Sandwich*-eilanden. Den 7 Julij namen wij zes rijen van afstanden tuffchen de Zon en de Maan. Het gemiddelde van mijne waarnemingen gaf voor de fout van de Horologies $21' 30''$, het gemiddelde van die van Dr. HORNER $27' 45''$ te Westelijk. Daar zoo groot eene fout ons onmogelijk toefcheen, vermoedden wij, dat de fout in de Maans-tafelen op dezen dag zeer groot moest zijn. Dr. HORNER berekende daarom de Maans-lengte uit de tafelen van

BURG,

BURG, en vond, dat de fout van dezelve 75 seconden was, hetwelk eene verandering van $28' 45''$ in de geographische lengte maakt; derhalve was de fout van de Horologies, volgens mijne waarnemingen $= 7' 15''$ en volgens Dr. HORNER $1' 00''$ te Oostelijk. Den 19 Julij, hadden wij, bij de gunstigste omstandigheden, ieder 10 rijen van Afstanden, elke rij, gelijk gewoonlijk, uit 5 en 6 Afstanden bestaande, genomen. Doch wij vonden wederom een onderscheid van bijna 20 minuten tusschen de Horologies en onze waarnemingen. 'Er moest derhalve ook op dezen dag eene groote fout in de Maans-tafelen plaats hebben. Dr. HORNER berekende dezelve volgens de tafelen van BURG, en vond de fout van de Maans-lengte in de *Connoissance des tems* + 40 seconden, hetwelk eene verandering van 19 minuten in de Lengte veroorzaakt. De fout van de Chronometers was dus naar zijne waarnemingen slechts 15 seconden, volgens de mijne $3' 12''$ te Oostelijk. Den 20 Julij had wederom elk van ons 5 rijen van Maans-afstanden gemeten, en ik vond uit dezelve, dat de fout van de Horologies $9' 49''$, Dr. HORNER dat zij $15' 30'$ te Oostelijk was. Volgens de waarnemingen van den 21 Julij was de fout slechts eene seconde grooter. Daar de waarnemingen van den 19 Julij de beste, en ook in grooter getal gedaan waren; de Maans-lengte daarenboven op dien dag volgens de tafelen van BURG was berckend, nam ik voor de fout van de Horologies $1\frac{1}{2}$ minuut, als zijnde het gemiddelde

tus-

tusſchen de waarneming van mij en die van Dr. HORNER, en deze fout is zoo gering, dat men dezelve als niets mag rekenen.

Schoon nu uit de waarnemingen van drie dagen bleek, dat de fout van de Horologies eenige minuten te Oostelijk was, kon echter de wezenlijke fout zeer wel Westelijk zijn; omdat in de waarnemingen, die ter zee gedaan worden, altijd eene nog veel grootere onzekerheid plaats heeft. Over het algemeen geloof ik, dat, zoo lang het onderscheid tusſchen de Chronometers en de Maansafstanden niet meer dan een vierde van eenen graad bedraagt, (vooronderſteld zijnde, dat de Chronometers naauwkeurig geregeld zijn, en men uit eene dagelijksche vergelijking tot eene regelmatig-gang besluiten mag) de Lengten volgens de Chronometers over het algemeen de voorkeur verdienen, en dat men eerst dan, wanneer het verschil grooter is, dezelve wantrouwen moet. Donkere lucht, ongestadige bewegingen van het ſchip, het ſchudden der werktuigen door den wind, eene ongeſchikte of niet vaste ſtand van het ligchaam, benevens het gebrekkige der gewone Sextanten veroorzaken ligtelijk eene fout van 20 ſeconden in den gemeten afstand. Komen nu hier nog toevallig verborgene fouten in de berekening bij, benevens de fouten in de Maanslengten, die wij zelfs in de beste *Ephemeriden* ſomwijlen eene minuut groot gevonden hebben: dan kunnen de waarnemingen, die zelfs niet tot de ſlechtſte mogen gerekend worden, de Lengte wel drie vierde graden verkeerd aanwijzen: eene af-

afwijking wier mogelijkheid ons eigen Journaal en dat van onze bekwame Voorgangers Cook en LA PEROUSE bewijzen. Aan den anderen kant hebben de Maans-afstanden, die op verschillende tijden en onder verscheidene omstandigheden gemeten zijn, en bestendig dezelfde resultaten opleveren, veel boven de Chronometers vooruit; vooral wanneer de waarnemingen met beste werktuigen, waarop sterke vergrootingen zijn, en onder gunstige omstandigheden gedaan worden, en men de Maans-lengten uit de tafelen van BURG nemen kan. In zulke gevallen zou men de aangenomene onzekerheid van 15' wel op de helft, en zelfs wel op 5' mogen brengen; en men mag dan voor eenen sterk afwikkenden Chronometer, zelfs in volle zee, eenen nieuwen gang, en een nieuw tijdspunt bepalen.

Van alle de werktuigen, waarmede voortgelijke waarnemingen ter zee gedaan worden, houd ik eenen goeden Sextant voor het beste en zekerste. Sextanten zijn boven de Heele Cirkels te verkiezen. Deze hebben wel het groote voordeel, dat de fout in de verdeling, door het menigvuldig verdubbelen, grootendeels wegvalt, maar dit voordeel verliest veel van deszelfs waarde, wanneer men de moeijelijkheid van dit zware werktuig omtekeeren, al is hetzelfde ook van de gemakkelijkste zamenstelling, in aanmerking neemt, en wel bijzonder in het oog houdt, dat, gelijk bij voorbeeld, bij de Mendozasche Cirkels met den *Flijing Nonius*, het gestadig los- en vastschroeven van drie klampen bij elke meting, de

de
acht
men
keur
der
dat
invle
belan
de F
gebru
heeft
ten t
en bij
dat m
te van
glazen
onder
die de
zenlijk
der C
men z
zen, g
van een
tijk ga
die in
werktu
malen
vond,
voldoet
Heelen
men tot
zijn, m

de ligt beweegbare cirkel gemakkelijk voor- of achterwaarts drukken en trekken kan; zoodat men bij elke werking even zooveel aan naauwkeurigheid verliest, als men door het opmaken der hoeken wilde winnen. Bedenkt men voorts, dat de gebrekkige breking der dampglazen, wier invloed op de waarnemingen meestal van meer belang is, dan de fouten in de verdeeling, of de Excentriciteit der Alhidade, zoowel bij het gebruik der Cirkels als der Sextanten plaats heeft; dat de fout van den Index bij de Sextanten tot op weinige minuten kan bepaald worden, en bij goede werktuigen volstrekt dezelfde blijft; dat men bij het gebruik der Cirkels aan de grootte van den Radius en ten deele ook van de kijkglazen (*Telescops*) merkelijk verliest; dat men onder eene rij van waarnemingen eene derzelve, die door wolken of door andere oorzaken wezenlijk slechter dan de overige is, bij het gebruik der Cirkels niet wegwerpen kan enz.: dan zal men zich zekerlijk overtuigd houden, dat in dezen, gelijk in vele andere gevallen, het goede van eene Theorie door zwarigheden in de Praktijk gansch en al wegvalt. Ook Dr. HORNER, die in den beginne, even als ik, veel met dit werktuig op had, welks voor- en nadeelige meer malen het onderwerp onzer gesprekken was, vond, dat een goede Sextant ter zee veel beter voldoet, en beide maakten wij verder van onzen Heelen Cirkel geen gebruik. Op het land, waar men tot op eene halve seconde naauwkeurig moet zijn, moge een' Heelen Cirkel te verkiezen zijn;

de-

dezelve moet dan echter beter zamengefeld zijn, dan die, welken ik, in het jaar 1803, met eenen *Flijing Nonius*, gekregen heb.

Wij zeilden, bij het schoonste weêr, Noorderlijk, parallel met de kust, op een' afstand van 6 tot 10 mijlen. De diepte was hier 70 en 80 vademmen boven een' kleigrond. *Sachalin* leverde thans veel schoonere gezigten op, dan wij sedert een paar maanden gezien hadden. Op onze laatste vaart langs de Zuidelijkste kusten van *Sachalin*, en de baai *Patience* zoowel, als ook op *Jesfo*, hadden wij niets anders, dan met sneeuw bedekte bergen gezien, en het gezicht van de *Kurilische* eilanden, die wij nu verlaten hadden, was niet veel bekoorlijker geweest. Zelfs het eenvoudige groen, waarmede de tamelijk hooge bergen, die aan den oever grensden, bedekt waren, deed ons de schoonheden van *Sachalin* hoog verheffen. De boomen waren, zoo verre wij zien konden, niet zeer hoog, en nabij den oever zag men niet dan laag hout. Op verscheidene plaatsen ontdekten wij inhammen, in welke kleine beekjes schenen uittelopen, en die eene goede plaats ter woning schenen aantebieden; maar nergens zagen wij het geringste spoor van menschen. Het binnenste gedeelte des lands was overal zeer gelijk en effen, en met moeite vonden wij hier en daar een punt, dat onze driehoeksmetingen eenigzins gemakkelijk kon maken. Onder deze punten was een tamelijk hooge platte berg, die zich daardoor bijzonder deed kennen, dat hij in het midden een' bult met drie

pun-

pu
gen
210
par
kus
D
dag
N.
nik
215
N. V
mijle
De
gewe
vrij l
zaakt
len t
waar
die d
gunst
voorh
De Ba
was,
8 uren
11 ure
werd
de win
van de
land,
woei,
dag va
N. W.
III.

punten had, en daarom door ons de Berg *Tiara* genoemd werd. Dezelve ligt op $50^{\circ} 03' N.$ en $216^{\circ} 23' W.$. Van Kaap *Billingshausen* tot de parallel van dezen berg is de rigting van deze kust N. W. 30° .

Den 20 Julij bevonden wij ons op den middag op $49^{\circ} 57' N.$ en $215^{\circ} 44' W.$ Eene in het N. vooruitstekende landpunt, die ik Kaap *Remnik* genoemd heb, en die op $50^{\circ} 11' 30'' N.$ en $215^{\circ} 57' 00'' W.$ ligt, lag toen van ons in het N. W. 30° . Onze afstand van land bedroeg 7 mijlen, en de diepte 60 vademen.

De wind, die ons des morgens zoo gunstig geweest was, liep nu naar het N. W. en was vrij hevig en met geweldige rukken. Hij noodzaakte ons te laveren, waardoor wij eenige malen tot op 24 en 3 mijlen aan land kwamen, waar wij 40 vademen peilden. Hooge golven, die des avonds te vijf uren, wanneer de wind gunstig was, uit het N. opkwamen, schenen de voorboden van eenen Noordelijken storm te zijn. De Barometer, die tot hiertoe zeer laag geweest was, viel van 29 D. 35 tot op 29 D. 15. Te 8 uren stormde het hevig uit het N., doch te 11 uren werd de wind weder matig. Deze storm werd door een' dikken nevel gevolgd, schoon de wind Noordelijk bleef. Met het aanbreken van den dag, nam ik mijn' koers weder naar het land, dat wij, daar de wind sterk uit het N. woei, slechts langzaam naderden. Op den middag van den 21 Julij, lag de berg *Tiara* in het N. W. 75° van ons en Kaap *Remnik* N. W. 46° .

III. DEEL.

B

De

De mond van eene kleine rivier, of kleine baai, lag van ons juist in het W.. Wij waren omtrent 9 mijlen van land. De waargenomene Breedte was $49^{\circ} 56' 35''$ en de Lengte $215^{\circ} 42'$. Een gestadige vrij aanmerkelijke stroom uit het Z. O. dien wij dezer dagen waarnamen, deed mij, hoewel ten onregte, gelooven, dat het Noordelijke *Sachalin* op den 51sten of 52sten graad door een Kanaal verdeeld was, welks rigting N. W. en Z. O. moest zijn.

Nadat wij Kaap *Remnik* tot op 5 of 6 mijlen waren genaderd, ging ik bijleggen. Bij het aanbaken van den dag, lag dezelve voor ons in het N. W. t. W. In plaats van achter deze Kaap een' grooten inham, of eene merkelijke verandering in de strekking van de kust te vinden, dat de bergen, die ten N. W. van haar liggen, deden vermoeden, vonden wij, dat de kust zich van deze punt, gelijk te voren, N. t. W. uitstrekke. Dezelve was daarbij zoo vlak en laag, dat wij haar alleen op eenen kleinen afstand konden waarnemen. Deze vlakke strek strekt zich diep landwaarts uit, en is daarom te opmerkelijker, daar het land ten N. en ten Z. van dezelve veel bergachtiger is. Men ziet hier de schoonste dalen met het weelderigste groen, gelijk de omliggende bergen met de grootste bosschen zijn bedekt. Hoe vruchtbaar dit oord ons ook toefcheen, zagen wij echter nergens eenige teekenen van beplanting of van akkerbouw. Walvischen, Zeepaarden en Zeehonden vertoonden zich op verscheidene plaatsen in de nabijheid des lands, gelijk

lij
sch
lag
vla
bev
te v
40''
ons
22 v
gewe
uren
duur
het 2
lel m
land
van h
was
raas,
boord
aan la
dat de
Des m
waar,
22' 24''
afhelk
18° 30'
en de
sijne kl
Voorget
schip, E
op 50°
Met e

lijk mede eene ontelbare menigte van vogelen het schip van alle kanten omringde. Op den middag lag Kaap *Remnik* in het W. N. W. Een hooge vlakke berg in het N. W. 48° . Op deze hoogte bevonden wij door waarnemingen dat onze Breedte was $50^{\circ} 09' 04''$ N. en onze Lengte $215^{\circ} 52' 40''$ W. Des namiddags te 1 uur bevonden wij ons slechts 2 mijlen van land, en de diepte was 22 vademen. Kort nadat wij het schip van land gewend hadden, kregen wij stilte, welke tot 3 uren van den volgenden morgen, den 31 Julij, duurde. Toen kregen wij een labber koeltje uit het Z. Z. O. met hetwelk ik N. N. W., parallel met de kust stuurde, zoodat onze afstand van land 4 en 5 mijlen bedroeg, zoodat geen punt van het land ons ontgaan konde. De branding was aan den oever overal zeer sterk, het geraas, dat dezelve veroorzaakte, kon men aan boord duidelijk hooren. Daar wij ons zoo na aan land bevonden, konden wij duidelijk zien, dat de kust hier volstrekt geene inhammen had. Des middags namen wij onze Lengte en Breedte waar, de eerste was $215^{\circ} 53'$ W. de laatste $50^{\circ} 22' 24''$ N.; een hoog, zeer effen en langzaam afhellend voorgebergte lag van ons in het N. W. $18^{\circ} 30'$. Onze afstand van land was $3\frac{1}{2}$ mijlen, en de diepte 27 vademen boven een' grond van fijne klei. Het Noordelijk van ons liggende Voorgebergte heb ik, naar de Luitenant van mijn schip, Kaap *Ratmanoff* genoemd. Hetzelve ligt op $50^{\circ} 48' 00''$ N. en $216^{\circ} 06' 45''$ W.

Met een' flauwen Oosten wind vervolgden wij

onzen koers naar het N. Nieuwe rijen van bergen kwamen van tijd tot tijd te voorschijn, doch geen derzelve kenmerkte zich door zijne hoogte of gedaante. De oevers zijn hier meer klippig en van eene gele kleur. Des namiddags te 5 uren vonden wij, op een' afstand van 8 mijlen van het land, de diepte 26 vademmen boven een rotsachtigen grond. Deze geringe diepte en de aard van den grond deden mij vermoeden, dat van de Kaap, die ons gezigt in het N. bepaalde, gelijk bij Kaap *Patience*, een rif van rotfen zich diep in zee uitstreckte. Dit vermoeden, dat misfchien ongegrond was, bewoog mij, vooral daar het weér donker en nevelachtig en de wind Oostelijk was, om tegen den nacht ons van land te verwijderen. Des avonds te 6 uren werd het weér helder. Kaap *Ratmanoff* lag van ons in het N. W. 33° , 14 mijlen. Ten zelfden tijde zagen wij in het W. eene kleine baai, in welke, naar de ligging van het land te oordeelen, waarschijnlijk eene goede haven gevonden wordt. In het midden van den ingang, die misfchien eene mijl breed zal zijn, ligt eene groote rots, waardoor deze baai zeer kenbaar is. Dezelve ligt op $50^{\circ} 36' 30''$ N. en $216^{\circ} 08' 00''$ W. Te 7 uren konden wij Kaap *Ratmanoff* geheel zien. Dezelve loopt in eene vlakke landtong uit, die zeer verre in zee uitsteekt. De verdere strekking van de kust naar het N. W. zag men zeer duidelijk; dezelve is veel Westelijker, dan van Kaap *Remnik* tot Kaap *Ratmanoff*, waar de rigting N. W. 8° geweest was; want zij werd N. W. 30° .

Het

Het verste afgelegene land, dat wij zien konden, zagen wij, des avonds te 8 uren, in het N. W. 34° , toen Kaap *Ratmanoff* van ons in het N. W. 43° lag. De kleinste afstand van land was 9 of 10 mijlen, en de diepte was hier 57 vademen.

Daar de stroom sedert verscheidene dagen Zuidelijk geweest was, en deszelfs kracht, door elkander gerekend, bijna eene mijl in het uur, zetteden wij des nachts onzen koers naar het N. met weinige zeilen. Des nachts te 1 uur rekende ik mij tegen over Kaap *Ratmanoff*, ging derhalve bijleggen, en stuurde met het aanbreken van den dag, den 24 Julij, naar het W., schoon het land, door het donkere en nevelachtige weêr, niet meer te zien was. Te 7 uren waren wij door een' digten nevel bedekt. Daar de diepte tot op 35 vademen was afgenomen, ging ik bijleggen. De wind woei frisch uit het Z. O.. Te tien uren begon de nevel optetrekken, evenwel bleef hij nog boven het land. In de hoop, dat wij hetzelfde spoedig zouden kunnen zien (onze afstand van hetzelfde moest, naar de diepte van 48 vademen te oordeelen, omtrent 6 of 7 mijlen zijn) en daar ik geen oogenblik van het heldere weêr, dat ik van minuut tot minuut verwachtte, verliezen wilde, stuurde ik met zeer kleine zeilen regelregt W. Te 11 uren zagen wij den zandigen oever, en konden ook van het dek de branding duidelijk ontdekken. De kust zoowel als de hooge bergen, die landwaarts in liggen, bleven evenwel nog met den

dikken nevel bedekt, die ons geduld maar al te zeer op de proef stelde. Wij waren naauwelijks nog drie mijlen van land, alwaar de diepte 25 vadem was, boven een' grond van zand en schelpen. Ik liet het schip wenden en naar het O. bijleggen, in de hoop, dat de nevel met de middagszon geheel opklaren zou. Slechts de beide Voorgebergten, Kaap *Ratmanoff* en het meer Noordelijk gelegene, dat wij gisteren reeds gezien hadden, alsmede de toppen der bergen, die dieper landwaarts tusschen deze beide Voorgebergten liggen, waren zichtbaar. Wij namen onze Breedte en Lengte waar, de eerste was $51^{\circ} 5' 57''$ N. en de laatste $216^{\circ} 06' 30''$. Kaap *Ratmanoff* lag toen in het Z. van ons, en de andere Kaap in het Z. W. 55° . Ik heb deze laatste Kaap, die op $51^{\circ} 00' 30''$ Breedte en $216^{\circ} 17' 00''$ Lengte ligt, Kaap *De Lisle la Croyere* genoemd, naar den Sterrekundige DE LISLE DE LA CROYERE, die den Kapitein TSCHIRIKOFF op deszelfs reize naar *America*, in het jaar 1741, vergezelde, en op dezen togt gestorven is. De nevel bleef aanhoudend boven het land. Te 3 uren begon hij opteklareren, en ik stuurde naar het land, zoodat wij hetzelfde weder tot op 3 mijlen naderden. Wij konden toen wel de beide, door een laag land verbondene kapen, *Ratmanoff* en *De Lisle*, alsmede de achter dezelve liggende bergen zien, nogtans lieten zich de vereenigingspunten van dit gedeelte der kust slechts zeer onnaauwkeurig waarnemen, en wij waren dus wel genoodzaakt, de zeilen weder intenemen en bijteleg-

leg-
vle-
nog
bek
dik
het
aan.
heid
die
vaar
de m
zelve
r. N.
He
nevel
voort
zagen
blikke
en hoe
op ves
hoe v
vrijd
hadden
pen, e
stand v
den ge
ons toe
welk w
Noordv
geworde
zon, z
ge berg

leggen, schoon wij ons nog met de flauwe hoop vleiden, dat wij, bij het ondergaan der zon, nog een duidelijker gezigt van het land zouden bekomen. In plaats daarvan werd de nevel nog dikker en de wind heviger. Hooge golven uit het O. kondigden ons uit dezen hoek eenen storm aan. Dezelve kwam ook. In zulk eene nabijheid van het land, zou een storm uit het O., die ons regelreht naar den wal dreef, zeer gevaarlijk hebben kunnen worden. Ik liet daarom de marszeilen dubbeld reven en stuurde met dezelve en de benedenzeilen zoo na mogelijk O. t. N. en O. N. O.

Het stormachtige weêr en een onafgebroken nevel duurden van den 27sten tot den 29sten voort, in welken tijd wij het land zeer zelden zagen en nooit anders dan voor eenige oogeblikken. Het dieplood was ons eenig geleide, en hoe weinig vertrouwen konden wij ook daarop vestigen in eene geheel onbekende zee! Van hoe veel zorg en bekommering zouden wij bevrijd geweest zijn, indien wij vroeger geweten hadden, dat op deze kust geene ondiepten, klippen, en kleine eilanden, die men op eenigen afstand van land zoo menigvuldig aantreft, worden gevonden! Reeds op den 28sten liet het weêr ons toe, het land weder te naderen, van hetwelk wij, den vorigen dag, door een' hevigen Noordwesten wind 35 mijlen waren verwijderd geworden, en nog kort vóór het ondergaan der zon, zagen wij duidelijk Kaap *De Lisle* en de hooge bergen in derzelver nabijheid. Hier eindigt

ook het bergachtig gedeelte van *Sachalin*; want ten N. van deze Kaap ziet men, behalve twee heuvelen van eene tamelijke grootte, die zich op eenen kleinen afstand van Kaap *De Lisle* naar het N. uitstrekken, noch hoog land noch een' enkelen berg. De geheele kust is effen en met bosch bedekt, de oevers bestaan doorgaans uit zand. LA PEROUSE heeft bij zijn onderzoek van de Westkust van *Sachalin* ook reeds opgemerkt, dat 'er in de parallel van 51 graden niets dan Zand-duinen worden gevonden. Daar nu *Sachalin* hier van het O. naar het W. niet meer dan 50 mijlen breed is, kan men ligtelijk opmaken, dat hetzelfde tusschen den 51sten en 52sten graad, in deszelfs geheele breedte, uit niets dan Zand-duinen bestaat.

Eerst den 29 Julij begon het weêr ons weder gunstig te worden. Na eene stilte van eenige uren, kregen wij een flauw windtje uit het Z. Z. W. bij hetwelk wij het verder onderzoek der kust voortzetterden. Op den middag namen wij onze Lengte en Breedte waar, de eerste was $216^{\circ} 07' W.$, de laatste $51^{\circ} 14' 44'' N.$. Te 3 uren waren wij het land tot op 7 mijlen genaderd, waar de diepte 30 vademmen boven een' kleigrond was. Wij vervolgden onzen koers, daar zich in het N. al meer en meer land opdeed, parallel met de kust, N. N. W., N. t. W., N. en eindelijk N. t. O., en wel zoo na mogelijk aan land, zoodat wij somtijds niet meer dan 3 mijlen van hetzelfde waren verwijderd. Daar ik nog gedurig in het denkbeeld bleef, dat
het

het Noordelijke *Sachalin*, welks uiterste hoek op den 54 graad zou moeten liggen, en het Zuidelijke, langs hetwelk wij thans zeilden, niet twee onderscheidene eilanden waren, dacht ik met ieder uur de hoop te zullen vervuld zien, die evenwel spoedig werd verijdeld, dat elke punt, die zich op nieuw vertoonde, de laatste van het Zuidelijk eiland zoude zijn.

Des namiddags te 4 uren vertoonde zich hoog land in het N. W., dat zich even als een eiland in deze Zandzee verhief. Dieper landwaarts was alles met ondoordringbaar bosch bezet. Het kwam mij niet onwaarschijnlijk voor, dat het bergachtig land in het N. W. hetzelfde was, op hetwelk de Kaap *Boutin* van LA PEROUSE ligt. Des avonds te 8 uren zagen wij een' hoek, die ons toefcheen het uiterste van de zandige kust te zijn. Dezelve lag van ons 20° in het N. W. en was door een' ronden berg of liever door een' heuvel van eene ronde gedaante, zeer kenbaar. Zij ligt op $51^{\circ} 53' 00''$ N. en $216^{\circ} 46' 30''$ W., en ik heb ze *Duinen-hoek* genoemd. Zij maakt de grensfcheiding van deze zandkust niet uit; want het verder gedeelte van dezelve, die naar het N. loopt, is aan de Zuidelijke volkomen gelijk, maar achter dezen hoek ligt eene vrij diepe baai. Bij het aanbreken van den dag, den 30 Julij, lag *Duinen-hoek* van ons 20 mijlen in het Z. N. t. Z. Daar ik de baai achter dezen hoek nader onderzoeken wilde, in de hoop van misfchien hier eene verdeeling van het eiland te zullen vinden, liet ik naar het Z. W. wenden.

Maar de wind liep spoedig geheel naar het Z. W. en noodzaakte ons W. N. W. te sturen. Wij waren intusschen het land reeds zoo veel genaderd, dat ik de baai genoegzaam zien konde. Een soortgelijk vermoeden kregen wij, door eene aanzienlijke uitgestrektheid, die wij te 8 uren in het N. W. hadden, en waarin, zelfs uit den mast, geen land te zien was. Onze naaste afstand van land was toen 10 mijlen, waar de diepte 17 vademmen was. Ik nam terstond derwaarts mijn' koers. Na verloop van een uur zag men reeds uit den mast het land, en kort daarna ook van het dek.

Op den middag hadden wij in het N. W. eene rij van heuvels, die de gedaante van golven hadden, en als eene keten van eilanden in deze onuitoogbare vlakke zich vertoonden. Ook is de kust hier, gelijk mede in het Z., naauwelijks boven de oppervlakte van de zee verheven. Zij bestaat geheel uit zand, en wat dieper landwaarts uit een bosch van klein hout, dat ondoordringbaar schijnt. In het N. W. t. W. vertoonde zich mede een Zandheuvel, die zich door zijne eenigzins hoogere doch vlakke gedaante een weinig onderscheidde. Wij namen op den middag onze Breedte en Lengte waar, $52^{\circ} 17' 21''$ N. en $216^{\circ} 41'$ W.. Onze afstand van land was 31 mijlen, de diepte 15 vademmen. De afwijking van de Magneetnaald, die aan deze kust nooit meer dan eene graad nu Oostelijk dan Westelijk was, was volgens het gemiddelde uit de waarnemingen, des morgens en des avonds gedaan : $0^{\circ} 57'$ W.

Sc-

ger
de
te
wan
Aan
delij
van
5 en
doch
diept
gevor
het o
gevaa
de die
op 52
versch
op een
rijen v
kort v
bij de
ven vo
 $216^{\circ} 3$
die de
strekkin
is, vor
ontdekt
uitsteken
evenwel
delijk;
schreven
bedekt.

Sedert den middag was de diepte langzaam afgenomen. Dit noodzaakte ons, een weinig van de kust af te houden, zoodat wij des namiddags te 5 uren reeds 9 mijlen van dezelve verwijderd waren. Hier was de diepte slechts 10 vademen. Aan beide zijden van het schip werd onophoudelijk gepeild. Plotseling verminderde de diepte van 10 tot 8 vademen, terstond daarop riep men 5 en bij de volgende peiling reeds 4½ vademen, doch toen nam de diepte weder toe. Deze ondiepte, de eenige, die wij aan deze kust hebben gevonden, had voor ons, indien wij minder op het dieplood opmerkzaam waren geweest, zeer gevaarlijk kunnen worden, want plotseling nam de diepte van 8 tot 5 vademen af. Dezelve ligt op 52° 30' N. en 216° 31' 00" W. en strekt zich verscheidene mijlen van het N. naar het Z. uit, op een' afstand van 10 mijlen van het land. Vijf rijen van Maatsaffstanden, die wij dezen dag, kort vóór dat wij op deze ondiepte geraakten, bij de gunstige omstandigheden waarnamen, gaven voor de Lengte, op den middag gereduceerd 216° 39' 10" W. en wel juist dezelfde Lengte, die de Horologies aanwezen. De kust, wier strekking van *Duinen-hoek* volkomen Noordelijk is, vormt, juist in de parallel van de door ons ontdekte ondiepte, een' naar het Oosten vooruitstekenden hoek. Derzelver strekking blijft evenwel vervolgens weder bijna volkomen Noordelijk; en even zoo vlak, als de te voren beschrevene, is zij ook, gelijk die, met laag bosch bedekt. De oevers bestaan ook uit zand, en in der-

derzelver nabijheid ziet men hier en daar een' heuvel. De vooruitstekende hoek, die door deszelfs nabijheid aan de gevaarlijke ondiepte, zoo merkwaardig werd, heb ik *Kaap der Ondiepte* genoemd. Dezelve ligt op $52^{\circ} 32' 30''$ N. en $216^{\circ} 45' 30''$ W., en is door eenen heuvel van eene tamelijke hoogte, die echter aan deze vlakke kust den naam van berg schier verdient, en een in het oog loopend punt is, ligtelijk te onderkennen.

Deze zandige kust, wier eenzelvigheid voor ons reeds vervelende en onaangenaam was, strekte zich nog al verder in het N. uit, en ik gaf thans alle hoop op, de zoo waarfchijnlijke verdeeling van *Sachalin* te zullen vinden. Bij zonneondergang hadden wij van twee aanzienlijke heuvelen, den Noordoostelijken juist in het W. Ik rekende dat deszelfs Breedte $52^{\circ} 42' 30''$ is. Verder in het N. vertoonde zich niets, dat in het oog liep. Zoo ver de horizon zich uitstreckte, scheen de kust uit een' vlakken zandigen oever te bestaan. Te 9 uren liet ik bijleggen. Op den 29 en 30 Julij hadden wij bijna 80 mijlen van deze onaangename kust op het naauwkeurigste onderzocht. Alleen bij zulk bijzonder goed weêr was het mogelijk, zoo nabij dezelve te komen, daar zij dikwijls op een' afstand van 6 of 7 mijlen geheel uit het gezigt verdwijnt. Na een zoo helder weêr, dat twee dagen duurde, moesten wij spoedig eene ongunstige verandering verwachten; en daarin werden wij ook niet bedrogen. Op eene stilte, die van eenen dikken nevel vergezeld was, waar-
door

doe
en
de
win
en
Wij
de
vaar
wan
ons
en d
In d
gens
Met
land
het g
zeer h
Z. ge
weder
behalv
migen
en des
land o
ze aff
en de
middag
28' 04'
waren
heuvel
hadden
ten tot
met de

door het land geheel voor ons onzichtbaar was en den geheelen 31 Julij onzichtbaar bleef, volgde in den nacht na den 1 Augustus, een hevige wind uit het O.. De diepte was 26 vademen, en wij konden dus niet zeer verre van land zijn. Wij moesten daarom zoo veel zeil bijzetten, als de masten voeren konden, om ons van deze gevaarlijke kust te verwijderen. Des middags, wanneer de wind nog hevig waaide, gelukte het ons op eene diepte van 50 vademen te komen, en des avonds was dezelve reeds 80 vademen. In den nacht ging de wind liggen, en des morgens van den 2 Augustus liep hij naar het N.. Met dezen wind stuurde ik regelregt W. op het land aan, dat wij des namiddags te 2 uren in het gezigt kregen. Hier was hetzelfde wel niet zeer hoog, doch veel hooger, dan dat wij in het Z. gezien hadden. In het N. daarentegen, was weder, zoo verre het oog reikte, niets te zien, behalve eene zandige vlakte met een' kegelvormigen berg, die ons gezigt in het N. bepaalde, en des middags te 2 uren, kort nadat wij het land ontdekt hadden, in het N. W. 60° lag. Onze afstand van het naaste land bedroeg 9 mijlen, en de diepte 38 vademen. Wij hadden op den middag waargenomen, dat onze Breedte was 53° 28' 04" N. en onze Lengte 216° 18' W., en wij waren derhalven 45 mijlen Noordelijker, dan de heuvel, dien wij den 30 Julij het laatst gezien hadden, die op 52° 42' 30" N. ligt. Wij moesten tot dezen heuvel terug keeren, om onzen hoek met denzelven te zamen te voegen, waarom wij den-

denzelven *Heuvel der Zamenvoeging* hebben genoemd. Vóór dat wij evenwel derwaarts stelden, werd ik verleid, om mijn' koers naar het W. naar eene eenigzins vooruitstekende landpunt te rigten, tusschen welke en de bergen, die achter dezelve waren, eene tamelijk groote baai scheen te liggen. Daar ik 'er zeer veel belang in stelde, om aan het noordelijk einde van *Sachalin* eene goede haven te vinden, waarin ik het anker wenschte te werpen, wilde ik ten opzichte van deze baai niet onzeker blijven. Te half 4 uren bleek het echter dat eene lage oever, uit zandbanken bestaande, waarop de golven met geweld braken, den geheelen vermeenden mond van de baai aanvulden. Daarom veranderde ik mijn' koers naar het Z. W. Het land strekte zich tot het Z. t. W. uit, en bestond geheel uit een' vlakken lagen grond. 'Er vertoonden zich wel vele vooruitstekende punten, tusschen welke diepe laagten waren, die van verre zich als baaijen vertoonden; doch op den geringen afstand, waarop wij ons van de kust bevonden, en die dikwijls slec' ts 3 mijlen bedroeg, bleek het tegendeel zeer duidelijk. Doorgaans was de branding langs de geheele kust zeer hevig. Op verscheidene plaatsen strekten zich smalle landtongen verre in zee uit, in wier nabijheid de diepte ook terstond minder werd. Hierdoor werden wij ook genoodzaakt van tijd tot tijd onzen koers van het Z. W. naar het Z. O. t. Z. te veranderen en ons tot op 7 of 8 mijlen van het land te verwijderen. Evenwel ontkwam ons geen enkel punt van

van
win
zoo
vóó
den
nami
W. r
hoog
meer
van v
werd.
216°
nen z
gegeve
menyo
punt,
den w
gaping
men; r
men ve
19 mijl
menvoeg
19 mijle
van de
het W.
mede de
den zien
dat 'er i

(*) De
daar de ko
nadat de h

van de kust. Door eenen tamelijk sterken N. wind en een' zuidelijken stroom vorderden wij zoo snel, dat ik de hoop niet opgaf, van nog vóór het ondergaan der zon den Zuidelijken of den *Heuvel der Zamenvoeging* te zullen zien. Des namiddags te 5 uren vertoonden zich in het Z. W. t. W., diep landwaarts, eenige aanzienlijke hoogtén, en te 7 uren zagen wij nog andere, die meer zuidelijk gelegen waren, benevens een' hoek, van welken de strekking der kust iets Westelijker werd. Dezen hoek, die op $52^{\circ} 57' 30''$ N. en $216^{\circ} 42' 30''$ W. ligt, heb ik den naam van mijnen zeer waardigen vriend, den Staatsraad WURST gegeven. Te 8 konden wij den *Heuvel der Zamenvoeging* duidelijk onderkennen. Dit was het punt, dat thans zoo belangrijk voor ons geworden was; want ik vreesde reeds, dat 'er eene gaping van eenige mijlen op onze kaart zou komen; maar nu konden wij de geheele kust te zamen verbinden. Wij waren, wel is waar, nog 19 mijlen van de parallel van den *Heuvel der Zamenvoeging* verwijderd; doch wanneer men deze 19 mijlen verdeelt, en aanneemt dat wij des avonds van den 30 Julij, toen wij dezen heuvel juist in het W. hadden, 9½ mijlen naar het N. (*), als mede den 2 Augustus 9½ mijlen naar het Z. konden zien: dan is het zekerlijk niet waarschijnlijk, dat 'er iets van eenig aanbelang ons ontgaan is.

Ge-

(*) Deze afstand kan nog wel 2 mijlen verkleind worden, daar de koers nog een half uur naar het N. werd voortgezet, nadat de heuvel reeds in het W. was.

Gedurende den geheelen nacht en den volgenden dag, den 3 Augustus, hadden wij stilte en een' zwaren nevel. Des middags klaarde de nevel voor eenige oogenblikken op, en wij konden Middags-hoogte nemen. Onze waarnemingen van $52^{\circ} 56' 05''$ N. en $215^{\circ} 45'$ W., toonden dat 'er een stroom van 20 mijlen juist naar het Z. liep.

Tegen den nacht kregen wij een' flauwen wind uit het Z. Daar wij de kusten reeds tot op de Breedte van $53^{\circ} 30'$ onderzocht hadden, konden wij, in weerwil van den nevel, die onafgebroken voortduurde, weder naar het N. terug keeren. Ik stuurde derhalve, met weinige zeilen, N. N. W. en N. W. t. N. Eerst op den 4 Augustus, even vóór den middag, trok de nevel op, en wij kregen hoogten voor Breedte en Lengte. Onze waarnemingen van $53^{\circ} 44' 25''$ N. en $216^{\circ} 12'$ toonden, dat 'er een stroom van 10 mijlen naar het N. O. t. N. liep, die ons van het punt, dat wij het laatst in het N. gezien hadden, verder verwijderd had, dan ik vermoedde. Om derhalve hetzelfde weder te winnen, stuurde ik Z. W. Te 2 uren zagen wij land, en te 4 uren hadden wij, op de diepte van 35 vadem, de kust tot op 7 mijlen genaderd. Wij herkenden alle die voorwerpen, welke wij den 2 Augustus gezien hadden. De kleine kegelvormige berg, die toen in het N. ons geziget bepaalde, lag nu van ons in het W. Z. W., en de vooruitstekende landpunt, achter welke ik eene baai hoopte te vinden, in het Z. W. Ten N. van den kegelvormigen berg had de kust dezelfde gedaante. Zij bestond uit tamelijk verheven,

te
vla
ver
elk
gen
den
eene
de k
eenig
van
plant
Zij k
raal l
Te
N. W
nog m
5 uren
geheel
bijteleg
te verv
W., e
volgde
dikken
de. G
weder,
verwijde
onze ver
bedroeg
morgens
zagen w
N. W.
re, in
III. D

ven, doch geheel vlak land, voor het welk een vlakke zandige bever lag. Hier vertoonden zich verscheidene landpunten; die echter alle met elkander verbonden waren, schoon men, op eenigen afstand, vermoeden zou; dat hier badijen werden gevonden. Op eene enkele plaats; achter eene zeer verre vooruitstekende landpunt, waar de kust zeer binnenwaarts liep, was geene vereeniging van land te zien. Hier scheen de mond van eene rivier te zijn. De spits, welke deze plaats kenlijk maakt, ligt op $53^{\circ}40'$ en $216^{\circ}53'$. Zij kreeg den naam van mijnen vriend, den Generaal KLOKATSCHEF.

Te 4 uren had ik den koers naar het N. W. en N. W. t. N. veranderd, en wij zagen gedurig nog meer laag land te voorschijn komen. Reeds te 5 uren werden wij door een' dikken nevel, die het geheele land onzichtbaar maakte; genoodzaakt, bijteleggen, en ons kort daarna ook van de kust te verwijderen. De wind woei sterk uit het Z. Z. W., en het weer was donker en somber. Hierop volgde een frische O. Z. O. wind, met een dikken nevel, die vier dagen onafgebroken duurde. Gedurende dezen tijd laveerden wij heen en weder, zonder ons evenwel verre van de kust te verwijderen. De diepte van 72 vadem was onze eerste afstand, die mischien 18 of 20 mijlen bedroeg. Den 8 Augustus, begon de nevel, des morgens vroeg, iets op te trekken, en te 5 uren zagen wij land, dat zich van het Z. W. naar het N. W. uitsprekte. Wij waren hier, als het ware, in eene nieuwe landstreek verplaatst. In

III. DEEL.

C

plaats

plaats van de vlakke zandige kust, langs welke wij nu reeds meer dan twee weken gezeild waren, zagen wij hoog bergachtig land, met slechts weinige laagten tusfchen de bergen. De oevers waren meest klippig, en op verscheidene plaatsen bestonden zij uit rotsen, die op krijt geleken. In het N. W. hadden wij een groot Voorgebergte, van het welk de kust meer westelijk begon te loopen. Dit Voorgebergte, dat ik naar den Derden Luitenant van mijn fchip, Kaap *Löwenstern* genoemd heb, ligt op $54^{\circ} 3' 15''$ N. en $216^{\circ} 47' 30''$ W. Voor hetzelfde ligt eene groote rots.

Daar 'er nog eene gaping was tusfchen dit gedeelte der kust en dat, hetwelk wij, vóór het opkomen van den nevel, onderzocht hadden, moesten wij naar het Z. terug keeren, om het laast bepaalde punt weder te vinden, van hetwelk wij evenwel slechts 20 mijlen konden verwijderd zijn. De wind woei fterk uit het Z. O. en het weêr was nevelachtig. De dikke lucht noodzaakte ons, 18 mijlen naar het Z. W. terug te zeilen, vóór dat wij het land, dat wij den 3 Augustus het laast gezien hadden, weder konden onderkennen. Te 8 uren zagen wij hetzelfde, en nu nam ik mijn' koers weder naar het N. op een' afstand van het land van op het meest 3 mijlen, waar de diepte 25 vademen was. Van Kaap *Löwenstern* vertoonden zich nu nog vier landpunten; in elke van dezelve meende ik de Noordkaap van *Sachalin* te zullen zien. Ten Zuiden van Kaap *Löwenstern*, digt bij den oever, ligt een bekoerlijk dal, dat meest door bergen is in-

ge-

ge-
in
de
gez
van
twe
eene
ren.
verd
Kaap
eilan
Nerg
kust.
Kust
een' g
kleur
stand
boven
zeilde
van K
chalin
Kaap
op een
konden
palen.
met w
en wij v
wij niet
derd wa
ven een
eene ster
Hetzelv

gesloten. Waarschijnlijk loopt hier ook eene beek in zee uit. In dit dal stonden twee woningen, de eerste, die wij aan de Oostkust van *Sachalin* gezien hebben. Op eene andere plaats, niet verre van dit dal, vertoonde zich een inham tusschen twee vooruitstekende landpunten, die echter door eene lage landtong aan elkander verbonden waren, en de hoop van hier eene haven te vinden, verdween dus al meer en meer. Ten N. van Kaap *Löwenstern* tot den achtersten hoek van dit eiland, werd het voorkomen reeds meer somber. Nergens zag men eenige groente. De geheele kust, die met eenen Engelschen zeeterm eene IJzeren Kust mogt genoemd worden, bestaat meest uit een' ganfchen klomp granit-rotsen van eene zwarte kleur met witte vlekken. De diepte, op een' afstand van 3 mijlen van land, was 30 vademen, boven een rotfigen grond. Op dezen afstand zeilden wij parallel met de kust, wier strekking van Kaap *Löwenstern* tot de Noordkaap van *Sachalin* N. W. 35° was. Deze lang gewenschte Kaap zagen wij eindelijk des morgens te 10 uren, op een' afstand van omtrent 25 mijlen, maar wij konden op dezen dag derzelver Breedte niet bepalen. Een uur voor den middag werd de lucht met wolken bezet, het begon sterk te regenen, en wij verloren het land geheel uit het oog, schoon wij niet meer dan 3 mijlen van hetzelfde verwijderd waren. De diepte was hier 35 vademen boven eenen zandigen grond. Wij ontdekten nu eene sterke verandering in de kleur van het water. Hetzelfde kreeg eene morfige geele kleur, en Dr.

HORNER vond het bijna 3 greinen ligter, dan dat hij den vorigen dag gewogen had. Dit kon alleen veroorzaakt worden door het water van de *Amur*, wier mond omtrent 1½ graad zuidelijker ligt. Des middags 1 uur werd het helder. De Noordkaap van *Sachalin* lag van ons juist in het W., Kaap *Löwenstern* juist in het Z. O. 5°. De diepte bedroeg 55 vademmen boven een' rotsigen grond. Met een' sterken wind uit het Z. O. en bij donker nevelachtig weêr zeilden wij om den Noordhoek van *Sachalin*. Des namiddags te 3½ uren lag dezelve voor ons in het Z. Thans zagen wij hoog land, en dat, zoo ver het oog reikte, zich in het Z. W. uitstreckte. Door het donkere weêr konden wij de grenzen van het Noorden niet zien. Dezelve schenen met den Noorderhoek van *Sachalin* eene groote baai te vormen. Het land in het Z. W. was ook hoog, doch minder bergachtig. Daar het hevig uit het Z. O. stormde, ging ik onder gereefde marszeilen bijleggen. Intusschen bemerkte ik, dat de stroom ons sterk naar land dreef, en dat de diepte al meer en meer afnam, en ik hield het dus raadzaam, mij in den nacht van het land te verwijderen.

Den 9 Augustus, met het aanbreken van den dag, toen 'er een tamelijke Oostewind woei, en het weêr donker was, zetteden wij alle zeilen bij en stuurden Z. W.. In deze rigting dacht ik, dat de Noordkaap van *Sachalin* moest liggen. Maar eerst te 9 uren zagen wij land. Het was de kust, die wij gisteren in een' nevel gezien hadden, en die Z. W. van den Noordhoek van

Sa-

Sa-
in
ha
be
van
men
I
No
van
die
ik b
Kaap
30''
kle
ke en
van
rotsen
noch
zee af
of kle
melijke
rotsen
van he
loopen
van K
echter
steekt
eene kl
Kaap
W., is
staat uit
gelijke h

Sachalin ligt. Te 10 uren zagen wij dezen hoek in het Z. O. 52"; de Noordkaap van *Sachalin* hadden wij te gelijker tijd in het Z. W. 5°; wij bevonden ons op eenen gelijken afstand van beide, van 10 mijlen namelijk, waar de diepte 35 vademmen boven een' zandigen grond bevonden werd.

Ik heb aan deze twee Voorgebergten, die de Noordkust van *Sachalin* uitmaken, de namen van *Elizabeth* en *Maria* gegeven; twee namen, die elken Rus dierbaar moeten zijn. Gaarne had ik bekoorlijker oorden met deze namen vereerd. Kaap *Elizabeth*, op 54° 24' 30" N. en 217° 13' 30" W. gelegen, bestaat uit een' hoogen rotsklomp, en is het einde van eene onafgebrokene keten van bergen. Dezelve is door eene menigte van puntige bergen, of eigenlijk geheel naakte rotsen, zeer kenbaar, op welke men noch bosch noch planten ontdekt, en die langzaam naar de zee afhellen. Aan de afhelling staat eene hoogte of kleine piek, en aan het laatste eind eene tamelijke hooge rots, die van verscheidene kleine rotsen omgeven is. Wanneer men deze Kaap van het W. ziet, heeft dezelve eene in het oog loopende overeenkomst met den Zuidelijken hoek van *Kamtschatka*, of Kaap *Lopatka*, deze is echter hooger. Op de Westzijde van de Kaap steekt eene punt vooruit, en tusschen beide ligt eene kleine baai, of liever eene geheele opening. Kaap *Maria*, op 54° 17' 30" N. en 217° 42' 15" W., is lager dan Kaap *Elizabeth*. Dezelve bestaat uit eene rij van heuvelen, die alle van eene gelijke hoogte zijn, en van daar het voorkomen

hebben van eene geheel effene vlakke. Langzaam hellen dezelve naar den zeekant af, en loopen eindelijk steil neer, terwijl zich van daar een zeer gevaarlijk rif van rotsen verder in zee uitstrekt. Daar het water hier in dezelfde rigting met geweld breekt, is het waarschijnlijk dat de rotsen nog verre onder water doorloopen; en daar bij deze Kaap de stroomen zeer levig, en alleen bij eenen sterken wind te overwinnen zijn, moet men dezelve niet te nabij komen. Een onverwachte wind uit het N. W., zou, wanneer men wat zeer na aan deze Kaap was, ligtelijk gevaarlijk kunnen worden; vooral daar het rif zich nog veel verder kan uitstrekken, dan wij gelegenheid hadden optemerken.

Tusschen Kaap *Elizabeth* en *Maria* is eene vrij groote en diepe baai. Het land was aan deze baai meestal niet zeer hoog, en op sommige plaatsen zoo laag, dat wij vrij stellig meenden, hier eene goede haven verborgen te zullen vinden. Dezelve opzoekende, stuurde ik naar deze baai. Toen wij echter het land naderden vonden wij ons in onze verwachting bedrogen. Alles was door laag land aan elkander verbonden. Intusschen ontdekten wij in de nabijheid van den Zuidwestelijken oever, aan den voet van eenen berg, een dal, dat in een zeer bekoorlijk oord gelegen was, en in hetzelfde een groot Dorp, waarin wij 27 huizen telden. Vijf en dertig personen zaten in eene rij aan den oever. Deze waren de eerste bewoners van *Sachalin*, die wij zagen, sedert wij de *Patience*-baai verla-

lāten hadden. Ik zond den Luitenant LÖWENSTERN aan land, om eenige berigten aangaande deze lieden en hun land intewinnen. Daar ik echter vermoedde, dat Tartaren, van de tegen over liggende kust, hier hunne woonplaats genomen hadden, gaf ik den Luitenant LÖWENSTERN bevel, om zich in dit geval niet verre van den oever te verwijderen, en bij de minste achterdochtige beweging, zich terstond weder intescheven. Dr. HORNER en Dr. TILESUS vergezelden hem. Te 2 uren voeren zij af. Het schip bleef intusschen drijvende 1½ mijl van land. De diepte was tot op 7 vademen zeer regelmatig afgenomen. Tot op 11 vademen was de grond meest rotsachtig, daarna bestond hij uit fijn zand. Na eene vaart van een half uur, landde de boot tegenover het Dorp. De nabijheid van het land maakte, dat wij alle bewegingen van beide kanten naauwkeurig konden zien. Het scheen ons toe, dat onze Officiëren, zoo al niet vijandig, althans niet vriendelijk werden ontvangen. Reeds te 4 uren kwam de boot met het volgende berigt terug: Drie personen, die naar hunne betere kleeding te oordeelen, Op- perhoofden moesten zijn, waren hun terstond tegemoet gekomen, zoodra de boot den oever naderde. Elk van hun had een vosfenvel in de hand, dat zij door de lucht slingerden, terwijl zij tevens zoo lu'd schreeuwden, dat wij het aan boord konden hooren. Ons gezelschap stapte intusschen aan land, waar men hetzelfde met veel hartelijkheid ombelsde. Maar men scheen

het te willen beletten verder te gaan. In hetzelfde oogenblik kwamen alle de bewoners van het Dorp op hetzelfde aan, en daar elk met een' dolk, en de Opperhoofden ieder met een' fabel gewapend waren, moest men hunne oogmerken wel verdenken. De Heer VAN LÖWENSTERN scheepte zich daarom, overeenkomstig mijn bevel, terstond weder in. Ondertuschen landde hij evenwel aan een ander gedeelte van de baai, en wel iets Noordelijker; daar onderzocht hij een' grooten waterplas die achter eene kleine hoogte lag, en zich diep landwaarts scheen uitteftrekken. Schoon de Heer VAN LÖWENSTERN de bewoners van deze baai slechts eenige minuten gezien had, besloot hij evenwel te regt uit hun voorkomen, dat zij tot een geheel ander ras van menschen behoorden, dan de Ainos, de Zuidelijke bewoners van *Sachalin*. Nogtans waren de meeste van hen, gelijk deze, in *Parkijs* gekleed. De drie Opperhoofden droegen bonte zijdene kleederen, gelijk ook verscheiden van de overige zijdene bovenkleederen van gemengde kleur aan hadden. Ons kwam het voor, dat 'er geen twijfel aan was, of deze lieden waren Tartaren, en wij werden dienaangaande, eenige dagen later, volkomen overtuigd, toen wij nader kennis met hun maakten, gelijk ik kort hierna verhalen zal.

Indien *Rusland* ooit ten oogmerk mogt hebben, om op het Noordelijke *Sachalin* eene kolonie aan te leggen, dan zou deze baai de eenige plaats zijn, waar dit zou kunnen geschieden. Schoon dezelve zeer open is, heeft zij evenwel,

mijns

mij
van
get
ank
de,
bov
zaan
heef
goed
Noo
baai
den
zijn,
die v
nerge
onze
ke me
wacht
dien v
den,
dender
den 2
men v
dat 'e
opkom
te lave
waarin
een Et
stek be
gras,
gen wa
boomer

mijs bedunkens, veel vooruit boven de baaijen van *Teneriffa* en *Madeira*, alwaar in bepaalde jaargetijden groote vloten volkomen veilig mogen ankeren. De diepte, die, zoo als ik reeds meldde, op 1½ mijl afftands van land, 9 vadem is boven eenen grond van fijn zand, neemt langzaam af, en eene halve kabels lengte van land heeft men nog 3 vadem water boven een zeer goeden ankergrond. In den Zomer, wanneer de Noordewinden zelden waaijen, moet dus deze baai volkomen veilig zijn. Dat de Noordewinden in de Zomermaanden zeer zeldzaam moeten zijn, besluit ik daaruit, dat in de geheele baai, die van het N. O. tot N. W. geheel open ligt, nergens de minste branding ontdekt werd, en dat onze boot met eene gemakkelijheid landde, welke men anders alleen in eene geflotene haven verwachten kan. Ook hadden wij in al den tijd, dien wij tot het opnemen van *Sachalin* besteedden, tot onze terugreize, nimmer een' aanhoudenden Noordewind gehad, behalve alleen op den 2 Augustus. De heerschende winden kwamen van het Z. O. tot het N. W. Ingevalle, dat 'er een sterke stroom uit het N. O. of N. opkomt, is het ook niet moeilijk naar buiten te laveren, daar de baai zeer ruim is. Het dal, waarin het Dorp gebouwd is, is bijzonder voor een Etablisfement geschikt. Het oord is bij uitstek bekoorlijk. Overal zagen wij het schoonste gras, en welig in groei, en de omliggende bergen waren met de schoonste boschen van pijnboomen bedekt. Een groote waterplas, waarin

vele beken uitloopen, ligt in de nabijheid. Men kan zich derhalve hier zonder moeite van hout en water rijkelijk voorzien. De afstand van de kleine baai aan de tegenoverliggende kust van *Sachalin* bedraagt te lande naauwelijks 5 mijlen. Een ander, kleiner Dorp lag nader bij Kaap *Maria*. Waarschijnlijk wordt ook dat door Tartaren bewoond, die men evenwel als Vreemdelingen moet beschouwen, die de inboorlingen, of de Ainos verdreven, misfchien wel geheel uitgerooid hebben. Tusschen de beiden Dorpen zagen wij verscheidene Rendieren aan den oever grazen. Ook is 'er geen twijfel aan, of de akkerbouw wordt hier met goed gevolg gebedruid.

Deze baai, welke ik de *Noorderbaai* zal noemen, wordt ten O. door Kaap *Elizabeth* en ten W. door Kaap *Maria* gevormd. Deze liggen 18 mijlen in eene strekking van het N. O. naar het Z. W. 65° van elkander. Het dal, waarin de grootste Tartarische Kolonie zich gevestigd heeft, ligt in het binnenste gedeelte van de baai, op $54^{\circ} 15' 45''$ N. en $217^{\circ} 23' 00''$ W. omtrent 3 mijlen Zuidelijker dan Kaap *Elizabeth*. Op eenigen afstand van de plaats, waar men de woningen eerst ontdekte, is dit oord bijzonder daardoor kenbaar, dat hetzelfde geheel het voorkomen heeft van twee eilanden, tusschen welke wij eene veilige haven hoopten te zullen vinden. Uit de waarnemingen, die wij in de nabijheid van Kaap *Maria* maakten, had men hier te 2 uren hoog water bij Nieuwe- en Volle-maan, en naar mij-

mij
ont
Il
ben
nem
de
wees
ma
helde
eenig
ik di
langr
opten
niet o
en gef
nemen
Zoo
de bo
bij om
len va
8 tot
derden
ren om
luisterd
fchoon
werd
welks
nachts
naar h
frisch
het fch
Om de

mijne gedachten is de rijzing van het water zeer onbeduidend.

Ik zou zekerlijk in deze baai het anker hebben laten vallen, om dezelve naauwkeuriger optenemen, dat zij ook wel verdiende, te meer daar de Luitenant LÖWENSTERN genoodzaakt geweest was zijn bezoek zoo spoedig aftebreken; maar wij hadden juist, na langen tijd, eenen helderen dag, en daar ik hoopte, dat wij nog eenige dagen gunstig weêr zouden houden, wilde ik dien kostbaren tijd besteden, om het zoo belangrijk Noordwestelijk gedeelte van *Sachalin* optenemen. Ik kon namelijk nog het denkbeeld niet opgeven, dat ik aan dien kant eene veilige en geschikte haven zoude vinden, waarin ik voornemens was, mij eenigen tijd optehouden.

Zoodra de Heer LÖWENSTERN aan boord en de boot ingenomen was, zetteden wij alle lappen bij om Kaap *Maria* omtzeilen. Bij het uitzeilen van de baai nam de diepte langzaam toe van 8 tot 16 vademen, en toen wij Kaap *Maria* naderden werd zij plotseling 48 vademen. Wij waren omtrent 6 of 7 mijlen van land. Te 8 uren luisterde het schip niet meer naar het roer, schoon de wind gunstig en vrij sterk was. Dit werd door een' heftigen stroom veroorzaakt, welks rigting W. Z. W. bevonden werd. Des nachts te 2 uren veranderde dezelve, en liep naar het O. N. O.; de wind bleef nog zeer frisch waaijen. Evenwel was 'er geen stuur in het schip, en wij dreven met den stroom voort. Om deszelfs kracht te weten, zettede ik, des

mor-

morgens te 11 uren eene boot uit, en liet dezelve naast het schip ankeren. De kracht van den stroom was 2½ mijlen in het uur. Op eene andere manier vonden wij dezelfde kracht. In den nacht evenwel was de stroom sterker geweest. Tegen den middag legden wij het schip voor een werpanker op 35 vademen, boven een grond van fijn zand. Kaap *Elizabeth* lag toen, volgens het Kompas in het Z. O. 79° Kaap *Maria* Z. O. 31°, en een nieuwe hoek aan de Noordwestzijde, dien ik Kaap *Horner* genoemd heb, Z. O. 28°. Dus liggende, namen wij onze Breedte waar 54° 30' 02" N. en de verbeterde Lengte volgens de Horologies = 217° 55' W. Te 2 uren kwam 'er een frische wind uit het N. O., met welken ik terstond onder zeil ging, en mijn' koers nam op Kaap *Maria*, die des avonds te 8 uren van ons in het N. ½ N. lag. Des nachts liep de wind naar het Z. O. en zoo bleef hij ook den volgenden dag. Hij woei vrij sterk en daarbij regende het bestendig den geheelen dag; de zon kwam geen oogenblik te voorschijn. Dit ongunstig weer noodzaakte ons, in het kanaal, dat *Sachalin* van de kust van Tartarijen scheidt, te laveren. Wij zagen die kust niet. De diepte was hier tusfchen de 22 en 27 vademen, en de stroomen waren doorgaans zeer sterk. In den nacht verflaauwde de wind en het stuur geraakte uit het schip. Tot des morgens 10 uren van den 12 Augustus, waren wij geheel aan den stroom overgegeven, en schoon op dien tijd een frische Noordwestewind opkwam, konden wij met dit al-

alle
noo
te f
lukt
liggi
ter l
den.
1½ m
ve w
der b
14 A
nadat
te vin
Des
54° 02'
32 mi
Juist
in het
dezelv
in twee
Maria
lijkste
ons O.
van het
54° 04'
Dr.
voeren,
specifiqu
flechts
ter, dan
is, en
Dit ove

alles den stroom niet doodzeilen, en waren genoodzaakt Z. O. t. Z., in plaats van O. N. O. te sturen. Eerst des namiddags te 5 uren gelukte het ons dien koers te nemen. Naar de ligging van het land oordeelende, dacht ik, achter Kaap *Hörner* eene veilige baai te zullen vinden. In de zekere hoop hiervan, kwamen wij op 1½ mijl aan land; maar wij bevonden, dat dezelve wel eenigermate gedekt was, doch veel minder binnenwaarts liep, dan ik had vermoed. Den 14 Augustus ging ik in deze baai voor anker, nadat het ons nergens gelukt was, eene haven te vinden.

Des middags namen wij onze Breedte waar $54^{\circ} 04' 10''$ N. en onze Lengte $217^{\circ} 51' 30''$ W. 32 mijlen Noordelijker dan het Zeelag opgaf. Juist in het O. hadden wij eene hooge piek, die in het midden van het land ligt. Ten Z. van dezelve ligt nog een andere vrij hooge berg, die in tweeën is verdeeld. Ten zelfden tijde lag Kaap *Maria* van ons in het N. O. 28° en het Zuidelijkste land, dat wij zien konden, in het O. Z. ons O. De piek, die ik, naar den Geneesheer van het schip, *Espenberg* genoemd heb, ligt op $54^{\circ} 04' 10''$ N. en $217^{\circ} 10' 00''$ W.

Dr. HORNER, die, terwijl wij in dit kanaal voeren, verscheidene proeven deed, omtrent de *specifique* zwaarte van het water, vond hetzelfde slechts 78 greinen zwaar, en dus 12 greinen lichter, dan het zeewater op meer gemiddelde Breedten is, en 14 greinen zwaarder dan het rivierwater. Dit overtuigde ons, dat wij den mond van de

Amur

Amur meer en meer naderden. Thans zeilden wij parallel met de kust, op een' afstand van 1½ tot 2 mijlen, op dat geen enkel voorwerp van dezelve ons zou ontgaan. De diepte was hier tusschen de 14 en 16 vademmen.

Het Noordwestelijk *Sachalin* heeft veel boven het Zuidwestelijke voor uit. Men ziet tusschen de bergen, die tot op den kruin met digt bosch bezet zijn, verscheidene dalen, wier weelderig groen genoeg blijk oplevert, dat zij voor bebouwing vatbaar zijn. De oevers waren rotsachtig en meestal van eene gele kleur; hierdoor schein de geheele kust als door eenen muur ingesloten. Op eenige plaatsen zag men dezelve door laagten afgebroken, waar dan ook doorgaans woningen stonden, of andere blijken waren, dat in de nabijheid woningen gevonden werden, als boten, staken om visch te droogen, en foortgelijke dingen. Het zuidelijke Etablissement aan deze kust was dieper landwaarts en een groot Dorp, dat uit zeer wel gebouwde huizen bestond. Men zag ook een bebouwd stuk lands, welks bearbeiding blijk opleverde, dat hier een volk woonde meer beschaafd dan de Ainos. De grenzen van het hooge en lagere land lagen hier op dezelfde parallel, als aan de Noordoostzijde, en onderscheidden zich ook hier door eenige bergen, die wij aan de andere zijde gezien hadden, en nu ook weder duidelijk herkenden. Hier eindigden dezelve, en wij zagen verder niets dan eenen laagten, zandigen oever, die, zoo ver het oog reikte, naar het Z. Z. W. omliiep, en op denzelfden slechts

flee
die
den
Dez
best
men
ging
ven
Stad
nam
meer
woei
regelm
dige
omliiep
blijven
ik het
over h
uiterste
vóór d
vel, d
scheidd
dien he
Den
dag, z
Z. O.,
gen, na
anderde
gen wij
avond,
den, en
dat gedu

slechts eenige op zichzelve staande zandheuvels, die zich volkomen op dezelfde wijze onderscheidden, als die wij aan de Oostzijde gezien hadden. Deze zandheuvels hadden, ondanks hunne slechte bestanddeelen, een zeer schilderachtig voorkomen. Hunne onregelmatige en afgescheidene ligging, de verschillende gestalten en hoogten, gaven hun het voorkomen van eene oude groote Stad. In de nabijheid van dezen zandigen oever nam ook de diepte af, en wij hadden thans niet meer dan 8½ en 8 vadem. Tegen den avond woei de wind frisch uit het N. N. W., dat is, regelregt in het kanaal, en daar de vlakke zandige oever gedurig meer en sterker naar het W. omliiep, zoodat wij, om parallel met de kust te blijven, reeds Z. W. moesten sturen, zoo hield ik het raadzaam den wind te houden en dwars over het kanaal naar het W. te sturen. Op den uitersten hoek van het land, dat wij zagen, even vóór dat het donker werd, was een hooge heuvel, die zich in deze zee van zand zeer onderscheidde, en op een' niet zeer grooten afstand van dien heuvel eene hooge piramidale rots.

Den 13 Augustus, met het aanbreken van den dag, zettende ik alle zeilen bij en stuurde eerst Z. O., om het land, dat wij in deze rigting zagen, naauwkeurig op te nemen. Te 8 uren veranderde ik den koers naar het Z. t. W. Nu zagen wij de zandige kust, die wij den vorigen avond, schoon op eenigen afstand, gezien hadden, en kort daarna ook het verdere gedeelte, dat gedurig verder naar het W. voortliiep. Te 11 uren

uren zagen wij van het Z. W. t. W. naar het W. hoog, bergachtig land, dat wij, tot hiertoe, van wege den nevel, die hetzelfde bedekte, niet hadden kunnen zien. Dit moet de kust van Tartarijen zijn. Tusschen den uitersten hoek van deze bergachtige kust (achter welke, dieper in het land, nog twee bergruggen van eene tamelijke hoogte gezien worden) en de kust van *Sachalin*, vertoonde zich eene opening van ten hoogste 5 mijlen. Hier scheen eindelijk het kanaal te zijn, dat naar den mond van de *Amur* leidt; en derwaarts nam ik regelrecht mijn' koers. Wij waren nog op zijn hoogst 5 mijlen van deszelfs midden verwijderd, wanneer onze diepte reeds tot op 6 vademen verminderd was, en daar ik het niet wagen durfde, met het schip verder te gaan, ging ik bijleggen, en zond den Luitenant ROMBERG af, met het bevel, om eerst op den hoek van *Sachalin* aan te roeijen, totdat hij in drie vademen waters kwam, en dan dwars over het kanaal op de tegenoverliggende Tartaarische Kaap aan te houden, en eindelijk de geheele wijde van het kanaal te peilen. Des avonds te 6 uren kwam hij terug, en wel op een sein, dat ik hem door kanonschoten liet geven, daar wij hem reeds twee uren uit het gezicht verloren hadden. De Luitenant ROMBERG berigtte mij, dat de hevige stroom uit het zuiden deze vaart voor hem zeer moeilijk gemaakt had; en dat hij daarom niet tot op de diepte van 3 vademen geroeid was, ten einde tijd over te hebben, om ook het kanaal zelf te peilen. Hij was evenwel bij zijn' koers naar den

den
vade
helte
land
zijner
taarfe
dezelf
34 va
het go
water
naal,
schept
het w
water,
Paul h
als dat
de zijde
zwaarte
hier vo
de stroo
redenen
mischiet
Tartaarfe
De bei
ik naar
mijn schip
van *Tarta*
W., Ka
kust van
05' 00" W
Zoodra
mijn' koer
III. DE

den hoek van *Sachalin* tot op de diepte van 4 vademen gekomen, alwaar hij gerekend had, op de helft geweest te zijn, tusſchen het ſchip en het land, dat is 2½ mijlen van beide. Daarna had hij zijnen koers genomen naar den hoek van de Tartaarſche kust. In den beginne was de diepte dezelfde gebleven, maar ten laaſte was zij tot op 3½ vademen afgenomen. Van hier keerde hij, op het gegeven ſein terug. Hij bragt een' emmer water mede, dat hij in het midden van het kanaal, zoo ver hij namelijk geweest was, had geſchept. Deszelfs finaak was volkomen zoet, en het was ſlechts ééne grein zwaarder, dan het water, dat wij om te drinken uit *St. Peter en Paul* hadden medegebragt, en juist even zwaar als dat van *Nangafaky*. Het water, dat wij aan de zijde van het ſchip ſchepten, was van gelijke zwaarte, en volkomen drinkbaar. Terwijl wij hier voor den mond van het kanaal lagen, dreef de ſtroom ſterk uit het Z. en Z. O. Ik had alle redenen om te denken, dat hier in de nabijheid, miſſchien niet verre van het Voorgebergte der Tartaarſche kust, de *Amur* moest uitloopen.

De beiden ſpitſen, die het kanaal vormen, heb ik naar den Tweeden en Derden Luitenant van mijn ſchip genoemd; de Westelijke, aan de kust van *Tartarijen*, op 53° 26' 30" N. en 218° 15' 15" W., Kaap *Romberg*, en de Oostelijke aan de kust van *Sachalin*, op 53° 30' 15" N. en 218° 05' 00" W., Kaap *Golowatſcheff*.

Zoodra wij de boot hadden ingenomen, nam ik mijn' koers op de kust van *Tartarijen*, die wij

III. DEEL.

D

bij

bij het ondergaan der zon tot op 6 mijlen waren genaderd. De diepte was hier 9 en 10 mijlen. Een weinig ten N. van Kaap *Romberg* zagen wij twee kleine eilanden, en van deze strekte zich nog een laag voorland naar het N. W. uit, in dezelfde rigting met de kust. Op eenige plaatsen zagen wij laagten, die het eenigzins twijfelachtig maakten, of dit vlakke voorland niet uit eene keten van kleine eilanden bestond, of wel een enkel eiland was van aanzienlijke grootte, dat door een kanaal van het overige land is afgescheiden.

Te 8 uren ging ik, op eene ondiepte van 9½ vademen, bijleggen. Kaap *Golowatscheff* lag toen van ons Z. W. 55°, Kaap *Romberg* Z. W. 5° en de Noordelijke hoek der Tartaarsche kust N. W. 53°. Ik heb dit Voorgebergte, dat op 53° 38' 00" N. en 218° 34' 00" W. ligt, Kaap *Chabaroff* genoemd, om den naam van dien ondernemenden en bekwamen Rus te vereeren, die in het jaar 1649, op eigene kosten en met zeer geringe hulpmiddelen, de gevaarlijke onderneming waagde, om de, toen ter tijd nog nieuwe, maar gewigtige ontdekking van de rivier *Amur* te voltooijen.

Des nachts liep de wind naar het Z. O. om, en ik zette met het aanbreken van den dag alle zeilen bij, om thans langs de Tartaarsche kust uit het kanaal te zeilen. Maar de stroom liep zoo sterk uit het Z. dat het onmogelijk was, schoon de wind zeer frisch woei, en alle zeilen 'er bijstonden, het schip eenen N. W., veel min eenen W. Z. W. koers te doen houden, dien ik ech-

echte
2 uren
als n
van
had m
de he
konde
N. O.
Sachal
bij gez
Dorp g
de Tar
lin mee
komen.
eene die
grond,
naaste la

echter wenschte te nemen. Wij beproefden het 2 uren te vergeefs, schoon de loop van het schip, als men de kracht van den wind en de menigte van zeilen in aanmerking nam, wel 7 knopen had moeten zijn. Eindelijk, daar wij toch, door de hevigheid van den stroom, niet naar het W. konden komen, nam ik ten 6 uren mijn' koers N. O. t. O. op den Noordwestelijken hoek van *Sachalin* aan, waar wij in de baai, die wij voorbij gezeild waren, en waar wij een aanzienlijk Dorp gezien hadden, wilden ankeren, om met de Tartaren, die zich van het Noordelijk *Sachalin* meester gemaakt hebben, nader in kennis te komen. Des avonds te 6 uren ankerden wij op eene diepte van 9 vademmen in een' rotsachtigen grond, op een' afstand van ééne mijl van het naaste land.

NEGENTIENDE HOOFDDEEL.

Terugtocht naar Kamtschatka.

Het was reeds te laat geworden, om nog dienzelfden avond aan land te varen; ik zond daarom slechts eene boot uit, om te vischen. Na verloop van twee uren kwam dezelve met eene goede vangst terug, die voor al het scheepsvolk een' voorraad opleverde voor ten minste drie dagen. De vischen behoorden alle tot het geslacht der Zalmen, en waren volkomen gelijk aan die, welke men in eene groote hoeveelheid op *Kamtschatka* vindt, en aldaar *Tschewitscha* genoemd worden. Des nachts kwam 'er een zeer hevige wind uit het Z. Z. O. en het regende hevig. Door den slechten grond in de baai, die ik overal, doch te vergeefs, had laten peilen, om, ware het mogelijk, een plekje te vinden, waar de grond om te ankeren beter was, dreef het schip eenige vademmen voort; tegen middernacht bedaarde echter de wind.

Den volgenden morgen zond ik terstond twee booten af: de eene, om visch te vangen, de andere, om eenig hout te verzamelen, dat verstrooid aan den oever lag, vermits onze voorraad ten einde liep. Zelf voer ik te 8 uren met alle de Officiëren aan land. Naardien het ons inzonderheid te doen was, om eens aan land te wandelen, een genoeg, dat wij zoo lange hadden

den
Do
ove
ne
van
den,
De o
dat
dat
en w
een z
Voo
moette
boot,
hen na
ten, e
dat wi
waarop
de als
Sachalin
zwaai
den oev
buiging
buitendi
komen,
te hebbe
ge minu
terstond
derlinge
als men
elkander
de genoeg

den moeten ontberen: landden wij niet in het Dorp zelf, maar eene mijl van hetzelfde, tegen over het schip, op eene plaats, waar eene kleine beek scheen uitteloopen. In de verwachting van eene aangename wandelplaats te zullen vinden, werden wij evenwel deerlijk te leurgesteld. De oever grensde aan een ondoordringbaar bosch, dat met struiken en helm zoodanig bezet was, dat 'er geene mogelijkheid was, om te wandelen, en wij waren genoodzaakt langs den oever door een zwaar zand naar het Dorp te waden.

Vóór dat wij nog aan land gestapt waren, ontmoetten wij niet verre van den oever eene groote boot, en daarin tien personen, die, zoodra wij hen naderden, alle oprezen, eene buiging maakten, en ons door gebaarden te kennen gaven, dat wij aan land zouden komen. De wijze, waarop zij ons noodigden, was volkomen dezelfde als in de baai aan den Noordelijken hoek van *Sachalin*. Zij hadden Vossen-vellen in de hand, zwaaiden dezelve in de lucht, en wezen dan op den oever, terwijl zij daarbij telkens eene diepe buiging maakten. Daar zij bemerkten, dat het buitendien ons oogmerk was, om aan land te komen, roeiden zij, na deze gebaarden gemaakt te hebben, ijlings naar land, waar zij ook eenige minuten vóór ons aankwamen. Zij trokken terstond hunne boot op den oever. Onze onderlinge ontmoeting was zoo vriendschappelijk, als men zich verbeelden kan. Wij omhelsden elkander hartelijk en de taal der gebaarden duidde genoeg aan, dat wij vrienden wilden worden,

schoon het van onze zijde te dezen opregter gemeend was, dan van hunnen kant; want wij ontdekten spoedig, dat zij zeer verlegen over ons bezoek waren. Ik stond verbaasd, dat ik hier niet een' eenigen Aino vond, daar deze natie toch de oorspronkelijke bewoners van dit eiland moeten zijn, en wij aan den zuidelijken hoek van hetzelfde zoo vele Ainos gezien hadden; terwijl wij hier een menschenras vonden, dat volkomen naar Tartaren geleek. Hunne boot trok het eerst onze opmerkzaamheid. Nadat wij dezelve naauwkeurig onderzocht hadden, ontdekten wij, dat zij in ons niets minder dan Vrienden verwacht hadden, en dat hunne voorgewende blijdschap over onze aankomst slechts een slimme maatregel was geweest, om bij een slecht spel zich evenwel groot te houden. In de boot namelijk was eene groote menigte van wapenen, als pieken, pijlen, sabels; wij vonden echter niet één schietgeweer, hetgeen ons duidelijk bewees, dat zij met het gebruik van deze wapenen onbekend waren, anders toch zouden zij niet verzuimd hebben, zich daarmede te voorzien, daar zij ongetwijfeld van land gevaren waren, om hunne Kolonie tegen ons te verdedigen. De boot zelve was vrij groot, doch had noch masten noch zeilen. Wij begaven ons nu naar het Dorp, schoon zij poogden ons op allerlei wijzen daarvan terugtehouden. Toen zij echter zagen, dat dit alles niet kon baten, liepen zij alle schielijk naar hunne boot, bragten dezelve in het water, en roeiden ijlings heen.

Toen

7
om
den
wij
ren
nu i
volke
van
zeer
Oppen
terstor
men,
dat he
onder
naalden
dacht i
wij als
dat zij
den heb
ningen
tooneel.
gaven op
niet gen
hielden
wij verv
den. De
en begon
delijke te
evenwel
ge mensc
over ons
naar hen

Toen wij aan het Dorp kwamen, vonden wij omtrent twintig personen, eenige honderde schreden van hunne woningen, bij een, onder welke wij ook hen herkenden, die ons in de boot waren te gemoet gekomen. Een van hun verscheen nu in een prachtig, gebloemd zijden kleed, dat volkomen eene Chinesche snee had. Het overige van zijn gewaad kwam evenwel met dit kleed zeer weinig overeen. Hij was ongetwijfeld het Opperhoofd van deze Kolonie. Ten einde hem terstond vertrouwen en genegenheid in te boezemen, schonk ik hem een stuk oranje-geel laken, dat hem zeer schein te bevallen. Ik liet ook onder zijn gezelschap eenige kleinigheden, als naalden, doeken en soortgelijke, verdeelen. Thans dacht ik hen genoeg overtuigd te hebben, dat wij als vrienden tot hen gekomen waren, en dat zij geheel geen kwaad vermoeden meer konden hebben. Wij wilden dus nu naar hunne woningen gaan. Maar nu veranderde terstond het tooneel. Zij gingen ons in den weg staan, en gaven op allerlei wijzen te kennen, dat zij gansch niet genegen waren, ons dit toetestaan. Eerst hielden wij ons, of wij zulks niet merkten, en wij vervolgden onzen weg met langzame schreden. Doch nu verzamelden zij zich in een' hoop en begonnen luide te schreeuwen, en gaven duidelijke teekenen van angst en vreeze, zonder ons evenwel te volgen. Daar ik deze achterdochtige menschen geene gegronde reden tot verdriet over ons bezoek geven wilde, keerde ik terstond naar hen terug, nam het Opperhoofd bij de hand,

trachtte hem te beduiden, dat wij geen de minste vijandige oogmerken tegen hen hadden, en leide, ten bewijze van mijne vriendschappelijke gezindheden, en om hun van alle vrees te ontfiaan, mijn' dagen af. Voorts gaf ik hun te verstaan, dat wij niet in hunne huizen zouden gaan, maar slechts in derzelver nabijheid wat vertoeven wilden. Daarna nam ik het Opperhoofd nogmaals bij de hand, en overreedde hem, gelijk mede zijn gezelschap, met ons te gaan. Nu beraadslaagden zij onderling, hetgeen ten gevolge had, dat zij in ons voornemen bewilligden en ons zelfs vergezelden. Hun eerste oogmerk, om achter te blijven, toen wij, ondanks hunne tegenkanting, de hōding aannamen, als wilden wij evenwel naar het Dorp gaan, schein mij geheel niet overeenstemmen met hunne angstige vrees. Ik kan hetzelfde ook niet anders verklaren, dan wanneer ik voordenkel, dat zij, in onze afwezigheid, onze boot, waarop zij meermalen het oog sloegen, wilden sloopen, om zich daarna aan ons te wreken. De boot werd slechts door twee mannen bewaard, en was, uit hoofde van de hevige branding, geheel op het drooge getrokken. Zij zouden derhalve dit zeer gemakkelijk hebben kunnen uitvoeren. Ondertuschen bleef ook nu het geheele gezelschap niet bij ons, en in plaats van ons te geleiden, liepen zij schielijk vooruit, om vroeger in het Dorp te zijn. Daartoe maakten zij gebruik van een' korteren weg door een bosch, waar wij hen niet konden volgen. Eindelijk kwamen wij bij hunne woningen. Het eerste

ste
den
gep
dit
voe
wac
gave
niet
niet
den
dit
ware
wijze
ander
ginge
eind
gerust
dat hi
en nu
een gr
scheiden
grootst
de bleef
ding de
den ter
van een
tere lui
loof, e
vijandig
ontstond
dachte,
zouden

ste huis behoorde het Opperhoofd, die zich wederom met zijn geheele gevolg voor zijn huis had geplaatst, en ons terstond te kennen gaf, dat dit huis het zijne was. Ten overvloed stonden voor de deur nog twee zeer rustige karels, als wachters van het Paleis huns Meesters, en deze gaven door gebaarden te kennen, dat zij ons niet zouden binnen laten. Daar ik beloofd had, niet in de woningen te zullen gaan, zoo hielden wij alle ons als zeer onverschillig omtrent dit punt; schoon wij ten uiterste nieuwsgierig waren het binnenste der woningen, hunne levenswijze en hunne huisgezinnen te zien. Nadat ik andermaal geschenken onder hen verdeeld had, gingen wij verder door het Dorp naar het uiterste eind van hetzelfde. Om de overige bewoners iets gerust te stellen, overreedde ik het Opperhoofd, dat hij ons vergezellen zou. Hij besloot hiertoe en nu gingen wij hand aan hand. Schoon dit een groot blijk van onze onderlinge vriendschap scheen aantekenen, ging hij echter met den grootsten tegenzin met ons; want bij elke schrede bleef hij staan, en gaf in de smeekendste houding den wensch te kennen, dat wij toch zouden terugkeeren; alleen door een nieuw geschenk van een stuk laken, kon ik hem in eene betere luim houden, en hij had zich, zoo ik geloof, eindelijk overtuigd, dat wij zekerlijk niet vijandig tegen hen gezind waren. Waarschijnlijk ontstond zijne vrees thans alleenlijk uit de gedachte, dat wij onze nieuwsgierigheid te verre zouden drijven.

Langs eenen weg, die omtrent 300 vademmen lang, en een door hoog gras geheel verborgen voetpad was, bereikten wij eindelijk den uitersten hoek van het Dorp. Hier zagen wij niets merkwaardigs, behalve eenige huizen, die wij op een' afstand ontdekten, en die ons toeschienen beter gebouwd te zijn, daar zij met schoorsteen voorzien waren. Wij gingen nu naar deze woningen. De eerste was ledig, weshalve wij haar ook mogten binnentreden. Zij scheen eerst onlangs verlaten te zijn, want wij vonden in dezelve verscheidene huisfelijke zaken, als bij voorbeeld: in twee hoeken van het voorste vertrek een' vuurhaard van steen, boven welken een groote ijzeren haak geslagen was, waarschijnlijk om daaraan den ketel te hangen. Ik wilde niet verder gaan, en wij keerden nu naar het huis van den Chef terug, alwaar eene menigte menschen verzameld was, die eenige kleinigheden verkochten, die echter voor ons zeldzaamheden waren. Zelfs het Opperhoofd vernederde zich, zijn prachtig zijden kleed voor een stuk laken te verkoopen. Om echter aan ons een hoog denkbeeld van zijne waardigheid en mischien tevens van zijn' rijkdom te geven, verwijderde hij zich, zoodra de koop gesloten was, ging in het binnenste gedeelte van zijn huis en verscheen, na een kwartier uurs, in een rood zijden met vergulde bloemen versierd kleed. Mischien had hij ook dit kleed verkocht, indien zich een liefhebber had opgedaan. Hebzucht scheen een hoofdtrek in zijn karakter te zijn,

en

en
Sch
van
gen
visf
niet
en o
vóór
gen
de gr
voor
hebbe
meer
plaats
kome
niet v
eigen
halve
ons ge
strooho
waarde
Sachal
waard
der vo
Daar
ik reeds
ren. O
vredigd
kend wa
veel bel
daar wij
komen.

en hij gaf ons daarvan een sprekend bewijs. Schoon hij verscheidene geschenken, die voor hem van veel belang moesten zijn, van mij ontvangen had, wilde hij ons echter eenige gedroogde visfchen, die ons toefchenen lekker bereid te zijn, niet geven, vóór dat wij ze gekocht hadden; en ook toen gaf hij dezelve niet uit de handen, vóór dat hij den bedongen prijs vooruit ontvangen had. Laken en tabak hadden voor hun allen de grootste waarde, inzonderheid de laatste, waarvoor zij alles, wat zij bezaten, zouden gegeven hebben. Meermalen weigerden zij dingen van meer nut en waarde aantenemen, wanneer zij in plaats daarvan eenige bladen tabak konden bekomen, en ongelukkig hadden wij ons daarmede niet voorzien. Mijne Sloeproelers, die voor hun eigen gebruik tabak bij zich hadden, deden derhalve eenen zeer voordeeligen handel. Een van ons gezelschap had een' zijden doek voor een stroohoed gegeven, die zekerlijk geene andere waarde had, dan dat hij eene zeldzaamheid van *Sachalin* was. Deze doek, die wel twee roebels waard was, verkocht de Sachaliner terstond weder voor eenige bladen tabak.

Daar de wind frisch begon te waaijen besloot ik reeds te half elf uren, naar boord terugtekeeren. Onze nieuwsgierigheid was ten deele bevredigd, en daar wij met de taal geheel onbekend waren, konden wij ook niet verwachten, veel belangrijks meer te zullen opdoen; vooral daar wij volstrekt niet in hunne huizen mogten komen.

Het

Het Noordelijk *Sachalin* wordt dus niet door de inboorlingen des lands bewoond. Derzelver goedaardig en zacht karakter is waarschijnlijk de oorzaak, dat zij door hunne naburen verdreven zijn. Deze zijn buiten allen twijfel Tartaren, die van de streken bij de *Amur*, over de landengte, die *Sachalin* met *Tartarijen*, misfchien niet sedert zeer lange, thans vereenigt, eenen weg gevonden hebben naar de oorspronkelijke bewoners dezes lands. Een foortgelijke ommekeer staat de Zuidelijke bewoners van *Sachalin* te wachten, waar de Japanneezen zich genesteld hebben, die reeds nu het land als hun eigendom en deszelfs bewoners als hunne onderdanen beschouwen. De Kolonien in de *Aniwa*-baai staan ondertusschen onder het bevel der Japanfche Regering, en onder derzelver onmiddellijk bestuur; het hof van *Peking* weet evenwel, zoo ik vermoed, niets van de verhuizing zijner onderdanen uit *Tartarijen* naar *Sachalin*. Aldus vervloeit onmerkbaar een volk, dat misfchien nog voor twee eeuwen het eiland *Sachalin*, *Jesfo* en het grootste gedeelte van de Kurilfche eilanden bewoonde, nadat hetzelve zich door krijgshaftige en magtigere naburen van zijn eigen land beroofd zag. Hetzelve fchijnt op het Noordelijk *Sachalin* geheel niet meer te bestaan; want in de baai *Nadeshda* zag ik slechts één mensch, dat mij toefcheen een Aino te zijn.

Het ras van de tegenwoordige bewoners is te bekend, dan dat ik eene nauwkeurige befchrijving van hen behoef te geven. Daar wij nogtans de

de
en
mi
he
bij
heb
I
Pa
vis
tisc
zen
maal
ten
hoed
Ook
de g
onder
boom
knoop
zij me
genom
hoofd
de ov
zindel
fcheen
en op
andere
ge, die
alle de
eenige
Hun
want v

de eerste Europeërs waren, die hier geland zijn, en de verhuizing van dit volk naar *Sachalin* misfchien eene verandering in hunne levenswijze heeft veroorzaakt, wil ik het weinige, dat wij bij ons bezoek, dat slechts twee uren duurde, hebben kunnen opmerken, hier mededeelen.

De kleeding van deze menschen bestond uit een' *Parka* van hondsvellen, of uit een kleed van vischdarmen, die men op *Kodiak* en op de *Aleutische* eilanden *Kamleyka* noemt. Hunne laarzen waren doorgaans van Zeehondsvellen gemaakt, en zij droegen op het hoofd een' platten stroohoed, die zeer veel geleek op de stroo-hoeden, welke het gemeene volk in *China* draagt. Ook hadden zij hun haar lang gevlochten, gelijk de gemeene Chinezen; hetzelfde reikte hun tot onder de heupen. Hun hemd was van blaauwe boomwollen stof gemaakt, en met twee koperen knopen vastgemaakt. Hunne beenen bedekken zij met eene lange broek van grof lijnwaad. Uitgenomen het zijden bovenkleed, was het Oppelhoofd even zoo eenvoudig en morsig gekleed als de overige; hij onderscheidde zich, noch door zindelijkheid, noch door betere kleeding. Men scheen ook weinig ontzag voor hem te hebben, en op een' vrij gelijken voet met hem als met anderen omtegaan. Hij was intusfchen de eenige, die een' spitsen baard had, de overige hadden alle den baard afgeschoren. Ik zag bij niemand eenige sieraadjen.

Hun voedsel moet eeniglijk uit visch bestaan, want wij ontdekten nergens het geringste spoor
van

van akkerbouw, schoon in de nabijheid van hun Dorp verscheidene groote vlakten waren, die daarvoor zeer geschikt sekenen, maar slechts met hoogstaand gras begroeid waren. Wij zagen ook nergens eenige omheining voor tuingewas, waarvan anders de Chinezen en zelfs de Tartaren zoo veel gebruik maken. Plantenvoedsel ontbrak hun dus ten eenenmale, alsmede alle dierlijk voedsel; want behalve eenige honden, zag ik geen enkel huisdier, of gevogelte; daarentegen stonden naast ieder huis verscheidene rijk gevulde *Balangs* om visch te droogen. In het schoonmaken en droogen der visch overtroffen zij zeker de Kamtschatdalen, althans de Zuidelijke. Ik zag hier, dat ik te *Kamtschatka* nooit gezien heb, eene verbazende menigte kleine wormen in de nabijheid van alle de *Balangs*; de grond was wel een duim dik met dezelve bedekt. Dit leverde een zeer onaangenaam gezigt op. De honden houden zij waarschijnlijk, zoowel voor hunne kleeding, als voor hunne reizen in den winter. De groote menigte van deze dieren zoowel als hunne sleden, die, blijkens eene, die wij zagen, aan de Kamtschatkasche *Narte* gelijk, maar iets grooter zijn, duiden dit genoeg aan. Hunne huizen zijn van eene aanzienlijke grootte; dezelve waren, uitgezonderd die aan het eind van het Dorp stonden, en van welke wij een, dat ledig stond, bezagen, alle op palen gebouwd, die 4 of 5 voeten boven den grond uitstaken. De ruimte die onder de huizen tusschen deze palen was, diende den honden tot een verblijf.

Een

Een
van
is.
decl
deze
dat
deze
daar
dig w
zij in
zien
ook d
Deze
fonen
dat wi
ontdek
en juis
waarfeh
wen le
Wij kr
Een kle
werd do
gedragen
de Vrou
lijk de v
negen wa
deze alle
vensters
een ooge
opmaken
zamen ge
vastgema

Een trap van 7 of 8 treden leidt tot eene soort van gaanderij, die omtrent 10 voeten breed is. Deze gaanderij is alleen aan het voorste gedeelte van het huis. Vrij net in het midden van dezelve is de deur, die naar het voorhuis leidt, dat de grootste helft van de woning beslaat. In deze voorzaal was geen huisraad te zien; en daar zij in de woning van het Opperhoofd ledig was, mag men daaruit veilig besluiten, dat zij in de overige huizen niet beter zal voorzien zijn. De woning van het Opperhoofd was ook de eenige, waar de deur niet gesloten was. Deze opene deur werd evenwel door twee personen bewaard, die echter niet beletten konden, dat wij ons oog in het voorhuis vestigden. Wij ontdekten in hetzelfde niets, dan ledige muren, en juist tegen over den ingang eene deur, die waarschijnlijk tot het verblijf van hunne Vrouwen leidt, die zij zeer zorgvuldig verbergen. Wij kregen ook geene enkele Vrouw te zien. Een klein kind van mischien drie of vier jaren werd door een' der mannen, voor ons oog rondgedragen. Hunne angstige bekommering, dat wij de Vrouwen te na zouden komen, was waarschijnlijk de voorname reden, waarom zij zoo ongenegen waren een nader bezoek toetestaan, en ook deze alleen kon hen bewegen hunne deuren en vensters te sluiten. Dat dit sluiten het werk van een oogenblik was geweest, kon men daaruit opmaken, dat zij daartoe losse planken in allerlei zamen geraapt en deze door latten aan elkander vastgemaakt hadden. Aan alle kanten van de hui-

huizen zijn ronde openingen, die voor vensters dienen, en die ook alle met planken waren dicht gemaakt.

Dit Dorp, dat uit 16 of 18 huizen bestond, bevat misschien 60 of 70 personen; want wij zagen slechts 20 of 25 volwasfene mannen, en men mag veilig besluiten, dat alle man te zamen gekomen was, zoowel uit nieuwsgierigheid, als ter verdediging der eigendommen. Het Dorp in de Noordelijke baai was veel volkrijker. Dit blijkt niet alleen uit het grootere aantal van woningen, maar ook uit de menigte van prachtig gekleedde mannen, die den Luitenant LÖWENSTERN aan den oever te gemoet kwamen. Daar deze zekerlijk Opperhoofden waren, zoo moest 'er ook eene groote menigte van onderdanen zijn. Indien ik dus hun getal dubbeld zoo groot neem, als dat in de Noordwestelijke baai, dat is 140; voorts het getal der bewoners van een ander klein Dorp, in de Noordelijke baai, op 50; dat van een Dorp aan de Noordwestzijde, dat wij op eenigen afstand zagen, op 100; het getal der bewoners van eenige huizen, die verstrooid lagen, op 50 reken: dan bestaat het geheele getal van de Tartaren, die naar *Sachalin* verhuisd zijn, uit omtrent 400. Ik geloof echter, dat mijne begrooting eer te klein, dan te groot is.

Deze baai, die ik naar ons fchip *Nadeshda* genoemd heb, is eene vrij opene en dus niet zeer veilige ankerplaats, vooral daar de grond meest rotsachtig is. Zij ligt op $54^{\circ} 10' 15''$ N. Breedte en $217^{\circ} 32' 36''$ W. Lengte. Men kan zich hier van

van
'er
van
vân
den.
Te
boord
zich
hevige
liggen
achte
ting v
wensch
kust v
verste
nog han
of dat
liep; g
zulks o
onderste
ten N.
eiland, e
de rigtin
de' gedaar
Met ee
ik mijn' k
minder d
wij volgen
horizon
helder, en
mijlen, la
was, zou
III. De

van hout en water zeer gemakkelijk voorzien, en 'er is ook overvloed van visch; maar de ligging van deze baai is van dien aard, dat zij slechts van weinige zeelieden zal kunnen bezocht worden.

Te 1 uur, des namiddags, kwamen wij aan boord, en gingen terstond onder zeil. Men zal zich herinneren uit het vorige Hoofddeel, dat de hevige storm uit het Z. ons belette, de tegenoverliggende kust van *Tartarijen* optenemen; ik achtte het daarom belangrijk over de verdere rigting van deze kust eenig licht te bekomen, en ik wenschte inzonderheid te kunnen bepalen, of de kust van *Tartarijen*, van Kaap *Chabaroff*, het verste land, dat wij in het N. gezien hadden, nog hare vorige Noordwestelijke rigting hield, of dat zij van dit punt plotseling naar het W. liep; gelijk ik zeker vooronderstelde en gelijk zulks ook op de kaarten aangewezen is; voorondersteld zijnde, dat het lage voorland, dat wij ten N. van Kaap *Romberg* gezien hadden, een eiland, en wel hetzelfde is, dat op de kaarten de rigting van het vaste land volgt, en van daar de gedaante heeft van eene halve maan.

Met eenen sterken wind uit het Z. Z. O. nam ik mijn' koers Z. W. t. W.. Onze gang was niet minder dan 6 en 7 knopen. Te 7 uren hadden wij volgens het Zeelog 30 mijlen afgelegd. De horizon was van het Z. naar het N. W. zeer helder, en zoo 'er, op den afstand van 26 tot 30 mijlen, land van eene tamelijke hoogte geweest was, zouden wij hetzelfde hebben moeten zien;

III. DEEL.

E

maar

maar zelfs uit den top van den mast werd geen land ontdekt, schoon Kaap *Chabaroff* niet meer dan 12 mijlen in het Z. W. van ons liggen konde. Dit toonde, dat 'er een sterke stroom naar het N. liep, dat ook door de waarnemingen van den volgenden dag werd bevestigd; wij waren 35 mijlen Noordelijker volgens de scheepsrekening. De stroom moest ons, buiten allen twijfel, in het kanaal nog sterker voortgedreven hebben, dan buiten hetzelfde, nadat wij het ruime sop gewonnen hadden. Onze afstand van Kaap *Chabaroff* was derhalve, in plaats van 12 mijlen, mischien wel het dubbelde getal, en meer. Deze groote afstand en een dunne nevel, die het hoogere land bedekte, waren mischien de oorzaak, dat wij hetzelfde niet zagen. Indien de kust, van Kaap *Chabaroff* af, hare Noordwestelijke rigting, al ware het slechts 9 of 10 mijlen, gehouden had, dan moesten wij dezelfde, in weerwil van den stroom, zoo veel genaderd zijn, dat zij niet verborgen konde blijven; en dit beschouwde ik als een ontwijfelbaar bewijs, dat de Tartaarsche kust van Kaap *Chabaroff* hare rigting naar het W., mischien wel naar het W. Z. W. neemt. Wij hadden nog slechts een half uur het daglicht, en derhalve geene hoop het land te zullen zien. Vóór wij echter dit kanaal verlieten, wilde ik nog een uur besteden, om regelrecht naar het W. te sturen, ten einde uit het toe- en af-nemen der diepte eenigermate te besluiten, of wij het land al dan niet naderden. Te 7 uren bedroeg de diepte 28 vadem, te 8 uren, zeven mijlen Westelijker, reeds 35 vadem,

me
wij
der
wijs
niet
dat
keur
men
den t
hij in
de hij
Nu b
het ha
vorige
Mischi
duidelij
schoon
den heb
Hoe g
zou vo
rijen, v
Rusfich
neer zek
Azië zee
durfde ik
laatste ver
ernstlig ge
gedeelte d
hetwelk a
cinde bij
ring geen
leiding tot

men, boven een' zandgrond. Hieruit moesten wij besluiten, dat wij ons van het land verwijderden, en dit kwam mij voor als een nieuw bewijs; dat de Tartaarsche kust, van Kaap *Chabaroff*, niet dezelfde rigting blijft houden. Kort vóór dat het donker werd, liet ik nogmaals naauwkeurig zien, of 'er zich geen land opdeed, maar men kon niets ontdekken. Den Matroos, die in den top van den mast zat, scheen het wel toe, dat hij in het Z. W. iets zwarts zag, evenwel durfde hij dit met zekerheid niet voor land opgeven. Nu berouwde het mij zeer, dat ik, gedurende het half uur, dat wij nog licht hadden, onzen vorigen koers Z. W. t. W. niet voortgezet had. Mischien hadden wij in deze rigting het land duidelijker en ook de ligging van de kust gezien, schoon wij niet meer dan $3\frac{1}{2}$ mijlen het land zouden hebben kunnen naderen.

Hoe gaarne ik ons onderzoek van het kanaal zou voortgezet, en de geheele kust van *Tartarijen*, van den mond van de *Amur* tot aan de Russische grenzen, zou opgenomen hebben (wanneer zekerlijk de Geographie van dit gedeelte van *Azië* zeer veel zou verbeterd geworden zijn) durfde ik evenwel dit niet ondernemen. Bij ons laatste vertrek van *Kamtschatka* had men mij zeer ernstig gewaarschuwd, dat ik in geen geval dat gedeelte der kust van *Tartarijen* moest naderen, hetwelk aan de Chinezen onderworpen is; ten einde bij deze ergdenkende en vreesachtige Regering geen' achterdocht te verwekken, en aanleiding tot oneenigheid te geven, die de strem-

ming van Ruslands voordeeligen handel op *Kiahta* onmiddellijk ten gevolge zou hebben (*). De gelegenheid, die wij toen hadden, om deze kust op te nemen, was zoo voordeelig, als ik dezelve zou hebben kunnen wenschen. Tusschen de kleine eilanden, in de nabijheid van Kaap *Romberg*, was waarschijnlijk eene veilige ankerplaats te vinden geweest. Ook twijfel ik niet, of 'er is in het kanaal, dat het lage eiland, in de gedaante van eene halve maan, van het vaste land scheidt (indien dit kanaal waarlijk bestaat, hetwelk mij zeer waarschijnlijk voorkomt) eene goede haven voorhanden. Van hier had ik eene expeditie kunnen laten doen naar den mond van de *Amur* en de Tartaarsche kust. Deze eilanden zijn echter niet onbewoond, gelijk ons naderhand gebleken is (†), en wij zouden, gedurende een verblijf van eenige dagen, zekerlijk hebben moeten openbaren tot welke natie wij behoorden. Het is bekend dat de Chinezen aan den mond van de *Amur*, omtrent het bezit van welke rivier zij zeer ja- loersch zijn, gewapende booten de wacht laten houden, en schoon zij in alles wel zoo streng en nauw gezet niet zijn, als de Japannezen, mag men echter veilig vooronderstellen, dat 'er ter- stond

(*) Ik had nog geen bericht van het des tijds reeds uit *Petersburg* naar *Peking* gezonden Gezant'schap, onder den Graaf *GOLOFFKIN*; eerst na onze terugkomst van *Sachalin* werd ik hiervan verwittigd.

(†) Gedurende den nacht, dien wij in de nabijheid van deze eilanden doorbragten, zagen wij op twee plaatsen vuur.

sto-
Pe-
de
een
zou
die
naar
omd
'Er
-zigen
dezu
de vo
begev
ontev
het ka
beprooe
dat, f
hij zijn
kelijk
was, e
dekte b
ook rec
te sterke
zou gev
N. hem
dat hij
hebben.
gedaan
achtige
dat hij
dan niet
ding ver

stond een omstandig bericht van ons verblijf naar *Peking* zou gezonden geworden zijn. Hier durfde ik dus niet ankeren, en dit was echter de eenige plaats, waar ik met het schip eenigen tijd zou kunnen blijven. Ik breng deze redenen, die mij terug hielden, om mijn onderzoek verder naar het Z. voortzetten, voornamelijk bij, omdat men dit ligtelijk zou kunnen afkeuren. 'Er zijn Aardrijkskundigen, aan wie de Zeereizigers maar zelden kunnen voldoen, zelfs niet dezulke, die zich met den warmsten ijver en liefde voor deze wetenschap in de grootste gevaren begeven. Men is immers zelfs op *LA PEROUSE* ontevreden geweest, omdat hij de opneming van het kanaal tusschen *Sachalin* en *Tartarijen* niet beproefd heeft; zonder in aanmerking te nemen, dat, schoon hij eene goede haven had, waaruit hij zijne boot had kunnen uitzenden, hij uitdrukkelijk vermeldt, dat zijne Barkas niet overdekt was, en zulk eene opneming met eene niet overdekte boot te gevaarlijk was; het jaargetijde was ook reeds te verre verlopen, en de Zuidewind te sterk en aanhoudend, zoodat het te duchten zou geweest zijn, indien niet een storm uit het N. hem gelukkiglijk uit deze zee gebragt had, dat hij in dat jaar *Kamtchatka* niet zou bereikt hebben. Daar men het dus hem, die zoo veel gedaan heeft, om de Geographie van deze nevelachtige zee te volmaken, ten kwade geduid heeft, dat hij niet nog meer heeft gedaan, moesten wij dan niet nog veel eer eene soortgelijke misdading verwachten?

Daar nu uit het Dagverhaal van LA PEROUSE eenige twijfeling aangaande het bestaan van een kanaal tusfchen *Sachalin* en *Tartarijen* zou kunnen opgemaakt worden, zoo behoorde het onder mijne lievelings-plannen dienaangaande volkomen zekerheid te erlangen. Naardien zulks niet gefchieden kon met een fchip, dat 16½ voeten diep ging, moest hiertoe de Barkas gebruikt worden. Ik maakte daarom gebruik van den tijd, dien men ons te *Nangafaky* gaf, als mede van de gunftige fchikking der Japanfche Regering, om alles, wat ik voor het fchip begeerde, te leveren, ten einde deze boot, die zeer goed gebouwd was, in zulk een' ftaat te brengen, dat zij zonder gevaar zich op de ftormachtige Ochotskifche zee konde wagen, en *Kamtſchatka* zou kunnen bereiken, bijaldien wij, door cenig toeval mogten gefcheiden worden. Ik liet met dit oogmerk een verdek over de Barkas maken, dezelve met koper beſlaan en volkomen optakelen met nieuwe zeilen en met alles, wat voor zulk eene expeditie noodig was, op de beſte wijze voorzien. Ik had den Luitenant RATMANOFF tot dit onderzoek beſtemd, die met blijdfchap deze taak op zich nam, toen ik hem in *Japan* mijn plan mededeelde, en die verſcheidene verbeteringen, welke ik aan de Barkas wilde maken, met ijver volvoerde. Ik wilde nog den Luitenant BILLINGSHAUSEN, een zeer bekwaam en kundig Officier, benevens een' Chronometer, een' Sextant en een' volkomen toefſtel van werktuigen medegeven, opdat niet alleen de Noordweſtkust van *Sachalin*, van de haven af, van

waar

wa
de
den
men
den.
wor
aldaa
dagen
evenv
van a
lin ee
veerti
kon d
veilig
kunne
lijk m
de kus
male b
gevond
gedeelte
ren, va
die ik,
ving, v
tarijen
Schoo
van de
overtuig
doorvaar
chalin z
dus alle
zijn, als
gaande d

waar deze expeditie zoude beginnen, maar ook de tegenoverliggende kust van *Tartarijen*, tot aan den mond van de *Amur*, naauwkeurig opgenomen, en Astronomisch bepaald zou kunnen worden. In geval 'er eene doorvaart gevonden mogt worden, had ik de baai *Castries* bestemd, om aldaar voorraad van water intenen en een paar dagen uitterusten. Dit was mijn plan, dat ik evenwel in die vooronderstelling gemaakt had, van aan den Noordwestelijken hoek van *Sachalin* eene haven te zullen vinden, waar het schip veertien dagen of drie weken (want zoo lang kon deze expeditie ligtelijk duren) in volkomene veiligheid, de terugkomst van de Barkas zou kunnen afwachten; maar in dezen werd ik, gelijk men uit het verhaal van onze vaart langs de kust van *Sachalin* gezien heeft, ten eenenmale bedrogen. Doch al hadden wij eene haven gevonden, ook dan nog zou ik slechts een klein gedeelte van mijn plan hebben kunnen uitvoeren, van wege de schriftelijke waarschuwing, die ik, bij ons vertrek van *Kamtschatka*, ontving, van in geen geval nabij de kust van *Tartarijen* te komen.

Schoon ik, na het eindigen van ons onderzoek van de kusten van *Sachalin*, mij met zekerheid overtuigd houd, dat ten Z. van de *Amur* geene doorvaart tuschen de Tartnarsche kust en *Sachalin* zijn kan; en dat de bepaling van dit punt dus alleen in zoo verre belangrijk zou kunnen zijn, als dezelve diende, om mijne gisningen aangaande de vereeniging van *Sachalin* met *Tarta-*

rijen, waaromtrent ik het eens was met het grootste deel der personen, die aan mijn boord over dit ontwerp konden oordeelen, te bevestigen: zoo scheen mij evenwel ook nu nog zulk een onderzoek in geenen deele nutteloos te zijn, daar 'er nog altijd eene strek van 80 tot 100 mijlen niet onderzocht was, en de mond van de *Amur*, wier ligging nog niet met genoegzame naauwkeurigheid bepaald is, in deze strek moet liggen. Dit onderzoek, dat voor *Rusland*, om staatkundige redenen, en ook voor de Aardrijkskunde belangrijk zoude zijn, kan gemakkelijk en met een zeker gevolg en zonder gevaar, van uit de haven *Udinsk* ondernomen worden, indien men daartoe eenen ondernemenden en tevens voorzigtigen Officier verkoos, die de voor de zeevaart noodige sterrekundige kennis bezat.

Daar ik reeds verscheidene malen vrij stellig gezegd heb, dat ik niet geloof, dat tusschen *Sachalin* en *Tartarijen* eene doorvaart bestaat, en dit punt nog lange onbeslist kon blijven, wil ik hier, met weinige woorden, de gronden bijbrengen, die ik voor dit gevoelen meen te hebben. Dezelve zijn eeniglijk op de ondervinding gevestigd, die *LA PEROUSE* in het Z., en wij in het N. van deze zeeëngte opgedaan hebben. *LA PEROUSE* hoopte hier een kanaal te vinden, waardoor hij in de *Ochotzkische* zee zou kunnen komen. Deze ontdekking, die zeer belangrijk zou geweest zijn, daar de kennis aangaande deze kusten, die hij het geluk had het eerst te bezoeken, tot dusverre alleen op vooronderstel-

lin-

ling
scha
zoo
heid
ter k
elkan
het g
den,
vermin
meenin
niet in
dat hij
dezen
dien da
ook no
den Tar
ankerde
zeker m
indien d
bestendig
niet teve
zoodat h
verder op
twee boot
het N. ge
der, waar
naar boord
proeven, d
gaande de
nomen heb
men geen,
scheid in d

lingen rustte, zou ook zijn weg naar *Kamt-schatka* zeer verkort hebben. Hij was daarom zoo ver in het N. doorgedrongen, als de grootheid van zijn schip toeliet. Hoe verder hij echter kwam, hoe duidelijker hij zag, dat de tegen elkander overliggende landen, wier kusten hij in het gezigt had, elkander meer en meer naderden; en dat de diepte bij elke mijl een' vadem verminderde. Het geen hem nog meer in zijne meening bevestigde, dat hij zich in eene Golf, en niet in de nabijheid van eene Straat bevond, was, dat hij hoegenaamd geen' stroom ontdekte; en dezen had hij zekerlijk moeten waarnemen, indien daar een kanaal geweest was, al ware het ook nog zoo smal, dat de Ochotskische zee met den Tartaarschen Zeeboezem verbond. Eindelijk ankerde *LA PÉROUSE* op 9 vadem, en hij zou zeker met zijn schip nog hooger opgegaan zijn, indien de Z. wind, die in de zomermaanden hier bestendig waait, niet zoo hevig en de golven niet tevens zoo geweldig hoog geweest waren, zoodat hij in zulk eene ondiepe zee zich niet verder op durfde begeven. Hij zond derhalve twee booten uit, om te peilen. Die, welke naar het N. gezonden was, ging nog drie mijlen verder, waar zij 6 vadem water vond, en toen naar boord terugkeerde. Het is jammer, dat de proeven, die de geleerden van beide schepen aangaande de specifieke zwaarte zekerlijk zullen genomen hebben, niet zijn medegedeeld. Vonden geen, of slechts een nietsbeduidend onderscheid in de specifieke zwaarte van het zeewater,

ter, dan zou dit zoowel als het niet ontdekken van eenigen stroom, tot een ontwijfelbaar bewijs dienen, dat 'er geene doorvaart gevonden wordt. De berigten, die LA PEROUSE, gedurende zijn verblijf in de baai *Castries*, opdeed, hoe onvolledig ook, uit gebrek aan kennis der landstale, bevestigen dit volkomen. Toen namelijk LA PEROUSE den bewoners van die baai het eiland *Sachalin* en de tegenoverliggende kust van *Tartarijen* voorgeteekend en een kanaal tusschen beide gelaten had, hadden zij hem het potlood terstond uit de hand genomen, eene strek tusschen beide getrokken, en hem te kennen gegeven, dat deze zandbank, met zee gras begroeid, beide landen verbond, en dat zij hunne Kano's daar over getrokken hadden. Uit dit verhaal zoowel, als uit het regelmatig afnemen der diepte, en de volkomene rust van het water, besloot LA PEROUSE, met alle regt, dat, of *Sachalin* met *Tartarijen* was verbonden, of het kanaal, dat beide deze landen scheidt, zeer naauw, en op het meest één voet diep kan zijn. Hij geeft, wel is waar, dit gevoelen niet stellig op; doch men heeft dit waarschijnlijk aan de bescheidenheid van LA PEROUSE toeteschrijven, die, hoewel hij zich van dat gevoelen genoegzaam kon overtuigd houden, hetzelfde nogtans niet stellig opgeven wilde, omdat hij het niet met daadzaken kon bevestigen. Men bleef derhalve *Sachalin* als een eiland, en de zee tusschen *Sachalin* en *Tartarijen* het Kanaal van *Tartarijen* noemen; schoon *Sachalin* een Schier-eiland en het

Ka-

Ka-
wer
De
lijke
twijf
het I
derd,
in de
veel r
chalin
te zu
die w
halve
door h
wordt.
zaak z
gele kle
hoek va
deszelfs
ter, bij
toen wij
aan de N
Tartarije
water, da
ten, voll
als het v
hadden; g
vermeld h
klein ook
ten de Z.
gen van L
stendig wa

Kanaal een Zeeboezem was, indien het bewezen werd, dat beide landen aan een verbonden waren. De ondervindingen, die wij 100 mijlen Noorderlijker hebben opgedaan, laten hieromtrent geen twijfel meer over; want wij waren naauwelijks het Noordelijk Voorgebergte van *Sachalin* genaderd, of wij vonden reeds een groot onderscheid in de zwaarte van het water. Daar ik mij zoo veel mogelijk nabij de Noordwest-zijde van *Sachalin* hield, in de hoop van aldaar eene haven te zullen vinden, kon 'er geene rivier zijn, die wij niet moesten ontdekken: men kan derhalve niet vooronderstellen, dat dit onderscheid door het uitloopen van eene rivier veroorzaakt wordt. De nabijheid van de *Amur* moet de oorzaak zijn. Ook kreeg het water eene morfige gele kleur. Nadat wij voorts den Noordelijken hoek van *Sachalin* omgezeild waren, en langs deszelfs N. W. kust stevenden, werd het water, bij elke proef, ligter bevonden; eindelijk toen wij in de nabijheid van het Kanaal, dat, aan de Noordzijde van de *Amur*, *Sachalin* van *Tartarijen* scheidt, gekomen waren, was 'het water, dat wij aan de zijde van het schip schep-ten, volkomen zoet, en van dezelfde zwaarte als het water, dat wij aan boord te drinken hadden; gelijk ik zulks in het vorige Hoofddeel vermeld heb. Bestond 'er nu een Kanaal, hoe klein ook, in het Z. van de *Amur*, dan moesten de Z. winden, die, volgens de waarnemingen van LA PEROUSE, den geheelen zomer be-standig waaijen, zulk eene groote hoeveelheid zee-

zeewater in de kom, waarin de *Amur* zich uitstort, brengen, dat hetzelfde, nadat het weder N. langs het door ons ontdekte Kanaal in de Ochotskische zee is uitgelopen, onmogelijk alle zoutdeelen kan verloren hebben, schoon het zich ook in dat Kanaal met het water van de *Amur* mogt hebben vermengd. Daar wij evenwel in het water geene de minste zoutdeelen gevonden hebben, moet dit ten duidelijksten bewijze dienen, dat ten Z. van de *Amur* geene doorvaart tuschen *Sachalin* en het vaste land is. Hier komen nog bij, de zeer hevige stroomen uit het Z., van welke ik in het vorige Hoofddeel breedvoerig gesproken heb, en die veel minder moesten zijn, indien het water van de *Amur*, na verscheidene rigtingen genomen te hebben, verloren geraakte.

Bijvoegsel. Ik heb deze aanmerkingen op de plaats zelve geschreven, en als zoodanig heb ik dezelve in mijn Journaal ingelascht. Bij mijne aankomst in *China* was ik niet weinig verheugd, de Reis van den Kapitein BROUGHTON aldaar te vinden, die gedurende onze afwezigheid in druk verschenen was. Uit deze Reis kan men zien, dat mijne vermoedens omtrent de vereeniging van *Sachalin* met *Tartarijen* volkomen gegrond zijn. Kapitein BROUGHTON, die in een klein vaartuig, dat niet meer dan 9 voeten diepging, 8 mijlen verder dan LA PEROUSE, in het N. gevaren is, kwam op 2 vadem waters en vond eindelijk eene baai, die 3 of 4 mijlen diep was. Hij liet dezelve door zijne boot onderzoeken,

ken
zand
'er
den.
de g
even
gewe
TON
hij de
moest
gevoel
lijk, d
aaneen
einde
De nat
fique z
noodig.
wezen,
vlakke
eiland is
schijnlijk
en misfe
eiland w
nische k
tijd, doo
vaste land
ledert L
Kanaal v
meer regt
den.

Den 15
anderde ik

ken, en vond, dat zij geheel van laag land, uit zandheuvelen bestaande, omringd was, zoo dat 'er nergens eene doorvaart kon gevonden worden. Hier derhalve was de uiterste grens van de groote golf van *Tartarijen*. Bijaldien 'er evenwel nog een naauw Kanaal hier verborgen geweest was, dat het zoekend oog van BROUGHTON en van diens Meester CHAPMAN, door wien hij de baai liet onderzoeken, ontgaan was, dan moest zich ongetwijfeld een stroom hebben doen gevoelen. BROUGHTON echter meldt uitdrukkelijk, dat de zee volkomen stil was, dat het land aaneenverbonden, en dat hij zich zeker aan het einde van eene groote baai moest bevinden. De natuurkundige waarnemingen over de specifieke zwaarte van het water, waren hier niet noodig. Maar het is nu voldoende genoeg bewezen, dat *Sachalin* met *Tartarijen* door een vlakke landtong verbonden, en dus een Schiereiland is, schoon het mogelijk en zelfs waarschijnlijk is, dat *Sachalin*, in vroegere dagen, en mischien niet zeer lang geleden, nog een eiland was, gelijk het ook aldus op de Chinese kaarten geteekend is, maar van tijd tot tijd, door verzandingen van de *Amur*, met het vaste land is verbonden geraakt. Het water dat, sedert LA PEROUSE, onder den naam van *het Kanaal van Tartarijen* bekend is, mag nu met meer regt de *Golf van Tartarijen* genoemd worden.

Den 15 Augustus, des avonds te 8 uren veranderde ik mijn' koers van het W. naar het N.

N.

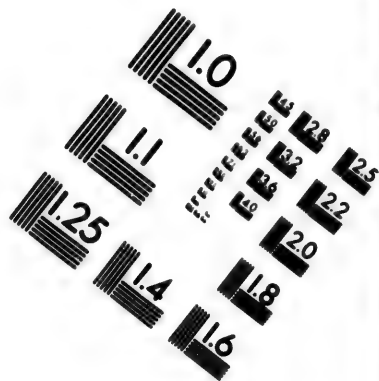
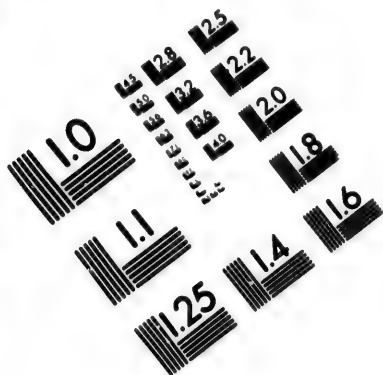
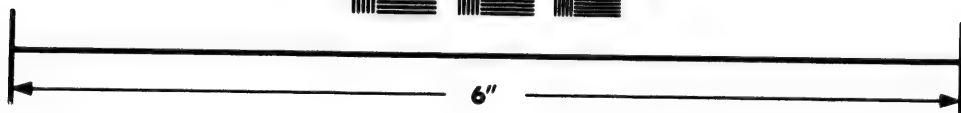
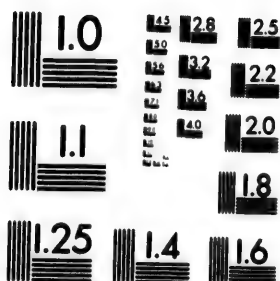

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

Photographic
Sciences
Corporation

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

18 20 22 25
E E E E E

10

N. O. Bij mijn vertrek uit *Petersburg* had men mij uitdrukkelijk aanbevolen, dat ik de *Schantar-eilanden* zoude opnemen, welke op den 55ten graad Breedte, omtrent 60 mijlen ten O. van de haven *Udinsk* liggen, en van welker getal en betrekkelijke ligging, ondanks hare nabijheid bij een bekend Etablissement, men geene bepaalde berigten heeft. Ik verliet *Kamtchatka*, met het stellige voorneemen, van dit onderzoek te doen, nadat wij dat van *Sachalin* geëindigd zouden hebben; en ik zoude ook mijn voornemen hebben kunnen volbrengen, vóór dat het stormachtige jaargetijde hier begint, indien ik niet in de eerste dagen van November te *Canton* had moeten zijn, om de *Newa*, die ten zelfden tijde, met eene lading Pelswerk aldaar aankomen moest, niet op ons te laten wachten, en de zaken, die wij daar te doen hadden, nog voor het einde van den Noord-oostelijken Moufon te eindigen. Dit was de reden, waarom ik het onderzoek van de *Schantar-eilanden* niet ondernam, en mij naar *Kamtchatka* terug spoedde, alwaar ik nog in de laatste dagen van deze maand hoopte aantekomen; want ik kon ligtelijk voorzien, dat wij ons aldaar, op het minst, vier of vijf weken zouden moeten ophouden. Opdat onze vaart naar *Kamtchatka* evenwel niet geheel zonder Aardrijkskundige teregtwijzingen zijn zoude, wilde ik eenige punten aan de Westkust van *Kamtchatka*, tusschen den 56ten graad Breedte en *Bolscheretzk*, bepalen, daar ik meen, dat aan deze kust ten Noorden van *Bolscheretzk*, nog geene sterrekun-

kan
waar
Te
gehee
waaic
werd
dag d
kwam
te op
in 22
ten ha
den av
den ge
17 Au
ling lan
nige ui
ik liet
dat wij
weinige
men, en
derzoek
in den l
het eilan
van SAR
liggen. D
had, ont
den genen
ik geen v
dag, bleek
was, en d
zelfs liggi
te doen h

kandige bepalingen hebben plaats gehad; derwaarts rigtte ik derhalve mijn' koers.

Te 10 uren haalde de wind, die gedurende den geheelen dag reeds sterk uit het Z. Z. O. gewaaid had, zoodanig aan, dat het een storm werd, die den geheelen nacht en den volgenden dag duurde. Tegen den middag van den 15den kwam de Zon door, en wij vonden onze Breedte op $55^{\circ} 24'$. Volgens de waarneming was 'er in 22 uren, sedert wij onze ankerplaats verlaten hadden, een stroom van 33 mijlen. Tegen den avond verminderde de wind, doch hij bleef den geheelen nacht nog vrij hevig waaijen. Den 17 Augustus, in den nacht, zag men plotseling land in het N., dat van wege deszelfs weinige uitgebreidheid wel een eiland scheen te zijn; ik liet terstond bijleggen. Daar ik echter zag, dat wij niet zeer nabij waren, laveerden wij met weinige zeilen, om het land wat nader te komen, en deze nieuwe ontdekking verder te onderzoeken; want als zoodanig beschouwde ik het in den beginne, naardien het naast gelegene land het eiland *Jonas* was, dat volgens de kaarten van SARYTSCHEFF 3 graden Oostelijker moest liggen. De Matroos, die dit eiland het eerst gezien had, ontving daarvoor terstond de premie, die ik den genen had toegezegd, die land ontdekte, waar ik geen verwachtte. Bij het aanbreken van den dag, bleek het, dat ook dit eiland eene groote rots was, en dat eene naauwkeurige bepaling van deszelfs ligging het eenige was, wat wij bij dit eiland te doen hadden, hetwelk in eenen stormachtigen nacht,

nacht, of bij eenen nevel, die nergens menigvuldiger en aanhoudender zijn, dan in de Ochotzkische zee, voor de Zeelieden zeer gevaarlijk zou kunnen worden. Het was een sombere dag, en ik wanhoopte schier, dat ik waarnemingen zou kunnen doen. Tot ons geluk brak de zon te 10 uren door; ook op den middag schoten wij haar tusschen de wolken. Ten overvloede bekwam Dr. HORNER nog hoogten naar de Culminatie van de Zon, uit welke hij insgelijks de Breedte berekende, die hij op eene halve minuut na gelijk vond aan die, welke uit de Meridiaans-hoogte was afgeleid. Het eiland lag des middags van ons N. W. 32° omtrent 7 of 8 mijlen, en het breken der golven op de omliggende rotfen was duidelijk te zien. Ik zette mijn' koers naar het N. O. voort tot 2 uren. Toen lag het eiland van ons juist in het W., en ik verliet hetzelfde, nadat ik mij helaas! overtuigd had, dat het geene nieuwe ontdekking, maar het eiland *Jonas* van BILLING was, hoewel wij zeker, daar wij eene fout van bijna 3 graden in derzelver Lengte gevonden hebben, de eer verdienen, de tweede ontdekkers van deze rotfen genoemd te worden, welke in deze zee te vinden reeds belangrijk is, van wege het gevaarlijke van derzelver ligging. Wat de door ons bepaalde Lengte van dit eiland betreft, ik hoop, dat daaromtrent geene twijfeling zal kunnen plaats hebben; daar na een afzijn van twee maanden uit de haven van *St. Peter en Paul*, het groote Horologie van ARNOLD slechts 13 minuten, en dat van PENNINGTON 26 mi-

mi
di
Vo
ligt
 56°
O.
te i
Leng
op d
het e
moed
van
drie
en in
gelijk
der on
op bov
wich.
de, in
op 143
te van
van die
men we
moeten
graden
en BEL
fout mo
wel BE
gehouden
aanneem
gegrond
nieuw
III. D

minuten te Westelijk was. De ware ligging van dit eiland is $56^{\circ} 25' 30''$ N. en $216^{\circ} 44' 15'$ W. Volgens de kaart van den Admiraal SARYTSCHIEFF, ligt hetzelfde $56^{\circ} 32'$ N. (in het Journaal staat $56^{\circ} 55'$, waarschijnlijk eene drukfout) en $146^{\circ} 12'$ O. of $213^{\circ} 48'$ W. van *Greenwich*. In de Breedte is derhalve een onderscheid van $6\frac{1}{2}$ en in de Lengte van $2^{\circ} 56'$, naar onze waarnemingen. Daar op de kaart van den Admiraal SARYTSCHIEFF het eiland *Jonas* in het Z. van *Ochotzk* ligt, vermoedde ik, dat 'er ook eene fout was in de Lengte van deze Staa; de ontdekking van *Jonas* was drie dagen na het vertrek van *Ochotzk* gedaan, en in drie dagen kon de scheepsrekening onmogelijk 3 graden veranderen, ook vond ik bij nader onderzoek deze fout. *Ochotzk* namelijk ligt op bovengemelde kaart op $145^{\circ} 10'$ O. van *Greenwich*. Het Akademielid KRASILNIKOFF bepaalde, in het jaar 1741, de Lengte van *Ochotzk* op $143^{\circ} 12' 30''$. Daar KRASILNIKOFFS Lengte van *Petropawlovs* slechts weinige seconden van die van KING en WALES verschilt, zoo mag men wel vooronderstellen, dat zijne Lengten goed moeten zijn, en dat het onderscheid van bijna 2 graden in de bepaling van *Ochotzk* tusschen hem en BELLING aan den nieuweren Sterrekundige als fout moet toegerekend worden. Bijaldien evenwel BELLINGS Lengte van *Ochotzk* juister moet gehouden worden, dan die, welke de Akademie aanneemt, en die op sterrekundige waarnemingen gegrond is, dan zou ons eiland evenwel eene nieuwe ontdekking kunnen zijn.

III. DEEL.

F

Het

Het eiland *Jonas* is slechts eene naakte rots van omtrent 2 mijlen in den omtrek, wier hoogte op 200 *toises* is berekend. Zij is van alle zijden, behalve in het W., van enkele rotten omgeven, op welke de golven met geweld breken, en die zich nog op eenigen afstand onder water uitstrekken. Toen dit eiland van ons in het N. lag, hadden wij nog 15 vademmen water, op een' afstand van omtrent 12 mijlen; maar toen wij hetzelfde in het W. op een' afstand van 10 mijlen van ons hadden, konden wij met 120 vademmen geen' grond peilen. In het N. moet de diepte in deszelfs nabijheid veel minder zijn, daar de Admiraal SARYTSCHEFF in zijne reis meldt, dat de diepte slechts 27 vademmen bedroeg, toen het eiland van hem in het Z. W. 15 mijlen verre lag.

De wind woei thans verscheide dagen uit het O., O. N. O. en N. O., vergezeld van een' gedurigen nevel. Wanneer ook deze zich gedurende eenige uren verdeelde, kwam 'er donker weer en hevige regen. Deze aanhoudende Oostewinden noodzaakten mij eenen Zuidelijken koers te nemen, en ik had dus de hoop verloren, van de Westkust van *Kamtchatka* in de parallel van 54 en 55 graden te zullen bereiken. Den 20 Augustus werd de lucht tegen den middag helder, en wij deden, na verscheidene dagen, waarnemingen voor Lengte en Breedte, volgens welke wij ons op de Breedte van 53° 20' en de Lengte van 211° 20' bevonden; 9 mijlen Zuidelijker en 40 minuten Oostelijker, dan de scheepse-

re-

re
he
tij
ter
reg
alt
gel
22
van
aang
men
zijn.
werk
welke
Ein
het V
De di
tusfch
was o
scheen
ter re
niet al
ter ze
diep v
achtig
plaats.
schen
den, b
kotan h
wel als
welke i
kerheid

rekening aanduidde. De wind liep nu ook naar het N. W., maar slechts voor eenen zeer korten tijd; want hij kromp spoedig naar het Z. O. terug, en bragt dikken nevel met afwisseling van regen mede, een weêr dat met dezen wind hier altijd gepaard gaat, en dat thans, doch niet regelmatig, ook bij Westewinden plaats had. Den 22 en den 23 Augustus hadden wij stilte, waarvan Dr. HORNER gebruik maakte, om proeven aangaande de temperatuur van het water te nemen, mischien de eerste, die in deze zee gedaan zijn. Men vind dezelve in het laatste deel dezes werks onder de Natuurkundige waarnemingen, welke Dr. HORNER op onze reis gedaan heeft.

Eindelijk kregen wij eenen flauwen wind uit het W. N. W., die van tijd tot tijd toenam. De dikke en ondoordringbare nevel bleef ons in tuschen bij aanhoudenheid bij. De Barometer was op 28 D. 9 L. gevallen. Deze lage stand scheen eenen storm aankondigen; wij hadden echter reeds meermalen ontdekt, dat op deze zee, niet alleen de middelbare stand van den Barometer zeer laag is, maar dat het kwik zelfs zeer diep vallen kan, zonder dat daarop zeer stormachtig weêr volgt: en ook ditmaal had zulks plaats. Ik wilde nu de *Kurilische* eilanden, tuschen *Charamakotan* en *Schiaschkotan* doorsnijden, bij welke gelegenheid ik het eiland *Tschirinkotan* hoopte te zien, omtrent welks Breedte zoo wel als omtrent die van de vier rotlige eilanden, welke ik den *Val* genoemd heb, nog eene onzekerheid van eenige minuten plaats had. Wij

rigtteden derhalve derwaarts onzen koers. Intusfchen kregen wij de zon geheel niet te zien; wij waren gedurig in een dikken nevel en met het grootste ongeduld verwachteden wij eenen helderen dag, om eens regt hoogte te nemen, daar wij, van wege de hevige stroomen, die bij de *Kurilische* eilanden plaats hebben, niet hopen konden, dat wij ons daar bevonden, waar wij volgens onze berekeningen ons bevinden moesten.

Nadat ik 24 uren in de grootste onrust had doorgebracht, onzeker hoe nabij wij ons bij de eilanden bevonden, en in welke rigting wij zeilen moesten, verdeelde zich eindelijk de nevel omtrent den middag van den 26 Augustus. Wij bevonden ons veel Noordelijker dan het Zeelog aanduidde, en in plaats van in de nabijheid van het eiland *Charamukotan* te zijn, zagen wij nu de eilanden *Schirinky*, *Monkanruschy* en *Alaid*. Ik wil wel bekennen, dat wij het omdoolen in een' gestadigen nevel zoo moede waren, dat ik niet besluiten kon naar het Z. terug te keeren, om, gelijk mijn eerste plan was, tusfchen het 6de en 7de eiland doortezellen. Ik maakte van het heldere weêr, dat nu aanving, en van den gunstigen wind gebruik, om deze gevaarvolle keten van eilanden doortefnijden, vóór dat wij weder door eenen nieuwen nevel mogten bedekt worden; en ik nam daarom mijn' koers tusfchen het derde en vierde, en daarna tusfchen de eilanden *Poromuschir* en *Onnekotan*, of het tweede en vijfde, door; eene doorvaart, die van alle de wijdste en veiligste is, en daarom ook door de Rusfche

Y
c
Z
e
de
te
di
in
sch
oo
Ka
van
Wa
mee
muf
neen
lange
een'
Deze
te, d
gens
lag d
en te
afftan
zeer
naauw
van P
Zuide
land e
bestaat
dene p

sche Koopvaardijſchepen altijd genomen wordt. Wij namen des middags onze Breedte waar $50^{\circ} 04' 32''$ en onze Lengte $204^{\circ} 57' 21''$. Het eiland *Monkanruſchy* lag toen van ons Z. W. 49° , het eiland *Allaid* in het N. O. 25° en eene ſpits aan de Zuidkust van *Poromufchir*, die wij eerst, ſchoon te onregte, voor de Zuidelijke Kaap van dit eiland hielden, en die op $50^{\circ} 03' 50''$ ligt, in het Z. O. De Zuidelijke punt van *Poromufchir* ligt, volgens onze waarnemingen, op $50^{\circ} 00' 30''$ N. en $204^{\circ} 35' 46''$ W. Ik heb dezelve Kaap *Wafilieff* genoemd, ter eere van den Graaf van dezen naam. Het land in de nabijheid van Kaap *Wafilieff* is zeer bergachtig, gelijk in het algemeen het geheele Noordelijk gedeelte van *Poromufchir*. Nadat hetzelve in hoogte langzaam afneemt, eindigt het bij Kaap *Wafilieff* in eenen langen, vlakken, zandigen oever, die zich op een' tamelijken afstand naar het Z. uitſtrekt. Deze uiterſte hoek konde, van wege deszelfs laagte, door Kapitein KING niet gezien worden. Volgens hem ligt de Zuidhoek op $49^{\circ} 58'$. Te 1 uur lag dezelve van ons 9 mijlen in het ware Oosten, en te 3 uren $30'$, in het ware Westen, op een' afstand van 3 mijlen. Wij hadden derhalve eene zeer goede gelegenheid, deszelfs lengte op het naauwkeurigſte te bepalen. De Zuidwest-zijde van *Poromufchir* is niet zoo bergachtig, als de Zuidelijke, en beſtaat bij afwiſeling uit vlak land en bergen van middelbare hoogte. De oever beſtaat uit ſteile rotſen, waar wij op verſcheidene plaatſen ſneeuw zagen liggen, waarſchijnlijk

echter was dezelve onlangs gevallen. De Zuidwestzijde is door twee piken zeer kenbaar. De meest Zuidelijke is reeds vrij hoog; doch die, welke tegen over den Zuidwestelijken hoek ligt, die reeds op zich zelve uit hoog land bestaat, is ongemeen hoog. Ik heb haar Piek *Fufs* genoemd, een naam in de Russische Jaarboeken der wetenschappen met roem bekend. Zij ligt op $50^{\circ} 15' 10''$ N. en $204^{\circ} 49' 30''$ W. Van den Zuidwestelijken hoek ten W. tot den Noordelijken, hebben wij niets kunnen zien, maar zoo veel te naauwkeuriger zagen wij de Zuidoostzijde, daar wij op een' niet grooten afstand van dezelve bleven. Nadat wij Kaap *Wafilieff* omgezeild waren, veranderde ik mijn' koers parallel met de kust; hier kregen wij eenige hevige rukwinden, die ons op den slechten toestand van onze takelaadje opmerkzaam maakten. Deze had gedurende onze vaart op de Ochotzkische zee meer geleden, dan zij in driemaal zooveel tijds, onder eene gunstige luchtstreek zou geleden hebben. Van Kaap *Wafilieff* is de rigting der kust bijna N. O. t. N. tot bij een landpunt, 19 mijlen van daar gelegen. Zij is vrij hoog, schoon de uiterste hoek in eene vlakke landtong uitloopt. In het eerst is de kust vlak, gelijk de Zuidhoek zelf, daarna wordt zij al gaande weg hooger, en vormt eene rij van bergen van eene tamelijke hoogte, die op vele plaatsen nog met sneeuw waren bedekt, die waarschijnlijk het geheele jaar liggen blijft, daar Julij en Augustus de eenige zomermaanden zijn in dit ruwe klimaat.

Schoon

Se
oo
wi
toe
bo
zel
dit
L
and
gen
5 m
fche
waan
ontd
zer l
tot o
zelve
Leng
liggen
nog h
Noor
De o
van d
het ei
kust
eiland
Noor
vormt
zijn.
dag de
mufcha
Des av

Schoon het algemeene voorkomen van de Zuid-oost-kust bergachtig is, is 'er echter eene afwisteling van bergen en dalen, welke laatste mij toefchenen zeer geschikt te zijn voor den akkerbouw, schoon men nergens een spoor van denzelfen kan vinden, en ook nergens ontdekt, dat dit gedeelte des eilands bewoond is.

De Zuidoostelijke spits van dit eiland en eene andere, op $50^{\circ} 19' 10''$ N. en $204^{\circ} 14'$ W. gelegen, vormen eene vrij groote baai, die meer dan 5 mijlen diep schijnt te zijn. Hier zagen wij tusschen de klippige oevers een' diepen inham, waarin mischien eene zeer goede haven zou te ontdekken zijn. Van den Noordelijken hoek dezer baai, is de rigting van de kust N. O. 48° tot den Oostelijken hoek van het eiland. Dezelve ligt op $50^{\circ} 28' 00''$ Breedte en $203^{\circ} 51' 00''$ Lengte, en is kenbaar door een' in de nabijheid liggenden hoogen berg. Een andere, die zeker nog hooger is, ligt in dezelfde rigting, maar iets Noordelijker. Deze geheele kust is bergachtig. De oevers bestaan uit steile rotsen. De rigting, van de Oostelijke tot de Noordlijkste spits van het eiland, is N. N. O., doch wij hebben de kust niet geheel duidelijk kunnen zien, daar het eiland *Sumschu* somtijds vooruitschiet en met de Noordoostzijde van *Poromuschir* eene straat vormt, die op het meest 1 of $1\frac{1}{2}$ mijl breed kan zijn. Wij zagen ondertusschen den volgenden dag de Noordelijke spits van het eiland *Poromuschir* over het vlakke eiland *Sumschu* heen. Des avonds te 8 uren waren wij niet meer dan

5 mijlen van land. Op dezen afstand was de diepte 35 vadem boven een' rotsachtigen grond. Het eiland *Monkanruschy* lag toen van ons Z. W. 76°, en de Oostelijke spits van *Poromuschir* N. O. 30°. Na eene stilte van eenige uren, gedurende welke wij sterk naar land dreven, kwam 'er een frische Noordwestewind op, met welken ik mij des nachts van het land verwijderde; maar des morgens te 7 uren nam ik weder mijn' koers naar het N. Den 27 Augustus, met het aanbreken van den dag, zagen wij in het N. de hooge piek op den Zuidhoek van *Kamtschatka*, die ik Piek *Kofsheleff* genoemd heb; en te 8 uren, over het eiland *Sumfchu*, het eiland *Alaid*, met de Noordelijke spits van *Poromuschir* in eene lijn, N. W. 66°. De Piek *Kofsheleff* lag toen van ons N. O. 2° 30'.

Het eiland *Sumfchu* is over het geheel laag. Deszelfs Zuidelijke spits loopt in eene vlakke landtong uit, alsmede de Noordelijke, met uitzondering van eenige kleine hoogten, welke ook de eenige op het geheele eiland zijn. Kort vóór den middag zagen wij Kaap *Lopatka*. Dezelve is, gelijk het eiland *Sumfchu*, waarmede zij welligt verbonden is geweest, zeer vlak. Het Kanaal, dat beiden scheidt, moet vol ondiepten zijn. Evenwel is het door kleine vaartuigen, om de nabijheid des lands, dat voor de vroegere schippers, die deze zee bezochten, van groot belang was, wel bevaren; maar de menigte van verongelukte schepen, heeft veroorzaakt, gelijk ik te *Kamtschatka* vernam, dat 'er be-

be
nie
Po
W.
sch
N.
de
afft
Sum
king
nem
deld
5° 2
Op
lin v
ming
te; v
delijk
eene
dien
51° o
op 50
nemer
te na
woei,
om di
dertus
wolkt
bedekt
dat w
mijn o

bevel gegeven is, om zich van deze doorvaart niet te bedienen.

Tegen den middag lag de Oostelijke spits van *Poromuschir* N. W. 80° . Het eiland *Alaid* N. W. 78° . De Zuidelijke spits van het eiland *Sumfchu* N. W. 89° ; deszelfs Noordwestelijke in het N. W. 62° . Hier namen wij Breedte en Lengte, de eerste $50^{\circ} 38'$, de laatste $203^{\circ} 00' 42''$. Onze afstand van het naaste land, dat is van het eiland *Sumfchu*, was 22 mijlen. De Oostelijke afwijking van de Magneetnaald was, volgens de waarnemingen van dezen dag, $5^{\circ} 06' 30''$; het gemiddelde uit die van heden en die van gisteren was $5^{\circ} 29' 45''$.

Op onze vaart van *Kamtschatka* naar *Sachalin* vonden wij, volgens onze hoeken en waarnemingen, dat Kaap *Lopatka* ligt op $51^{\circ} 03'$ Breedte; wij hadden echter derzelver grenzen niet duidelijk gezien, en vermoedden des, dat 'er nog eene fout in deze bepaling zoude wezen, naardien Kaap *Lopatka*, volgens Kapitein KING, op $51^{\circ} 00'$, en volgens den Admiraal SARYTSCHEFF op $50^{\circ} 56'$ ligt. Het was derhalve mijn voornemen ditmaal Kaap *Lopatka* zooveel mogelijk te naderen, daar de wind, die frisch uit het W. woei, ons toeliet N. te sturen: een koers, die om dit voornemen uittevoeren, noodig was. Ondertusschen werd de lucht na den middag bevolkt, en het land werd door een' dikken nevel bedekt. Des namiddags te 3 uren, rekende ik, dat wij ons bevonden op $51^{\circ} 00'$, en daar ik mijn oogmerk, om Kaap *Lopatka* duidelijk te zien,

verijld zag, stuurde ik nu N. N. O.; en te 4 uren, wanneer wij te nabij het land gekomen waren, dat hier N. O. loopt; stuurde ik N. O.. Piek *Koscheleff* lag toen van ons N. W. 35°. De wind was den geheelen nacht zeer frisch uit het W., en de lucht helder en geheel onbewolkt. Zoo schoon hadden wij dezelve, sedert ons vertrek van *Kamtschatka*, niet gezien. Den 28 Augustus, zagen wij met het aanbreken van den dag, Kaap *Poworotnoy* in het N. W. 7°, op een' afstand van 22 tot 24 mijlen. De *Volcaan* lag toen van ons N. O. 1° 30', *Schipunskoy Nofs* N. O. 50°. Te 11 uren kregen wij stilte. Deze stilte, die tot des avonds 8 uren duurde, was voor ons ten uiterste onaangenaam. Wij wisten, dat eene menigte van brieven en berigten te *St. Peter en Paul* op ons wachteten. Wij hoopten niet slechts brieven met den gewonen post te zullen vinden, maar ook antwoorden op die, welke wij in het vorige jaar, bij ons vertrek naar *Japan*, verzonden hadden; en ik geloofde dat een Koerier, eerst voor eenige maanden afgevaardigd, dezelve zou hebben medegebragt. Reeds sedert verscheidene dagen, waren de belangrijke berigten, die wij zouden ontvangen, en de Staatkundige gebeurtenissen in *Europa*, die in een tijdvak van twee jaren, zonder twijfel, zeer gewigtig moesten zijn, het onderwerp van onze gesprekken geweest; elke vertraging van onze reis, inzonderheid op dien kleinen afstand, waarop wij ons thans bevonden, was dus voor ons dubbeld onaangenaam. Eerst den 29 Augustus, des avonds

te

te
en
wij
wel
In
gege
nat
deze
scho
eenig
geene
deele

te 8 uren, liepen wij de baai *Awatscha* binnen, en den volgenden namiddag te 3 uren ankerden wij in de haven van *St. Peter en Paul*; juist 8 weken, nadat wij *Kamtschatka* hadden verlaten. In al dien tijd was 'er zelden een dag voorbijgegaan, dat wij niet door regen of nevel doornat waren geworden; en evenwel hadden wij op dezen geheelen togt geen' enkelen zieke gehad, schoon geen voorraad van versche spijs, noch eenige middelen tegen de scorbut, waarvan wij geene meer aan boord hadden, ons waren ten deele gevallen.

TWIN-

TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

*Laatste Verblijf der Nadeshda in de Haven
St. Peter en Paul.*

Onze aankomst te *St. Peter en Paul* veroorzaakte ditmaal geene geringe ontfeltenis. Schoon wij den tijd van onze afwezigheid van deze plaats, na welken wij hier weder konden verwacht worden, op twee maanden bepaald hadden, dachten echter noch de Officieren noch de meeste der inwoners van de Stad, dat wij juist op den bepaalden tijd zouden kunnen terug zijn; en toen de *Nadeshda* zich vertoonde, wilde niemand geloven, dat zij het waarlijk was. Daar 'er evenwel geen ander schip van die grootte verwacht werd, besloot men terstond, dat het een vijandelijk vaartuig moest zijn, en eenige huisgezinnen maakten zich reeds gereed, om met hunne goederen van waarde op de omliggende bergen te vluchten. Overdrevene vrees brengt altijd de gemoederen in verwarring, en maakt bedaard overleg onmogelijk. Het kwam den bewoners van *Petropawlosk* waarschijnlijker voor, dat de eene of andere vijandelijke Mogenheid goedgevonden had, een fregat om de halve wereld te zenden, ten einde een vlek te veroveren, welks geheele rijkdom in wat gedroogde visch bestond, en waar de manschap van dat fregat naauwlijks voor eene halve maand voorraad van le-

levensmiddelen zou vinden, dan dat het aankomende schip de *Nadeshda* was, die echter omtrent dezen tijd terugkeeren konde. Volgens de laatste berigten, die niet meer dan een half jaar oud waren, was *Rusland* met alle de Mogenheden der wereld in vrede. Met dit alles stelde men zich niet gerust, vóór dat de Soldaat, die de wacht op den berg, nabij den ingang had, in de Stad ging, en verzekerde, dat het zoo gevreesde schip zekerlijk de *Nadeshda* zijn moest, daar deszelfs geheele voorkomen, en bijzonder deszelfs ongewoon korte bezaansmast, de *Nadeshda* zeer kenbaar maakte. Als een oud togtgenoot van BILLING had hij den naam in voortgelijke dingen kundig te zijn, en met vreugde floeg men geloof aan zijn berigt.

Wij vonden niet één schip in de haven; zoo wel de Paketboot uit *Ochotzk*, als het Transportschip, met den door mij verlangden voorraad, was nog niet aangekomen, schoon beide reeds sedert zes weken verwacht werden. Wij waren derhalve in onze hoop van brieven voor ons te zullen vinden bedrogen. Ten opzichte van het wegblijven der Paketboot waren wij inzonderheid ongerust. Daar de vaart door de geheele Ochotzkische zee, en vooral tusschen de *Kurilische* eilanden gevaarlijk is, en naar *St. Peter en Paul* zelden in minder dan vier weken volbragt werd, had men besloten, dat de Paketbooten in den mond van de *Warofskaja*, eene rivier aan de Westkust van *Kamtschatka*, op 54° 15' Breedte gelegen, zouden binnen loopen. Dit oord

is

is zeer geschikt voor kleine vaartuigen, om binnen te loopen, daar men hier eene diepte heeft van 7 tot 8 voeten, en de afstand van *Werchnoy Kamtschatsk*, de aanstaande verblijfplaats der Regering, slechts 110 *wersten* bedraagt. De overtocht van *Ochotzk* is zoo weinig beteekenende, dat dezelve, bij een' tamelijk gunstigen wind, in vier dagen geschieden kan. Wij hadden dus alle redenen, om te vooronderstellen, dat de Paketboot verongelukt was, en met dezelve tevens onze brieven, waarop wij ons zoo zeer gespitst hadden; dit zoo waarschijnlijk verlies werd door allen diep gevoeld. Het treuren over dit ons ongeluk duurde echter slechts weinige dagen. Men berigtte mij, den 2 September, in den vroegen morgen, dat een tweemast schip in de baai geankerd was. Ik zond terstond een' Officier naar hetzelfde, die na twee uren, met den Luitenant STEINHEIL, Bevelhebber van het Keizerlijk Transportschip *Ochotzk* weder bij ons aan boord kwam. Door hem kregen wij de zoo vurig verlangde brieven, die tot 1 Maart van dit jaar liepen. Een Veldjager, dien de Graaf ROMANZOFF later uit *Petersburg* afgezonden had, en die de reis naar *Ochotzk* in 16 dagen gedaan had, bragt mij brieven van den 31 April, wier inhoud inzonderheid ter mijner geruststelling strekte, en mijne blijdschap bij uitstek vergrootte. In deze brieven, welke antwoord behelsden, op de stukken, die wij in het vorige jaar, bij ons vertrek naar *Japan*, afgezonden hadden, vond ik de schoonste vergoeding voor alle de on-

ona-
ze,
Beh-
van
war-
jeste
het
mij
geve-
gen
en m-
wach-
mijns
volbr-
trof
de, a-
het m-
wijze
tevre-
den m-
het la-
komme-
onze t-
nog ge-
scheper-
de eer v-
Om ec-
eduren-
gen, be-
ten, be-
dekking-
Petersburg

onaangenaamheden, welke ik gedurende onze reize, in zoo menigerlei opzigten, ondervonden had. Behalve zeer vleijende brieven van den Minister van Zeezaken en van dien des Koophandels, waren 'er twee brieven van zijne Keizerlijke Majesteit zelve aan mij. In den eenen behaagde het den Keizer, zijne volkomene tevredenheid met mij in de genadigste bewoordingen te kennen te geven; in den anderen vond ik de uitdrukkingen van dezelfde genadige gezindheden herhaald, en met eene belooning vergezeld, die mijne verwachting overtrof. Dit bewijs van genegenheid mijns al te goeden Monarchs, voor het gelukkig volbrengen van het eerste gedeelte onzer reize, trof mij diep; en de overtuiging, dat het tweede, als het gewigtigste en nuttigste, gelijk mede het moeilijkste en gevaarlijkste, op zulk eene wijze volbragt was, dat wij ook op de verdere tevredenheid van den Monarch aanspraak konden maken, voltooide geheel mijn geluk. Over het laatste deel van onze reis was ik minder bekommerd. Kwam ons al een ongeluk over op onze terugreize naar *Rusland*, dan zoude zulks nog gebeuren op bekende zeeën, die jaarlijks door schepen van alle natiën doorkruist worden, en de eer van onzen togt was reeds genoeg verzekerd. Om echter de vruchten van onzen arbeid, ook gedurende onze terugreize, in veiligheid te brengen, besloot ik, alle de door ons gemaakte kaarten, benevens een kort berigt van de gedane ontdekkingen van hier met eene Estafette naar *Petersburg* te laten brengen. Ook de Hofraad Ti-

LESIVS maakte eene aanzienlijke verzameling van teekeningen van voorwerpen voor de natuurlijke historie gereed, die bij deze gelegenheid aan de Akademie zouden gezonden worden. Aan deze voor ons zoo kostbare zaken was echter bijna het lot ten deel gevallen, waarvoor wij dezelve wilden bewaren. Daar de Luitenant STEINHEIL mij voorkwam een bekwaam Officier te zijn, en het schip, waar over hij het bevel voerde, zeer goed gebouwd was, zond ik deze dingen met hem naar *Ochotzk*. Hij verliet de baai *Awaitscha* den 20 September, maar hij kon de plaats zijner bestemming niet bereiken, en moest naar *Kamtschatka* terugkeeren. Zijn schip geraakte in de nabijheid van *Bolshereitsk* op het strand, maar werd gelukkig gered. Het eenige onaangename gevolg dezer schipbreuk bestond daarin, dat het door ons verzondene, in plaats van in het begin van December, zes maanden later te *Petersburg* aankwam, daar het eerst met den Winterpost van *Kamtschatka* kon verzonden worden, en dus den omweg over *Ishiga* moest nemen.

Al het touwwerk van ons schip had op onzen togt langs de nevelachtige kust van *Sachalin* zooveel geleden, dat het ganschelijk moest vernieuwd worden. Het schip werd dus geheel ontakeld, ten einde alle handen tegelijk aan het werk konden komen; en het verschillend werk ging met een' zonderlingen spoed en lust voort. Thans was het oogenblik gekomen, dat wij onze terugreize naar *Rusland* zouden aannemen; elke

mi-

mi-
vee-
een-
dig-
last
herfl
balla
den
aange-
len zi-
70 va-
te Ka-
voorzi-
baar i-
aan de
het hou-
het ver-
Kamtscha-
en kost-
terialen
als ik re-
zullen h-
en hier
een kabel
Van de
herwaarts
ring gede-
zoo slecht
degenomen
wij te Ca-
kenden vo-
ik hier vo-
III. De

minuut in tijd gewonnen bragt ons fchip zoo-
veel te fpoediger in het Vaderland terug; en
eene fterkere aanfporing was 'er wel niet noo-
dig. Ik liet het geheele fchip tot op den bal-
last na uitladen, zoowel om de Watervaten te
herftellen, als ook om nog omtrent 6000 *Pud*
ballast, in plaats van het ijzer, dat nu uitgela-
den werd, intenemen. Ten einde van een' on-
aangenamen en moeilijken arbeid bevrijd te zul-
len zijn, had ik, bij onze terugkomst uit *Japan*,
70 vademen hout befteld; want wij moesten ons
te *Kamtschatka* van hout voor de geheele reis
voorzien, omdat het hout in *China* zeer kost-
baar is, en nog kostbaarder te *St. Helena* of
aan de Kaap de *Goede Hloop*. Thans konden wij
het hout reeds gedroogd aan boord nemen. Daar
het vervoeren van alle materialen te lande naar
Kamtschatka, gelijk men weet, zeer moeilijk
en kostbaar is, beffoot ik, van alle fcheepsma-
terialen flechts zooveel aan boord te houden,
als ik rekende tot *Cronftadt* volftrekt noodig te
zullen hebben. Het overige liet ik hier blijven,
en hier onder was een fcheepsanker, benevens
een kabeltoaw.

Van de levensmiddelen, die men uit *Ochotzk*
herwaarts had gebragt, nam ik flechts een ge-
ring gedeelte. Ik vond dezelve over het geheel
zoo flecht, dat ik gaarne niets zou hebben me-
degenomen. Daar het evenwel onzeker was, of
wij te *Canton* een' voor de geheele reis toerei-
kenden voorraad zouden kunnen bekomen, nam
ik hier voor drie maanden gezouten vleesch,

III. DEEL.

G

voor

voor vier maanden beschuit, en eenige *Pud* botter aan boord. Twee derde van den voor mij bestemden voorraad liet ik terug, naardien ik kon vooruitzien, dat zelfs de geringe hoeveelheid, die ik medenam, vóór dat wij ze noodig zouden hebben, geheel moest bedorven zijn. Het gezouten vleesch bleef met moeite zes weken goed. In *Canton* moesten wij alles over boord werpen. Niet alleen waren de tonnen, waarin het vleesch was, zeer slecht, maar men was ook waarschijnlijk bij het inzouten met weinige zorg te werk gegaan. Men verhaalde mij, dat men te *Ochotzk*, om het zout te besparen, voor het vleesch, in plaats van pek, zeewater gebruikt. Indien zulks waar is, waaraan ik echter nog twijfel, dan behoeft men zich over het spoedig bederven van het vleesch niet te verwonderen. De beschuit was ook spoedig bedorven. Op onze terugreis uit *China*, was dezelfde zelfs oneetbaar voor die soort van dieren, die anders gewoon zijn alles te eten. Ik bragt verscheidene tonnen mede naar *Cronstadt*, opdat men zou kunnen zien, hoedanig het met de beschuit gesteld is, die te *Ochotzk* gebakken wordt, wanneer zij eenigen tijd onder weg geweest is. De wijze, waarop zij van *Ochotzk* vervoerd wordt, is de eigenlijke oorzaak, dat zij zoo spoedig bederft. Zij wordt in lederen zakken gestampt, waardoor zij voor het meerendeel tot stof vermorfeld wordt. De beschuit, die naast aan den zak ligt, verschrompelt spoedig, daar men, om eene grootere hoeveelheid in een' zak te pakken

ken
naai
wor
gort
heeft
den
inhou
bruik
om m
de wa
ven,
wilden
waarom
deren
dan all
indien
werden
een' led
een' hal
eenmaal
losgefne
is; ten
losgetarr
der. De
geen geb
zich den
kost een
bels; en
voeren v
zij niet e
hoeft te
der dat z

ken en denzelven te gemakkelijker te kunnen toenaaijen, den zak vochtig maakt. De beschuit wordt hierdoor geheel onbruikbaar. Met de gort, die op dezelfde wijze vervoerd wordt, heeft hetzelfde plaats. Daar de vochtigheid van den zak nog gemakkelijker door den geheelen inhoud heendringt, wordt de gort muf en onbruikbaar. De weinige zakken, die ik medenam, om mijn volk, die de Japanfche rijst reeds moede waren, ter afwifeling Rusfifche gort te geven, vonden wij geheel bedorven, toen wij ze wilden gebruiken. Ik kan geene reden vinden, waarom men beschuit en gort te *Ochotzk* in lederen zakken pakt. Men zou deze gewoonte dan alleen eenigzins kunnen verontfchuldigen, indien de transportkosten daardoor verminderd werden; maar dit is het geval niet. Voor zulk een' lederen zak moet men te *Ochotzk* twee en een' halven roebel betalen, en dezelve kan slechts eenmaal gebruikt worden, daar hij, zoodra hij losgefneeden is, voor verder gebruik ongefchikt is; ten zij dat de naad met voorzigtigheid worde losgetarnd; en ook dan nog wordt hij veel minder. De Kroon althans maakt ten tweedemale geen gebruik van denzelven, daar de Koopman zich den zak geheel laat betalen. Daarentegen kost eene ton van dennenhout slechts vijf roebels; en zulk eene ton, wanneer zij tot het vervoeren van beichuit gebruikt wordt, waartoe zij niet eens zoo zwaar als eene vleeschton behoeft te zijn, zou men verfcheidene jaren, zonder dat zij iets minder wordt, kunnen gebruiken.

ken. Drie zakken bevatten nauwelijks zooveel als ééne ton; wanneer nu de ton slechts eene enkele reize gebruikt werd, zou men 'er reeds op elke ton twee en een' halven roebel bij winnen, zonder dat men nog het verlies van bijna de helft der beschuit, gelijk die thans wordt ingepakt, behoeft te rekenen. Het is mogelijk, dat ledere zakken zeer geschikt zijn, om daarin voorraad naar *Ochotzk* te vervoeren, daar de weg van *Irkutsk* naar *Ochotzk* niet te rijden is, en de wa- ren alleen op den rug van paarden of rendieren kunnen vervoerd worden; maar het is zonderling dat men deze manier ook gebruikt bij het transporteren ter zee van *Ochotzk* naar *Kamt- schatka*. De boter was zoo slecht, dat wij de- zelve, schoon ik ze op nieuw had laten was- schen, sterk zouten en in kleine vaten had laten doen, nogtans niet konden eten. Ik moest dezelve in plaats van smeer op het schip gebruiken. Wanneer men ondertusfchen weet, hoe deze boter bereid en vervoerd wordt, behoeft men zich niet meer te verwonderen, dat zij geheel niet deugt. Zij was ongezouten van *Irkutsk* in manden herwaarts gebragt, en het kon dus niet missen, dat zij bedorven en bitter werd. Het zou doelmatiger en zelfs minder kostbaar ge- weest zijn, indien men slechts een vierde gedeelte van de verlangde hoeveelheid boter, maar van eene betere foort, en in kleine vaten of potten, gelijk men in dit oord tot het vervoeren van le- vensmiddelen gebruikt, ons had doen bezorgen. Dit weinige, onzen voorraad van levensmiddelen

be-

bet
len
aan
sien
min
verfp
De
klein
pagni
Paul.
Vloot
naar
water
pen.
Conflan
zoo als
stormen
tekeeren
Eene sle
zaak, da
se van d
Wij k
rigt, dat
met de V
en verscl
konden r
als zeer
van krijg
een wel
waarschijn
Bij onze
stond een

betreffende, is voldoende, om elk te doen gevoelen, met hoe weinig overleg en zorg men ten aanzien van meer of minder belangrijke commissien hier te werk gaat. 'Er was, zonder het minste nut, eene som van omtrent 15000 roebels verspild.

Den 21 September kwam de *Constantijn*, een klein vaartuig, dat aan de Amerikaansche Compagnie behoort, in de haven van *St. Peter en Paul*. Het werd gevoerd bij den Stuurman der Vloot *POTOPOF*, dien men van *Unalaschka* naar *Ochotzk* gezonden had. Door gebrek aan water was hij genoodzaakt hier binnen te loopen. Na een verblijf van acht dagen zeilde de *Constantijn* weder uit de baai; hij was echter, zoo als wij naderhand vernamen, door hevige stormen gedwongen naar *St. Peter en Paul* terugtekeeren, en den winter aldaar doortebrengen. Eene slechte verzorging van water was dus oorzaak, dat dit schip negen maanden later ter plaatse van deszelfs bestemming aankwam.

Wij kregen van den Stuurman *POTOPOF* bericht, dat de *Newa* op *Sitka* een bloedig gevecht met de Wilden had gehad, waarbij eenige gedood en verscheidene gewond waren geworden. Wij konden niet nalaten, ons lot ten dezen aanzien als zeer gelukkig te achten, daar wij, in plaats van krijgsmachtige ondernemingen tegen Wilden, een wel moeilijker, maar ook belangrijker en waarschijnlijk nuttiger werk verricht hadden.

Bij onze aankomst te *Kamtschatka*, had ik terstond een' Koerier naar *Nishney-Kamtschatsk* ge-

zonden, om den Gouverneur van onze aankomst berigt te geven. Ik had, wel is waar, geene hoop van hem nog eenmaal te zullen zien, daar zijne bezigheden hem zeker niet toelieten, in dit jaar, ten tweedemale eene zoo moeilijke en gevaarvolle reize te ondernemen; vooral daar wij vernamen, dat hij, op zijne laatste terugreize, op de rivier van *Kamtchatka* bijna verongelukt zoude zijn, en met moeite was gered. Maar ik verwachtte thans zijn' Broeder, die ons naar *Japan* vergezeld had. Na verloop van vier weken kwam ook deze, tot onze algemeene blijdschap hier aan, en met hem de Majoor *FREDERICI* terug, die, gedurende onze laatste afwezigheid eene reis naar *Nishney* met den Gouverneur gedaan had. De Luitenant *KOSCHELEFF* had van zijnen Broeder volmagt, om ons in alles behulpzaam te zijn; maar de uitgebreidste volmagt zou voor ons van geen het minste nut geweest zijn, indien niet de warmste en vriendschappelijkste ijver, om ons van dienst te zijn, met dezelve had gepaard gegaan. Alles werd te werk gesteld, om ons alle die produkten te verschaffen, welke *Kamtchatka* kan opleveren. Zes schoone Osfen waren reeds bij voorraad van *Werchnoy* herwaarts gedreven, opdat dezelve den tijd zouden hebben, op de vette weiden van *Petropawloysk* van de vermoeijenisfen der reize te bekomen. 'Er werd eene menigte visch gezouten en gedroogd, en verscheidene tonnen wilde Knoflook werden ingemaakt. Ook werd 'er bescheit gebakken, die ons zeer te stade kwam, daar die,

wel-

we
hoe
zag
app
groe
daar
verv
den
en te
om d
ten,
minne
malen
wijls
Daa
uitzier
het sch
den afg
het sch
den Ge
uit de
CLERK
eenen g
plank m
dood be
de opga
het doel
verloren
der van
hetwelk
had later
van den

welke van *Ochotzk* was gebragt, niet dan in den hoogften nood kon gebruikt worden. Men voorzag ons van eenen grooten voorraad van aard-appelen; ook van eenige andere foorten van groente, hoewel in eene mindere hoeveelheid, daar dezelve een' afstand van 300 *wersten* moest vervoerd worden. Met één woord, wij behoefden slechts den een' of anderen wensch te uiten, en terfcond werden de beste maatregelen genomen, om dezelve te vervullen. Nooit zal ik vergeten, met welk eene ijverige deelneming deze beminnelijke Jonkman, tot wiens lof ik reeds eenige malen gefproken heb, maar dien ik niet te dikwijls herhalen kan, voor ons fchip zorgde.

Daar wij, bij onze aankomst wel konden vooruitzien, dat de menigvuldige werkzaamheden op het fchip niet binnen de vier of vijf weken konden afgedaan worden, hadden de Officieren van het fchip het plan gemaakt, om de Graftombe van den Generaal CLERKE te vernieuwen. Men weet uit de reis van COOK en LA PEROUSE, dat CLERKE in de Stad *St. Peter en Paul*, onder eenen grooten boom begraven ligt, aan welke eene plank met een opschrift is vastgemaakt, dat den dood behelst van den Kapitein CLERKE, benevens de opgave van deszelfs ouderdom en rang, en het doel der onderneming waarbij hij zijn leven verloren had. Het Wapenschild, door den Schilder van de *Resolution*, WEBBER, vervaardigd, hetwelk Kapitein KING in de Kerk te *Paratunka* had laten ophangen, vonden wij in het voorhuis van den Majoor KRUPSKOY, zonder dat iemand

scheen te weten, in wat betrekking het stond met de beschilderde plank. Daar 'er sedert verscheidene jaren, noch te *Paratunka*, noch te *Petropawlovsk*, eene kerk bestaan had (*), was het waarlijk een bijzonder geluk, dat het Wapenschild niet verloren was geraakt. Daar LA PEROUSE de plank aan den boom reeds vrij verre vergaan vond, liet hij het Opschrift in koper graveren, en voegde 'er aan het slot bij, dat hetzelfde door hem vernieuwd was. Naardien dit opschrift in COOKS reizen niet vermeld wordt, en echter alles, wat dien grooten Zeeman en diens togtgenooten betreft, voor elk van veel belang moet zijn, kan ik niet nalaten, hetzelfde, volgens de door LA PEROUSE gemaakte kopij, hier bijtebrengen.

AT THE ROOT OF THIS TREE LIES THE BODY
OF CAPTAIN CHARLES CLERKE, WHO
SUCCEEDED TO THE COMMAND OF HIS
BRITANIC MAJESTY'S SHIPS THE
RESOLUTION AND DISCOVERY, ON
THE DEATH OF CAPTAIN JAMES
COOK, WHO WAS UNFORTUNATELY
KILLED BY THE NATIVES AT AN
ISLAND IN THE SOUTH SEA, ON
THE 14TH OF FEBRUARY IN THE YEAR
1779, AND DIED AT SEA OF A
LINGERING CONSUMPTION THE 22D
OF AUGUST IN THE SAME YEAR, AGED 38
Co-

(*) 'Er werd juist eene Kerk gebouwd, met welke bouw-
wing men evenwel zeer traag voortging.

(*)
van K
dood v
van e
vermo
jesteit,
op zie
ringziek
ouderde
Deze
den Gr
gemaakt
(†) U
Zeeman

Copie sur l'inscription anglaise par ordre de Mr. le Cte DE LA PEROUSE, Chef d'Escadre en 1787 ()*.

Deze plaat had LA PEROUSE aan de van hout gemaakte Graftombe laten vastspijkeren. Wij vonden dezelve nog, schoon zij reeds eenige malen gestolen was geweest. De Graftombe zelve scheen niet lange meer in wezen te zullen blijven; de boom, die reeds half verdord was, kon nog slechts weinige jaren staan. Het was dus noodzakelijk, dat 'er voor den Togtgenoot van Cook een duurzamer gedenkteeken werd opgericht. De zark van DE L'ISLE DE LA CROYERE werd ook, bij het omspitten van dezen plek, gevonden, slechts weinige schreden van de Graftombe van CLERKE. Wij hadden denzelven reeds lange te vergeefs gezocht (†). De gedachte-

(*) Aan den wortel van dezen boom, ligt het ligchaam van Kapitein CHARLES CLERKE, die, na den ongelukkigen dood van Kapitein JAMES COOK, die door de inboorlingen van een eiland in de Zuidzee, den 14 Februarij 1779, vermoord werd, het bevel over de schepen van zijne Majesteit, den Koning van Engeland, *Resolution* en *Discovery* op zich nam. Hij stierf op zee aan eene langdurige te- ringziekte, op den 22 Augustus van hetzelfde jaar, in den ouderdom van 38 jaren.

Deze kopij is naar het Engelsch opschrift, op bevel van den Graaf LA PEROUSE, Chef van het Eskader, in 1787 gemaakt.

(†) Uit de reis van LA PEROUSE verneemt men, dat deze Zeeman ook voor hem een Gedenkteeken had laten oprig-

G 5 ten,

tenis van deze beide, in de geschiedenis der Zeevaart zoo beroemde mannen, die hun leven in een' der barste oorden van den aardkloot verloren hadden, kon nu door één gedenkteeken vereeuwigd worden. Ten dien einde werd in de nabijheid van den ouden boom, opdat de oorspronkelijke plaats zooveel mogelijk dezelfde bleef, op een hecht en duurzaam voetstuk van hout, eene Piramide opgericht; aan de eene zijde werd de door LA PEROUSE vervaardigde plaat, en op de tegenoverstaande derde zijde eene door den Heer TILESIIUS gemaakte kopij van CLERKE's Wapenschild (*) vastgehecht. Op de tweede zijde kwam een Russisch opschrift, dat in het Nederduitsch aldus luidt:

Op de eerste reis der Russen om de Wereld, onder bevel van Kapitein KRUSENSTERN, hebben de Officieren van het Fregat Nadeshda dit Gedenkteeken voor den Engelychen Kapitein CLERKE opgericht, den 15 September 1805.

Op de vierde zijde, die naar het Zuiden ligt, werdt het volgende geplaatst.

Hier rust de Asch van DE L'ISLE DE LA CRO-

ten, en op eene koperen plaat een opschrift had laten snijden, dat de bijzondere omstandigheden van 's mans leven behelsde. Van dit alles was, na een tijdvak van 18 jaren, geen spoor meer te vinden.

(*) Het Originele, door WEBBER geschilderd, werd den Bevelhebber van *Petropawlovsk* ter hand gesteld, ten einde hetzelfde, overeenkomstig deszelfs eerste bestemming, in de nieuw gebouwde Kerk te plaatsen.

C
de
ov
ijv
jen
me
Ik
dez
wij
had
zoo
ste g
denk
zien
ve g
toeva
met e
sloten
den v
Wi
neezen
van d
onlang
naar
alle h
red ha
terston
doch
Deze
moet,
zooewel

CROYERE, *Sterrekundige bij de Expeditie van den Commodore BEHRING, in het jaar 1741.*

De Luitenant RATMANOFF had het opzigt over het bouwen van dit gedenkteeke, en zijn ijver, om hetzelfde, vóór ons vertrek te voltooijen, deed hem alle zwarigheden overwinnen, die men in het bouwen te *Kamtschatka* ontmoet. Ik zou zeer kwalijk gedaan hebben, bijaldien ik deze loffelijke onderneming niet op alle mogelijke wijzen ondersteund, en de voltooijing bevorderd had. Ik gaf zoowel arbeiders als bouwstoffen, zoo veel het schip leveren konde, met het grootste genoegen, en wij hadden het geluk, het Gedenkteeke, vóór ons vertrek geheel voltooid te zien. 'Er werd eene diepe gracht rondom hetzelfde gemaakt, en om het, zoo veel mogelijk, voor toevallige beschadiging te beveiligen, werd alles met een hoog hek omheind, dat met eene deur gesloten werd; de sleutel van deze deur werd in handen van den Gouverneur van *Petropawlovsch* gesteld.

Wij vonden hier thans niet meer die Japannezen, die in den voorgaanden herfst op een van de *Kurilische* eilanden gestrand, en door den onlangs overleden Priester WERESTSCHAGIN naar *Petropawlovsch* gebragt waren. Zij waren alle heimelijk in hunne eigene boot, die zij gered hadden, van hier gegaan. Men had hen wel terstond een' gewapenden *Baidar* nagezonden, doch deze had hen niet kunnen achterhalen. Deze koene onderneming, die men wenschen moet, dat wel gelukt zal zijn, is merkwaardig, zoowel van wege den ongemeenen moed, die 'er

noo-

noodig is, om in eene lekke en geheel opene boot, zonder den minsten voorraad van water en zonder eenige andere levensmiddelen, behalve een weinig rijst, eene zoo verre reize te ondernemen, als van wege de slimheid en list, die zij gebruikten, om alle verdenking, dat zij voornemens waren te ontvlugten, te voorkomen, en alzoo van elke foort van streng toezigt bevrijd te blijven. Meermalen hadden zij den Heer VAN RESANOFF verzocht, dat hij hun veroorloven wilde, naar hun Vaderland, in de boot, waarmede zij zich gered hadden, en die zij weder in orde brengen wilden, terugtekeeren. De Heer VAN RESANOFF had dit verzoek afgeslagen, onder voorwendsel, dat hij hetzelfde, zonder voorkennis van den Keizer, niet toestaan durfde. Gedurende hun verblijf te *Kamtschatka*, hadden zij zoo vele blijken gegeven van hunne werkzaamheid en nuttige vlijt, dat de Heer VAN RESANOFF eerst ten oogmerk had, hen naar *Kodiak* te zenden, waar zij van zeer veel dienst zouden geweest zijn; naderhand echter werd besloten, hen in *Werchnoy-Kamtschatsk* te doen wonen. Dit besluit werd hun bekend gemaakt, en zij schenen zich niet alleen in hun lot vrij wel te schikken, maar zelfs over deze verandering en over de uitzigten, die men hun opende, zeer verheugd te zijn. Men gaf aan elk van hun de voor de reis noodige kleederen en een' voorraad van rijst. De Gouverneur voorzag hun daarenboven van Thee en gaf hun reisgeld. De dag van hun vertrek was reeds bepaald, toen eenige

hun-

hu
pe
lo
he
der
den
ver
Doe
vol
ten
de
mog
zij d
ren z
en m
boot
zij te
den z
is, h
der v
schijn
lische
kotan
geen
om zi
water
mogten
land z
waagst
besten

(*) D

hunner verzochten, zich nog te mogen laten doopen. Zij wenden voor, dat, daar het thans hun lot was in *Rusland* te moeten blijven, zonder het vooruitzicht van hun Vaderland te zullen wederzien, het best voor hun wezen zou, dat zij den Christelijken Godsdienst omhelsden. Dit vergunde men hun gaarne, en de dag voor de Doopplegtigheid werd bepaald. Men kon dus volstrekt niet vermoeden, dat zij wilden ontvlugten, en al had men ook iets vermoed, men zou de uitvoering van zulk eene onderneming als onmogelijk beschouwd hebben. Nogtans waagden zij dezelve. — Den avond vóór hun vertrek, waren zij, als naar gewoonte, uit vischen geweest, en met het ondergaan der zon teruggekomen. De boot hadden zij aan land gehaald en alle waren zij ter rust gegaan. Den volgenden morgen werden zij vermist. Het onbegrijpelijkste van alles is, hoe zeven personen het konden wagen, zonder voorraad van water in zee te gaan. Waarschijnlijk wisten zij niet, dat op geene der *Kurilische* eilanden, behalve op *Poromuschir* en *Onnekotan*, water gevonden wordt. Ook hadden zij geen vaatje of iets van dien aard medegenomen, om zich ten minste slechts voor eenige dagen van water te voorzien, indien zij hetzelfde ergens mogten vinden. Dat zij gelukkig in hun Vaderland zijn aangekomen! Hun moed, om zulk een waagstuk te ondernemen, verdient wel, met den besten uitslag bekroond te worden (*).

De

(*) De Luitenant Chwostoff heeft op zijn' togt naar
de

De naam IWASHKIN is uit de reisbeschrijvingen van COOK en LA PEROUSE te zeer bekend, dan dat ik zou behoeven te duchten, dat ik den lezer vervelen zou, door hier nog van dezen, in *Kamtchatka* grijs gewordenen ongelukkige melding te maken. Hij is thans (1805) 86 jaren oud. Eerst toen de tegenwoordige Keizer den troon beklom, kreeg hij zijne vrijheid, van welke hij ook, bij de eerste opwelling der blijdschap, gebruik wilde maken, om naar zijne Vaderstad terugtekeeren. De Keizer had ten zelfden tijde eene som aangewezen, die voor zijne reiskosten zoude dienen. Spoedig daarna kon hij niet tot de reis besluiten. Eens gaf hij ook met veel levendigheid zijn' wensch te kennen, om met ons naar *Petersburg* terugtekeeren, doch hij veranderde weder spoedig van besluit, en het is ook niet waarschijnlijk, dat hij deze groote reis, het zij te water, het zij te land, overleven zou. Hij woont thans in den omtrek van *Werchnoy-Kamtshatsk*, waar hij, door de milddadigheid van den Keizer, en de goedheid van den Gouverneur, het geringe overschot zijner dagen zorgeloos en in ruste doorbrengt.

De oorzaak van zijne Ballingschap was eene aanklagte, dat hij deelgenomen had aan eene zamenzwering tegen de Keizerin ELIZABETH. Hij werd van zijn' rang en adeldom ontzet, met de knoet gestraft en naar *Siberien* gezonden. IWASH-

KIN

de *Aniva*-baai vernomen, dat zij gelukkig aankomen zijn.

KIN
men
heir
heer
Sed
aan
men
daar
Men
ijling
misfo
CATI
in w
van h
hebbe
deele

(*) V
PEROUSE
was des
Page an
Vaandrig
was ged
en wel
blijf, eer
zoowel h
geten. 2
verhaalde
twintig ja
brood gep
genoten,
leefd had
op de jage

KIN ontkent niet, dat hij een ruw en woest mensch geweest is, maar nog heden schijnt hij heilig te betuigen, dat hij niet het minste deel heeft gehad aan de voorgewende zamenzwering. Sedert moet zij zich schuldig gemaakt hebben aan het onderdrukken der *Jakuten*, over welke men hem eenig bewind had toevertrouwd, en daarom werd hij naar *Kamtschatka* verbannen. Men wil hem zelfs beschuldigen van uit overijling een' moord gepleegd te hebben; en dit is mischien wel de reden, waarom de Keizerin CATHARINA hem geene genade bewezen heeft, in weerwil dat in Cook's reize op eene wijze van hem melding gemaakt wordt, dat men zou hebben mogen verwachten, dat het hem ten voordeele zou verstrekt hebben (*).

Ik

(*) Volgens de berigten, in de Reizen van Cook en La PÉROUSE, aangaande dezen ongelukkigen man te vinden, was deszelfs Vader Generaal in Russischen dienst, en hij Page aan het hof van Keizerinne ELIZABETH, naderhand Vaandrig bij de Lijfwacht van deze Vorstin geweest. Hij was gedeeltelijk in *Duitschland*, gedeeltelijk in *Frankrijk*, en wel te *Parijs* opgevoed; doch na een langdurig verblijf, eerst in *Siberien* en daarna te *Kamtschatka*, had hij zoowel het Fransch als Hoogduitsch schier ganschelijk vergeten. Zijn lot moet verschrikkelijk geweest zijn. Hij verhaalde aan de Engelsche reizigers, dat hij in de eerste twintig jaren van zijne ballingschap op *Kamtschatka* geen brood geproefd, en geen onderhoud, van welken aard ook, genoten, maar al dien tijd, onder de *Kamtschatdalen* geleefd had, van het gene zijne eigene vlijt en arbeid hem op de jagt hadden opgeleverd. Naderhand had hij een klein jaar-

Ik kan niet nalaten hier met een kort woord melding te maken van de Familie WERESTSCHAGIN, die de lezer uit de reizen van COOK en LA PEROUSE kent. Hoewel van afkomst Kamtschatdalen, hebben beide Broeders hunnen stand grootelijks tot eere verstrekt. De oudste van deze waardige Geestelijken, die de achting der Engelschen

jaargeld ontvangen, en zijn toestand was van tijd tot tijd aanmerkelijk verbeterd. De oorzaak van zijne ballingschap konden de Engelschen van hem niet ontdekken, en dezelve was toen op *Kamtschatka* geheel onbekend. Toen de Fransche reizigers zich aldaar bevonden, scheen men hiervan meer te weten; doch het berigt daaromtrent komt met het verhaal van KRUSENSTERN niet overeen. Men verhaalde namelijk aan de togtgenooten van LA PEROUSE, dat de misdaad van IWASHKIN eeniglijk bestaan had in eenige ongepaste uitdrukkingen, door hem ten aanzien van de Keizerin ELIZABETH gebezigd, bij het opstaan van de tafel, waar hem de wijn bevangen had. Zoowel de Engelsche als Fransche reizigers, voegen bij de door KRUSENSTERN vermelde straf, nog het opsplijten van den neus. Hij onderging deze barbaarschheid toen hij pas 16 jaren oud was. Ten tijde van het verblijf der Engelschen te *Kamtschatka*, had hij den ouderdom van 54 jaren bereikt, en zijn gelaat had het voorkomen van dat eens grijsaards. Hij had toen 31 jaren aldaar doorgebracht, en dus 8 jaren als balling in *Siberien* geweest. De Togtgenooten van LA PEROUSE roemen zijn beminnelijk voorkomen en zijn karakter als dankbaar, beleefd en, schoon in den beginne eenigzins schuw, bij nadere kennismaking des te meer vertrouwelijk en dienstvaardig. Men zie COOKS Reize, Deel XIII. bl. 18. enz. en Reize van LA PEROUSE, Deel III, bl. 72. enz. V.

sch
ven
lof
der
volg
twin
had.
kwan
de K
hij, a
ren k
een b
schepe
Zoon,
had h
hier op
is nog
noy - Ka
Het De
RESTSC
ze bero
alleen v
zelve no
smettelijk
het gehe
het door
Vrijdag
boord.
morgens
winden.
steken, en
middag n
III. De

schen in eene zoo groote mate wist te verwerken, en van wien Kapitein KING meermalen met lof meldinge maakt, stierf kort na het vertrek der *Resolution* en *Discovery*. Zijn Broeder volgde hem in den post op, dien hij meer dan twintig jaren, tot algemeen genoegen bekleed had. Toen wij de eerstemaal op *Kamtschatka* kwamen, was deze op eene bekeerings-reize naar de *Kurilien*. Kort na zijne terugkomst stierf hij, zoodat ik geene gelegenheid had, hem te leeren kennen. Ik gaf evenwel aan zijne Weduwe een bezoek, die zich de Engelsche en Fransche schepen nog zeer wel kon herinneren. Haar Zoon, die Koster te *St. Peter en Pål* was, had het ongeluk, gedurende onze afwezigheid, hier op de rivier *Awatscha* te verdrinken. 'Er is nog een WERESTSCHAGIN over, die te *Werchnoy-Kamtschatsk* eene Kostenplaats bekleedt. Het Dorp *Paratunka*, waar de Familie WERESTSCHAGIN woohde, en dat door COOKS reize beroemd geworden is, is thans het verblijf alleen van Beeren. In het jaar 1779 bestond hetzelfde nog uit 36 personen. Door de laatste besmettelijke ziekte, in de jaren 1800 en 1801, is het geheel uitgestorven. In het jaar 1760 werd het door 360 menschen bewoond.

Vrijdag den 4 October hadden wij alles aan boord. Het schip was volkomen zeilree. Des morgens te 4 uren liet ik hetzelfde in de baai winden. De wind was gunstig, om in zee te steken, en ik had besloten nog dien zelfden namiddag uit de baai te zeilen. Den laatsten mid-

III. DEEL.

H

dag

dag hielden onze goede gastheeren bij ons den maaltijd. Het scheiden van deze goede menschen, die ons met vriendelijkheden overladden hadden, kon niet anders dan voor ons allen aandoenlijk zijn. Bovenal smartelijk viel ons het afscheid van den beminzenswaardigen KOSCHELEFF. Wij allen treurden over hem en zijnen edelen Broeder. Wij moesten de beschaafde en rechtschapenste menschen in een land achterlaten, waar men deze verdiensten op geen prijs weet te stellen. Zij waren aldaar verre van hunne vrienden en bloedverwanten verwijderd, en van nabij door menschen omringd, die hunner niet waardig, en alleen bedacht waren, hun het leven te verbitteren, hun' goeden naam te bezwalken en hen in het oog der wereld verdacht te maken. Zeer gaarne had ik den jongsten Broeder medegenomen; want daar hij op het schip van elk hartelijk bemind was, wenschten wij alle, dat hij met ons naar *Cronstadt* had kunnen terugreizen. Maar de Gouverneur maakte aan den eenen kant zwarigheid, hem daartoe verlof te geven, hoe gaarne hij het ook zou gezien hebben, dat hij deze reize deed, en aan de andere zijde zou ook de scheiding voor den Broeder te hard gevallen zijn, daar hij in hem zeker zijn eenig gezelschap en hulp, in zijne moeilijke werkzaamheden, zou hebben moeten missen.

Des namiddags te 2 uren lichteden wij de ankers. De lucht was wel sedert den middag bewolkt en het begon te sneeuwen; daar wij evenwel alle voorwerpen in de baai nog duidelijk kon-

kon-

ke
de
vó
ha
zei
fne
zigt
derh
op
ligt
te ko
ook
meene
zette
wanne
moest
te veel
standig
luk ha
gen, d
houden
schip,
uitgezet
tonnen
afgetrok
geleden
voornem
toen hij
vernam.
reis naar
daar het
was, (w

konden zien, en ik den gunstigen wind niet wilde verliezen, hoopte ik in zee te zullen zijn, vóórdat het weêr erger werd. Naauwelijks hadden wij echter de ankers geligt en de marszeilen bijgezet, wanneer de menigvuldig vallende sneeuw het ons omringende land voor ons gezigt verborg. Het eenige punt, dat wij inzonderheid noodig hadden te zien, ten einde niet op het rif, dat tegen over de baai *Rakoweina* ligt en niet ver van ons was, niet al te nabij te komen, was nog in een' nevel zichtbaar. Maar ook dit was spoedig verdwenen. Ondertuschen meende ik, dat ik het rif reeds voorbij was, en zette mijn' koers naar den ingang der baai voort, wanneer het schip plotseling stootte. Thans moest ik, schoon te laat erkennen, dat het al te veel gewaagd was, bij zulke ongunstige omstandigheden, uit de baai te zeilen. Het ongeluk had echter geene anderé onaangename gevolgen, dan dat wij eenige dagen werden opgehouden. Den volgenden namiddag werd het schip, nadat wij hetzelfde onttakeld, de Barkas uitgezet, een anker uitgebragt, en omtrent 50 tonnen water geledigd hadden van den zandbank afgetrokken, zonder dat het de minste schade geleden had. De jonge *KOCHELEFF* was juist voornemens van *Petropawloysk* te vertrekken, toen hij het ongeluk, dat ons overgekomen was, vernam. Schoon het zeer gevaarlijk was, zijne reis naar *Nishney-Kamtschatsk* nog uittestellen, daar het jaargetijde reeds zoo verre verlopen was, (want reeds in de maand October begint

aldaar de winter) hield dit hem echter geen oogenblik terug, van zijn vertrek nog te verschuiven en terstond bij ons aan boord te komen. Hij zond eenige *Baidaren* met 50 Soldaten ter onzer hulpe, en deze hielpen niet weinig mede, om het schip weder vlot te maken. Ook beraamde hij te *Petropawloysk* de beste middelen, dat wij onze watervaten weder gevuld kregen, en dus was het ons mogelijk, het schip binnen twee dagen volkomen zeilvaardig te maken. Den 9 October, des morgens te 6 uren, zeilden wij, met een' frischen N. N. W. wind en bij helder weêr, uit de baai *Awatscha*. Het was op dezen dag juist 26 jaren geleden, dat de *Resolution* en de *Discovery* van hier zeilden, en wij hadden dezelfde bestemming als deze schepen, te weten naar *Macao*.

Bij onze aankomst te *Petropawloysk* liet ik de Chronometers aan land brengen, aan het huis van den Bevelhebber. Achter dit huis was eene vrije, opene plaats, waar Dr. HORNER dagelijks ongestoord corresponderende hoogten kon nemen, om derzelver gang te regelen. Bij ons vertrek, den 4 October, was de gang der Horologies bepaald, zoo als volgt. De dagelijksche vertraging van No. 128 bedroeg — 21" 62. De dagelijksche versnelling van het Penningtonsche Horologie + 24" 50. Maar bij de vergelijking der Horologies ontdekken wij spoedig zulk eene merkelijke verandering in den gang, dat wij besloten, dezelve eenen nieuwen te geven, en beide werden op + 21" en — 21" gezet

(*) H
gedurende
gebleven.

zet (*). Deze verandering geschiedde den 12 October nog in het gezigt van het land, op welken dag No. 128 te vroeg was voor den gemiddelden tijd te *Greenwich* 5 u. 9' 33"; die van PENNINGTON was te laat 1 u. 20' 11" 5. Zoo- wel de waarnemingen, die wij dikwijls ter zee gedaan hebben, als de geringe fout van beide Horologies bij onze aankomst te *Macao*, overtuigden ons, dat wij den nieuwen gang vrij goed bepaald hadden.

Uit eene groote menigte van Meridiaans- en Circum-Meridiaans-hoogten der Zon, die door Dr. HORNER, de drie reizen, die wij ons te *St. Peter en Paul* bevonden, waargenomen zijn, blijkt, dat de Noorder Breedte der *Koschka*, dat is der Landtong, die de Noordzijde van de haven uitmaakt = $53^{\circ} 00' 10''$ is.

De Wester Lengte uit vele door mij en Dr. HORNER gemetene Maans-afstanden $201^{\circ} 12' 15''$.

De ware Lengte, gelijk deze door Kapitein KING en den Sterrekundige BAILY bepaald werd . . . $201^{\circ} 16' 29'' 5$.

De Magneetnaald had te *St. Peter en Paul*, volgens de aanwijzing van vijf verschillende Kompasfen, die naar drie verscheidene voorwerpen gericht waren, naar het gemiddelde $5^{\circ} 20'$ Noord-oostering, en het Azimuth van deze drie voorwer-

(*) Het kleine Horologie van ARNOLD No. 1856 was gedurende ons verblijf te *St. Peter en Paul* plotseling staan gebleven.

werpen werd door afstanden tusfchen dezelve en de Zon bepaald.

In de baai *Ayatscha* vonden wij, op het fchip, door middel van Azimuths en Amplitudo's der Zon, dat de Magneetnaald, naar het gemiddelde $5^{\circ} 39' 00''$ Noordoostering had.

Daar het Inclinatorium door den Typhon, den 1 October 1804, zooveel geleden had, dat het voor verder gebruik geheel ongefchikt was, gelijk ik reeds te voren gezegd heb: kan ik over de duiking van de Magneetnaald flechts die waarnemingen mededeelen, welke bij ons eerste verblijf te *Kamtschatka* gedaan zijn. Om de duiking van den invloed te bevrijden, welke de ongelijke zwaarte van de beide einden der Magneetnaald hebben moet, werden de vier balanceerkogeltjes van de as der Magneetnaald afgenomen, en de duiking bij herhaling beproefd. Het gemiddelde was:

De verd. naar het O. gekeerd $46^{\circ} 20'$ } $54^{\circ} 16'$
 ————— W. ——— $62^{\circ} 13'$

Naderhand werden de Polen der naald door middel van eene fterke magneet omgewend. De duikingen waren:

De verd. naar het O. gekeerd $66^{\circ} 28'$ } $72^{\circ} 49'$
 ————— W. ——— $79^{\circ} 10'$

Door vereeniging van beide deze uitkomsten krijgt men de ware Noordelijke duiking van de Magneetnaald.

$$\begin{array}{r} 72^{\circ} 49' + 54^{\circ} 16' \\ \hline = 63^{\circ} 32'. \end{array}$$

Naderhand werden de Momenten van de Naald

zoodanig gelijk gemaakt (*geajusteed*) dat zij in elken stand juist dezelfde duiking had. Kapitein KING vond de Noordelijke Inclinatie hier $63^{\circ} 5' 00''$.

Het gemiddelde van onze waarnemingen te *St. Peter en Paul* gaf voor den tijd des hoogten Vloeds bij Nieuwe- en Volle-Maan 4 u. 20'. Het grootste verschil in de hoogten van het water beliep 6 voeten. De winden hebben op den tijd van de Eb en van den Vloed, gelijk mede op de hoogte des waters verschillenden invloed, die het naauwkeurig bepalen moeijelijk maakt. De Zuidewind drijft het water in de baai, de Noordewind belet het wasfen van het water,

EENENTWINTIGSTE HOOFDDEEL.

Over den tegenwoordigen toestand van Kamtſchatka.

Daar ik in de jaren 1804 en 1805 driemaal *Kamtſchatka* bezocht, en mij aldaar meer dan drie maanden opgehouden heb, mag men met regt eenige berigten, dit land betreffende, van mij verwachten. Evenwel wil ik mij bepalen bij eene ſchetſe van den tegenwoordigen toestand van *Kamtſchatka*, naardien men hetzelfde tot in de bijzonderheden veelmalen heeft beſchreven. De werken van KRASCHENINIKOFF en STELLER zijn genoeg bekend, en in de meeste talen vertolkt; ook vindt men in de Reizen van COOK twee belangrijke Hoofddeelen van Kapitein KING over dit onderwerp, die in allen opzichte voldoende zijn. Ik zal dus alle herhaling van het geen vroeger gezegd is, zoeken te vermijden, en mij, waar het noodig is, op mijne voorgangers beroepen, en behalve eenige algemeene aanmerkingen over het geen *Kamtſchatka* thans is, en zou kunnen worden, alleen de belangrijkste veranderingen melden, die ſedert de laaſte dertig jaren aldaar hebben plaats gehad. Ik kan dezulken, die mij van eene al te groote vooringenomenheid met dit algemeen verachte land mogten beſchuldigen, verzekeren, dat ik niets beweer, en geene daadzaak aanvoer, waarvan ik niet

niet zelf getuige ben geweest, of dat ik niet uit zeer echte bescheiden vernomen heb. Zij echter, die mijn verhaal te uitgebreid en vele zaken te nietsbeduidende mogen achten, zullen zich met de verontschuldiging moeten te vrede houden, dat mijne aanmerkingen een onderwerp betreffen, dat mij reeds lange, vóór dat ik deze reis ondernam, heeft bezig gehouden; een onderwerp, dat voor *Rusland* en zelfs voor de geheele menschheid van groot belang moet zijn, en dat wel verdient, met de vereischte volledigheid, en waar het pas, geeft met die vrijmoedigheid, welke men onder de regering van ALEXANDER zich veroorloven durft, behandeld te worden. De overtuiging hiervan doet het mij als plicht beschouwen, dat ik mijn gevoelens over alles, wat ik gezien heb, vrijelijk aan den dag legge, en inzonderheid zoowel over het lot van de Kamtschadalen en de wijze, waarop men hen behandelt, als over de middelen, welke de Regering ter verbetering van *Kamtschatka* reeds met het gelukkigste gevolg heeft in het werk gesteld, of nog zou kunnen in het werk stellen. Indien men mij beschuldigen mogt, dat ik in mijne verwachtingen aangaande *Kamtschatka* al te zeer ben opgetild, dan is dit zeker eene zeer vergeeflijke fout. Mogt mijne schetse van *Kamtschatka* ten gevolge hebben, dat deszelfs bewoners, in het toekomstige, eene betere levenswijze ten deele viel, en dat het verblijf van hun, die hun stand derwaarts roept, minder onaangenaam werd: ik zou mij gaarne elke aanmerking getroosten. Het eenige waar-

omtrent ik verschooning vraag, is mischien gebrek aan orde, die echter bij een zoo rijk onderwerp moeilijk te houden was.

Iemand, onbekend met de geschiedenis van deze Russische bezitting, zou bij het eerste gezigt van *St. Peter en Paul* ligtelijk op de gedachte kunnen komen, dat dezelve eene Volkplanting is, die men eerst sedert eenige jaren aangelegd heeft, en nu ook reeds voornemens is weder optebrekken. Men ziet hier niets, dat het denkbeeld doet ontstaan, dat dit oord door beschaafde menschen bewoond. Zoowel de baai *Ayatscha*, als de drie daaraan grenzende inhammen, zijn ledig en onbewoond; zelfs niet eene enkele boot versiert de schoone kom te *St. Peter en Paul*. In plaats daarvan zijn de oevers met stinkende visch bedekt, waarin hongerige honden omwroeten, elkander verscheurende, om dit stinkend overschot. Twee *Baidaren*, die tot de haven behooren en aan eene lage landtong op het drooge gehaald zijn, zouden een teeken zijn van de kindsheid dezer volkplanting, indien men niet te gelijker tijd een gezonken driemastschip zag, dat reeds sedert verscheidene jaren in dien staat schijnt geweest te zijn (*). Ook herinnert men zich

(*) De *Slawa Rosfi*, het schip, waarop BILLING en naderhand de tegenwoordige Admiraal SARYTSCHIEFF het bevel voerde. Na het volbrengen der reize, liet men de Officiëren te land naar huis keeren; het grootste gedeelte der Equipage werd naar de haven van *Ochotzk* verplaatst. De *Slawa Rosfi* geraakte, door gebrek aan voorvoorzigt, spoed-

al
led
de
als
bew
in
heid
W
te
Vru
of
de
gecne
de
moed
ellend
Jurten
beken
dal
'er
niet
nevens
zen
ontelba
tot rus

spoedig
Het schip
Cronstads
vaartuig,
toen wij
schatka e

al spoedig, dat nu reeds meer dan 70 jaren geleden, de beroemde BEHRING van hier zijne Ontdekkings-reis begon. Maar zoowel de *Baidaren* als ook het gezonken schip zijn een te duidelijk bewijs, dat de belangen der zee- en scheep-vaart in deze kolonie nog geheel in den staat der kindsheid zijn.

Wanneer men aan land gekomen is, ziet men te vergeefs naar een wel gebouwd huis om. Vruchteloos zoekt het oog een' gebaanden weg, of slechts een voetpad, dat zonder gevaar naar de Stad leidt. Geene tuinen, geene weiden, geene beplantingen, geene omheiningen, niets, dat de geringste bebouwing zou kunnen doen vermoeden, wordt men gewaar; men ziet niets dan ellendige, meest vervallene hutten, Balagans en Jurten; in plaats van bruggen over de kleine beken, die van de nabijgelegene bergen in het dal vloeijen, waarin de Stad gebouwd is, zijn 'er slechts eenige balken gelegd, waarover men niet dan met voorzigtigheid gaan kan. Dit, benevens vijf of zes koeijen, die tusschen de huizen grazen, en al wederom honden, benevens eene ontelbare menigte van derzelver hollen, die zij tot rustplaatsen en om zich tegen de muggen te be-

spoedig in den grond in de haven van *St. Peter en Paul*. Het schip was in den besten staat, en had de reis naar *Cronstadt* zeer wel kunnen doen. De Kotter, het kleine vaartuig, dat tot de Expeditie van *Billing* behoorde, werd, toen wij 'er waren, nog als Paketboot tusschen *Kamt-schatka* en *Ochotzk* gebruikt.

beveiligen uitgraven, en die het gaan, bij donker, zoo al niet onmogelijk, ten minste zeer gevaarlijk maken: — dit zijn de eenige voorwerpen, die zich te *St. Peter en Paul* voor het oog opdoen. Daar de meeste bewoners uit lieden bestaan, die gedurende den dag afwezig zijn, kan men hier verscheidene uren vertoeven, zonder een eenig mensch te zien; en in de bleeke, uitgeteerde gedaanten, die men eindelijk te zien krijgt, herkent men niet ligt de broeders van de helden van *Rimnik* en van de *Trebbia*.

In dezen zeer treurigen toestand bevindt zich het zoo beroemde *St. Peter en Paul*, dat buiten allen twijfel de belangrijkste plaats is van geheel *Kamtschatka*; en echter is *Rusland* reeds sedert meer dan 100 jaren in het bezit van deze Provintie, die van onbegrijpelijk veel gewigt zou kunnen worden, indien men alle de voordeelen van dezelve trekken wilde, die zij opleveren kan, maar die men tot hiertoe geheel verwaarloosd heeft. Het is alleen de groote afstand van de Hoofdstad des rijks e. van elk beschaafd land, dat *Kamtschatka* in zulk eenen kwaden naam gebragt heeft. De naam zelf wordt niet zonder een gemengd gevoel van vrees en afschrik uitgesproken; men stelt het zich voor als een land, waarin honger, koude, armoede, met één woord, allerlei ellenden zich als vereenigen, en dat voor altoos gedoemd is, alles te misfen, wat een mensch, als zinnelijk en redelijk wezen, genoeg geven kan. De verschillende beschrijvingen van *Kamtschatka* doen ook bijna niets anders verwach-

wa
die
een
mer
vol
zijn
beel
heeft
het
als
jaren
hetze
zijn
en om
doen
gevoel
des ov
Men
eene
schatka
zelve
righeid
land
kan, h
stand v
jaren,
planting
ka kan
Wallis
Rusland
bij *Kam*
ter bew

wachten, en de mondelinge verhalen van hun, die het noodlot derwaarts voerde, die het met een bitter gevoel bewoonden, en na eenige kom-mervolle jaren, met hetzelfde gevoel op dit land vol jammer terug zien, nadat zij in hun Vaderland zijn wedergekeerd, bevestigen de treurige denk-beelden die men zich van *Kamtschatka* gevormd heeft. Ook dit is geen bloot vooroordeel; neen, het is gansch niet zonder reden, dat men het als een zeer hard lot beschouwt, verscheidene jaren te *Kamtschatka*, in den toestand, waarin hetzelfde thans is, te moeten doortebrengen. 'Er zijn zeer vele behoeften, waaraan zelfs een ruw en onbeschaafd mensch op *Kamtschatka* niet vol-doen kan, veel min iemand van opvoeding en gevoel. Men zal zich spoedig uit mijn verhaal des overtuigen.

Men kan echter den grooten afstand niet als eene verschooning bijbrengen, dat men *Kamt-schatka* in zulk een' treurigen toestand laat. De-zelve is ten minste geene onoverkomelijke zwa-righeid. Port *Jackson*, dat men van uit *Engel-land* ook niet binnen de vijf maanden bezeilen kan, heeft zich, in weerwil van dien grooten af-stand van het moederland, binnen den tijd van 20 jaren, geheel uit niets tot eene bloeiende volk-planting verheven. Het klimaat van *Kamtschat-ka* kan, wel is waar, met dat van *Nieuw-Zuid-Wallis* niet vergeleken worden, maar 'er zijn in *Rusland* verscheidene Provintien, die te dezen bij *Kamtschatka* niets vooruit hebben, en ech-ter bewoond en bebouwd worden. Ook zijn het

al-

alleen de ommestrecken van *St. Peter en Paul*, waar het klimaat bijzonder ongunstig is, waarvan de oorzaken in de nabijheid der zee gezocht moeten worden, die veel koude en vochtige nevels en fijnen regen doet ontstaan. Het is zeer waarschijnlijk, dat koren hier niet zou voortkomen, schoon men ook niet beproeft hetzelfde te bouwen. Zij daarentegen, die zich verscheidene jaren in het binnenste gedeelte des lands hebben opgehouden, zijn eenparig van meening, dat het klimaat van het Noordelijk, maar inzonderheid van het middelste gedeelte van *Kamtschatka* veel gunstiger is dan van het Zuidelijke, vooral in de nabijheid van *Werchnoy*, en aan den oever van de rivier *Kamtschatka*, alwaar de grond over het algemeen zeer vruchtbaar bevonden is. De lange winter is voor de bebouwing niet hinderlijk. Dezelve heeft immers ook in de Noordelijke Provincien van *Rusland* en in *Siberien* plaats, waar alles zoo spoedig zich ontwikkelt en groeit, dat 'er verscheidene foorten van koren, ondanks den korten zomer, tot rijpheid komen. Ook oogst men in het middelste gedeelte van *Kamtschatka* verscheidene tuinvruchten, en allerlei foort van koren. Waarom men evenwel niet zoo veel inzamelt, als voor de behoeften van de bewoners en van de Militairen noodig is, zal ik hierna gelegenheid hebben te vermelden. Wat nu het klimaat van *St. Peter en Paul* betreft, ook dit is zoo ongunstig niet, als men voorgeeft. Dat de menigvuldige nevels beletten zouden, dat de tuinvruchten rijp worden, is slechts een voorwend-

wer
mat
spar
dien
wan
en t
kruis
erwt
dat a
voor
bouw
nen v
elk be
ste aa
bekom
doorg
tenvoe
eeniger
waaron
men ni
nen be
het ein
de bez
nijver
(want
bebouw
wilde b
zekerd,
tafel va
gelijke
hij zelfs
geheel n

wendfel, waarvan de bewoners, door het overmatig gebruik van brandewijn voor allerlei inspanning en werkzaamheid ongeschikt, zich bedienen, om van allen arbeid ontslagen te zijn; want de Officiëren, die hier in bezetting liggen, en tuinen hebben aangelegd, oogsten allerlei moeskruiden, die tot spijsze kunnen dienen, behalve erwten en boonen, en wel in zulk eene menigte, dat zij in staat waren, ons met een' aanzienlijken voorraad van dezelve te voorzien. Daar nu het bouwen van moeskruiden in twee of drie tuinen wel gelukt, kan men ligtelijk begrijpen, dat elk bewoner, ieder Soldaat, kool, rapen, ten minste aardappelen voor eigen gebruik zou kunnen bekomen, waardoor hij zich voor de scorbut, die doorgaans in den winter, door gebrek aan plantenvoedsel, zoowel als van vleesch, hem kwelt, eenigermate althans zou beveiligen. De oorzaak, waarom zulks niet gebeurt, zoek ik daarin, dat men niet vóór de eerste dagen van Julij in de tuinen begint te werken, opdat het zaad niet vóór het einde van die maand zal opkomen. Indien de bezitter van een' tuin, of beter gezegd, een nijver en arbeidzaam bewoner van *Kamtchatka* (want het staat een' ieder vrij, zoo veel land te bebouwen, als hij verkiest) in Mei zijn' grond wilde beginnen te bearbeiten: houd ik mij verzekerd, dat hij niet alleen in den zomer zijne tafel van salade, radijs, komkommers en soortgelijke groente zou kunnen voorzien, maar dat hij zelfs kool, die men meent, dat zich hier geheel niet wil sluiten, alsmede erwten en boonen,

nen; tot eenen zeer hoogen graad van volkomenheid zou kweeken. In *Awatscha*, een *Ostrog* of klein Dorpje aan den mond van de rivier *Awatscha*, zag ik een' kleinen tuin in Junij in bloei, terwijl men ten zelfden tijde, te *St. Peter en Paul* beweerde, dat het nog te vroeg was, om te planten, omdat men niet gewoon was, dit ooit vóór de maand Julij te doen. Dit voorbeeld bewijst het verkeerde van deze gewoonte. Ik heb alle de zomermaanden te *Kamtschatka* doorgebracht, te weten, de geheele maand Junij een gedeelte van Julij en geheel Augustus en September, en durf stellig beweren, dat aldaar even zoo vele heldere dagen komen, als op andere plaatsen, op gelijken graad gelegen. Wij waren wel niet altijd vrij van nevels, maar dit is ook in de meeste Noordelijke landen het geval. De maand Junij inzonderheid was zoo schoon, als zij in het gunstigste klimaat wezen kan; en evenwel acht men, dat het in deze maand nog te vroeg is, om den grond te bewerken, terwijl de sneeuw dan reeds op de bergen gesmolten en de grond over het algemeen ontdooit is. Om kort te gaan, het is niets anders dan een ingeworteld vooroordeel, waarvan ik zelfs de Heeren Officieren van de bezetting niet kan vrijspreken, schoon zij den lof verdienen, van een uitstekend voorbeeld in het aanleggen van hunne tuinen gegeven te hebben, dat de bewoners van *St. Peter en Paul* kan terughouden, hunne tuinen in deze maand te bewerken. „In het midden „van Mei” — zegt Kapitein KING in COOKS der-

der
is
„ f
reed
geke
ik b
moet
lijk v
winn
teroe
zoude
gens
in vel
maar d
in het
versch
zijn.
ring va
ting va
de groo

(*) Ik
de Deel,
schatka ge
als spijs
van Kapite
het XII D
hij: „ Daa
„ en *topper*
„ van het
„ en vleesc
„ aangena
III. DE

derde reize — „verzamelde men eene menigte wil-
 „, de Knoflook, Selderij en Netelen voor de man-
 „, schap (*).” Indien nu in het midden van Mei
 reeds zoo veel, zonder de minste kweeking, is voort-
 gekomen, zeg ik, dunkt mij, niet te veel, wanneer
 ik beweer, dat men in deze maand de tuinen
 moet beginnen te bearbeiten. Het moge moeije-
 lijk vallen, de onkunde en werkeloosheid te over-
 winnen, en de diep gewortelde vooroordeelen uit-
 teroeyen, maar onmogelijk is zulks niet: Men
 zoude zekerlijk op *Kamtschatka* zoo goed als er-
 gens elders, ja zelfs beter en goedkooper, dan
 in vele Provintien van *Rusland*, kunnen leven;
 maar de Regering moest ten dien einde maatregelen
 in het werk stellen, van de tegenwoordige zeer
 verschillende. Dit zou evenwel nog niet genoeg
 zijn. Van de stiptelijke en naauwgezette uitvoe-
 ring van het plan, dat de Regering tot verbete-
 ring van *Kamtschatka* mogt ontwerpen, hangt
 de groote zaak voornamelijk af. Maar dit te
 be-

(*) Ik heb, in eene noot op bladz. 193 van het Twee-
 de Deel, iets over het gebruik der Brandenetelen op *Kamt-
 schatka* gezegd. Ik meende toen, dat dezelve geheel niet
 als spijs gebruikt werden. Naderhand vond ik de plaats
 van Kapitein KING, hier door KRUSENSTERN aangehaald, in
 het XII Deel van COOKS Reizen, bladz. 346. Aldaar zegt
 hij: „Daar werd overvloed van wilde Knoflook, Selderij
 „, en toppen van Brandenetelen verzameld, tot het gebruik
 „, van het volk van beide de schepen, die met tarwe-meel
 „, en vleesch-nat-koekjes gekookt zijnde, eene gezonde en
 „, aangename kost voor hun ontbijt opleverden.” V:

III. DEEL.

I

bewerkstelligen is zeker geene gemakkelijke taak, en men moet dezelve niet dan aan mannen toevertrouwen, die met 'er daad getoond hebben, dat zij minder hun eigen belang, dan het nut, dat zij aan de gemeene zaak toebrengen, bedoelen.

Reeds voor eenige jaren, toen ik *Kamtschatka* slechts ten deele uit gedrukte, meest evenwel uit mondelinge berigten kende, die dikwijls nog meer te vertrouwen zijn, dan de schriftelijke, heb ik mijne gedachten over dit land opgegeven. Thans heb ik zelf het gezien, en verklaar nu, zonder in dezen door vooringenomenheid met mijn toenmalig gevoelen gedreven te worden, dat ik hetzelfde volkomen juist bevonden heb. Iets, wat ik toen reeds vree, het uitsterfen der Kamtschadalen, is helaas maar al te waar. Zij zijn in de jaren 1800 en 1801, door eene besmettelijke ziekte bijna geheel uitgestorven.

Vóór dat ik van de Kamtschadalen spreek, acht ik het niet onnoodig, eene korte schets te geven van de wijze, waarop de Russen op *Kamtschatka* leven. Dit zal eenig licht verspreiden over de groote sterfte, die aldaar heerscht. Men vindt daar naauwelijks eenig onderscheid tusschen de levenswijze der Officiëren, der Kooplieden, der Geestelijken en der Soldaten. De een moge meer geld hebben dan de ander, daar men hier echter voor geld niets bekomen kan, moet 'er eene vrij groote gelijkheid in de verschillende standen, ten minste in de aangenaamheden

des

de
ce
da
bro
om
gev
ten
wan
delo
daar
den
de S
die
Sold
huizen
name
zij n
fabel-
dat e
ja 500
ongetr
dan
zoo g
zoude
den,
den.
was 'e
heid v
te besp
Kamts
jaarlijk
Ruslan

des levens van allen, plaats hebben. Dit doet echter geen nadeel aan de krijgstuclit. De Soldaat gevoelt van alle standen het minst het gebrek, dat op *Kamtschatka* heerscht; niet alleen omdat de Russische Soldaat van der jeugd af gewoon is, de aangenaamheden des levens te moeten missen, en hij dan alleen zijn lot hard acht, wanneer hij niet met die inschikkelijkheid behandeld wordt, die zelfs de de Officier den Soldaat verschuldigd is, of onregtvaardigheden in den dienst moet ondervinden; maar ook omdat de Soldaten gelegenheid hebben zich te verrijken, die de Officieren geheel missen; en 'er thans Soldaten zijn, die vrij welgesteld zijn en eenige huizen in eigendom bezitten. Men heeft hun namelijk toegestaan, in den winter, wanneer zij niet in den dienst gebruikt worden, op de fabel-jagt te gaan, en niet zelden gebeurt het, dat een Soldaat daarmede in eenen winter 300 ja 500 roebels verdient. Daar echter de meeste ongetrouwd zijn, en zij voor hun geld niets dan Brandewijn kunnen koopen, is het geld, zoo gewonnen, zoo geronnen. De getrouwen zouden, buiten twijfel, hun geld beter besteden, indien zij daartoe slechts gelegenheid hadden. Kort na de aankomst van de *Nadeshda*, was 'er in de kleeding der bewoners, inzonderheid van de Vrouwen, eene groote verandering te bespeuren. Hoe gemakkelijk zou het niet zijn, *Kamtschatka* van alles te verzorgen, indien men jaarlijks een schip, uit eene haven van *Europeesch Rusland*, regtstreeks derwaarts zond. De prijzen

van alle de artikelen zouden niet alleen verscheidene honderd procenten vallen, gelijk bij onze aankomst de prijs van den brandewijn van 20 roebels tot 6 het *Stof*, en de suiker van 7 roebels tot 1½ het pond vielen; maar zelfs het Noordelijk *Siberien* zoude zich, voor een' geringer prijs, van eenige waren, inzonderheid buitenlandfche, van *St. Peter en Paul* kunnen voorzien, dan zulks, bij een transport te land door geheel *Rusland* en *Siberien*, geschieden kan. Ten bewijze van het gezegde kan dienen, dat verscheidene artikels, welke de Amerikaansche Compagnie in de *Nadeshda* voor *Kamtschatka* geladen had, van daar naar *Ochotzk* ter verkoop werden gebracht. De moeilijkheid van het vervoeren der waren uit de Europefche Provintien van *Rusland* naar *Ochotzk* en van daar naar *Kamtschatka* is, tot dus verre, de reden geweest, dat de bewoners van deze landstreek gebrek lijden, niet alleen aan het gene ter veraan- genaaming van het leven, maar ook aan dat gene, wat tot des levens nooddrift behoort. De Brandewijn is het eenige, waaraan de Kooplieden zorgen dat men nimmer gebrek heeft. De trek naar sterken drank is hier grooter dan elders, maar tevens ook meer verschoonbaar, daar dezelve door de Kooplieden, op allerlei wijzen, wordt gevoed, en een roes met eenige kameraden, die op het minst 50 roebels kost, het eenige middel is, om het geld, dat men met zoo veel gevaar verdiend heeft, maar dat al spoedig tot een last wordt, zich weder kwijt te maken.

Dit

(*) M
blad. 12

Dit heeft bij schier alle menschen zonder opvoeding en beschaving, en vooral bij den Soldatenstand plaats. De Matrozen op de *Resolution* en *Discovery* legden dezelfde neiging aan den dag, zonder dat zij evenwel dezelve konden bevredigen, gelijk uit het volgende geval, dat Kapitein KING in COOKS Derde Reis bl. 368 van de oorspronkelijke uitgave vermeldt, blijken kan:

„ Onze Matrozen hadden eene groote menigte
 „ pelterijen van de kust van *Amerika* medege-
 „ bragt, en waren niet minder verwonderd dan
 „ verheugd over den hoogen prijs, dien de Koop-
 „ lieden hun in zilver betaalden; maar daar zij
 „ hun geld noch in kroegen verteren, noch ta-
 „ bak of iets anders, dat voor hun eenige waar-
 „ de had, koopen konden, werden de zilveren
 „ roebels hun eindelijk zoodanig tot een' last,
 „ dat zij dezelve dikwijls langs het dek met
 „ verachting met den voet wegschopten; gelijk
 „ ik dit meermalen heb gezien (*).”

Brood en Zout zijn zeker twee artikels, die den armsten bedelaar in *Europa* niet ontbreken. Maar op *Kamtschatka*, waar door het toenemende aantal Soldaten veel brood gebruikt wordt, en het vervoeren van hetzelfde zoo moeilijk en kostbaar is, krijgt ieder Soldaat slechts de helft van zijn rantsoen van meel; de andere helft wordt hem wel in geld vergoed, maar niet altijd tot dien prijs, waarvoor hij hetzelfde koopen kan;

want

(*) Men zie de Nederduitsehe Vertaling, Deel XIII, bladz. 122. V.

want het meel behoort op *Kamtschatka* niet onder die waren, welke een Koopman invoert, omdat het dikwijls bij het vervoeren bederft, en de kosten alsdan verloren zijn, daar intengendeel de Brandewijn altijd eene zuivere, spoedige en zeer zekere winst geeft. Van daar dat het meel hier geen' bepaalden prijs heeft; men berekende evenwel, dat het Pud omtrent tien roebels zoude kosten. Het geld der Soldaten is niet altijd toereikende, om hetzelfde voor dezen prijs te koopen, en het zou veel beter voor hun zijn, indien zij hunne geheele portie *in natura* ontvingen. Ik denk, dat daarvan op *Kamtschatka* niets over zou blijven, niet alleen omdat den Soldaat zijn gewone *Schitchy* en vleesch ontbreken, maar ook, omdat het meel, dat in lederen zakken verre moet vervoerd worden, zeer veel lijdt, en derhalve alles niet kan verbakken worden. Met de gort is het even zoo gesteld. Aan visch heeft hij, wel is waar, geen gebrek, en in den zomer verschaft dezelve hem een gezond en smakelijk voedsel, maar in den winter moet hij denzelven gedroogd, (wanneer zij op *Kamtschatka* den naam van *Jukula* heeft) zonder iets 'er bij te hebben, gebruiken. Zulk een voedsel, zonder eenige afwisseling van andere spijsen gebruikt, moet noodwendig voor de gezondheid der Soldaten zeer schadelijk zijn.

Men heeft nog meer gebrek aan Zout dan aan meel; men beschouwde, bij onze aankomst, eenige ponden zout als een aanzienlijk geschenk; en hoe groot de trek tot Brandewijn op *Kamtschatka* zijn

z
n
da
m
hu
hie
een
me
dro
en
ven
niet
iede
dale
en
geno
Kam
feder
schijn
land
moei
Oo
Nade
zich
mijn
vertre
gesche
halve
liet
deelde
woner
voorzi

zijn mag; werd evenwel het zout door hen, die ons visch, besfen of wild bragten, met meer dankbaarheid aangenomen, dan wanneer hunne moeite met Brandewijn werd beloond. Ik gaf hun derhalve dien drank ook nimmer. Indien hier geen gebrek aan zout, en hetzelfde voor eenen matigen prijs te bekomen was, dan zouden men niet genoodzaakt zijn, den visch alleenlijk gedroogd te eten; gezouten visch zou althans nu en dan eene aangename afwisseling kunnen geven; en tot hoe vele andere spijsen is het zout niet volstrekt noodzakelijk? Elk Soldaat krijgt iedere maand een pond zout, maar de Kamtschadalen krijgen niets. In de nabijheid van *St. Peter en Paul* zijn twee Zoutkeeten geweest, die eene genoegzame hoeveelheid van zout voor geheel *Kamtschatka* opleverden; maar beide hebben reeds sedert verscheidene jaren niet meer bestaan. Waarschijnlijk zal men het vervoeren van den ketel te land, en van al het geen verder noodig is, te moeilijk en te kostbaar geacht hebben.

Ook ten dezen aanzien was de komst van de *Nadeshda* eene zeer groote weldaad. Men zal zich kunnen herinneren, dat de manschap van mijn schip van de Japanfche Regering, bij ons vertrek van *Nangafaky*, 50,000 ponden zout ten geschenke kreeg. Dezen geheelen voorraad, behalve 5000 ponden, die ik tot gebruik behield, liet ik op *Kamtschatka*. De Gouverneur verdeelde denzelven naar evenredigheid, en elk bewoner werd voor drie jaren rijkelyk met zout voorzien.

Ik kan deze gelegenheid niet laten voorbijgaan, zonder mijn volk den lof te geven, dat zij zich geheel onbaatzuchtig en waarlijk deelnemende in het lot van hunne broeders op *Kamtschatka* gedragen hebben. Nadat ik hun op *Kamtschatka* bekend gemaakt had, dat al het zout, dat wij te *Japan* ingenomen hadden, een geschenk voor hun alleen was, waaraan de Officieren geen deel wilden hebben: zeide ik hun ten zelfden tijde, dat ik vertrouwde, dat zij, ondanks den hoogten prijs van het zout op *Kamtschatka*, die hun een zeer voordeeligen handel beloofde, niet zouden morren, indien ik den geheelen voorraad aan den Gouverneur overgaf, die alleen in staat was, denzelfen in evenredigheid onder de bewoners te verdeelen, welke, gelijk zij wisten, volkomen gebrek hadden aan dit onontbeerlijk levensmiddel; en dat zij het aan de Regering moesten overlaten, hoe dezelve hun wilde schadeloos stellen. Niet een hunner had hier iets tegen; allen merkten zij aan, dat het zout zekerlijk nergens meer eene behoefte was, dan op *Kamtschatka*, waar men, alleen van wege dit geschenk, zeer lange aan de *Nadeshda* zou gedenken; het was hun volkomen onverschillig, of zij 'er iets voor ontvingen, daar zij op zulk een geschenk geheel niet gerekend hadden. Behalve het zout, liet ik ook nog 3000 ponden rijst op *Kamtschatka*.

Naardien hier zulk een groot gebrek aan zout en brood is, zal men eigenaardig besluiten, dat het gebrek aan minder onontbeerlijke artikelen

nog

no
bre
he
hier
op
zijn
niet
een
derh
door
want
zuch
de tr
niet
roebe
de Su
dikwij
1 en
zelden
dere,
artikel
vermel
men. R

(*) O
sterke en
vermengd
schatka
Reval 4
voor 48
bijzonder
heele voo

nog grooter moet zijn. Aan brandewijn ontbreekt het hier nimmer, gelijk ik reeds gezegd heb, en ook zelden aan suiker en thee. Ik wil hier den prijs opgeven van die waren, welke men op *Kamtschatka* van *Ochotzk* invoert; echter zijn dezelve ook tegen den ongehoordsten prijs niet altijd te bekomen. Bij onze aankomst kostte een *Eimer* zeer slechten brandewijn 160 roebels; derhalve het *Stof* 20 roebels. Deze prijs was door den tegenwoordigen Gouverneur bepaald: want te voren hadden de kooplieden, wier hebzucht geene palen kent, en die wel wisten, dat de trek naar brandewijn door den hoogen prijs niet zou verminderen, den prijs tot over de 300 roebels de *Eimer* doen stijgen (*). De prijs van de Suiker is doorgaans 4 of 5 roebels het pond, dikwijls kostte dezelve 7 roebels; Boter en Zout 1 en 1½ roebel het pond. Zeep en Kaarsen zijn zelden onder de 2 roebels te bekomen. Van andere, voor huishoudelijk gebruik onontbeerlijke artikelen, is de prijs naar evenredigheid met het vermelde. Maar zeldzaam zijn dezelve te bekomen. Rum, Fransche Brandewijn, Wijn, Koffij, Krui-

(*) Op mijn' voorslag werden te *Reval* 1000 *Eimers* sterke en zuivere Spiritus gekocht, die met de helft water vermengd nog goed drinkbaar was. Zij werden voor *Kamtschatka* en *Kodiak* medegenomen. Deze Spiritus kostte te *Reval* 4 Roebels de *Eimer*, te *Kamtschatka* werd dezelve voor 48 Roebels verkocht, en men vond dezen prijs zoo bijzonder goedkoop, dat binnen eenige maanden de geheele voorraad verkocht was.

Kruidenrijen, Azijn, Mostaard, Olie, Rijst, fijn Meel, Boter en soortgelijke dingen, welke men in de armste Dorpen van *Rusland* koopen kan, worden nooit als koopwaren ingevoerd; en even min de stoffen, welke voor kleeding noodig zijn, behalve grof Lijnwaad, eenige zijden doeken en blaauw Nankin. De Officiëren laten laken en wat zij voor hunne Uniform verder behoeven, uit *Irkutsk* komen. Alles komt hun dus zeer duur te staan. Zwart brood en visch, zonder eenige kruidenrijen of saus, en zonder zout, azijn en peper toeberaid, is het eenige, dat zoowel de Officier als de Soldaat dagelijks, zonder eenige afwisseling, op zijne tafel ziet. Maar waar aan kan de geharde en gezonde krijgsman zich niet gewennen! Maar wanneer hij ziek is — in welk eenen treurigen, ellendigen en hulpeloozen toestand bevindt hij zich dan! Geen' Geneesheer, geene artsenijen, geen' verkwikkenden drank, geene versterkende spijs kan men te *St. Peter en Paul* bekomen. Hij behoeft zich ook niet tegen den dood te wapenen, die hem immers in den beklagenswaardigsten toestand overvalt. Men herinnere zich uit Cooks Derde Reize, in welk eenen ellendigen toestand de bezetting van *St. Peter en Paul* en het Hospitaal zich toen bevonden.

„ Bij onze aankomst — zegt Kapitein KING —
 „ vonden wij het Hospitaal in den beklagelijksten
 „ toestand. Alle de Soldaten waren meer of min
 „ aan de scorbut, en bij velen was deze kwaal
 „ in de hoogste mate. De overige Rusfische be-
 „ woners bevonden zich in denzelfden toestand;
 „ in-

(*)
 elwaar

„inzonderheid hadden zich bij onzen Vriend,
 „den Serjant de gevaarlijkste toevallen van deze
 „ziekte binnen weinige dagen vertoond, en wa-
 „ren waarschijnlijk door het onmatig gebruik
 „van Brandewijn zeer toegenomen, dien wij hem
 „gegeven hadden. Kapitein CLERKE beval hen
 „alle terstond aan de zorg van onzen Heelmees-
 „ter en gaf last, dat zij met zuurkool en mout-
 „wijn rijkelijk zouden verzorgd worden. Na
 „onze terugkomst van *Bolcheretzk* waren wij
 „niet weinig verwonderd bij allen eene groote
 „verandering te ontdekken. Bijna alle schenen
 „volkomen hersteld te zijn, en onze Heelmees-
 „ters schreven dit inzonderheid toe aan het ge-
 „bruik van den zoeten moutwijn.” (COOKS
 Derde Reize Oorspronk. Uitgave in 4to, Derde
 Deel, bladz. 231.) (*).

Het is thans zoo erg niet gesteld. De vader-
 lijke zorg en de bemoeijingen van den Generaal
 KOSCHELEFF hebben het zoo verre gebragt, dat
 het getal der zieken geringer is dan voorheen.
 Wij vonden slechts drie mannen in het Hospi-
 taal, van welke de een eene star op het oog,
 en de tweede eene wonde aan den voet had; de
 ziekte van den derden was van geen belang;
 evenwel de meeste bewoners lijden, gedurende
 den winter, aan de scorbut. Van de vijf perso-
 nen, die ik als pasfagiers voor *Kamtschatka* had
 medegebragt, en die op de geheele reis volko-
 men

(*) Zie Nederduitsehe Uitgave 12de Deel, bladz. 345,
 alwaar in plaats van Moutwijn staat *mout voor ongegist bier*.

men gezond waren geweest, vond ik, bij mijne terugkomst uit *Japan*, slechts één' welvarende; de overigen kregen in den winter de scorbut in den hoogsten graad. Thans wordt 'er wel eene aanzienlijke hoeveelheid geneesmiddelen naar *Kamtschatka* gezonden, en schoon ik zoo even gezegd heb, dat geene geneesmiddelen en geen Geneesheer te bekomen zijn, zoo moet men deze woorden in dien zin verstaan, dat men alleen in den uitersten nood tot zulk een' Geneesheer en zulke geneesmiddelen zijne toevlugt nemen kan? Welke keus blijft 'er dan ook over? Lange zal men nog aan Dr. ESPENBERG denken, die, staande ons verblijf bij drie verschillende reizen, hier zeer van nut was. Hij voorzag daarenboven den Heelmeester van *St. Peter en Paul* van verscheide noodzakelijke middelen, waarvan deze echter het ware gebruik niet wist te maken. Het Battaillon, dat op *Kamtschatka* ligt, heeft wel eenen bekwaamen Geneesheer, doch daar dezelve zich in de Stad *Nishney* bevindt, kan hij daar alleen van nut zijn. In de overige steden van *Kamtschatka* zijn Onderchirurgijns. Die van *St. Peter en Paul* was, zoo wel wat zijne bekwaamheid als zijn gedrag betreft, een zeer middelmatig mensch. Maar wie kan zich hierover verwonderen? — Kan men verwachten, dat een bekwaam Geneesheer eenen goeden stand met eenen ellendigen zal willen verwiselen? Officieren en andere Ambtenaren, die naar *Kamtschatka* gezonden worden, moeten eene reis doen van 15000 *Wersten*, waarvan het groot-

ste

ste gedeelte zeer moeilijk en de weg van *Irkutsk* tot *Ochotzk* niet alleen moeilijk, maar ook gevaarlijk is. Daar de waren, die het gemakkelijkste te vervoeren zijn, alleen van wege de vracht, eenige honderd procenten duurder verkocht worden, kan men ligtelijk begrijpen, dat de goederen, die iemand naar *Kamtschatka* medenemen wil, hem door het transport verre boven derzelve waarde te staan komen. Een arm Officier neemt slechts het onontbeerlijkste mede, en dat nog slechts voor eenen korten tijd; wanneer hij dus eenige jaren op *Kamtschatka* geweest is, moet hij aan velerlei dingen gebrek hebben. In het algemeen heeft niemand grooten trek, om naar *Kamtschatka* te gaan, en die maar eenig middel weet, om zulk eene verplaatsing te voorkomen, laat daartoe niets onbeproefd. Daarom zond men veelal Officieren van een slecht gedrag tot straf naar *Kamtschatka*. Men is echter reeds van dezen maatregel afgegaan, daar *Kamtschatka* in geen deele de plaats is, waar een Officier van een slecht gedrag zich verbeteren zal. Hij wordt daar nog slechter, en ontaardt veelal tot een' onderdrukker en tiran van de ongelukkige landbewoners. Ten einde nu goede Officieren naar *Kamtschatka* te doen trekken, die welligt nergens onontbeerlijker zijn dan hier, naardien zij moeten medewerken, om de goede zaak te bevorderen, die de Regering bedoelt, en welke zonder krachtadige hulp niet kan bereikt worden: heeft de Keizer, op het voorstel van den Gouverneur, thans besloten, dat elk Officier, gedu-

ren-

rende zijn verblijf op *Kamtchatka*, dubbelde foldij genieten, en na een' onberispelijken dienst van vijf jaren buitengewoon éénen rang verhoogd zal worden, indien hij aldaar blijven wil; verkiest hij dit niet, dan staat het hem vrij een Regiment te verkiezen, bij hetwelk hij terstond geplaatst wordt. Deze heilzame verordening zal voor *Kamtchatka* van het grootste nut zijn. De slechte Officiëren, die men, zonder bepaling van den tijd huns verblijfs, naar *Kamtchatka* plagt te zenden, en die alzoo geen vooruitzicht hadden van hetzelfde ooit weder te zullen verlaten, verloren spoedig alle gevoel van eer, dat hun nog overgebleven was. De gewone enkele staaltjes van hun gedrag waren even zoo vele schandvlekken, welke hun' Opperbevelhebber in onophoudelijke onaangenaamheden wikkelden, en het karakter van hunne natie ten onregte bezwalkten.

Bijna hetzelfde kan omtrent de Geneesheeren gezegd worden. Ondertuschen is één Geneesheer voor *Kamtchatka* buiten twijfel niet toereikende, en behalve den Onderchirurgijn, behoorden nog twee of drie bekwame Geneesheeren in de verscheidene gedeelten van *Kamtchatka* aangesteld te worden, die behalve hunne kundigheden als Arts, tevens bedreyen behoorden te zijn in verschillende vakken der Natuurlijke historie, en bijzonder in die, welke met de Geneeskunst in het meeste verband staan. Zonder juist een volkomen Kruidkenner, Delfstofkundige of Scheikundige te zijn, zou een vlijtig onderzoeker, met eenige bekwaamheid in zijn lie-

ve.

v
d
de
ge
fe
zo
ke
ron
sch
Ka
men
scha
rijks
en
van
duiz
Gene
ter z
mak
werk
beho
de z
Kamt
beerlij
maar
Kaap
op we
kundig
reeds v
tenscha
dat het
geschike

velingsvak, verscheidene ontdekkingen kunnen doen, die zoowel voor de staatkunde als voor de wetenschappen belangrijk konden zijn. Het gewigtigste van alles zoude zijn, dat de Kamtschadalen en de Russen altijd van eene dadelijke zorgvuldige en deelnemende hulp zouden verzekerd zijn, wanneer de Geneesheeren in het land rondreisden. Gaarne erken ik, dat zulke menschen, die op het minst vier of vijf jaren op *Kamtchatka* moesten blijven, een beter inkomen verdienen, dan de Geneesheeren in de beschaaftde oorden van het Europeesch gedeelte des rijks; maar zoodra het behoud der gezondheid en de bevordering der wetenschappen het doel van hunne pogingen uitmaakten, konden eenige duizend Roebels niet in aanmerking komen. Deze Geneesheeren moesten de reis naar *Kamtchatka* ter zee doen, niet alleen omdat zij zich dan gemakkelijker van kleederen, meubelen, boeken, werktuigen en andere meer of min noodzakelijke behoeften, die anders wel als artikelen van weelde zouden kunnen beschouwd worden, maar op *Kamtchatka* tot behoud der gezondheid onontbeerlijk zijn, rijkelijk zouden kunnen voorzien; maar ook omdat de reis ter zee, het zij langs Kaap *Horn*, het zij langs de Kaap *de Goede Hoop*, op welke men op verscheidene, voor Natuurkundigen belangrijke plaatsen, aan land komt, reeds veel uitlokkends voor eenen man van wetenschappelijke kundigheden zou hebben, en omdat het juist daardoor gemakkelijker zou vallen, geschikte voorwerpen te bekomen. Op voorstel

van

van den Gouverneur werden eenige duizend Roebels bijeengebragt, om een Hospitaal opterigten in *Malki*, een klein vlek 200 wersten van *St. Peter en Paul* gelegen, en waar minerale bronnen gevonden worden. Ondertusschen kan zulk eene weldadige inrigting haar doel niet bereiken, ten zij dat een bekwaam Geneesheer, met de noodige geneesmiddelen voorzien, aan het hoofd gesteld worde, en zulk een' man heeft men hier geheel niet.

Na deze uitweiding kom ik weder op de levenswijze der Russen op *Kamtschatka*. Iemand, die het in *Europa* vrij goed gewoon is, zal dezelve zeer onaangenaam en hard vinden. Ik heb reeds gezegd, dat de bewoners van *Kamtschatka* schier aan alle noodwendigheden gebrek hebben, en dat hunne tafel aller soberst moet voorzien zijn. Maar in het inwendig gedeelte der woningen is de armoede of liever de ellende niet minder zichtbaar. Slechts twee huizen waren 'er te *St. Peter en Paul*, die iets boven de overige uitmuntten. In het een woonde de Majoor *KRUPSKOY*, Bevelhebber der Vesting, en in het andere hielden twee Officieren van de Artillerij hun verblijf. In beide deze huizen, van welke het een tamelijk groot is, vindt men zeer bewoonbare kamers, keuken en provisiekamer, enz. Beide, en inzonderheid dat van den Majoor, zouden door eene kleine verandering en goede meubelen vrij wel te bewonen zijn, hoewel zij in den staat, waarin wij ze zagen, den stempel van *Kamtschatka's* ellende dragen. De meubelen van de

de
een
vo
por
gen
geb
nen
deze
getre
den
ren
klima
gemak
De ru
niet e
zeer k
gevoeg
de snee
kon nie
zien, d
heele w
zen toe
de Oude
te kunn
geval, k
maar dit
gros, zw
18 maand
ste ongeff
De hui
gaans sleet
laag, dat
III. De

de Voorkamer bestonden in eene houten bank, eene tafel en twee of drie gebrokene stoelen. Wij vonden hier geen tafelgereedschap van steen of porselein, glazen karaffen of soortgelijke dingen. Twee of drie theekopjes, een glas, eenige gebrokene mesfen en vorken, benevens eenige tinnen lepels: zie daar den ganschen rijkdom van deze goede menschen, die daarenboven beide getrouwd waren. Ik had het meest te doen met den toestand van hunne vensters. Dezelve waren niet alleen niet dubbeld, dat in een koud klimaat, zoowel voor de gezondheid als voor het gemak noodzakelijk is, maar zij waren ook slecht. De ruiten waren wel van glas, maar ik vond niet eene, die onbeschadigd was, alle, schoon zeer klein, waren uit stukken glas te zamen-gevoegd. Zij waren geheel ongeschikt, om de sneeuw en de koude buiten te keeren, en ik kon niet dan met deernis de kleine kinderen aanzien, die zeker op weinige plaatsen in de geheele wereld in zulk een ellendigen en hulpeloozen toestand zich bevinden, als hier. Indien de Ouders welgesteld genoeg zijn, om eene koe te kunnen houden, en dit is van weinigen het geval, kunnen zij met melk opgevoed worden, maar dit is ook hun eenig voedsel. *Jukula* en grof, zwart brood is voor kinderen van 12 tot 18 maanden eene te zware spijs, die bij de minste ongesteldheid den dood veroorzaakt.

De huizen van de overige bewoners zijn doorgaans slecht gebouwd, en alle zoo bijzonder laag, dat zij in den winter geheel met sneeuw

III. DEEL.

K

be-

bedekt zijn. Alleen bij de deur wordt een pad door de sneeuw gebaad. De sneeuw, die een vasten wal rondom dezelve vormt, kan zeker dienen, om de koude uit de huizen te weren; maar zij vervult dezelve ongetwijfeld tevens met eene zeer ongezonde lucht; want de sneeuw-muur steekt van buiten verre boven de huizen uit, en belet dus, dat men een Ventilator in dezelve brengen kan. De vertrekken kunnen alzoo, gedurende den geheelen winter, niet gelucht worden. Aan deze schadelijke befloten lucht en aan het ongezonde voedsel schrijf ik de bieeke kleur, die het gelaat van de bewoners van *Kamischatka*, zelfs van de jonge Vrouwen, geheel eigen is, voornamelijk toe.

Het bouwen van een huis is op *Kamtschatka* zeer kostbaar. Daar in de nabijheid geen timmerhout gevonden wordt, moet hetzelfde uit het binnenste gedeelte des lands aangevoerd worden. Om hout voor de gebouwen van de Kroon te halen, wordt een Officier met 30 of 40 Soldaten uitgezonden. Zij blijven dan verscheidene weken uit, om, met groot gevaar, met het gevelde hout, in vlotten, de sterk stroomende rivier aftezakken. De geheele bezetting van *St. Peter en Paul* was reeds sedert twee jaren bezig eene Barak voor 10 of 12 mannen te bouwen, en dit werk was nog niet voltooid. Aan de Kerk heeft men reeds verscheidene jaren gebouwd, zonder dezelve te kunnen gereed maken, en waarschijnlijk zal men het bouwen van hout geheel moeten opgeven, en zijne toevlugt tot tighelsteenen moeten nemen,

men, die ook de eenige duurzame bouwstof zijn: Indien in de nabijheid van *St. Peter en Paul* overvloed van timmerhout was, zou men verkeerd doen, de huizen aldaar van steen te bouwen; doch daar men, gelijk ik reeds zeide, alleen met de grootste moeite en met gevaar timmerhout bekomen kan, en het te water aangebragte hout niet lang genoeg ligt, om volkomen droog te worden: zoo is het een eigenaardig gevolg, dat zulk een gebouw, ondanks de geweldige kosten, binnen weinige jaren instort. De Agent der Amerikaansche Compagnie te *St. Peter en Paul* had, ter berging van de waren, die hij uit ons schip verwachtte, een klein huis gebouwd, dat slechts uit weinige vertrekken bestond, en niet veel meer dan 40 voeten lang was, dat hem evenwel meer dan 10,000 Roebels moet gekost hebben. Zelfs te *Petersburg* zou een soortgelijk huis niet meer dan eenige honderd Roebels kosten. Het is daarom, dat ik geloof, dat men veel beter zou doen, huizen van tighelsteenen te bouwen, naardien in de baai *Tareina* een overvloed van goede klei is, die men ook te *St. Peter en Paul* gebruikt, om kagchels te bouwen. Daar echter de arme bewoners geene andere vaartuigen dan *Baidaren* hebben, die zeer weinig kunnen laden, en bij een' sterken wind, zelfs in de baai, geene zee kunnen bouwen, is het aanvoeren van de weinige klei, voor kagchels noodig, zeer moeilijk en neemt veel tijds. Eene goede, overdekte boot van 15 tot 20 tonnen, waartoe ook slechts drie of vier mannen vereischt

worden, zou in twee dagen eene grootere lading aanbrengen, dan 3 *Baidaren*, die ieder met 10 Soldaten bemand zijn, in drie maanden kunnen aanvoeren. Daarenboven gebeurt het nog dikwijls, dat de *Baidaren* verongelukken. Het zou in het algemeen veel beter zijn, in de baai *Tareina* zelve eene Steenbakkerij aanteleggen, en de steenen te vervoeren, dan, zoo als men thans doet, de klei naar *St. Peter en Paul* te brengen, om daar de steenen te bakken; naardien het noodige brandhout met moeite van de bergen moet gesleept worden. Het hout, dat men tot het bouwen van een' steenen huis noodig heeft, zou men uit *Amerika*, waar, gelijk bekend is, het schoonste hout in overvloed voor handen is, met de terugkeerende Compagnieschepen kunnen aanvoeren, die behalve eenige Pelterijen, die weinig plaats beslaan, niets dan ballast laden. Wilde men zich van dit middel niet bedienen, men zou uit *St. Peter en Paul* eenige schepen naar *Amerika* kunnen zenden, om hout te halen. Men zou het ook van *Nishney-Kamtschatsk* kunnen aanvoeren, en mischien vond men ook timmerhout in eene van de menigvuldige baaijen, aan de westkust van *Kamtschatka*, die men nog niet onderzocht heeft. Het bouwen van huizen van tighelsteen, dat ik hier voorsta, is geen inval van mij zelve alleen. Vele personen, met welke ik hier gesproken heb, waren van hetzelfde gevoelen. Het is belagchelijk te beweren, dat steenen-huizen gevaarlijk zouden zijn, van wege de aardbeving; want voor-

eerst

te
he
ge
de
Pal
hui
Een
meli
dere
tikel
Kam
voor
beho
hij, c
althan
en on
gen, v
noegen
op de
nen. I
men all
zondhe
gemis
dat de
te gaan
Schoc
ter en
draagt,
daar zee
den. A
van lekk
plaatfen

eerst heeft te *St. Peter en Paul* nooit zulk eene hevige aardbeving plaats gehad, die een steenen-gebouw zou hebben doen omstorten; en ten anderen is het mijn oogmerk ook niet, dat men Paleizen van verscheidene verdiepingen, maar huizen van slechts ééne verdieping zou bouwen. Eene gemakkelijke en gezonde woning, eene tamelijk wel voorziene tafel en verscheidene andere dingen, die men elders mischien tot de artikels van weelde zou kunnen rekenen, zijn op *Kamtschatka*, in weerwil dat de geharde Soldaat voorwendt dezelve te verachten, noodwendige behoeften, die men niet ontberen moet; naardien hij, die het besluit neemt, zijn gaufche leven, althans vele jaren in een zoo verafgelegen oord, en onder eene zoo ruwe luchtfreek doortebren-gen, waar hij in allen gevalle nog zoo vele ge-noegens misfen moet, wel het regt heeft, om op de eene of andere schadeloosstelling te reke-nen. Daarenboven eischt de menschelijkheid, dat men alles aanwende, wat tot bevordering der ge-zondheid medewerken kan. En is het niet het gemis van al het noodwendige en aangename, dat de menschen terughoudt naar *Kamtschatka* te gaan?

Schoon tegenwoordig elke maaltijd te *St. Pe-ter en Paul* de duidelijke blijken van armoede draagt, zou het evenwel, bij eenigen onderftand, daar zeer mogelijk zijn eene goede tafel te hou-den. *Kamtschatka* heeft zelfs een' overvloed van lekkernijen, hoedanige men op vele andere plaatfen niet ligtelijk zou kunnen bekomen;

slechts de middelen, om zich dezelve te verschaf-
 fen, ontbreken. Het rundvleesch is aldaar zeer
 goed. Dit heeft Kapitein King reeds opgemerkt.
 De Ossen, die wij, door de goedheid van den
 Gouverneur, zoowel bij ons vertrek naar *Japan*
 als naar *China*, bekwamen, hadden alle, schoon
 eenige reeds zeer oud waren, zulk malsch en
 blank vleesch, als dat van het jongste rundvee
 wezen kan. Men moet zich hierover ook niet
 verwonderen, daar de weiden, die in de nabij-
 heid van *St. Peter en Paul* met het weligste
 gras zijn voorzien, meer landwaarts nog beter
 moeten zijn. Men rekent dat op geheel *Kamt-
 schatka* omtrent 600 stuks horendvee is; dit ge-
 tal moest men trachten te vermeerderen, ten ein-
 de den Soldaat wekelijks, behalve in de vier zo-
 mermaanden, een pond versch vleesch te kun-
 nen geven. Dit zou allen twijfel den heil-
 zaamsten invloed op de gezondheid der Soldaten
 hebben, en als een krachtig middel tegen de scor-
 but werken, waaraan alle in den winter meer of
 min moeten lijden. Indien nu alle bewoners zich
 voor den winter van aardappelen, rapen en zuur-
 kool (de kool sluit zich te *Werchnoy* zoo goed als
 bij ons, en zij is niet alleen een bekend middel
 tegen de scorbut, maar ook eene algemeene spijs-
 onder de Rusfen) wel voorzagen; indien voorts
 het onmatig gebruik van den brandewijn wat ver-
 minderd werd, en de menschen in gezonde hui-
 zen woonden: houd ik mij overtuigd, dat men
 de scorbut zeer veel overwinnen zou. Te vo-
 ren toch hield men het voor onmogelijk, de scor-
 but

but op zeetogten te verhoeden, en de Geschiedschrijver van *Lord Ansons* Reize zocht met een' grooten toefstel van woorden te bewijzen, dat de grootste voorzorg ten dien aanzien niets baten kan, omdat de oorsprong der ziekte in de zeelucht te zoeken is. Ondertusschen schijnt deze kwaal schier geheel uitgeroeid, althans niet gevaarlijk ter zee te zijn, daar men dezelve op de langdurigste Zeetogten volkomen heeft weten te verhoeden.

Te *St. Peter en Paul* bestond het Horenvee in 10 koeijen en welligt in een gelijk getal jong vee; men heeft hier derhalve geheel geen boter en zeer weinig melk. Gemakkelijk zou men 'er 100 stuks kunnen houden, daar niet alleen in de nabijheid van *St. Peter en Paul*, maar ook aan de oevers van de rivier *Awatscha*, het schoonste gras groeit; indien 'er maar menschen genoeg waren, om een' voorraad van hooi te verzamelen, die voor eene groote kudde, gedurende den langen winter, toereikende was; want de Soldaten, die het grootste gedeelte van de bewoners uitmaken, zijn met andere bezigheden overladen. Het houden van Varkens is allermoeijelijkst van wege de schaarschheid van koren; maar gemakkelijker zoude het zijn schapen, geiten en gevogelte te houden. Schapen hebben slechts goed hooi noodig. Schoon wij wel in de nabijheid van *St. Peter en Paul* geen zacht gras gevonden hebben, is het echter buiten allen twijfel, dat dit foort van gras hier of daar te vinden is. Men heeft tot hiertoe geen gevogelte gehouden, omdat de

honden, die men in den zomer laat losloopen, opdat zij hun eigen voedsel kunnen zoeken, te gevaarlijk voor hetzelfde zouden wezen. Men moest de honden, in den zomer, wanneer men toch geen' dienst van dezelve heeft, in eene bijzondere afgelegene plaats brengen, en niet in de nabijheid van het Dorp laten komen, waar zij slechts schade doen en dikwijls jong vee verscheuren (*). Ook is bij de tegenwoordige armoede het voeder voor het gevogelte te kostbaar, dan dat de bewoners, die zelve gebrek aan koren hebben, iets, hoe weinig ook, tot onderhoud van gevogelte zouden kunnen gebruiken. Zij misten zeker hierdoor eene voedzame en gezonde spijs. Wij bragten eenige hoenders uit *Japan* mede, welke ik onder de meestvermogende ingezetenen verdeelde, onder uitdrukkelijke voorwaarde, dat zij dezelve, zooveel mogelijk zouden laten voortelen en in achtnemen.

Gedurende ons verblijf te *St. Peter en Paul*, werden wij, door de goedgunstige schikkingen van den Gouverneur, dagelijks van Rendieren, *Argali*, wilde Eenden en Ganzen voorzien: een bewijs, dat men verscheidene spijsen bekomen kan. Ook moeten de Hazen in den winter menigvuldig zijn. Het vleesch van de Rendieren is uitmuntend en behoeft voor het rundvleesch niet in

(*) Te *Ischiginsk* worden de honden in den zomer gebruikt, om de booten op de rivier tegen den stroom op te trekken; waarschijnlijk konden zij op het Zuidelijk *Kamtshatka* ten zelfden einde gebruikt worden.

in
ve
wa
ke
we
hon
op
het
het
het

(*)
scheid
ren bij
de voc
honden
die, w
te mak
op *Kam*
lekkernij
menigte
hij zich
pooten n
open, t
eene reg
den beer
door de
pooten te
op den g
en op zij
gali of w
dan zij,
„ pen ho

in het minste ondertedoen. Ik verkoos het boven het rundvleesch, hoe goed dit anders ook was. In den beginne had ik 'er een' sterken afkeer van, dien ik echter spoedig overwon, hoewel ik den afkeer tegen het vleesch van Zeehonden niet kon overwinnen. Het laatste wordt op *Kamtchatka* geheel niet veracht, en schoon het wel geen zeer smakelijk voedsel oplevert, is het evenwel ook niet ongezonder. Even zoo is het ook gesteld met het vleesch van Beeren (*).

Het

(*) In COOKS Derde Reis zijn door Kapitein KING verscheidene Anekdoten, betreffende de schranderheid der Beeren bijgebracht. De wijze, waarop zij visch vangen, die de voorname, indien niet de eenige spijs, zoowel van de honden, als van de beeren is, is niet minder slim, dan die, waarop zij zich van wilde schapen trachten meester te maken. Van alle visch is 'er eene soort, welke men op *Kamtchatka* *Kachly* noemt, die voor hun de grootste lekkernij schijnt te zijn. Zoodra de beer ontdekt, dat eene menigte van deze vischen de rivier opzwemmen, plaatst hij zich niet verre van den oever in de rivier, drukt zijne pooten naar elkander toe en laat slechts eene kleine ruimte open, tot een' doorgang voor deze vischen, die altijd in eene regte lijn voortzwemmen. Zoodra zij de pooten van den beer naderen, trachten zij bij eene groote menigte door de opening te zwemmen; de beer drukt dan zijne pooten te zamen, springt in eens uit de rivier, laat zijn' buit op den grond vallen en verslindt denzelfden met veel smaak en op zijn gemak. (De wijze waarop de beeren de *Argali* of wilde schapen vangen, die veel sneller ter been zijn dan zij, verhaalt Kapitein KING aldus: „ De wilde schapen houden zich op in groote kudden; zij verkeerden

Het vleesch der *Argali* of wilde schapen overtreft al het wilddraad, dat men in *Europa* kent. Aan wilde ganzen en eenden, die ook zeer goed smaken, heeft men insgelijks geen gebrek. In de maan-

„meest op lage gronden, en grazen gaarne aan den voet van „rotsen en steilten. De beer jaagt hen op de reuk, tot hij „hen in het gezigt krijgt, wanneer hij hen omzigtig nadert, „boven hen op de rotsen klimt en zich in de kloven ver- „bergt, tot dat hij onmiddellijk over hen, en nabij genoeg „tot zijn oogmerk is. Dan begint hij met zijne pooten stuk- „ken van de rots van boven neder op de kudde afteflooden; „doch hij vervolgt hen niet eer, vóór hij bemerkt, dat hij „een van de kudde verminkt heeft, wanneer hij het terstond „naloopt en het gelukt hem het schaap al of niet te krij- „gen, naar het letfel, dat het ontvangen heeft, daartoe al „of niet genoegzaam is.” — Kapitein King verhaalt voorts, dat de Kamtschadalen dankbaar erkennen, dat zij de wei- nige vordering, die zij tot hiertoe in het wetenschappelijke gemaakt hebben, grootendeels aan deze dieren moeten dank weten. Zoo zijn zij aan de beeren al hunne bekwaamheid in de Genees- en Heel-kunde verschuldigd. Zij merken op, met welke kruiden deze dieren hunne wonden wrijven, en waartoe zij hunne toevlugt nemen, wanneer zij ziek zijn; en op deze wijze hebben zij de meeste eenvoudige genees- middelen, waarvan zij zich bedienen, leeren kennen, zoo- wel die inwendig als uitwendig gebruikt worden. Voorts erkennen de Kamtschadalen ook, dat de Beeren hunne Dans- meesters zijn; en hun zoogenaamde Beeren-dans is eene volkomene nabootsing van alle de posturen en gebaarden, welke dit dier in zijne verschillende verrichtingen eigen zijn, en dezelve zijn ook de grondslag van alle hunne overige dansen. Zie de Nederduitsche uitgave van Cooks Reize, Deel XIII, bladz. 36, 37 en 38. V.)

n
v
d
le
m
ee
de
ter
gen
van
ind
den
zelve
geen
waan
zond
goed
ten
schei
en fo
van
hunne
hunne
look,
(Liliu
men n
tulak,
voor
voor f
Officier
nemend
verzam

maanden Julij en Augustus kan men, in den tijd van een uur, meer dan 100 eenden vangen. In deze maanden is het de ruitijd van deze vogelen, en daar zij dan niet kunnen vliegen, slaat men ze met een' langen staak, aan welks einde eene vork gehecht is, van de rotlen naar beneden. De weinige Kamtschadalen, die te *St. Peter en Paul* wonen, zouden de ingezetenen, tegen eene billijke vergoeding voor hunne moeite, van de gemelde levensmiddelen rijkelijk voorzien, indien men hun slechts kruid en lood gaf. Van den visch spreek ik niet, daar men weet, dat dezelve hier in grooten overvloed is, en 'er zeker geene maand van Mei tot October verloopt, waarin 'er zich geene nieuwe soort opdoet. Inzonderheid zijn de forellen en haringen uitnemend goed; niet minder overvloedig zijn 'er de kreeften en krabben. In den zomer heeft men verscheidene moeskruiden, die in het wild groeijen, en schoon de bewoners de waarde van sommige van dezelve niet kennen, is zulks alleen aan hunne onkunde toeteschrijven, of een gevolg van hunne vooroordeelen. Behalve de wilde Knoflook, die algemeen gegeten wordt en de *Sarana* (*Lilium Kamtschatiense flore atro rubente*) heeft men nog wilde Erwtten, Selderij, Angelika en Portulak, dien ik dagelijks voor de manschap en voor onze tafel liet verzamelen, en die zoowel voor soep, als voor salade gebruikt werd. De Officiëren van de bezetting vonden denzelven uitnemend, schoon zij zelve hem nimmer hadden verzameld. Zij meenden, dat hij niet eetbaar

was,

was. In het laatst van den zomer heeft men eenen grooten overvloed van Braam-bessen, Aardbessen, Blaauwe-bessen en verscheidene andere foorten (van welke eene foort, die *Shimolost* genoemd wordt, zeer smakelijk is) die tot moes gekookt, gedurende den winter zeer goed blijven. Bijaldien het nu al eens waar mogt zijn, dat Kool, Erwten en Boonen hier niet zoo goed, als in *Europa*, willen groeijen, zouden evenwel Kropfalade, Krulkool, Peterfelie en andere moeskruiden hier wel voortkomen. Aardappelen en Rapen groeijen hier zoo goed als ergens elders. In het jaar 1782, bij voorbeeld, kreeg men te *Bolcheretzk*, waar het klimaat niet gunstiger is dan te *St. Peter en Paul*, van 50 aardappelen 1600. Koren wast in het Zuidelijk gedeelte van *Kamtchatka*, van wege de menigvuldige nevels, niet; maar dit levert geene reden op, waarom men daar niet even zoo goed zou kunnen leven, als in andere landen. Op het eiland *St. Helena* wast ook geen koren. Wat het gebruik van brood betreft, hangt men daar geheel van *Engeland* af, en evenwel leeft men daar in zeer goeden toestand. Wanneer 'er eene gedurige gemeenschap te water bestond, zou het zeer gemakkelijk vallen, in de Magazijnen van *Kamtchatka* altijd zulk een' voorraad van koren of meel te hebben, dat 'er nimmer gebrek aan deze noodwendige behoeften ontstaan kon.

De reden, waarom de bewoners van *Kamtchatka* hunne tafel zoo zelden met *Argalis*, Rendieren, Hazen, Eenden en Ganzen voorzien, is het

he
ze
la
ni
de
en
in
voe
Do
bra
waa
zull
volv
zond
hun
veilig
van
zond
begev
waar
eenen
of 6
bels
bewaa
len m
te sch
het se
men k
zal, o
fen.
gels,
opleven

het gebrek aan kruid. Het aanvoeren van hetzelfde uit de Europeſche Provinciën van *Rusland* is niet alleen moeilijk, maar ook aan menigerlei toevallen onderhevig, daar dikwijls alle de waren van eene Karavane doornat worden; en gevaarlijk, omdat men naar *Ochotzk* niets in tonnen, maar alleen in lederen zakken vervoeren kan. 'Er zijn voorbeelden, dat geheele Dorpen bij den doorvoer van kruid zijn afgebrand. Zelden derhalve wordt kruid als koopwaar door particulieren aangevoerd, en thans is zulks, van wege de menigvuldige misbruiken, volstrekt verboden; ſchoon de Kamſchadalen, zonder kruid, geen het minſte nut hebben van hunne getrokken busſen, waarop echter hunne veiligheid voornamelijk rust, daar zij uit hoofde van de Beeren, die hen dikwijls aanvallen, zich zonder geladen geweer, niet van huis durven begeven. Zij koopen dus in het geheim kruid, waar zij dit maar kunnen bekomen, en wel voor eenen zeer hoogen prijs. Dikwijls betalen zij 5 of 6 roebels voor een pond kruid, en drie roebels voor een pond lood. De Kamſchadaal bewaart derhalve iets, dat hij zoo duur betalen moet, ter zelfsverdediging, of om een dier te ſchieten, welks vel zoowel de waarde van het ſhot als het verlies van tijd vergoedt; en men kan niet verwachten, dat hij het beſteden zal, om zich een' lekkeren maaltijd te verſchaffen. Wij ſchoten in de baai verſcheidene vogels, die wel toebereid, een' zeer goeden ſchotel opleveren, maar welke de bewoner van *Kamſchat-*

schatka, die alles mist, waarmede hij ze zout moeten gereed maken, geen schot kruid waardig zijn. Wij gaven hun kruid en hagel, en zij bragten ons zoo veel van deze vogels, als wij noodig hadden. Men had evenwel onlangs eene zekere hoeveelheid kruid gezonden, om hetzelfde onder de Kamtschadalen te verdeelen, met belofte van het volgende jaar meer te zullen zenden. Deze tweede bezending was echter nog niet aangekomen, en zoowel de Kamtschadalen, als de Russische bewoners hadden volstrekt gebrek aan kruid. Daar nu het kruid in verscheidene opzigten onontbeerlijk, het aanvoeren te land moeilijk, ontoereikend, kostbaar en zeer gevaarlijk is, ziet men ligtelijk in, hoe noodzakelijk het is, dat men van *Cronstadt* jaarlijks, benevens andere noodwendigheden, kruid naar *Kamtschatka* zendt.

Tot hiertoe heb ik alleen van de ommestreken van *St. Peter en Paul* gesproken. Dieper landwaarts vindt men een' overvloed van voortbrengselen van het land. In *Werchnoy*, en aan den oever van de rivier *Kamtschatka*, waar men, met het beste gevolg, Rogge, Gerst, Haver en Boekweit bouwt, komen ook alle mogelijke soorten van moeskruiden zeer goed voort. Wij kregen van daar, door de goedheid van den Gouverneur, behalve Aardappelen en Rapen, ook Komkommers, Kropfalade en de uitmuntendste Kool. Reeds voor lange heeft men voorgeslagen, hier eenige soorten van koren uit *Siberien* te bouwen, die schielijk opgroeijen en zeer spoedig

dig
zor
de
ber
med
Sibe
was
uitv
zou
den.
wein
vruch
rogge
geeft,
volkin
zoeken
fels ze
oovers
verhuiz
zij tot
den ov
dere w
een vee
den ak
aanmoed
de kore
prijs in
één wo
dat deze
ne reken
zigheden
een mind

dig rijp worden, en dus voor dit land, waar de zomer zeer kort is, volkomen geschikt zijn: als de Turksche tarwe (*Trinicum Polonicum*) de Siberische boekweit (*Polygonum Tataricum*), alsmede, in plaats van den Europeischen Hennep de Siberische Hennep-netel (*Urtica cannabina*). Het was te wenschen, dat men dezen voorslag ten uitvoer bragt, daar het niet missen kan, of men zou daarvan de heilzaamste gevolgen ondervinden. De oorzaak evenwel, waarom hier zoo weinig verbouwd wordt, schoon de grond zoo vruchtbaar is, dat zonder eenige bemesting de rogge achtvoudig en de garst twaalfvoudig vrucht geeft, moet men niet slechts in de geringe bevolking, maar ook in de waarde van het koren zoeken, die in betrekking tot andere voortbrengfels zeer gering is. De boeren, die men van de oevers der *Lena* naar *Kamtschatka* heeft doen verhuizen, bouwen slechts zoo veel koren, als zij tot eigen gebruik noodig hebben, ten einde den overigen tijd aan de Sabel-jagt en aan andere werkzaamheden te besteden, die hen van een veel grooter gewin verzekeren. Men moest den akkerbouw door aanzienlijke belooningen aanmoedigen, en het door de bewoners verbouwde koren hun, in allen gevalle, zonder den prijs in aanmerking te nemen, afkopen; met één woord, men moest maatregelen nemen, dat deze menschen bij den landbouw beter hunne rekening konden maken, dan bij andere bezigheden. Men kan toch niet verlangen, dat zij een minder voordeelig bedrijf zullen voortzetten, wan-

wanneer zij gelegenheid hebben, hun' tijd aan andere bezigheden, met zekerder en grooter voordeel te besteden.

Niet slechts het klein getal der nog overgeblevene Rusfen en Kamtschadalen, maar ook het betrekkelijk nog kleiner getal der Vrouwen, maakt, dat 'er zeer weinig uitzigt is, dat de bevolking op *Kamtschatka* toenemen zal. Te *St. Peter en Paul*, waar het getal der inwoners, de Soldaten medegerkend, tusfchen de 150 en 180 is, worden slechts 25 Vrouwen gevonden. Daar het nu dikwijls gebeurt, dat Transport- en Compagnie-fchepen hier den winter moeten doorbrengen, groeit het getal der mannen wel tot 300 aan, terwijl integendeel het getal der Vrouwen altijd hetzelfde blijft. De gevolgen van zulk eene onevenredigheid zijn natuurlijker wijze een volkomen bederf van zeden en onvruchtbare huwelijken. Ik herinner mij niet, dat ik te *St. Peter en Paul* meer dan 6 of 7 kinderen gezien heb, en deze waren ten deele kinderen van Officieren, ten deele van zulke bewoners, die zich door hun voorbeeldig gedrag onderscheidden. Alle huwelijken, slechts drie uitgezonderd, waren onvruchtbaar. Dit is een kwaad, dat men op alle mogelijke wijzen moet trachten uitterooijen. *Ishiga* is op *Kamtschatka* de eenige plaats, waar het getal der Vrouwen dat der Mannen overtreft. De reden hiervan, zegt men, te zijn, dat de meeste familien tot elkander in betrekking van bloedverwantfchap ftaan, en volgens de infteellingen van den Griekfchen godsdienst zelfs de verfte

bloed-

bloedverwanten elkander niet mogen trouwen. De Generaal KOSCHIELEFF doet dus zijn uiterste best, om zijne Soldaten te bewegen, naar *Ishiga* ter bedevaart te gaan, dat ook doorgaans door een huwelijk een goed gevolg heeft. De Vrouwen van *Ishiga* zijn daarenboven, van wege hare arbeidzaamheid en zucht tot goede orde, zeer be- roemd; en deze deugden maken het beste huwe- lijksgoed uit, dat een Soldaat op *Kamtschatka* met zijne Vrouw bekomen kan. Wij hebben gezien, hoe sommige voorbeelden waren van welvaart, andere van armoede, al naar dat zij vlijtig en ar- beidzaam, of van een tegenovergeesteld gedrag wa- ren. Ik geloof, dat de kosten niet zeer groot en het nut aanmerkelijk zoude zijn, indien de Regering eene belooning aan alle Rusfen en Ko- zakken beloofde, die in het huwelijk treden. Deze belooning behoefde echter niet in geld te be- staan. Men moest hun, bij voorbeeld, behulp- zaam zijn, om eene kamer voor hun alleen te bekomen, opdat zij niet genoodzaakt waren, ge- lijk thans het geval is, met verscheidene partijen in eene kamer te wonen. Dit zamenwonen be- derft niet alleen de zeden, maar belet ook, dat de huishoudelijke zaken van deze familien met orde kunnen gedaan worden. De gemeenschap- pelijke woning is daarenboven dikwijls aanleide- lijk tot twist en krakeel; ook moet het eenen schadelijken invloed op de gezondheid hebben, wanneer een klein bedompt kamertje door vele menschen bewoond wordt. Voorts moest men hun behulpzaam zijn in het aanleggen van eenen

kleinen tuin, ten einde zij zelve zich van eenige tuinvruchten zouden kunnen voorzien. Men moest hun de noodigste werktuigen en gereedschappen bezorgen, die in eene kleine huishouding vereischt worden, naardien deze, door gebrek aan ijzer, zeer duur zijn; men geve hun voorts koeijen, opdat zij voor hunne kinderen melk, en indien zij hunne kudde niet vermeerderen willen, ook nu en dan versch vleesch mogen hebben. Dikwijls is het alleen de groote armoede en de onmogelijkheid, om zich eene eigene woning te verschaffen, dat de meeste van deze menschen van het huwelijk afhoudt. Men moest inzonderheid menschen, die zich door een ordenlijk gedrag onderscheiden, beloonen; en dit is misfchien het eenige middel, om den trek tot velerlei buitensporigheden, welke aan beiderlei kunne eigen zijn, krachtdadiglijk te beteugelen; want door gestrengheid zal men in dezen weinig verbeteren.

Daar *Kamtchatka* zich in zulk eenen toestand van volflagen kindsheid bevindt, zou ik misfchien mijne wenschen ter verbetering wat al te ver kunnen drijven, vooral daar de bevolking zoo verbaasd verminderd is, zelfs wanneer ik de ongemakkelijke en veelal gevaarlijke manier van reizen in den zomer wenschte uit den weg geruimd te hebben. De zoo werkzame *Koscheleff* is meermalen in gevaar geweest, zijn leven te zullen verliezen; want men reist den geheelen weg van *Nishney* naar *Werchnoy*, op de rivier *Kamtchatka*, in kleine booten, die meer op troggen dan

dan
uit
den
ke
beg
aflo
krac
men
meer
men
zelve
word
platte
reizig
geen
fchen
van ee
maar o
een sta
ker; z
bewond
heid te
Ik he
digen t
Paul m
daar ee
tuigen
gebouw
laden, a
hooi, z
hersteld
ten; zo

dan op booten gelijken: het zijn namelijk slechts uitgeholde boomstammen; in de landstale worden zij *Bat* genoemd. De vaart in zulke zwakke vaartuigen is zeer gevaarlijk, vooral in het begin van den zomer, wanneer de rivier zeer snel afloopt, en deze kleine booten, zoowel door de kracht van den stroom, als door de boomstammen tegen welke zij dikwijls des nachts stooten, meermalen omslaan. Intusschen geloof ik, dat men, ten minste op deze rivier, die van wege derzelve grootte en ligging het meest bevaren wordt, alsmede op de *Awatscha*, gemakkelijk platte booten zou kunnen bouwen, die voor de reizigers veel veiliger zouden zijn; want 'er gaat geen jaar voorbij, dat 'er niet verscheidene menschen op de rivier verongelukken. Het behoud van een mensch is overal eene zaak van belang, maar op *Kamtschatka*, wanneer men hetzelfde uit een staatkundig oogpunt beschouwt, te belangrijker; zoodat men beproeven moest het leven der bewoners althans ten dezen aanzien in veiligheid te stellen.

Ik heb reeds gelegenheid gehad, van den ellendigen toestand van de haven van *St. Peter en Paul* melding te maken. Het is noodig, dat men daar een paar kleine overdekte Europeesche vaartuigen hield, en eenige in den Europeeschen trant gebouwde booten, zoowel om de schepen uitte-laden, als ook ter vervoering van hout, kolen, hooi, zout, wanneer eerst de zoutkeeten weder hersteld zullen zijn, en tot de menigerlei togten; zoowel op de rivier *Awatscha*, als bui-

ten dezelve; want nu worden dikwijls *Baidaren* eenige mijlen verre gezonden. Daarenboven moest men eenen Zee-officier, met een bestendig Commando van 25 tot 30 personen, benevens eenige timmerlieden, smids, zeilemakers en scheepstimmerlieden en andere noodzakelijke werklieden aanstellen; met één woord, men moest te *St. Peter en Paul* eene kleine Admiraliteit oprigten, dezelve mogt van zoo weinige beduidenis zijn, als men het wilde. Het schip van Kapitein BILLING, de *Slawa Rosji*, aan het bouwen van het welk meer kosten en moeite besteed zijn, dan mischien aan eenig ander schip ter wereld, zou nooit op zulk eene wijze gezonken zijn, als zulks gebeurd is, indien men hetzelfde onder een deskundig toezigt gesteld had. Ook acht ik het niet alleen niet overbodig, maar zelfs noodzakelijk, daar *St. Peter en Paul* toch eenmaal den naam van eene Keizerlijke haven draagt, aldaar bestendig een klein Oorlogschip van 18 tot 20 stukken te houden, dat om de drie of vier jaren afgelost, en door den Gouverneur ten nutte van de Kolonie gebruikt zou kunnen worden.

Schoon 'er thans slechts weinige Kamtschadalen meer over zijn, en deze waarschijnlijk binnen weinige jaren geheel zullen uitgestorven zijn: kan ik echter niet nalaten, ook een woord te zeggen, ten beste van deze goede menschen, die in goedaardigheid, trouw, gehoorzaamheid, gastvrijheid, volharding, onderdanigheid ten opzichte van hunne Overheden, niet wel kunnen overtroffen worden. In weerwil van hun gering getal,

zou

z
K
de
he
Ru
het
pen
fchi
lijke
ke
vinc
20 p
dit g
word
trog
Tayon
midde
staat
Rusfi
foon,
eigenli
daar d
Wanne
faul d
in den
faul g
groot,
straffen
20 slage
vlijtiger
drag zie

zou hun geheel uitsterven een groot verlies voor *Kamtschatka* zijn, daar zij in vele opzigten nut doen, en men hen dikwijls volstrekt noodig heeft.

De Kamtschadalen wonen nooit in de door de Russen aangelegde Steden, maar verstrooid door het binnenste gedeelte des lands in kleine Dorpen, die men *Ostrog*s noemt, en die van verschillende grootte zijn. Na de laatste besmettelijke ziekte in de jaren 1800 en 1801, door welke meer dan 5000 Kamtschadalen omkwamen, vindt men in ieder *Ostrog*, op zijn meest, 15 of 20 personen; in vele woont slechts de helft van dit getal, schoon 'er mischien ook gevonden worden, die sterker bevolkt zijn. Zulk een *Ostrog* staat onder het onmiddellijk bevel van eenen *Tayon* of Overheidsperfoon, die uit hun eigen midden gekozen wordt, en wiens aanzien gelijk staat met dat van eenen *Starots* of oudste in de Russische Dorpen. Onder zich heeft hij een' perfoon, die den titel van *Jesfaul* draagt, en die eigenlijk de uitvoerende magt in den *Ostrog* heeft, daar de *Tayon* hem altijd zijne bevelen mededeelt. Wanneer de *Tayon* afwezig is, bekleedt de *Jesfaul* deszelfs post, en de oudste Kamtschadaal in den *Ostrog* wordt in de plaats van den *Jesfaul* gesteld. Het gezag van den *Tayon* is zeer groot, en strekt zich zelfs uit tot lichamelijke straffen, evenwel mogen deze niet meer zijn, dan 20 slagen. Doorgaans kiest men tot *Tayon* eenen vlijtigen Kamtschadaal, die door zijn goed gedrag zich onderscheiden heeft. Behalve het hand-

haven der huishoudelijke verordeningen van zijn *Ostrog*, moet hij ook de beste fabelvellen, die ieder Kamtschadaal, als eene jaarlijkse schatting, moet opbrengen, uitzoeken, en dezelve verzegeld naar de Stad brengen, waar zij in tegenwoordigheid van zekere Overheidspersonen bezigtigd en van den Keizerlijken Prijsfeerder gewaardeerd moeten worden. De som van de belastingen van den *Ostrog* wordt dan van de aangenomene waarde der fabelvellen afgetrokken, en het overschietende den *Tayon* in geld ter hand gesteld, die hetzelfde naar evenredigheid onder de bewoners van zijnen *Ostrog* verdeelt. De jaarlijkse belastingen der Kamtschadalen, behalve het Hoofdgeld, nog omtrent 3 Roebels, die echter niet in geld, maar met fabelvellen, op de zoo evengemelde wijze moeten betaald worden. Men kan ligtelijk begrijpen, dat de fabelvellen van de Kamtschadalen, uit welke men nog de beste zoekt, niet zeer hoog gewaardeerd worden. Schoon de prijs van een goed fabelvel op *Kamtschatka* tuschen de 10 en 20 Roebels is, heeft men echter den Kamtschadalen voor de uitgezochteste nooit meer dan 3½ Roebels gegeven. Maar men heeft thans den prijs verdubbeld, en wanneer de fabelvellen bijzonder goed zijn, betaalt men hun ook 10 Roebels voor het stuk; waarschijnlijk zal men spoedig de Kamtschadalen de vrijheid geven, hunne belastingen in geld optebrengen, en hen niet dwingen, dat gene, wat zij met gevaar en moeite verkrijgen, voor eenen geringen prijs aan

de
het
en
zijn
hem
deris
Men
ting
kan,
is be
overe
die a
de be
deze
lijkse
weldat
hoofdg
bragt,
ware te
waar
vintie,
werkt
zonder
smetteli
ben gef
1795.
en 1801
men vo
en het
getal, t
daar in
en 40

de Kroon aftegeven. Wanneer men bedenkt, dat het pond kruid en lood den Kamtschadaal op 5 en 6 Roebels te staan komt, en hoe kostbaar zijn tijd voor hem is, daar elk reiziger over hem beschikken kan, zal men zulk eene verandering niet dan allezins billijk moeten achten. Men heeft hun ook nog van eene andere belasting ontslagen, die men naauwelijks begrijpen kan, dat een uur heeft kunnen bestaan. Het is bekend, dat men in *Rusland* het Hoofdgeld overeenkomstig het beloop van de laatste telling, die alle 20 jaren geschiedt, betalen moet. Daar de bevolking in *Rusland* jaarlijks toeneemt, is deze manier, die het moeilijke van eene jaarlijksche schatting aldus vermindert, waarlijk eene weldaad; naardien, gedurende twintig jaren, het hoofdgeld volgens de laatste telling wordt opgebracht, al ware het ook, dat de bevolking de helft ware toegenomen. Op *Kamtschatka* daarentegen, waar sedert het in bezit nemen van deze Provintie, de bevolking jaarlijks afgenomen is, werkt deze manier in eene omgekeerde reden, inzonderheid na de ongelukkige jaren, waarin besmettelijke ziekten duizenden naar het graf hebben gesleept. De laatste telling had plaats in 1795. Sedert dien tijd stierven in de jaren 1800 en 1801 5000 menschen, desniettegenstaande ging men voort van de overgeblevenen de schatting en het hoofdgeld, volgens het in 1795 gevondene getal, te heffen, dat hun bij uitstek zwaar viel, daar in de meeste *Ostrogs*, die tusschen de 30 en 40 personen sterk geweest waren, thans

slechts 8 of 10 waren overgebleven. Gelukkig, dat zulks niet lang duurde.

Ik moet hier nog van eene andere weldaad melding maken, welke de Regering aan de Kamtschadalen bewezen heeft, die zeer veel tot behoud van deze nuttige menschen bijdragen zal. De Agenten van de Amerikaansche Compagnie en de Kooplieden op *Kamtschatka* plegen met de Kamtschadalen op eene wijze te handelen, die men terstond zien zal, dat voor de laatste zeer verderfelijk moest zijn. De Kooplieden reisden met geene andere waren het land door, dan met eenen grooten voorraad van zeer slechten Brandewijn, om daarvoor Pelterijen interuilen. Zoodra zulk een Koopman in eenen *Ostrog* kwam, schonk hij zijnen Waard terstond een glas brandewijn. De Kamtschadalen zijn alle zoo onmatig overgegeven aan den sterken drank, dat het hun onmogelijk is de verleiding, om zich te bezuipen, te wederstaan. Zoodra de Kamtschadaal een glas brandewijn heeft uitgedronken, dat hem om niet gegeven werd, verzoekt hij reeds om een tweede, dat hij evenwel betalen moet; spoedig koopt hij een derde, een vierde glas enz. Tot hiertoe heeft hij den brandewijn zuiver gedronken; maar zoodra hij een' roes heeft, geeft men hem, in plaats van onvervalschten, brandewijn met water gemengd. Ten einde dit bedrog te zekerder geschieden kan, hebben de Kooplieden de vaten, die men op *Kamtschatka* *Fleaga* noemt, in tweeën verdeeld; in de kleinste helft hebben zij onvervalschten brandewijn, in het

groot-

gro
vo
bra
bew
ste,
voo
eerst
deze
opge
de K
het l
arbei
meel
voorz
gemak
nu, d
tot sta
een' ro
zijne k
nog hu
ellende
geestve
invloed
moet, d
gelijk v
ke harde
Dat kon
lijksche
van de
welke d
waardoo
pen weg

grootste den gemengden. De Koopman gaat nu voort aan den Kamtschadaal van den slechten brandewijn toetedieneu, tot dat deze eindelijk bewusteloos daar heen tuimelt; waarop de eerste, zonder vele omstandigheden den geheelen voorraad van fabel- en andere vellen van den eersten oppakt, voorgevende, dat hij zich op deze wijze voor de menigte van brandewijn, die opgedronken is, schadeloos stelt. Aldus verliest de Kamtschadaal, in een ongelukkig oogenblik, het loon van maanden lang aangewenden vlijt en arbeid, en in plaats van zich met kruid en lood, meel en andere nuttige en onontbeerlijke zaken te voorzien, waardoor hij zich en zijn gezin meer gemak zou hebben kunnen verschaffen, heeft hij nu, door den bij hem zoo listig opgewekten trek tot sterken drank, zijn geheelen rijkdom tegen een' roes verruild: een' roes die hem slechts van zijne krachten berooft en hem voor het vervolg nog hulpeloozer en ellendiger maakt. Groote ellende gaat ook gepaard met uitdooving van zijne geestvermogens, die een' ten uiterste nadeeligen invloed op zijn reeds ziekelijk ligchaam hebben moet, daar hetzelfde, bij volkomen gebrek aan degelijk voedsel en aan alle geneeskundige hulp, zulke harde schokken niet lang meer kan doorstaan. Dat komt mij voor de ware oorzaak van de jaarlijkse vermindering der bevolking te zijn, en van de volkomene uitroeijing te zullen worden; welke daarenboven door besmettelijke ziekten, waardoor de Kamtschadalen als bij geheele hopen wegsterven, nog verhaast wordt.

Deze verderfelijke streken der Kooplieden zijn altijd geduld. Men heeft, wel is waar, de aanmerking gemaakt, dat bij zulk eenen haghelijken toestand, als waarin de rondtrekkende Kooplieden de Kamtschadalen weten te brengen, deze ook gemakkelijk dat gene zouden kunnen verliezen, wat zij aan de Kroon als schatting moeten opbrengen, en daarom de bepaling gemaakt, dat de Kooplieden hunne jaarlijksche reize door *Kamtschatka* niet zullen mogen beginnen, vóór dat de belasting voldaan is. Maar de Generaal *KOSCHELEFF* beschouwde deze bepaling als niet toereikende, en trachtte het kwaad volkomen te keer te gaan. Hij verbood wel niet aan de Kooplieden door het land te reizen, om met de Kamtschadalen handel te doen; maar dat gene, wat deze reize voor de eersten zoo voordeelig, voor de laatsten zoo verderfelijk maakte: het verkoopen van brandewijn in de *Ostrog*s werd hun voor altijd verboden.

Hoe noodzakelijk de Kamtschadalen op *Kamtschatka* zijn, kan daaruit alleen reeds blijken, dat zij de algemeene wegwijzers voor de reizigers en de posten zijn; het laatste zijn zij daarboven zonder daarvoor eenig geld te genieten. In den winter moeten zij de reizigers en de Estafetten van *Ostrog* tot *Ostrog* brengen, en zij zijn verplicht, de honden van dezulken, die hunne eigene gebruiken, van *Jukula* te voorzien, gelijk zij ook de reizigers altijd herberg verschaffen. Tot het laatste evenwel worden zij niet gedwongen. Deze gastvrije menschen hebben het zichzelf-

ze
zig
gev
vra
raa
is.
ciero
opzi
doch
tenaa
ander
aan e
honde
enbov
ben,
den b
Kamts
betaak
schadale
om de
te bren
heen ze
tot gele
beurt,
Ostrog v
len de b
visch vo
'er niet
vangt, n
zomerwee
droogen.
komen 'e

zelve tot eene wet gemaakt, zoo wel elken reiziger te herbergen, als diens honden voedsel te geven, zonder daarvoor eenige vergoeding te vragen. In elken *Ostrog* is een bijzondere voorraad van visch, die alleen tot dat einde bestemd is. Thans houden de Gouverneur en alle Officiëren hunne eigene honden, zoodat zij te dezen opzigte den Kamtschadalen niet lastig vallen; doch men verhaalt van zekeren voornamen Ambtenaar, die hier onlangs geweest is, dat hij nooit anders dan in eene groote slede reisde, die schier aan een klein huis gelijk was, en die door 100 honden moest getrokken worden. Hij moet daarboven met deze slede zoo spoedig gereisd hebben, dat op elke pleisterplaats verscheidene honden bezweken, die niet aan hem, maar aan de Kamtschadalen toebehoorden, en die hij hun niet betaalde. In den zomer moeten ook de Kamtschadalen altijd met hunne booten gereed zijn, om de reizigers nu de rivier op, dan weder af te brengen; ja men durft geen soldaat ergens heen zenden, zonder dat hij eenen Kamtschadaal tot geleide heeft. Van daar dat het dikwijls gebeurt, dat zij langer dan veertien dagen van hun *Ostrog* verwijderd zijn, en in dien tijd meermaalen de beste gelegenheid verzuimen, om zich met visch voor den winter te voorzien; naardien het 'er niet slechts op aan komt, dat men den visch vangt, maar men ook verscheidene dagen helder zomerweer moet hebben, om ze behoorlijk te droogen. Wanneer bij het droogen regen valt, komen 'er terstond wormen in den visch, en de

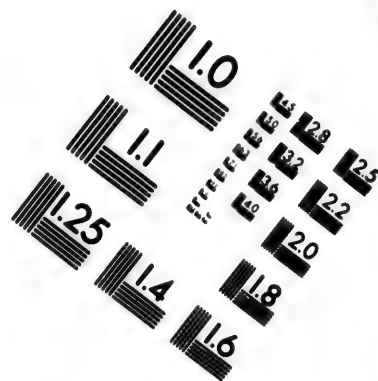
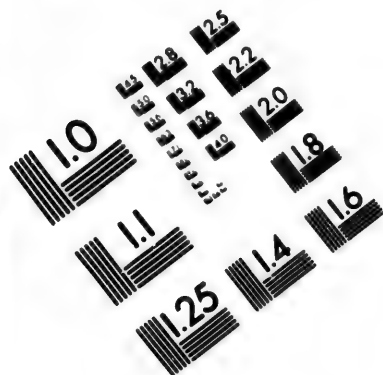
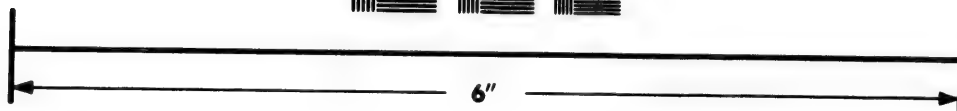
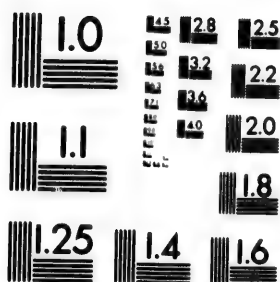

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

18 20 22 25
16 32 36 40
24 28 32 36

10

geheele voorraad is bedorven. Daar 'er thans zulk een groot aantal soldaten op *Kamtchatka* ligt (want behalve de Kozakken, is 'er nog een Bataillon van 500 soldaten en omtrent 20 Officieren) en 'er zoo weinig Kamtschadalen zijn, kan men ligt begrijpen, dat deze dikwijls van hun werk, en wel zonder eenige schadeloosstelling, worden afgetrokken; want het postgeld, dat de Kroon betaalt en dat een *Kopcke* voor een' *Werst* is, kan toch in een land, waar het geld zoo weinig, en alle noodwendigheden zoo hooge waarde hebben, niet in het minste in aanmerking komen, en ik mogt hetzelfde wel eene bespottelijke en honende vergelding voor bewezen dienst noemen. De tegenwoordige Gouverneur doet zich ook in dezen als een' weldoener kennen (*), want hij heeft een plan ter betere inrigting der Posten gemaakt, volgens hetwelk de Kamtschadalen voortaan voor alle diensten, die zij aan de Kroon bewijzen, 'behoorlijk zullen schadeloos gesteld worden. Ondertuschen zijn zij, ondanks hunne groote armoede, voorbeelden van eerlijkheid. In dezen kunnen zij niet overtroffen worden; en het is even zoo zeldzaam, dat men een' Kamtschadaal vindt, die een bedrieger is, als een', die welgesteld is. De reizigers zijn veelal gewoon, bij hunne aankomst in eenen *Ostrog*, aan den *Tayon*, al hun geld kostbaarheden en papieren, zelfs hun' voorraad van brande-

(*) De Generaal Koschereff heeft het bevel over *Kamtchatka* in het jaar 1808 nedergelegd.

ri
e
ri
u
va
G
sch
ave
fer
bij
eene
wez
is z
wel
lang
voede
onder
lijk,
schad
billijk
zelve
heel r
flechts
wegge
Alle
Godsd
lijkheid
dat een
verbete
is waar
Popen
van B.

dewijn, thee, suiker, tabak enz. overtegeven, en nimmer was 'er een voorbeeld, dat het geringste ontvreemd was. De Luitenant KOSCHELEFF verhaalde mij, dat hij eens met eene som van 13000 roebels, door zijn' Broeder, den Gouverneur, gezonden was, om dezelve in verschillende Steden uit te betalen, dat hij elken avond aan den *Tayon* van den *Ostrog* zijn kofertje met het geld had overgegeven, en daarbij geruster was geweest, dan hij misschien in eene Herberg te *Petersburg* zou hebben kunnen wezen. De eenige fout van den Kamtschadaal is zijn trek tot brandewijn: deze moet evenwel grootelijks toegescreven worden aan het belang, dat de Kooplieden hebben, denzelven te voeden. Een matig gebruik van sterkendrank is onder de ruwe en koude luchtstreek noodzakelijk, en het zou gemakkelijk vallen den Kamtschadaal met eene kleine hoeveelheid voor een' billijken prijs te voorzien, in plaats dat zij denzelven nu, gedurende verscheidene maanden geheel misfen moeten, en dan, zoodra het hun slechts mogelijk is, het laatste, dat zij bezitten, weggeven, om zich te bezuipen.

Alle de Kamtschadalen hebben den Christelijken Godsdienst aangenomen. De Grieksche Geestelijkheid is op *Kamtschatka* ook een voorwerp, dat eenige opmerkzaamheid verdient, daar hare verbetering hoogst noodzakelijk is. Ik heb, wel is waar, slechts gelegenheid gehad, om twee *Popen* te zien, dien van *Petropawloysk* en dien van *Bolscheretsk*, welke laatste, kort na onze aan-

aankomst, met eene groote menigte van zeer kostbare Pelterijen te *St. Peter en Paul* aankwam, maar na den afloop van den handel terstond weder vertrok. De *Pope* van *Petropawloysk* was een man, die zijnen stand tót zeer groote oneer verstrekte. In het binnenste van het land moeten, naar ik hoorde, de *Popen* niet beter, en vooral bij de *Kamtschadalen* niet zeer gezien zijn.

S
loop
vaar
verli
gunst
waar
dat e
moet
twijfe
waars
gevolg
geteek
scheide
Ook is
lijk,
eilanden
hunne
is niet
plaats
leen aan
op zijne
maakte,
de Galje
Philippi
welke e
vonden

TWEE-EN-TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

Vaart van Kamtschatka naar Macao.

Schoon het jaargetijde reeds vrij verre ver-
loopen was, wenschte ik evenwel, op onze
vaart naar *China*, indien het zonder veel tijds-
verlies geschieden kon, en de wind niet te on-
gunstig was, verscheidene streken optenemen,
waar men, volgens oude berigten, vermoedde,
dat eenige eilanden moesten gelegen zijn. Men
moet aan het bestaan van deze eilanden zeer
twijfelen, en het is ten minste meer of min on-
waarschijnlijk, dat men dezelve met een goed
gevolg daar zoeken zal, waar zij op de kaarten
geteekend zijn; omdat hunne ligging op ver-
scheiden kaarten verschillende opgegeven is.
Ook is het den makers van kaarten niet moge-
lijk, in de teekening van deze vooronderstelde
eilanden overeentekomen; want ten aanzien van
hunne ontdekking, en dus ook van hunne ligging,
is niets bepaalds bekend, en zij hebben hunne
plaats op de nieuwere kaarten waarschijnlijk al-
leen aan het toeval te danken, dat *Lord Anson*
op zijne beroemde prijs, die hij in het jaar 1742
maakte, eene Spaansche kaart vond, naar welke
de Galjooten hun' koers van *Acapulco* naar de
Philippijnsche eilanden nemen. Deze kaart, van
welke eene verbeterde kopij in *Ansons* reis ge-
vonden wordt, is vol van eene menigte eilan-
den,

den, die alle zorgvuldig op de nieuwere kaarten worden overgebracht, schoon de menigvuldige reizen door deze zee bewezen hebben, dat de meeste van dezelve, althans niet ter plaatse, waar men ze geteekend heeft, te vinden zijn. Vele namen van eilanden en klippen, van wier bestaan men niet zeker is, veroorzaken slechts verwarring en kunnen den Zeeman van geen nut zijn, in zoo verre de werkelijk bestaande, wier ligging naauwkeurig bepaald is, van de vooronderstelde, niet door iets, dat dadelijk in het oog valt, onderscheiden zijn. Deze waarnemingen hebben mij bewogen, op mijne kaart van het Noordwestelijk gedeelte des grooten Oceaans, alleen die eilanden te plaatsen, welke van latere zeereizigers gezien en bepaald zijn, en het jaar waarin zij ontdekt zijn 'er bijtevoegen. Opdat men evenwel mij niet beschuldigen zou, dat ik, door het weglaten van eilanden en klippen, die toch bestaan kunnen, den zeereiziger, die zich van mijne kaarten zou willen bedienen, in gevaar brenge; heb ik bij mijn' Atlas eene kopij van het Westelijk gedeelte van Ansons kaart gevoegd, en daarin geene andere verandering gemaakt, dan dat ik de uiterste grenzen van deze kaart, volgens derzelver ware ligging, geteekend heb; als b. v. een gedeelte van de *Philippijn-* van de *Likeo-* en van de *Japanfche* eilanden. Ondertusfchen houd ik mij echter overtuigd, dat deze kaart tot veiligheid van de zeevarenden weinig dienen kan; en het ontdekken en vinden van eilanden en klippen in deze zee
mocht

den
de
de
Kli
den
eige
doen
eilan
den
regel
zoove
op he
loofw
misker
heb al
hengde
fchrijf
zelfs v
beroemd
den, (g
zondere
bestaan
ziene la
gewicht h
zoek wa
verlies v
wigtiger
Ondertus
III. D

mogt men wel aan het geval overlaten. Ten bewijze van deze mijne meening, kunnen die eilanden verstrekken, die men in lateren tijd ontdekt heeft: als GORE's Zwavel-eilanden. MEARES *Loths Vrouw* en de *Grampus*-eilanden; DOUGLAS Rotfen, die hij *Guy's Rock* noemde; het naar zijnen naam genoemde Rif en WAKES Klippen. Alle deze ontdekkingen en vercheidene andere werden gedaan, zonder dat men eigenlijk ten oogmerk had meer ontdekkingen te doen; schoon het niet onmogelijk is, dat deze eilanden reeds in vorige tijden door de Spanjaarden gezien zijn. De zeeman moet echter den regel houden, den koers van zijne voorgangers, zooveel mogelijk, te vermijden, en die streken op het naauwkeurigste te onderzoeken, waar geloofwaardiger, dat is, nieuwere reizigers, onmiskenbare teekenen van land gezien hebben. Ik heb altijd, zooveel de omstandigheden dat gehengden, dien regel, welken ik zelf thans voorschrijf, zoeken te volgen. Aan vertelseltjes, zelfs wanneer deze door geleerde gisfingen van beroemde Aardrijkskundigen geruggesteund worden, (gelijk bij voorbeeld BUACHE, in eene bijzondere verhandeling, de mogelijkheid van het bestaan van het door de Spanjaarden in 1634 geziene land bewijst,) mag men dan alleen eenig gewigt hechten, en dezelve een naauwkeurig onderzoek waardig keuren, wanneer dat zonder groot verlies van tijd, en zonder dat daarbij een gewigtiger doel gemist wordt, geschieden kan. Ondertuschen was het wel mogelijk, dat een

III. DEEL. M ge-

gelukkig toeval ook ons begunstigde, om ergens eene ontdekking te doen, dezelve mogt dan geheel nieuw zijn, of slechts ter bevestiging van eene vroegere dienen; en ik besloot dus op mijn' togt naar *China* die streken te onderzoeken, in welke, op ARROWSMITH's kaart, de eilanden *Rio de Plata*, de *Guadeloupas*, de *Malabrigos*, de eilanden *San Sebastian de Lobos* en *San Juan*, alsmede nog eenige Zuidelijkere, geteekend zijn, en mijn' koers op het eiland *Botol Tobago Xima*, in de nabijheid van de Zuidelijke spits van *Formosa*, te nemen; tuschen welke en de *Bashee*-eilanden de gewone koers naar *Macao* loopt. (*)

De Noordewind, die sedert half September onophoudelijk in de baai *Awatscha* gewaaid had, verliet ons, toen wij naauwelijks 10 mijlen van land verwijderd waren. Na eenige uren stilte, kwam 'er een Zuidewind op, die langzaam naar het Z. W. omliep, en gedurende den nacht frisch waaide. Het weêr was zeer koud. In de laatste vier dagen van ons verblijf op de *Awatscha*, hadden wij doorgaans des morgens

I en

(*) Gedurende onze afwezigheid, heeft de Engelsche Kapitein BURNEY een belangrijk werk over de vroegere ontdekkingen in deze zee in het licht gegeven: *A chronological history of the Discoveries in the South Sea or Pacific Ocean*, by JAMES BURNEY, 2 vol. in 4°. *London* 1803-1806. Ik zal gelegenheid hebben, eenige berigten, in dat werk te vinden, en mij op onze reize nog niet bekend, bijtebrengen.

ne
ve
ko
neu
vrij
reec
mes
D
sche
en r
laats
en w
De g
den r
heeler
Z. O.
ken n
O., w
dikwij
sturen.
oogenb
op 47°
Den
en Zee
eene Z
ke zich
dezen o
45° 31'
koers,
jaars va
genomen

i en 1½ graad koude, en bij den heldersten zonneschijn rees het kwik op den middag niet boven + 4 graden. Op het land gevoelde men de koude nog meer. Een koerier, dien de Gouverneur naar *Petropawlovsk* gezonden had, en die vijf dagen vóór ons vertrek aankwam, vond reeds hooge sneeuw en hevige koude in de ommestrecken van *Werchnoy*.

De in dit jaargetijde zoo ongewone Z. wind scheen duurzaam te worden, en bleef den 9, 10 en 11 October waaijen. Op den morgen van den laatstgenoemden dag, liep hij naar het N. W. en woei sterk, vergezeld door nevel en regen. De golven gingen zeer hoog uit het Z. O. In den nacht werd de wind N. N. O. en den geheelen volgende dag woei hij frisch uit het O. Z. O. en O. terwijl wij bestendig een' zeer dikken nevel hadden. Mijn koers was altijd Z. t. O., wanneer de wind het toeliet; maar ik was dikwijls genoodzaakt ook ten W. van het Z. te sturen. De zon brak den 13 October eenige oogenblikken door; wij deden nu waarnemingen op 47° 50' 20" N. en 197° 00' W.

Den 15den October zwierven 'er Zeezwaluwen en Zeemeeuwen om het schip. Ook zagen wij eene Zeeraaf, een van die soort van vogels, welke zich niet verre van land verwijderen. Op dezen dag doorsneden wij, op de Breedte van 45° 31', en op de Lengte van 197° 30', den koers, dien wij den 9 Julij des voorgaanden jaars van de *Sandwich*-eilanden naar *Kamtchatka* genomen hadden. Alle dagen zagen wij Duike-

laars en eene menigte van Walvisfchen. Tegen den avond stormde het hevig uit het O., en het regende sterk, zoodat wij alle zeilen moesten innemen, en alleen eene fok en een gereefd marszeil konden voeren. Den morgen van den 16den October liep de wind naar het N. en N. O. om. De golven gingen echter zoo hoog uit het O. en O. N. O., dat wij onzen koers naar het W. Z. W. en Z. W. t. W. moesten veranderen, om onze masten niet te veel te vergen. Tegen den avond bedaarde de storm. Wij hadden van den 13den tot den 15den geene waarnemingen gedaan. Ik rekende, dat ik mij bevond op $41^{\circ} 54'$ N. en $198^{\circ} 32'$ W., en ik moest nu besluiten van het verder zoeken van het land, dat de Spanjaarden in 1634 zagen, aftezien. Mijn oogmerk was op $86^{\circ} 15'$ Breedte den Meridiaan van $195^{\circ} 30'$ te doorsnijden, en dan 6 of 7 graden regelregt naar het W. te zeilen, omdat wij in het vorige jaar op deze parallel tot $194^{\circ} 20'$ gezeild waren, en Kapitein CLERKE, die van $36^{\circ} 15'$ Breedte op 195° doorsneden had. Aan beide zijden van zijn' koers was dus eene strek van 30 mijlen, in welke hij zeker land zou gezien hebben, indien het daar aanwezig was. Toen ik de kust van *Kamt-schatka* verliet, hield ik altijd een' eenigzins Oostelijken koers, en ik was ook tot 197° gekomen, maar zag mij toen dikwijls genoodzaakt Westelijker te sturen. Zonder te veel tijd te verliezen, was het mij dus onmogelijk, het gewenschte punt te bereiken, en ik vreesde buiten

ten dat te laat in *China* te zullen komen, daar ik denken moest, dat de *Newa* reeds aldaar op ons wachtte. Zij kwam echter 14 dagen later dan wij in *China* aan, en ik had dus redenen, om mij te beklagen, dat ik den tijd, dien ik werkeloos te *Macao* doorbragt, niet besteed had, om dit onderzoek te doen. Het is voorts voor een schip, dat naar het W. moet zeilen, zeer moeilijk dat land opte zoeken, daar in de parallel van 35 tot 37½ graden, waaromtrent men het zoeken moet, de Weste winden de heerschende zijn. Komt 'er ook, gelijk in het vorige jaar, bij deze gelegenheid, het geval was, een Oostewind op, dan zijn de Oostelijke winden altijd van zulk donker weêr vergezeld, dat de horizon zeer beperkt is, en dikwijls duurt de dikke en ondoordringbare nevel eenige dagen bestendig voort, gelijk wij maar al te veel zelve hebben ondervonden. 'Er zijn dikwijls verscheidene maanden noodig, wanneer men in deze nevelachtige zee eene streek van 12 tot 15 graden onderzoeken wil, voorondersteld zijnde, dat men alleen bij helder weêr eene bepaalde parallel vervolgt.

In den nacht van den 19 October kregen wij weder een' zeer hevigen storm uit het Z. O., met donker weêr. Tegen den middag konden wij niet meer dan onze stormzeilen met een gereefd marszeil en gereefde fokken voeren. Te 2 uren was de storm het hevigste. Onze fok en een van onze stormzeilen scheurden. De beweging van het schip was buitengemeen. Tegen den avond bedaarde de

wind iets, en liep naar het Z. W.; om middernacht stormde het echter op nieuw, met geweldige rukken, zeer hevig. Te 6 uren des morgens bedaarde eindelijk de storm, na 26 uren geduurd te hebben; de hooge golven bleven evenwel nog eenen geruimen tijd aanhouden, en het schip moest ten laatste regelrecht tegen de golven ingestuurd worden, om het heen en weder slingeren wat te verminderen.

Den 21sten October hadden wij eene tamelijk goede gelegenheid om waarnemingen te doen voor de Breedte, maar voor bepaling van den tijd was dit onmogelijk. Het regende onophoudelijk, en de wind woei frisch uit het Z. en Z. Z. W. De lucht was reeds zeer heet geworden, en de Thermometer stond op 18°. Volgens de waarnemingen van den volgenden dag, was onze Breedte 36° 36' N. en onze Lengte 201° 58' W. Kort na den middag kregen wij volkomen stilte, bij een' aanhoudenden en zeer sterken regen. De golven gingen buitengemeen hoog uit het N. Nooit heb ik een schip zoo zien slingeren als het onze bij deze stilte, die tot 8 uren des avonds duurde, gedurende welken tijd, wij dikwijls vreesden, dat wij onze masten zouden verliezen. 'Er werden ook werkelijk eenige evenaars van het schip door het geweldig slingeren uit hunne plaats gerukt. Des nachts kregen wij eindelijk een slaauw windje uit het O. Den volgenden dag zagen wij Keerkringsvogels en Zeeraven, ook meenden wij in het Z. land te zien. Terstond rigtte ik derwaarts mijn' koers, maar
het

het bleek, dat het gene wij voor land gehou-
den hadden, slechts wolken waren geweest. Des
middags deden wij waarnemingen op $35^{\circ} 18' N.$
en $201^{\circ} 54' W.$ De Magneetnaald had hier 7°
 $36'$ Noordoostering. De wind, die eenige uren
N. W. geweest was, liep naar het N. O., en
bragt donker weêr mede, dat doorgaans met N.
O. en O. winden gepaard gaat. Mijn koers was
thans Z. W. t. W. naar de eilanden *Guadeloupas*.

Den 26sten October konden wij zeer goed waar-
nemingen doen, volgens welke wij ons bevon-
den op $31^{\circ} 5' 25'' N.$ en $208^{\circ} 33' 30'' W.$
De wind woei den geheelen dag uit het Z. Te-
gen den avond kregen wij bij afwisseling stilte,
en rukwinden uit verscheidene streken van het
Kompas. Dit duurde, onder een gedurig weer-
lichten, den geheelen dag. De lucht was be-
trokken, met zwarte wolken bezet en het regen-
de aanhoudende. Dit alles kondigde aan, dat 'er
een storm op handen was, waartegen wij ons
dan ook in gereedheid hielden. De Barometer
viel tot op 29 D. $2\frac{1}{2}$ L. Des morgens te 4 uren
van den 27sten October, begon de storm met een'
hevigen rukwind, die onze beide marszeilen
scheurde. De golven gingen daarbij zoo hoog,
dat een slechter gebouwd schip, en van zwak
touwwerk voorzien, het geweld van dezen storm
niet zou hebben kunnen verduren. Wij konden
denzelven wel gelijk stellen met den *Typhon*,
dien wij in het vorige jaar op dezelfde parallel
ondervonden, schoon zijne hevigheid niet zoo
lang duurde; en hij was ook, behalve den *Typhon*,

de geweldigste storm, die ons op onze geheele reis beliep. Even als de *Typhon*, begon hij uit het O. Z. O., en hij liep ook, doch niet zoo schielijk naar het N. O. om. Des namiddags te 4 uren bedaarde de wind een weinig, en te 8 uren konden wij reeds onze verscheurde zeilen innemen en andere in de plaats stellen. Eene groote menigte Haaijen omringde het schip, zelfs toen de storm het hevigste was, en van 2 tot 4 uren werden 6 van deze vischen met den hengel gevangen en aan boord getrokken. (*) Te 6 uren zetteden wij gereefde marszeilen bij en namen onzen koers naar het Z. De uit het Z. O. komende hooge golven noodzaakten ons dezen koers te nemen, om de beweging van het schip wat te verminderen. Het bestendig hevig slingeren van het schip, dat meer dan 14 dagen duurde, en de groote hitte, hadden het wand zoodanig verslapt, dat ik bij mijn' koers ook denken moest aan het behoud van mijne masten. Des avonds werden een paar landvogels gevangen; deze zoowel, als eene menigte Keerkringsvogels en Dolsijnen, die het schip omringden, schenen aantetuiden, dat wij niet zeer verre van land konden zijn. Het eenige land, dat het naast

bij

(*) Een van deze Haavischen, omtrent 9 voeten lang, scheurde zich van den hengel los, toen hij reeds tot op de hoogte van het dek opgetrokken was. Schoon hij zich den beneden-kaak uitgescheurd had, kwam hij echter met vernieuwde woede op den hengel los, en werd ten tweedenmale gevangen.

bi
lij
de
De
be
zo
ku
(
op
geen
volg
bevo
waar
BENN
Hier
eiland
het A
den b
zijn v
dat ik
nagela
menig
de ge
daan h
zijn,
hoort,
zag im
ve niet
kerde,
evenger
eilanden
Breedte
arbeid z

bij ons, op een' afstand van omtrent 100 mijlen liggen konde, was het *Water-eiland*, dat door den beruchten BENIOFFSKY ontdekt werd (*). De onwaarheden, waardoor deze Avanturier de belangstelling in zijne merkwaardige lotgevallen zoo zeer verminderd heeft, hebben de Aardrijkskundigen terecht terug gehouden, zijne ontdekking

op

(*) BENIOFFSKY's *Water-eiland* ligt, volgens zijne opgave, op $32^{\circ} 47'$ N. en $355^{\circ} 8'$ O. van *Bolcheresk*, of, het geen hetzelfde is, op $208^{\circ} 12'$ W. van *Greenwich*. Den volgenden dag zag hij een ander eiland, en na drie dagen bevond hij zich op de kust van *Japan*. Volgens onze waarnemingen ligt de kust van *Japan* in de parallel van BENIOFFSKY *Water-eiland*, onder den 227sten graad Lengte. Hieruit blijkt, dat de Lengte van het door hem ontdekte eiland zeer onnaauwkeurig is, daar het verschil tusschen het *Water-eiland* en de kust van *Japan* omtrent 20 graden bedraagt. Indien dat gere, wat hij ten opzichte van zijn verblijf in *Japan* vermeldt, niet geheel verdict is, dat ik naauwelijs kan gelooven, schoon hij zeker niet zal nagelaten hebben, ook dit gedeelte van zijne reize met eene menigte onwaarheden optefieren, gelijk hij ten opzichte van de geschiedenis van zijne ontwijking van *Kamtschatka* gedaan heeft: schijnt het mij uit zijn verhaal waarschijnlijk te zijn, dat zijn *Water-eiland* tot die keten van eilanden behoort, welke in het Z. van de baai van *Jeddo* liggen; hij zag immers den volgenden dag eilanden, en verloor dezelve niet uit het gezigt, vóór dat hij in den Zeeboezem ankerde, dien hij *Uspatschar* noemt. Dit komt met de zoo even gemelde keten van eilanden overeen. Een van deze eilanden *Fatfiso* ligt omtrent op de door hem opgegevene Breedte. Voor het overige zou het een zeer ondankbare arbeid zijn BENIOFFSKY's koers op deze reis nategaan.

op hunne kaarten te plaatsen. Ik meende onder-
tusfchen mij overtuigd te mogen houden, dat wij
ons op geen' grooten afstand van land konden
bevinden. De nacht was helder; ik ftevende met
weinige zeilen naar het Z., en beval, dat men
naauwkeurig zoude toezien, of 'er zich ook land
opdeed. Wij konden echter geen ontdekken.

Den 29ften October hadden wij eindelijk een'
helderen dag, maar de lucht was zoo vochtig,
dat de Hygrometer, wiens hoogfte graad van
vochtigheid flechts 70° was, bij voortduring
 65° bleef. Nadat ik, om mijne Kajuit te droo-
gen, vuur in dezelve had laten aanleggen, en de
warmte, die in de opene lucht 21° was, tot op
 25° in dezelve was geklommen, kwam echter
de Hygrometer flechts tot op 54° . De Middags-
waarnemingen gaven voor de Breedte $29^{\circ} 31'$
 $47''$, voor de Lengte $210^{\circ} 20' 00''$. De Mag-
neetnaald had, volgens verfcheidene rijen van
waarnemingen, des morgens gedaan, door mid-
del van het *Azimuth* en de *Amplitudo* van de
zon, welke van $3^{\circ} 30' 30''$ tot $5^{\circ} 9' 40''$ uit-
een liepen, naar het gemiddelde, $4^{\circ} 42' 50''$
Noordoostering. De waarnemingen, des avonds
gedaan, gaven $5^{\circ} 45' 09''$: het gemiddelde uit
de waarnemingen van den morgen en den avond
was dus $5^{\circ} 45' 09''$. Wij konden nu ook voor de
eerftemaal, federt ons vertrek van *Kamtſchatka*,
Maansafftanden meten, doch de beweging van
het ſchip was zoo ſterk, dat Dr. HORNER en
ik, ieder flechts twee rijen kregen. De mijne
gaven op den middag gereduceerd $210^{\circ} 38' 35''$;
die

die van Dr. HORNER $210^{\circ} 22' 37''$. De Chronometer N° 128 gaf tenzelfden tijde $210^{\circ} 19' 45''$.

Het schoone weer van dezen dag duurde slechts tot den middag. De lucht werd bewolkt en het begon, met geweldige rukwinden, hevig te stormen, waarbij wij ons groote marszeil verloren. Daar ik onze nieuwe zeilen voor de Chinefche zee bewaarde, waar men, inzonderheid in het Kanaal tusfchen *Formosa* en de *Boshee*-eilanden, in elk jaargetijde aan hevige stormen is blootgesteld, bij welke geen van de hoofdzeilen moet in stukken gefcheurd worden, gebruikte ik alleen het tweede en derde stel van onze zeilen. Maar dezen werden bij elken storm gefcheurd en ik was eindelijk wel genoodzaakt tot de beste mijne toevlugt te nemen. De zeilmaker had dus gedurig te werken, waaraan echter de menigvuldige regen veel hinder deed.

Den 31ften October, des morgens te 6 uren, rekende ik mij te zijn op de Breedte van $28^{\circ} 22'$ en $211^{\circ} 50'$ Lengte. Daar ik ten oogmerk had, die ftreek te doorzeilen, waar, volgens de kaarten, de *Guadeloupas* liggen, nam ik nu mijn' koers W. Z. W. Het Noordelijkfte van deze eilanden ligt, volgens ARROWSMITH, op $28^{\circ} 30'$, het Zuidelijkfte op $27^{\circ} 58'$, en de geheele groep tusfchen 213° en 214° Lengte. Met een W. Z. W. koers hoopte ik derhalve dezelve in het midden te zullen doorsnijden. Maar naauwelijks hadden wij eenen graad naar het W. afgelegd, of 'er kwam een geweldig onweêr op, met hevigen regen; hierop volgde wel fpoedig hel-

der

der weêr, maar 'er kwam ook stilte, die tot aan den nacht duurde, waarop de wind volkomen W. werd. Wij waren nu nog 15 mijlen van het Oostelijkste der *Guadeloupas*; echter konde men, bij het helderste weêr, en eenen zeer zuiveren horizon, uit den top van den mast, geen land zien. Een landvogel was het eenige, schoon zeer onzekere kenteeken, dat 'er land in de nabijheid was. Den 1 November, met het aanbreken van den dag, ging ik bijleggen en zette toen onzen koers bij den wind naar het Z. Z. W. voort. Des middags deden wij waarnemingen op $27^{\circ} 46' N.$ en $212^{\circ} 56' W.$ Wij bevonden ons nu bijna in de parallel, slechts 40 mijlen Oostelijker, van het Noordelijkste der *Malabrigos*. Deze eilanden moeten veel Oostelijker liggen; want lagen zij Westelijker, dan had Kapitein GORE, wiens koers geene 60 mijlen van hun liep, hun zeker moeten zien.

In de parallel van het Noordelijkste der *Malabrigos*, dat is op $27^{\circ} 32'$, ligt ook het eiland *San Juan*, van hetwelk Kapitein KING zegt, dat hij het had moeten zien, indien het daar bestond. Het weêr was buitengewoon helder en de horizon zeer zuiver. 'Er kon ons derhalve, op een' afstand van 60 mijlen, geen land ontgaan, en te minder, daar de meeste van de in dezen Oceaan verstrooid liggende eilanden zeer hoog zijn, en door de wijze, waarop zij waarschijnlijk ontstaan zijn, zich door eene piekvormige gedaante onderscheiden, gelijk b. v. GORE's *Zwavel*-eiland. De oorzaak van hun bestaan was

v
o
d
be
te
ge
be
De
wa
vor
vol
dan
rov
tein
van
zeer
het
het
telijk
had
De
nemin
te 21
15 m
eiland
wij za
ren w
16'' en
39'' e
hield
de koer

was waarschijnlijk een Vulcaan; gelijk dan ook op de oude kaarten eene menigte eilanden met den naam van *Volcanos* geteekend zijn.

Daar ik zeer begeerig was ten aanzien van het bestaan van land in deze streck eenige zekerheid te bekomen, ging ik bij zonsondergang bijleggen. Den volgenden morgen van den 2 November zettede ik mijn' koers naar het Z. voort. Des middags namen wij waar, dat onze Breedte was $27^{\circ} 12' 20''$ N. en $213^{\circ} 20' 50''$. Wij bevonden ons nu slechts 6 mijlen Noordelijker, en volgens onze Horologies 40 mijlen Oostelijker, dan het *Margaretha's*-eiland, dat volgens ARROWSMITH in het jaar 1773 door eenen Kapitein MAGEE ontdekt werd. Indien de Lengte van dit eiland naauwkeurig is, dan moet het zeer klein en niet hoog zijn; anders hadden wij het moeten zien. Maar het is waarschijnlijk, dat het veel Oostelijker ligt, omdat, indien het Westelijker lag, het door Kapitein KING en GORE had moeten gezien worden.

Den 3den November was, volgens onze waarneming, onze Breedte $26^{\circ} 26'$ N. en onze Lengte $213^{\circ} 55'$ W. In deze ligging moesten wij, 15 mijlen in het Z. W. eene groep van drie eilanden hebben, die nog geen naam dragen; wij zagen echter niets. Den 4den November waren wij, volgens onze waarnemingen, op $26^{\circ} 12' 16''$ en $214^{\circ} 51' 30''$, en den 5den op $25^{\circ} 42' 39''$ en $215^{\circ} 32' 30''$. Ik stuurde Z. W. en hield mijn' koers juist in het midden tuschen de koerslijnen van GORE en MEARES. Te 1 uur

in

in den nacht doorsneden wij, op de Breedte van 25° , den koers van MEARES, en daar nu ook zijne koerslijn N. O. en Z. W. liep, liet ik Z. Z. W. sturen, om mij van zijn' koers te verwijderen. Den 6den November was, volgens onze waarneming, onze Breedte $24^{\circ} 26' 48''$ N. en $217^{\circ} 14' 30''$ W. Aanhoudende Zuidewinden, die, in de laatste 24 uren, het schip omtrent 17 mijlen naar het N. dreven, hadden ons, tegen mijnen wil, zeer nabij GORE's *South-Island* gebracht. Den volgende morgen te 9 uren, zagen wij dit eiland juist in het W. Op den middag lag hetzelfde van ons in het Z. W. $75^{\circ} 16$ mijlen. Volgens onze waarneming was onze Breedte $24^{\circ} 18' 20''$ N. en onze Lengte $218^{\circ} 20' 30''$ W.

Het Zuid-eiland (*South-Island*,) heeft eene ronde gedaante, en $1\frac{1}{2}$ mijl middellijn, en is 520 *Toises* hoog. Het bestaat uit eene kale rots met eene piek in het midden, en heeft veel gelijks met het *Jonas*-eiland in de Ochotzkische zee. Het scheen van alle kanten zonder klippen te zijn. Des namiddags te 4 uren zagen wij het *Zwavel*-eiland in het N. W. De wind woei den geheelen nacht zeer sterk uit het Z. W. en W. en den volgenden morgen, den 8sten November, uit het N. N. W. bij zeer donker weêr en aanhoudenden regen. Tegen den middag liep de wind naar het N. N. O. Dit was eindelijk de ware Pasfaat-wind, waarmede wij ook helder weêr kregen. Ook GORE en KING hadden bij deze eilanden den Pasfaat-wind bekomen. Volgens

ge
N.
va
Te
Uit
te,
38'
14'
KIN
op
dage
ik,
rigen
enteg
die
Oost
De
zoo
den o
felen
Het n
Anso
Noord
heeft
SMITH
in de
Lengte
ste ligt
14° W

(*) U
Ontdekk

gens onze waarneming was onze Breedte $23^{\circ} 50'$ N. $218^{\circ} 15' 30''$ W. Het Zuid-eiland lag toen van ons in het N. O. 40° volgens het Kompas. Te 4 uren lag dit eiland van ons in het ware N. Uit de op dit oogenblik waargenomene zonshoogte, berekenden wij de Lengte van dit eiland $218^{\circ} 38'$. Deszelfs Breedte bevonden wij te zijn $24^{\circ} 14' 40''$, dat is $7' 20''$ Zuidelijker dan Kapitein KING het bepaald had. Daar KING dit eiland op eenigen afstand zag, wij daarentegen twee dagen in deszelfs nabijheid doorbragten, geloof ik, dat de door ons bepaalde Breedte naauwkeuriger is. De Breedte van het Zwavel-eiland daarentegen vonden wij juist zoo als Kapitein KING, die opgeeft: $24^{\circ} 48'$, en slechts ééne minuut Oostelijker, namelijk $218^{\circ} 47'$.

De betrekkelijke ligging dezer eilanden heeft zoo veel gelijks met eene groep van drie eilanden op de kaart van ANSON, dat men niet twijfelen kan, dat zij eene en dezelfde groep zijn. Het middelste van deze drie eilanden draagt op ANSON's kaart den naam van *Farellon*, het Noordelijkste *St. Alexander*, het Zuidelijkste heeft geen naam; op de kaart van ARROW-SMITH heet het *St. Augustijn*. Het onderscheid in de Breedte is aanmerkelijk, doch dat in de Lengte naar evenredigheid gering. Het middelste ligt op ANSONS kaart 50° Noordelijker, en 11° Westelijker dan GORE's Zwavel-eiland. (*)

Ik

(*) Uit BURNEY's Chronologische Geschiedenis van de Ontdekkingen in de Zuidzee ziet men, dat, in den jare

1543,

Ik nam nu mijn' koers naar het W. t. Z. en W., dewijl ik mij nog eenigen tijd tusschen den 23° en 26° Breedte wilde ophouden. Naardien echter de waarnemingen van den volgenden dag toonden, dat 'er een Zuidelijke stroom liep, veranderde ik mijn' koers naar het W. $\frac{1}{2}$ N. en W. t. N. Den 12den November bleek uit onze waarnemingen, dat onze Breedte was $23^{\circ} 28'$ N. en onze Lengte $227^{\circ} 47'$ W. Het weêr was helder en warm, en de lucht drooger, dan dezelve tot hiertoe geweest was. Den 13den November deden wij geene waarnemingen. Den 14den, op $25^{\circ} 00'$ N. en $231^{\circ} 00'$ W. moesten wij de rotfige klip, die de Spanjaarden *Abre Ojos* (*Doc de oogen open!*) noemden, juist éenen graad in het Z. hebben.

Niet

1543, BERNARDO DE LA TORRE, op het schip *San Juan*, op eene reis van *Mindanao* naar *Nieuw Spanje*, drie eilanden op de Breedte van 24° en 25° , 500 zeemijlen van het eiland *Tandaya*, ontdekte, die de *Volcanoes* genoemd werden. BURNEY besluit uit het verhaal van deze reis, door GAETAN, Loods aan boord van de *San Juan*, geleverd, dat de *Volcanoes* het door GORE genoemde *Zwavel-eiland*, met de *Noord-* en *Zuid-eilanden* zijn moeten. Dit vermoeden is zeer waarschijnlijk, en slechts de namen dezer eilanden zijn op ANSON's kaart onnaauwkeurig, op welke zij eene volkomen gelijke ligging en strekking hebben. Het eiland *Farellon* op ANSON's Kaart, is waarschijnlijk het door BERNARDO DE LA TORRE, op denzelfden togt, ontdekte *Forsana*. Het eiland *Forsana* moet, volgens de berigten van GAETAN, op welke berigten BURNEY het meeste vertrouwen stelt, op $25^{\circ} 34'$ Noorder Breedte en $143^{\circ} 02'$ Ooster Lengte liggen.

(*) V
TORRE d
 26° Bre
plaats, d
aan een
ligt het
het eiland
de is, op
rekent de
uit de bek
anoes, op
III. D

Niet onwaarschijnlijk is het, dat het Rif door Kapitein DOUGLAS in den jare 1789 op $20^{\circ} 37'$ Breedte, en $223^{\circ} 50'$ Lengte, ontdekt, hetzelfde Rif *Abre Ojos* is, schoon het op ANSON's kaart Noordelijker en Westelijker ligt, en eene veel grootere uitgestrektheid heeft, dan Kapitein DOUGLAS heeft opgegeven. (*)

De menigvuldige waarnemingen, die wij, elken dag tweemalen, voor de afwijking van de Magneetnaald deden, en wier uitkomst slechts eenige graden, dan Oostelijk, dan weder Westelijk was, schenen aantekenen, dat omtrent op de Breedte van $23^{\circ} 00'$, en op de Lengte van 230° , de afwijking van de Magneetnaald O gesteld mag worden. In de geheele Chinesche zee is dezelve zeer gering; zelfs aan de Oostelijke kusten van *Japan*, van *Jesso*, en in de Japanse zee, vonden wij haar Nul, gelijk zulks reeds vroeger gemeld is. In deze streken moet zij ook aan geene groote veranderingen onder-

he-

(*) Volgens GAZTAN, ligt het door BERNARDO DE LA TORRE ontdekte *Abre Ojos* op 16° , volgens HERRERA op 26° Breedte. De drukfout heeft wel zeker bij HERRERA plaats, doch de Spanjaarden hebben waarschijnlijk ook nog aan een ander rif dezen naam gegeven. Op ANSONS kaart ligt het rif *Abre Ojos* op 22° Breedte en 7° ten O. van het eiland *Farellon* en *St. Alexandro*, of, hetgeen hetzelfde is, op $148^{\circ} 20'$ Oostelijk van *Greenwich*. BURNEY berekent de Lengte van het door TORRE ontdekte *Abre Ojos*, uit de bekende ligging van de spoedig daarna ontdekte *Volsznoes*, op $132^{\circ} 00'$ O.

III. DEEL.

N

hevig zijn, want reeds in den jare 1765, heeft de Commodore BYRON haar reeds Nul gevonden.

Den 17den November was, volgens onze waarnemingen, onze Breedte $22^{\circ} 3' 18''$ N. en onze Lengte $237^{\circ} 20' 40''$ W. De wind had in de laatste twee dagen uit het Z. O. Z., en Z. Z. W. geheel strijdig met den gewonen Moufon, gewaaid. Het weêr was heet en zoel, de Thermometer stond op 22° . Volgens de waarnemingen op den middag, moest het eiland *Botoi Tobago Xima* in het O. liggen, op een' afstand van 53 mijlen; wij konden evenwel hetzelfde niet zien. Des namiddags te 2 uren, kwam 'er, na eenige uren stilte, een frische wind uit het N. met donker weêr, en hooge golven uit het Z. W.. Ik zag mij nu genoodzaakt van mijn voornemen, om het eiland *Botoi Tobago Xima* vóór zonsondergang te zien, dat wij om hoogte en vóór den nacht eenen zekeren koers te nemen, noodzakelijk zien moesten. Tegen den avond nam de wind tot eenen hevigen storm toe. Daar wij zeer goede waarnemingen gedaan hadden, en ik mij op den naauwkeurigen gang van onze Horologies, als mede op de juiste bepaling van de gevaarlijke punten in het kanaal van *Formosa*, en bijzonder van de zeer gevaarlijke klip *Vele Rete* verliet: besloot ik, in den nacht, met dezen storm door het kanaal te zeilen. Hoe veel gewaagd dit ook schijnen mogt, het bijliggen bij dezen storm en onzekere stroomen, buiten het Kanaal, zou even gevaarlijk geweest zijn. Tot 10 uren stuurde ik Z. W. t. W. en ik rekende mij toen 10 of 15 mijlen

ten

(*) Verfo

ten Z. van *Vele Rete*; van 10 tot 12 uren stuurde ik W. Z. W. en van 2 uren tot het aanbrenken van den dag W.. Te middernacht was de storm het hevigste, en hij liep daarenboven naar het N. O. Gedurende den geheelen nacht had ik manschappen zoo wel op de boegspriet, als aan beide zijden van het schip geplaatst, om het gevaar, ingevalle de stroom ons nader aan land gebracht mogt hebben, dan ik berekende, te voorkomen. Het bleek echter, dat wij ons juist in het midden van het kanaal bevonden hadden. Des morgens te 8 uren van den 18den November bedaarde de storm, en de wolken verdeelden zich. Wij zagen nu, hoewel onduidelijk, de Zuidelijke spits van *Formosa* 40° N. W. Ik veranderde mijn' koers naar het N. W. t. N. om het N. dat wij, gedurende den nacht, door een' Z. koers verloren hadden, weder te winnen. Wanneer men dit kanaal bij dag doorzeilt, moet men eenen Noordelijker koers houden, dan ik in den nacht sturen durfde, omdat het anders, vooral wanneer de Pasfaat-wind te Noordelijk is, zeer moeilijk vallen moet de *Pratas* omtezeilen, gelijk het geval was met de *Resolution* en de *Discovery*. In het kanaal zelve heeft men zich slechts voor de rots *Vele Rete*, die door een Rif, dat 2 mijlen in den omtrek beslaat, omringd is, te wachten. De rots zelve ziet men bij helder weêr op eenen afstand van 8 mijlen. (*)

Wij

(*) Verscheidene Zeereizigers hebben de moeite genomen,

Wij hadden den geheelen dag stilte. Des avonds te 8 uren kwam 'er een frische wind, met hooge gol-

men, om de ligging van deze gevaarlijke klip nauwkeurig te bepalen. Daar echter deze bepalingen in het voorbijzeilen gemaakt zijn, kon het niet misfen, of dezelve moesten zeer verschillende uitvallen. Ik wil hier die bepalingen bijbrengen, welke het meeste vertrouwen verdienen.

Volgens DALRYMPLES kaart van de Chinesche zee, gemaakt in het jaar 1771, ligt *Vele Rete* $3^{\circ} 53' 40''$ Oostelijk van de Piek *Banguay*. De Piek *Banguay* ligt, volgens DALRYMPLES *Memoir* ten aanzien van deze kaart, op $117^{\circ} 17' 30''$ O. van *Greenwich*. Derhalve moest *Vele Rete* op $238^{\circ} 49' 30''$ W. liggen. Ik geloof echter dat de Lengte van het grootste der *Ladronen*-eilanden beter opgegeven is, dan die van de Piek van *Banguay*. Uit het gemiddelde van vele bepalingen voor de Lengte van het grootste der *Ladronen*-eilanden, krijg ik $113^{\circ} 48' 50''$ O. van *Greenwich*. Daar nu *Vele Rete* op DALRYMPLES kaart op $7^{\circ} 11'$ O. van het grootste der *Ladronen*-eilanden ligt zoude *Vele Rete*: Volgens DALRYMPLE $21^{\circ} 48' 30''$ N. en $239^{\circ} 00' 10''$ W.

— ROBERTSON	21	45	00	—	238	52	15	—
— LA PEROUSE	21	49	00	—	238	43	00	—
— MARCHAND	21	45	00	—	239	01	00	—
— BROUGHTON	21	43	24	—	239	15	00	—

Volgens GADD, Kapitein van een' Zweedsch Chinavaarder, en een zeer nauwkeurigen waarnemer, op $21^{\circ} 40' 00''$ N. en $239^{\circ} 02' 00''$ W.

De waarnemingen van Kapitein BROUGHTON schijnen mij toe, althans wat de Breedte betreft, boven de overige de voorkeur te verdienen, daar hij bij zeer gunstig weér tuschen *Formosa* en *Vele Rete* zeilde, het eenige, mij bekende voorbeeld, dat men hier doorgezeild is. Het is jammer, dat hij niet de diepten in dit kanaal opgegeven heeft.

Vol-

Volgens z
spits van

golven uit het N., den volgenden morgen, den 19den November liep hij naar het N. N. O. Ik stuurde N. W. t. W. en W. N. W., omdat ik bij den hevigen N. wind vermoeden moest, dat 'er een sterke stroom uit het Z. liep, en mij zoo verre mogelijk van de gevaarlijke *Prattis* wilde houden. Volgens de waarnemingen op den middag, was onze Breedte $22^{\circ} 6'$, en onze Lengte $242^{\circ} 08'$; de scheepsrekening gaf dezelfde Breedte, maar de Lengte was, volgens deze, 40 mijlen Westelijker. Des avonds te 6 uren stuurde ik W. t. N.; toen rekende ik mij op de Breedte van $23^{\circ} 18'$, dat is $2'$ Zuidelijker dan de rots *Pedro blanco*. Volgens het dieplood hadden wij 30 vademen water boven een' kleigronde. Bij eenen zeer sterken wind nam ik nu mijn' koers regelrecht W. In den nacht, te 1 uur, zagen wij ons door eene menigte van Chinese vischschepen omringd. Deze noodzaakten ons, het overig gedeelte van den nacht weinige zeilen bijtezetten, ten einde niet eenige van dezelve te overzeilen. Wij peilden des nachts 28 en 30 vademen. Toen het dag begon te worden, den 20sten November, was ik niet weinig verbaasd, *Pedro blanco* reeds in het N. O. 75° , omtrent 10 mijlen verre te zien. Wanneer ik zelfs aanneem, dat 'er een stroom van 2 mijlen in het uur geweest is, konden wij deze rotsen nog naauwelijks in het N. gehad hebben; wij wa-

Volgens zijne waarnemingen ligt *Vele Rete* van de Z. O. Spits van *Formosa* 15 mijlen Z. W. 12° .

waren dus dezelve omtrent 3 mijlen in het Z., zonder haar gezien te hebben, voorbijgezeild. Kort daarna zagen wij ook de geheele Chinesche kust, die ik tot op weinige mijlen naderde, en ik nam toen een' Westelijken koers naar het eiland *Lingting*, tusfchen de eilanden *Groot-Lema* en *Potoy*.

De doortogt tusfchen de *Lema*-eilanden naar *Macao* is, wanneer men van het O. komt verre boven dien, welke buiten omloopt, te verkiezen. Dezelve verkort den weg merkelyk, en te meer, daar men boven den wind blijft, en op die wijze een' gunstigen wind kan behouden. Wanneer men ten Z. van de *Ezelsooren* en van het groote *Ladronen*-eiland zijn' koers neemt, moet men dikwijls verscheidene dagen laveren, om de reede van *Macao* te bereiken: zoowel de wind als de stroom is daartoe ongunstig. De kaart van den doortogt tusfchen de *Lema*-eilanden in den Nieuwen Oost-indischen Atlas (eene uitgave van 1803) is, gelijk de meeste kaarten van deze groote verzameling, zeer slecht. De betrekkelijke ligging van *Pedro blanco*, van de *Singfoy*- en van de *Tonnang*-eilanden scheen wel juist te zijn, maar dezelve moesten veel digter bij elkander geplaatst worden. DALRYMPLES kaart van de *Lema*-eilanden is veel naauwkeuriger (*). Des te meer moet men zich verwonderen, dat de Compilerator van den Indischen Atlas, de beste kaarten niet ge-

(*) De Breedte van *Pedro blanco* bij DALRYMPLE is slechts 8', en die van *Macao* bijna 7' te Noordelyk.

gebruikt, en zich van de slechtste bouwstoffen bediend heeft. Dit is helaas! bij de meeste bladen van dezen Atlas het geval, in zoo verre zij geene kopijën zijn van bekende kaarten.

Wij zagen geene boot, en moesten derhalve den doortogt zonder Loods wagen, het geen mij evenwel, indien ik toen DALRYMPLES kaart gehad had, weinig zou ontrust hebben. Naauwelijks echter waren wij de eilanden *Groot-Lema* en *Potoy* voorbij, of wij kregen een' Loods aan boord. De wind woei sterk, en wij stuurden met alle zeilen tusschen de op dezen koers liggende eilanden door, die alle zonder uitzondering op de kaart in den Oostindischen Atlas zeer gebrekkig geteekend zijn. Des avonds te 5 uren zagen wij eene menigte van booten, wel 300 zeilen uitmakende, onder het eiland *Lantoo* voor anker liggen. Wij hielden ze voor vischers booten, en zeilden dus gerust voorbij. Naderhand vernamen wij te *Macao*, dat dit eene vloot van Chinese zeeroovers geweest was, die op de Zuidelijke kusten van *China*, reeds sedert drie jaren, hunne rooverijen plegen, en elk schip, dat niet op zijne hoede is, en hun niet sterk gewapend toeschijnt, aanranden. Zij hadden op deze wijze, voor eenigen tijd, een Amerikaansch schip, en nog zelfs onlangs twee Portugesche vaartuigen, het eene tusschen de *Lema*-eilanden en het ander dat uit *Cochen-China* kwam, op de kust van *China*, op een' kleinen afstand van land, genomen. Ten opzichte van het lot der Amerikanen was men nog in het onzekere, maar men had vernomen,

dat op de Portugesche schepen alle manschappen vermoord waren, die niet in dienst van de zee-roovers wilden treden. Eenige manschappen van de Portugesche schepen besloten daartoe, en het gelukte hun, na verloop van eenigen tijd, te ontvlugten. De schepen waren, nadat men ze geplunderd had, verbrand geworden. Deze zee-roovers hebben in hunne vloot schepen van 200 tonnen, die met 150 tot 250 koppen bemand, en met 10 of 12 stukken gewapend zijn. De kleinere van hunne booten hebben 40 of 50 mannen aan boord. Gelukt het hun een schip te enteren, dan zijn zij, door hunne overmagt van volk, van hunnen buit zeker. Zij zouden veel gevaarlijker zijn, bij aldien zij meer moed en meer bekwaamheid in het manoevreren hadden, en met het geschut wisten omtegaan. Ook thans was men, zelfs op de reede van *Macao*, en zelfs in de *Tyfa*, voor hunne aanvallen niet veilig. De vaart tusfchen *Macao* en *Canton*, was inzonderheid gevaarlijk. De medeleden van de Engelsche Faktorijs, moesten de vaart van *Macao* naar *Canton* doen, onder Convooi van gewapende booten van twee in de *Bocca Tigris* liggende Engelsche Fregatten, daar zij reeds eenmaal in gevaar geweest waren, van in handen van deze roovers te vallen. De Engelsche Brik *Harrier* van 18 stukken, onder Kapitein RADSEY, kruiste hier reeds federt 10 weken, alsmede twee gewapende Portugesche Vaartuigen; een van deze had onlangs met 80 booten van de roovers aan den slag, doch zoo gelukkig geweest, om 'er zich door

(*)
in *Eu*
den *S*
waarfe
op mi
de *Ze*
sche *z*
flen ui
genlijke
ten.
kusten
Straat

door te slaan. De hevige storm hield zeker de vloot, die wij zagen, terug van ons aantevallen. Deze roovers zouden te zekerder van den goeden uitflag hunner onderneming geweest zijn, daar wij geen het minste kwaad vermoeden hadden, en hunne schepen voor vischers-booten hielden, die, gelijk men weet, hier bij groote menigten uit vischen gaan. (*)

Des avonds te 7 uren van den 20sten November, lieten wij ons anker op de reede van *Macao* vallen, in 7 vademmen, nadat wij reeds meer dan een uur in den donkeren nacht, bij hevigen storm en regen gezeild hadden. Met het aanbreeken van den dag vonden wij, dat de Stad *Macao* van ons N. W. 86°, omtrent 5 mijlen verre lag. Het kleine eiland *Potoc* in het Z. W. 6°.

(*) Het berigt aangaande deze roovers was onlangs ook in *Europa* aangekomen. In eenen brief van mijnen Vriend, den Staatsraad Würst, dien ik op *Kamtschatka* ontving, waarschuwde hij mij, om tegen deze Chineseche Zeeroovers op mijne hoede te zijn. Ik meende echter, dat men door de Zeeroovers de Maleijers bedoelde, die ook de Chineseche zee gevaarlijk maken, en dikwijls, met den gelukkigsten uitflag, Europeesche schepen hebben aangetast; op eigenlijke Chineseche Zeeroovers had ik geheel geene gedachten. De Maleijers houden zich inzonderheid op aan de kusten van *Palavan*, *Borneo* en aan den ingang van de Straat van *Malacca*.

DRIE-EN-TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

Verblijf in China.

Des avonds te 8 uren van den 21sten November, zagen wij eene boot afvaren. Schoon de wind nog zeer sterk woei, en wij niet minder dan 5 mijlen van land lagen, kwam dezelve evenwel bij ons aan boord. Het was een Chinesche *Comprador*, (*) die zijnen dienst kwam aanbieden. Onze eerste vraag betrof de *Newa*. Tot onze groote verwondering vernamen wij, dat dezelve nog niet aangekomen was. Volgens het gemaakte plan, moest de *Newa* in October, met eene lading Pelterijen, uit *Kodiak* hier aankomen. Voor de waarde van deze lading, zouden de beide schepen Chinesche waren innemen. Ik bevond

(*) *Compradores* noemt men in *China* dezulke, die de schepen, gedurende derzelver verblijf te *Macao* of *Whampoa*, van al het noodige voorzien. Schoon deze *Compradores* aan de *Mandarynen* voor ieder schip aanzienlijke sommen moeten afgeven, is echter hunne eigene winst nog zeer groot, daar zij alles zich duur laten betalen, en men wel genoodzaakt is aan hunne eischen te voldoen. Men kan alleen door middel van eenen *Comprador* zich van levensmiddelen en wat men voorts noodig heeft voorzien. Zij hebben verscheidene Agenten van welke sommige zich te *Macao* ophouden, om op de aankomende schepen acht te geven, en terstond met dezelve in verbindtenis te treden.

(*)
beston
de Br

vond mij derhalve thans in niet geringe verlegenheid, en ik moest het besluit nemen, de *Neva* te *Macao* aftewachten, schoon ook dit door de naauwe gezetheid der Chinezen naderhand moeilijk werd. Met den *Comprador* kwam ook eene Loods aan boord, die zich aanbood, ons in de *Tyfa*, eene veilige ankerplaats, twee mijlen ten Zuiden van *Macao* te brengen, want zoo wel om de zeeroovers, als om het ver verloopende jaargetijde, was het gevaarlijk op de opene reede van *Macao* te blijven. Daar ik reeds een uur tevoren den Luitenant LÖWENSTERN naar *Macao* gezonden had, om den Gouverneur van onze aankomst en van mijn voornemen, om in de *Tyfa* te gaan, berigt te geven, liet ik onze stengen en raën opzetten en het anker ligten. Des namiddags te 2 uren, ankerden wij in de *Tyfa*. Te gelijk met ons, zeilde ook eene Engelsche Brik van 18 stukken binnen. Van deze zoowel, als van een klein Portugeesch Oorlogsvaartuig van 12 stukken, kregen wij, kort nadat wij onze zeilen ingenomen hadden, een bezoek. De Engelsche Officier verhaalde ons, dat het schip, waarop hij behoorde, voor eenige weken te *Whampoa* geweest was, werwaarts de Commadore van het Escader hetzelfde gezonden hadt, (*) om van den Onderkoning der Provintie betaling te eischen van 80000 ponden sterling, als eene schadeloos-

stel-

(*) Dit Escader, onder bevel van den Kapitein Woon, bestond uit de Fregatten *Phaeton* en *Cornwallis* van 40, en de Brik *Harrier* van 18 stukken.

stelling voor eene in de nabijheid van *Manila* genomene Spaansche prijs, die, bij een' hevigen storm op de kust van *China* gestrand, en door de Chinezen geplonderd was. Het is bekend, dat volgens de Chinesche wetten geen Oorlogsvaartuig de *Bocca Tigris* (den Mond van den *Tigris*) doorkomen mag. Dit was het eerste voorbeeld tegen deze wet geweest. (*) De Brik had den weg naar *Whampoa* zonder Loods gevonden, en de Kapitein was met eene wacht van 12 Soldaten naar *Canton* gegaan, om de betaling der gemelde som stoutmoedig te eischen. Deze stoutheid had den Onderkoning verbaasd doen staan, en waarschijnlijk ook vreeze aangejaagd; want indien de Chinezen niet zulke groote lafaards waren, zouden zij gewisfelijk deze beleediging wel gewroken hebben. Nadat de Kapitein *Canton* reeds verlaten had, gaven zij wel te kennen, dat dezelve gewroken verdiende te worden, maar op eene *hun* alleen eigene wijze. Men verzekerde mij namelijk, dat de Onderkoning, om
zich

(*) In de *Bocca Tigris*, die door twee batterijen, op welke evenwel geene kanonnen zijn, verdedigd moet worden, komen doorgaans twee *Mandarynen* aan boord, om naar de lading van het schip onderzoek te doen. Twee andere vergezellen hetzelfde daarna naar *Whampoa*. De *Mandarynen* hadden zich ook, overeenkomstig hunne orde, op het Engelsche oorlogschip aangediend. Op de vraag: waarin de lading van het schip bestond? wees de Kapitein hun een' kanonskogel, waarop zij terstond het schip verlieten.

(*)
Koop
del h
hoofd

zich voor de stoutheid van den Kapitein schade-
loos te stellen, den *Ko-hong* (*) eene groote
geldboete had opgelegd, schoon de leden van dit
gezelschap met de geheele zaak niets te doen had-
den. Doch van zulke maatregelen bedienen zich
de Chinesche Ambtenaren, althans te *Canton*,
doorgaans. Misschien zullen deze knevelarijen
spoedig treurige gevolgen voor de Regering daar-
stellen; want de roovers, die thans het Zuidelijk
China en vooral *Macao* en *Canton* met schrik
en angst vervullen, zijn niet anders dan onder-
danen van de Zuidelijke Provintien des rijks,
die, door de onderdrukkingen der *Mandarynen*,
die als Despoten te werk gaan, tot het uiterste
gebragt, tot dit eenige middel om hun lot te
verbeteren, toevlugt genomen hebben.

Des namiddags te 3 uren, kwam de Heer VON
LÖWENSTERN van den Portugeschen Gouverneur
terug. Dezelve had hem zeer goed ontvangen,
maar ook te kennen gegeven, dat, daar hij met
de Chineschen niet in de beste verstandhouding
stond, onze aankomst hem in verlegenheid bragt,
en hij dus, zoo spoedig mogelijk was, met mij
zelven verlangde te spreken. De Chinezen be-
geerden namelijk te weten, of de *Nadeshda* een
Oorlogschip was; want in dit geval alleen kon
dezelve in de *Tyfa* blijven. Was zij een Koop-
vaar-

(*) *Ko-hong* of *Hong* is een Gezelschap van acht of tien
Kooplieden, die het Privilegie van den Europeischen han-
del hebben. Men vindt hier over meer in het volgende
hoofddeel.

vaardijfchip en hadden wij niet ten oogmerk naar *Whampoa* te gaan, dan zou ons niet toegestaan worden in de *Tyfa* te blijven, daar alleen Portugefche Koopvaarders van de Chinezen verlof hadden, aldaar te liggen. Ik voer derhalve den volgenden morgen den 22ften November, naar den Gouverneur, en verklaarde hem, dat de *Nadeshda* wel degelijk een Ruffifch Oorlogfchip was; dat ik echter bevel had, ten voordeele der Amerikaanfche Compagnie, een gedeelte van den opbrengft van de lading der *Newa*, waarvoor deze geene ruimte zou hebben, in mijn fchip te laden, en dat ik terftond naar *Whampoa* zou gegaan zijn, indien de *Newa* aldaar reeds ware aangekomen geweest, maar thans hier moest wachten. (*) De onzekerheid van onze beftemming

(*) Het fchijnt wel niet algemeen te zijn, dat men een Oorlogfchip naar *Canton* laat gaan, met oogmerk, om eene lading van Koopwaren intenemen; maar ongewoon is het ook niet. Alle natien, die niet, gelijk de Engelschen, verbazend groote Koopvaardijvloten bezitten, gebruiken, in tijd van vrede, niet zelden hare Oorlogfchepen tot Koopvaarders, om uit *Amerika*, *Oost- en West-indiën*, waren naar *Eurepa* te brengen; dikwijls voeren zij ook dan de Oorlogsvlag. Een van de hoofdredden van onze reize was aan de produkten van onze Kolonien in *Amerika* in het toekomende een zeker debiet te *Canton* te bezorgen, en te dezen zelve de eerfte proef te nemen. Dit doel zouden wij gemist hebben, bijaldien niet de *Nadeshda* zelve naar *Canton* gegaan ware. In de Chinefche wateren moesten wij ons dus alleen als Koopvaardijfchip doen kennen; ik voerde daarom ook te *Macao* de Oorlogsvlag niet, fchoon

m
eo
ge
m
de
ga
mi
del
der
He
tor
de,
ken
New
dat
hand
tena
in o
weg
woor
genh
hebb
nen
nood
nigte

fchoon
Koopv
geen v
eene o
naar w

ming bragt zoowel den Gouverneur als mij in eene groote verlegenheid, en ik moest op de vragen, die thans van de zijde der Chinezen aan mij zelven, over mijne bestemming, gedaan werden, antwoorden, dat ik niet naar *Whampoa* gaan, maar in de *Tyfa* blijven zou, om mij voor mijne reis naar Europa van water en levensmiddelen te voorzien. Ik kon dit antwoord te eerder geven, daar zoo wel de Gouverneur, als de Heer BACHMANN, medelid der Hollandsche Faktorijs, die ons veel vriendschap bewees, verzekerde, dat het verlof, om naar *Whampoa* te vertrekken zeer ligt zoude te krijgen zijn, zoodra de *Newa* hier was aangekomen, omdat het voordeel, dat alle de schepen aanbrengen, die te *Canton* handel doen, te groot is, zoo wel voor de Ambtenaren als voor de Kooplieden, dan dat men ons in onzen handel, eenige zwarigheden zou in den weg leggen. De Gouverneur was door mijn antwoord aan de Chinezen uit eene groote verlegenheid gered, daar hij zelf mij het bevel zou hebben moeten geven, de reede der *Tyfa*, binnen eenige dagen, te verlaten; en ik zou genoodzaakt geweest zijn, tot zoolang eene menigte van Chinesche Tolbedienden aan boord te

ne-

schon de Chinezen te onkundig zijn, om de Russische Koopvaardij-vlag van de Oorlogs-vlag te onderscheiden, en geen verstand genoeg hebben, om de redenen voor zulk eene onderscheiding in te zien; ook was dit de zaak niet naar welke zij ooit onderzoek deden.

nemen, die ligtelijk aanleiding tot onaangename tooneelen zouden hebben kunnen geven.

De toestand der Portugezen te *Macao* is zeer benard, en inzonderheid is de post van Gouverneur zeer onaangenaam. Schoon de Gouverneurs altijd met de grootste voorzigtigheid te werk gaan, komen 'er echter gevallen, waarin zij niet durven toegeven, zonder de waardigheid van hunne Natie, die in de oogen der Chinezen reeds zeer gedaald is, in gevaar te brengen. Eenige maanden vóór onze aankomst, bleek dit uit eene gebeurtenis, die toen voorviel. Ik wil dezelve hier verhalen, om te doen zien, dat, bijaldien de magt der Portugezen op *Macao* grooter was, de lafhartige Chinezen het niet wagen zouden, hen met zoo weinig toegevendheid, of liever met zoo veel verachting te behandelen. Ware *Macao* in de handen der Engelschen, of ook der Spanjaarden, dan zou de tegenwoordige vernederende afhankelijkheid dezer bezitting, van de Chinezen, zeer spoedig ophouden. Door medehulp van de belangrijke bezittingen der Engelschen en Spanjaarden in de nabijheid van *China*, zouden deze natiën op *Macao* aan het ganfche rijk het hoofd kunnen bieden.

Een Portugees, te *Macao* wonende, doorftak een' Chinee. Daar hij rijk was, bood hij aan de Familie des vermoorden eene fom gelds, om alzo de zaak ftil te houden. Men ftemde daarin toe, en hij betaalde 4000 Piasters. Maar naauwelijks was het geld betaald, of de zaak werd bij de Chinefche Overheid aangegeven, die
van

v
d
z
pl
ge
mi
we
die
fte
kel
mie
zijn
in v
ze
de
proc
von
verz
misd
word
De C
laat
den,
ernfti
fchrik
geven
misd
houdi
Sch
nog n
den v
ge we
III.

van den Gouverneur begeerde, dat hij den misdadiger terstond zoude uitleveren. Deze weigert zulks, antwoordende, dat de daad te *Macao* gepleegd is, en dat hij dus den Portugees aan het geregt zal overgeven, ten einde hij, indien de misdaad bewezen wordt, volgens de Portugesche wetten, gevonnisd kon worden. De Chinezen, die verlangden zelve den Portugees te regt te stellen, laten op dit antwoord terstond alle winkels sluiten, en verbieden den invoer van levensmiddelen in *Macao*. De Gouverneur, die voor zijne bezetting voor twee jaren levensmiddelen in voorraad heeft, bekreunt zich weinig aan deze bedreiging, en geeft den misdadiger niet aan de Chinezen over. Intusschen wordt deszelfs proces opgemaakt, hij aan doodslag schuldig bevonden en terstond opgehangen. De Chinezen verzamelen zich, om te beproeven, of zij den misdadiger, terwijl hij naar de strafplaats gevoerd wordt, niet zouden kunnen in handen krijgen. De Gouverneur brengt zijne Soldaten op de been, laat het geschut op de batterijen met scherp laden, en verwacht zoo den aanval. Door deze ernstige maatregelen van den Gouverneur afschrikt, trekken de Chinezen stilletjes af, voorgevende, dat zij met de teregtstelling van den misdadiger voldaan zijn; en de goede verstandhouding was terstond weder hersteld.

Schoon de Engelsche Oostindische vloot hier nog niet was aangekomen, hadden echter de leden van de Engelsche Faktorijs, reeds voor eenige weken, *Macao* verlaten, en zij hielden zich

thans, om de vloot aftewachten, te *Canton* op. Ik kon derhalve den Heer DRUMMOND, Præsident der Engelsche Faktorijs, dien ik, bij mijn eerste verblijf te *Canton* in het jaar 1796, had leeren kennen, niet spreken. Ik verzuimde evenwel niet, hem terstond mijne aankomst te melden. Zoodra hij het berigt ontving, dat ik mij eenige weken te *Macao* zou ophouden, was hij zoo goed, mij zijn huis, dat zich zoowel door deszelfs fraaije ligging, als prachtige inrigting, wat het inwendige betreft, van alle woningen te *Macao* zeer onderscheidt, (*) aantebieden. Dit geschiedde op eene wijze, dat ik zeer kwalijk zoude gedaan hebben, indien ik 'er geen gebruik van gemaakt had. De vriendelijkheid van den Heer DRUMMOND jegens ons ging zoo ver, dat hij een ander gebouw, hetwelk aan de Oostindische Compagnie toebehoorde, voor de Officieren van het schip, die verkiezen mogten aan land te wonen, liet inruimen. Dr. HORNER, de Hofraad TILESUS en de Majoor FRIDERICI bewoonden hetzelfde, gedurende ons verblijf te *Macao*. Van de leden der Engelsche Faktorijs, hield zich alleen de Heer METCALFE, die getrouwd was, nog te *Macao* op, tot aan de dadelijke aankomst van de vloot. Zijne Echtgenoot was eene

(*) De Heer DRUMMOND heeft naast zijn huis een' grooten tuin, die met vele kosten onderhouden wordt. In denzelfden is eene grot, waarin de Portugesche HOMERUS zijne *Lusiade* gemaakt moet hebben, en die daarom onder den naam van CAMOENS GROT bekend is.

eene Europeſche Vrouw, die te *Macao* woont. Voor eene zoo beſchaafde Vrouw als Mevrouw METCALFE is, moet het verblijf te *Macao*, vooral bij afwezigheid van haren Man, van wien zij ieder jaar, gedurende de wintermaanden geſcheiden is, zeer onaangenaam zijn. Ondertuſſchen wist zij zich zeer goed in hare omſtandigheden te ſchikken, ſchoon zij vooruitziet, dat zij in dezen afgezonderden ſtaat nog twaalf of vijftien jaren zal moeten doorbrengen. Behalve de eigenschappen, die men bij eene volmaakt beſchaafde Vrouw verwachten mag, bezit zij wetenschappelijke kundigheden, welke, daar zij bij Vrouwen zeldzaam zijn, des te meer in het oog vallen, en Mevrouw METCALFE bijzonder tot ſieraad ſtrekken, daar zij gepaard gaan met eene buitengemeene beſcheidenheid en nederigheid. Zij bezit eene zeer ſchoone verzameling van ſchelpen, die zij zelve, en naar het oordeel van Dr. TILESUS, met veel naauwkeurigheid gerangſchikt heeft. Het huis van den Heer METCALFE ſtond voor alle Officieren open, en het ſpreekt van zelfs, dat het ook mij de aangenaamſte verkeerſing verſchafte. Het deed mij zeer leed, dat de Gouverneur *Don CAETANO DE SOUZA* geene andere taal, dan de Portugeſche ſprak, en wel te meer, daar wij beide tot denzelfden ſtand behoorden. Hij was Kapitein op de Vloot, en ſedert twee jaren Gouverneur van *Macao*. Hij heeft hoop, van na verloop van nog één jaar (drie jaren is de tijd dien de Gouverneur hier blijven moet) als Gouverneur naar *Goa*, te zullen

verplaatst worden. De belangrijkste post na dien van Gouverneur, is op *Macao* dien van *Desembarguador* of Opperregter, van wien de Gouverneur niet geheel onafhankelijk is. Als Hoofd van den Raad heeft hij veel invloed op alle zaken, die in dezen kleinen staat voorvallen. Het schijnt ook, dat de goede verstandhouding tusschen deze beide Opperhoofden van de Militaire en van de Burgerlijke magt niet altijd zeer groot is; en dit is mischien wel het doel van zulk eene inrigting. Toen wij te *Macao* waren, werd de post van Opperregter bekleed door *Don MIGUEL ARRIAGA BRUNO DE SILVEIRA*, een jongman van beschaafde zeden en veel kunde.

Macao is het zinnebeeld van vervallene grootheid. Men ziet hier eene menigte schoone gebouwen, die op groote pleinen staan, en met aanzienlijke voorpleinen en tuinen zijn omringd; de meeste zijn onbewoond, daar het getal van de hier wonende Portugezen zeer vermindert. De uitstekendste particuliere gebouwen zijn die, welke door de leden van de Hollandsche en Engelsche Faktoriën bewoond worden. Daar zij hier tusschen de 15 en 18 jaren moeten blijven, wenden zij alles aan, om niet alleen de beste huizen te bezitten, maar ook, om dezelve naar hun' smaak interigten. Het groote inkomen van de hier wonende Engelschen stelt dezelve in staat, aan hun' trek tot een aangenaam en gemakkelijk leven te voldoen, waardoor zij zich zelfs van de rijkste klasse der Portugezen onderscheiden.

Men rekent te *Macao* tusschen de twaalf en vijf-

de
g
f
g
de
te
ni
zu
ge
be
tai
ge
we
tug
de
van
aan
lijk
des
en
den.
indie
in he
land
pen,
van
liging

vijftien duizend inwoners, van welke evenwel
 de meeste Chinezen zijn, die zich van deze Stad
 zoodanig meester gemaakt hebben, dat men zel-
 den eenen Europeër op straat ziet, uitgenomen
 echter Priesters en Nonnen. „Wij hebben hier
 „meer Priesters dan Soldaten!” zeide een bur-
 ger van *Macao* tegen mij; en inderdaad is deze
 spotternij in eenen letterlijken zin waarheid. Het
 getal der Soldaten belooft slechts 150, waaron-
 der geen een Europeër is. Alle zijn het Mulat-
 ten uit *Macao* en *Goa*. Zelfs de Officiëren zijn
 niet alle Europeanen. Het valt moeilijk, met
 zulk eene kleine bezetting, vier groote vestin-
 gen te verdedigen. Der Chinezen zoo eigene on-
 beschoftheid vindt in deze zwakheid der Mili-
 tairen eenen genoegzamen grond, om beleedigin-
 gen op beleedigingen te stapelen. Het was te
 wenschen, daar het staatkundig bestaan van *Por-
 tugal* in *Europa* zoo onzeker geworden is, dat
 de eene of andere Europeesche Mogendheid bezit
 van *Macao* nam, eer de Portugezen zelve *Macao*
 aan de Chinezen overgeven; en dit moet zeker-
 lijk gebeuren, daar *Portugal* niet in staat is,
 deszelfs bezittingen in de *Indiën* te behouden,
 en *Macao* alleen van *Goa* kan ondersteund wor-
 den. *Goa* was reeds door de Engelschen bezet, en,
 indien de vrede tusschen *Engeland* en *Frankrijk*
 in het jaar 1802 niet gesloten was, zou *Engel-
 land* ook in het bezit van *Macao* zijn. De troe-
 pen, daartoe bestemd, waren reeds op de reede
 van *Macao* aangekomen, en zouden, met bewil-
 liging van den Gouverneur, dienselfden dag aan

land gezet worden, waarop een Spaansch Fregat uit *Manila* de tijding van den gesloten vrede bragt. (*)

Nadat ik het schip voor onze terugreis naar *Europa*, volkomen in gereedheid gebragt had, kwam de *Newa* den 3 December te *Macao* aan. De Manschap bevond zich in den besten staat; zij had gedurende haar lang verblijf op de kust van *Amerika*, waar men aan alle foort van verschijningen gebrek heeft, en op hare vaart naar *China* geen' man door ziekte verloren. Zelfs was 'er niemand van hen, die in een gevecht tegen de wilden gewond waren geworden, gestorven. Dit is een bewijs, zoowel voor de zorg, welke men op het schip voor de gezondheid der Manschap droeg, als ook voor de bekwaamheid en onvermoeide zorg van den verdienstelijken Geneesheer LABAND. Kapitein LISIANSKOY berigtte mij, dat hij eene zeer rijke lading van Pelterijen uit *Kodiak* en *Sitka* aan boord had, en

lij

(*) Eene onlangs herhaalde proef der Engelschen, om *Macao* met Britsch Krijgsvolk te bezetten, heeft de Chinezen groote vrees aangejaagd, en de Regering zeer achterdochtig omtrent hen gemaakt. Dezelve zoekt zich, door hindernissen en vitterijen, die sedert dien tijd, ten opzichte van den Engelschen handel gemaakt worden, over deze beleediging te wreken, schoon het zeker is, dat zonder de bescherming van de Engelschen *Macao* reeds lange, en zelfs *Canton*, door de Zeeroovers zou veroverd geweest zijn, en het aftaan van *Macao* aan de Engelschen voor de veiligheid der Chinezen zelve noodzakelijk is.

Ik v
SHAN
BEAL

hij geloofde, dat de opbrengst van dezelve over toereikende zoude zijn, om daarvoor de beide schepen met Chinesche waren te beladen. Dit bewoog mij, met de *Nadeshda* naar *Whampoa* te gaan. Ik verzocht daarom om het noodige paspoort en om eenen Loods. De Mandarin te *Macao*, weigerde aan dit verzoek te voldoen, gelijk ik wel had kunnen verwachten, daar ik bij mijne aankomst te *Macao* verklaard had, dat ik niet naar *Whampoa* wilde gaan. Om dit misverstand zoo spoedig mogelijk uit den weg te ruimen, besloot ik zelf naar *Canton* te reizen. Ik gaf daarom het bevel over mijn schip aan mijnen eersten Luitenant over, en ging aan boord van de *Neva*, met welke ik den 8sten December te *Whampoa* aankwam, en van daar terstond naar *Canton* vertrok. Men maakte wel ten opzichte van mijn schip eenige zwarigheid; doch daar ik mij vinden liet, om de tollën en gewone uitgaven, even als een Koopvaardijfchip, te betalen, kreeg ik, na eenige dagen, de vrijheid, mijn schip naar *Whampoa* te laten komen. Evenwel zond men eenige personen van *Canton* naar *Macao*, om de *Nadeshda* nader in oogenschouw te nemen, en te zien, of zij mischien niet meer gescht voerde, dan ik opgegeven had. Na dit onderzoek werd terstond een' Loods aan boord gezonden, en den 25sten December ankerde de *Nadeshda* te *Whampoa*.

Ik vervoegde mij bij het Engelsche huis BEAL SHANK en MAGNIAR, van welke ik de Heeren BEAL en SHANK, bij mijn eerste verblijf, had lee-

ren kennen, om den verkoop van onze lading en den aankoop van eene nieuwe te bezorgen: dat te *Canton* niet wel zonder hulp van eenen aldaar gezeten Koopman geschieden kan, daar wij geene Faktorijs in *Canton* hebben. Ik had van mijnen kant meer redenen, over mijne keuze voldaan te zijn, dan de Heeren BEAL en MAGNIAK, dat mijne verkiezing op hun huis gevallen was, naardien de bezorging van onze zaken, om verscheidene redenen, met meer onaangenaamheden gepaard ging, dan die van andere schepen. Schoon men ons, zonder eenige hinderenis, toestond onzen handel in *Canton* te beginnen, vonden wij evenwel terstond geen' Koopman uit den *Hong*, die de lading koopen en voor de schepen borg wilde blijven. De oudste Koopliden schroomden zich met ons intelaten, daar het hun niet onbekend was, dat *Rusland* in zekere verbindtenissen met *China* stond. Zij kenden den geest hunner Regering te wel, om niet te duchten, dat wij, die hier de eerste maal verschenen, aan onaangenaamheden zouden kunnen blootgesteld worden. De pogingen van den Heer BEAL, om ons zulk eenen Zekerheidskoopman te bezorgen, waren dus lange vruchteloos; want hij wilde gaarne, dat een van de oudste leden des *Hongs* zich daartoe leenen wilde. Maar deze sloegen alle het af. Eindelijk was 'er een jong Koopman, de jongste uit den *Hong*, met name LUCQUA, die door den Heer BEAL overreed, en door diens crediet ondersteund, het wagen durfde Zekerheidskoopman

van

(*)
het M
400 Ze
nam.

van beide de schepen te zijn. De lading der *Newa* werd aan hem voor 178000, en die der *Nadeshda* (*) voor 12000 Piasters verkocht. De kostbaarste Zeeotter-vellen moesten evenwel weder aan boord gebragt worden, daar de hoogste prijs van een Zeeotter-vel slechts 20 Piasters bedroeg, en deze uitgelezene vellen te *Moscou*, met 2 of 3,00 Roebels betaald worden. Van de 190000 Piasters werden 100000 in baren gelde betaald, voor 90000 gaf de Koopman Thee. Men begon nu terstond de Pelterijen uit het schip naar *Canton* te brengen, en na eenige dagen werd ook een begin gemaakt, met het laden van de Thee en van de overige waren. In het midden van Januarij hadden wij onze lading aan boord, en ik bepaalde reeds den 25sten Januarij 1805, tot den dag van ons vertrek uit *Canton*, ten einde den 27 of 28 van *Whampoa* te zeilen, wanneer 'er plotseling zich een gerucht verspreidde, dat de Chinesche Regering niet wilde toestaan, dat onze schepen vertrokken, vóór dat men ten onzen aanzien stellige bevelen uit *Peking* ontvangen had. Om mij van de waarheid van dit gerucht te overtuigen, liet ik terstond eene boot vragen, om het laatste van onze goederen aan boord te brengen. Dit werd niet toegestaan, en ik vernam daarenboven, dat men eene wacht voor

(*) Toen wij van *Kamtschatka* vertrokken, was in het Magazijn der Compagnie aldaar een voorraad van 400 Zeeotter- en eenige Zeehonds-vellen, die ik aan boord nam.

voor onze schepen afgezonden had. Deze wacht was wel niet aan boord gekomen, doch lag met hare boot in de nabijheid van het schip, en bellette elken Chinees, zelfs den *Comprador* met den dagelijkschen voorraad, aan boord te komen. Dit berigt verbaasde mij. De maatregelen, die men nam, waren vijandelijk, en ik moest denken, dat de oorzaak van dezelve te *Peking* moest gezocht worden. Ik gaf mijn vermoeden deswege aan den Heer DRUMMOND te kennen. Hij stelde mij wel eenigermate gerust, daar hij mij verzekerde, dat zulke willekeurige bevelen van de zijde der Regering van *Canton* niet zelden plaats hadden; wij zonden evenwel terstond onzen Koopman naar den *Hoppoo* of Directeur der tollén, om over zulk eene behandeling, die een openbaar vijandelijk gedrag aanduidde, te klagen. Wij verlangden, dat de wacht-booten terstond zouden teruggeroepen worden, naardien het onmogelijk was te verhoeden, dat daardoor op het schip mischiën voorvallen ontstonden, die voor beide partijen onaangename gevolgen konden hebben. Dit voorstel was van eene goede uitwerking, want reeds den volgende dag was het bevel gegeven, de wacht intetrekken en eene volkomen vrije gemeenschap te herstellen.

Hoe begeerig ik ook was, de oorzaak van het aanhouden onzer schepen te weten, was het echter voor mij onmogelijk, daaromtrent iets stelligs te vernemen. De Kooplieden van den *Hong* verzekerden, dat het bevel, ons nog eenigen tijd op-tehouden, niets anders was, dan eene maatregel van

v
de
zi
de
on
ve
me
ho
ge
ein
kon
sche
dige
niet
te l
brief
waar
zoov
oog
de
zoud
veel
daarb
hande
dezen
MOND
hij zie
willen
van d
rijke
meer
bij de

van voorzigtigheid van den Stadhouder, die in deze dagen zou afgelost worden; en dat, zoodra zijn opvolger zijn' post zoude aanvaard hebben, de schepen terstond de vrijheid zouden bekomen, om te vertrekken. Daar men mij algemeen dit verzekerde, twijfelde ik daaraan ook geheel niet meer, en zoodra ik vernam, dat de nieuwe Stadhouder in dienst getreden was, liet ik den volgenden dag terstond, om een paspoort vragen, ten einde het laatste van onze zaken aan boord te bekomen. Dit werd echter niet toegestaan, en het scheen thans maar al te zeker, dat de tegenwoordige Stadhouder, zoowel als zijn voorganger, het niet waagde, ons, zonder een bevel uit *Peking*, te laten vertrekken. Ik schreef intusichen eenen brief in de Engelsche taal aan den Stadhouder, waarin ik hem het onregtmattige van zijn gedrag, zoowel als deszelfs gevolgen duidelijk onder het oog bragt. Daar ik meende, dat onze Gezant, de Graaf GOLOFFKIN reeds lange in *Peking* zoude aangekomen zijn, hechtte ik in mijnen brief veel gewigts aan deze omstandigheid, en merkte daarbij aan, dat deze zulk eene beleedigende behandeling niet ongewroken zoude laten. Met dezen brief begaf ik mij naar den Heer DRUMMOND, van wien ik wel verwachten durfde, dat hij zich onze thans zeer onaardige zaak wel zou willen aantrekken. Zijn invloed als Præsident van de voor den handel van *Canton* zoo belangrijke Engelsche Factorij is zeer groot; maar nog meer dan dit, doet zijn persoonlijk karakter hem bij de Chinezen in achting en aanzien staan.

Met

Met het edelfte hart vereenigt hij waardigheid, welberadene vastheid en sehranderheid. Hij is de vraagbaak, niet alleen van de Engelschen, maar ook van alle de Europeanen, die in *Canton* wonen, welke, ondanks den oorlog tusschen hunne natiën in *Europa*, hier als vrienden zeer vereenigd leven. Nooit hebben de Engelschen zulk eene veelbeduidende rol in *China* gespeeld, als terwijl hij Præsident van de Faktorijs was. Staande zijn negentienjarig verblijf in *Canton*, heeft hij het karakter der Chinesche Kooplieden, zoowel als den geest hunner Regering in deze Stad, volkomen doorgrond, en het was hem nooit mislukt, zelfs bij de onaangenaamste omstandigheden, de waardigheid en den roem der Engelschen te handhaven, zonder evenwel daarbij het belang van zijne natie nadeel toetebrengegen (*). Algemeen treurt men over zijn aansta-

(*) Het volgende voorval, dat voor eenige jaren gebeurde, toont, met welk eene welberadene vastheid de Heer DRUMMOND zich tegen de Chinezen te gedragen weet, en hoe naauwkeurig hij hen moet kennen. Te vergeefs zou men door verzoeken iets van hun trachten te verkrijgen. Nooit verzoeken, maar terstond de zaak ondernemen, en zich dan in allen gevalle verontschuldigen, is, gelijk de Heer DRUMMOND eens tegen mij zeide, de regel, naar welken men met de Chinezen moet omgaan; en ik geloof, dat deze regel in belangrijke zaken van staatkundigen aard nog gemakkelijker te volgen is, dan in zaken van mindere aangelegenheid. Een Koopman uit den *Hong*, die bankroet geworden was, bleef aan de Compagnie eene halve Millioen Piasters schuldig. Daar de Regering voor de schul-

den
mo
Zij
wa
lan
haa
stel
mo
gelij
zond
hand
van
meni
ver
lijk,
van
alle
wel
'er
zoek
hem
stouth
lijk
hem
een
DRUM
gen.
loop
zonder
geheel

staande vertrek naar *Engeland*, dat reeds in dit jaar zou plaats gehad hebben, had hij niet, omdat de Compagnie zijn' Opvolger nog niet had

den van den *Hong* aansprakelijk is, vorderde de Heer DRUMMOND, dat deze som door dezelve zou vergoed worden. Zijne eischen geschieden door middel van den *Hong*; het was dus eigenaardig, dat deze, die bij de zaak geen belang had, en zich weinig bekommerde, of de Compagnie haar geld bekwaam of niet, deze eischen niet met ernst voorstelde. De Heer DRUMMOND, hunne vruchteloze eischen moede, nam het besluit, zelf in de Stad te gaan, waarin, gelijk bekend is, geen Europeanen zich ooit wagen durft, zonder gevaar te loopen van door het gemeen kwalijk behandeld te worden. De Kooplieden, die onderrigt waren van des Heeren DRUMMONDS voornemen, huurden eene menigte van gemeen volk, om de Engelschen, bij derzelver inkomen in de Stad optehouden en, ware het mogelijk, te noodzaken, terugtekeeren. De Heer DRUMMOND van dit plan verwittigd, gaat evenwel aan het hoofd van alle de Engelschen, die te *Canton* waren in de Stad, en wel door eene poort, waar niemand hem verwachtte. Toen 'er menschen om hem heen kwamen, steekt hij een Verzoekschrift (*Memorial*) in de hoogte, en begeert dat men hem naar den Stadhouder geleide. De Chinezen over deze stoutheid en over het getal der Engelschen, dat waarschijnlijk slechts uit 12 personen bestond, onthutst, behandelen hem zeer vriendelijk en geleiden hem in een' tempel, waar een lid van het Geregt het Verzoekschrift van den Heer DRUMMOND ontvangt, om het aan den Stadhouder te brengen. Ongestoord keert hij met zijn gevolg terug. Na verloop van eenigen tijd volgde de betaling der schuld, die, zonder dezen stap van den Heer DRUMMOND, waarschijnlijk geheel verdonkerd zou geworden zijn.

had verkoren, hier een jaar langer moeten blijven.

De Heer DRUMMOND trok zich onze zaak terstond met allen ijver aan. De voorname zwarigheid bestond in een middel te vinden, om onzen brief den Stadhouder ter hand te stellen, daar zulks niet regtstreeks geschieden kan, en in zeer zeldzame gevallen gehoor verleend wordt. De brief moest dan, of door middel van den *Hoppoo*, of door de Kooplieden van den *Hong* aan den Stadhouder overgegeven worden; het was ook geene geringe moeite denzelven in het Chineesch te vertalen, daar men zich ten dien einde van eenen geboren Chinees moet bedienen, van wien men evenwel niet verwachten kan, dat hij eene getrouwe vertaling zal leveren. De Heer DRUMMOND verzamelde alle de Kooplieden van den *Hong* bij zich, en om de zaak alle mogelijke plegtigheid bijtezetten, riep hij de leden van het kleine Comité (*Select-Committee*) der Engelsche Faktorijs bijeen; dat uit *Sir GEORGE STAUNTON* de Heeren *ROBERTS* en *PATTLE* bestond. Het was volstrekt noodig, dat de eerste Koopman van den *Hong* *PANQUIQUA* hierbij tegenwoordig was, daar hij het hoofd en de mond van het ligchaam der Kooplieden is. Als een man, wiens vermogen op zes millioenen Piasters geschat wordt, moet hij bij den Directeur der tollén zeer veel invloed hebben. Zijn karakter was voor het overige een zamenweeffel van domheid, verwaandheid en haat tegen de Europeanen. De Heer DRUMMOND vrees-

de

de te regt, dat hij zich niet gaarne tot deze zaak zou willen leenen. Doch daar het van belang was, dat hij voor ons gewonnen werd, ging hij zelf naar hem toe, om hem te verzoeken, dat hij zich te 3 uren met de overigen ten zijnen huize wilde laten vinden. De eer van een officieel bezoek van den Heer DRUMMOND, was den trotfchen PANQUIQUA nooit ten deele gevallen, zoolang deze aan het hoofd der Engelsche Faktorijs gestaan had. Hoezeer hij zich dan ook daarmede gevleid voelde, ging hij echter van zijne grondstelling niet af. De lage Chinees schaamde zich zelfs niet, den Heere DRUMMOND verwijtingen te doen, omdat deze zich eene zaak zoenstig aantrok, die hem niet aanging, en die hem slechts in onaangenaamheden zou kunnen wikkelen. Ondertusfchen had hij het verdriet van den Engelschman te hooren antwoorden, dat deze zich zoo ernstig met onze belangen bemoeide, niet alleen omdat *Rusland* en *Engeland* vrienden en bondgenooten waren, en de zaak der Russen derhalve ook die van de Engelschen was; maar ook omdat hij het zijnen pligt achtte, ons, die hier nooit geweest en met de manier van handel, die zoo zeer van die der Europeanen verschilde, onbekend waren, zoo veel mogelijk in onzen handel behulpzaam te zijn, en dat hij thans onze zaak als de zaak der Engelsche Oostindische Compagnie beschouwde, en derhalve zoo veel, als zijn vermogen eenigzins toeliet, doen zoude, om het onaangename voorval, dat ons nergens elders, dan in *China*, had kun-

kunnen bejegenen, tot ons genoeg te doen eindelijk. PANQUIQUA beantwoordde deze betuiging, die zijn bekrompen hart zeker niet begrijpen kon, door een schudden met het hoofd, en beloofde te komen; nogtans liet hij, onder een niets beduidend voorwendsel, zich naderhand verontschuldigen, dat hij niet komen konde.

Nadat de Heer DRUMMOND voor de aanwezigen den inhoud van onzen brief verstaanbaar gemaakt had, gaf hij denzelven aan den tweeden Koopman van den *Hong*, MOWQUA, over, ten einde deze denzelven den *Hoppoo* zou ter hand stellen. MOWQUA, door de afwezigheid van PANQUIQUA een weinig bedremmeld, nam den brief zeer ongaarne aan, maar bragt denzelven, den volgenden morgen terug, voorwendende, dat dezelve niet kon overgegeven worden omdat 'er uitdrukkingen in voorkwamen, w^{elke} een Chineesch Staatsdienaar niet gewoon was te hooren. In plaats van denzelven, had hij eenen anderen brief opgesteld, die geene, dan voor ons vernederende uitdrukkingen behelsde, en hij verlangde, dat Kapitein LISIANSKOY en ik denzelven zouden onderteekenen. Dit gebeurde natuurlijk niet. Ondertuschen ried mij de Heer DRUMMOND, dat ik eenen zeer korten brief zou schrijven, waarin ik slechts de schadelijke gevolgen, die voor ons uit dit ophouden ontstaan konden, voorstelde, en waarin wij, om die redenen, het spoedig afdoen der zake verzochten. Ik stelde terstond zulk eenen brief op. Daar dezelve slechts uit weinige regels bestond, hadden de

Koop-

K
H
in
on
lar
be
ku
Dr
ver
te
bez
gez
met
niet
naar
het
men
Eng
baten
te di
geval
zeer
den,
oorlog
noodz
der ha
bezorg
dit vo
en me
twijfel
len, i
Ook m
III.

Kooplieden tegen den inhoud niet intebrenge-
Het bleek evenwel, dat 'er nog eene verandering
in den brief moest gemaakt worden, en naar men
ons zeide, gebeurde zulks op uitdrukkelijk ver-
langen van den *Hoppoo*. Dezelve was van geene
beteekenis, doch kenschetste de denkwijze en de
kunde der aanzienlijke Chinezen. De Heer
DRUMMOND had de Kooplieden beloofd, de brie-
ven, die uit *Peking* voor mij mogten aankomen,
te zullen ontvangen en naar *Rusland* te zullen
bezorgen. Thans begeerden zij, dat in den brief
gezegd zou worden, dat *Rusland* en *Engeland*
met elka der handel dreven; want was dit zoo
niet, hoe zou dan de Heer DRUMMOND brieven
naar *Rusland* kunnen verzenden? En zou hij in
het algemeen zulk eene bezorging op zich ne-
men, indien geene betrekkingen van Koophandel
Engeland en *Rusland* verbonden? Het kon niet
baten, dat ik verzekerde, dat men in *Europa*
te dien opzigte vrijer dacht, dan in *China* het
geval scheen te zijn, en dat de Heer DRUMMOND
zeer wel brieven naar *Rusland* zou kunnen zen-
den, al ware het, dat dit rijk met *Engeland* in
oorlog was, en dat het ook in geen deele
noodzakelijk was, dat beide die rijken met elkan-
der handel deden, om brieven naar *Rusland* te
bezorgen. Ondanks alle mijne aanmerkingen moest
dit volstrekt nog bij den brief gevoegd worden,
en men verzekerde, dat wij, zonder eenigen
twijfel, de vrijheid zouden bekomen, om aftezei-
len, indien wij onzen brief aldus inrigteden.
Ook moest in denzelven melding gemaakt wor-

den van de zeer hooge of Noordelijke ligging van *Rusland*, ten einde den Onderkoning begrijpelijk te maken, dat de vaart door de Baltische zee in den winter, van wege het ijs, niet wel mogelijk was: eene gewigtige reden, waarom wij spoedig uit *China* moesten zeilen, om nog vóór den winter in *Rusland* aantekomen. Ik maakte geene zwarigheid den brief naar hunnen zin interigten (*). Zes dagen waren 'er verlopen, en nog was 'er geen antwoord op denzelven gekomen. Ik verzocht daarom den Heer DRUMMOND, dat hij de Kooplieden van den *Hong* weder bij een wilde roepen, en door hen een antwoord van den Stadhouder verzoeken. De Heer DRUMMOND was zoo goed aan mijn verzoek te vol-

(*) Deze zoo veranderde brief was van den volgende inhoud:

„ Nadat wij alle onze zaken hier afgedaan hebben, en „ volkomen gereed zijn, om aftezeilen, vernemen wij door „ onzen Zekerheids-koopman, dat uwe Excellentie niet wil „ toestaan, dat onze schepen van hier vertrekken. Wij „ hebben de eer U te zeggen, dat, daar *Rusland* zeer hoog „ in het Noorden ligt, de minste vertraging voor ons ten „ gevolge kan hebben, dat wij in dit jaar de plaats onzer „ bestemming niet kunnen bereiken; en wij verzoeken U „ derhalve, zoo spoedig mogelijk aan ons het Paspoort om „ te vertrekken te willen afgeven. Bijaldien 'er brieven uit „ *Peking* voor ons hier mogten aankomen, zal de Heer „ DRUMMOND, Præsident der Engelsche Faktori in *Canton*, „ daar *Rusland* en *Engeland* in betrekking van koopman- „ del staan, dezelve ontvangen en naar *Rusland* bezorgen. „ Wij hebben de eer enz.”

voldoen, en alle de Kooplieden, zelfs PANQUIQUA, verschenen ten bestemden tijde. De medeleden van het kleine Committé, waren weder, gelijk bij de eerste bijeenkomst, tegenwoordig. Nadat de Heer DRUMMOND hun op nieuw de onbillijkheid van het gedrag der Regering ten onzen opzigte had voorgehouden, vorderde hij van hun, op eenen zeer beslissenden toon, dat de geheele *Hong* naar den *Hoppoo* gaan zoude, om denzelven ernstige voorstellingen ten aanzien van onze belangen te doen, daar men niet ééne genoegzame reden kon bijbrengen, waarom men ons niet liet vertrekken. PANQUIQUA beweerde, dat de zaak niet te haastig en dringende moest behandeld worden. „Het is de gewoonte” — zeide hij — „dat, zoowel de *Hoppoo*, als de Stadhouder, eene zaak elk drie dagen in overweging houdt, vóór dat zij een besluit nemen, en men zou dus beter doen, nog eenige dagen te wachten.” Desnietteenstaande werd eindelijk besloten, dat de Kooplieden van den *Hong*, met PANQUIQUA aan het hoofd, den volgende dag naar den *Hoppoo* zouden gaan, om voor ons de vrijheid om aftezeilen te bewerken; ingevalle deze zich verontschuldigen mogt, dat hij nog geen antwoord van den Stadhouder ontvangen had, zouden zij tot dezen gaan, en denzelven de noodzakelijkheid onder het oog brengen, dat hij een spoedig besluit name; en bijaldien hij geen stellig antwoord geven mogt, zouden zij voor mij zelve bij hem om gehoor vragen. Dit ernstig genomen besluit, deed eene goede werking.

Naauwelijks had de *Hoppoo* het voorstel van den *Hong* gehoord, of hij gaf terstond bevel, dat de boot met het laatste van onze goederen zou afgezonden worden, tevens verzekerende, dat wij spoedig ons Paspoort, om te kunnen vertrekken, zouden bekomen. Hij kwam na eenige dagen zelf aan boord van de *Nadeshda*, en liet naar mij vernemen. Daar ik niet aan boord was, gaf Kapitein LISIANSKOY hem een bezoek in zijne boot. De *Hoppoo* scheen nu zelfs te wenschen, dat wij spoedig mogten vertrekken, en beloofde stellig, dat hij binnen twee dagen het Paspoort zenden zou. Hij hield ook zijn woord.

Aldus eindigde eene zaak, die voor ons de onaangenaamste gevolgen had kunnen hebben, en wel beter en spoediger, dan ik had durven verwachten. De stoutte en vaste toon onzer vorderingen, zoowel als de belangstelling, welke de Engelsche Faktorij voor ons betoonde, droeg zeer veel bij, om den nieuwen Stadhouder te bewegen, het door hem gegeven bevel, om ons niet te laten afzeilen, weder intetrekken. Hij had zeker geen bevel uit *Peking* ontvangen, om ons optehouden; want was dit het geval geweest, dan zou zekerlijk alles, wat wij daartegen mogten inbrengen, vruchteloos geweest zijn. Het eerste bevel om onze schepen aantehouden, kwam van den aftredenden Stadhouder, gelijk ik reeds te voren gemeld heb. Hij was juist op reis door zijne Provintie en van *Canton* afwezig, toen hij het bericht kreeg, dat zijn Opvolger reeds op weg naar *Canton* was. Juist toen zond hij
het

het bevel naar *Canton*, onze schepen vóór nader orde niet te laten vertrekken. Het is dus niet onmogelijk, dat de Stadhouder ten dezen tijde berigt had, van het naderen van ons Gezantschap naar *Peking*, en dat hij vreesde, dat het verlof door hem ons gegeven, om onzen handel te beginnen, zijnen Meester niet mogt bevallen, en dat hij, om zijn mislag eenigzins weder goedtemaken, besloot, de schepen vooreerst niet te laten vertrekken. (*) Welke de reden was, dat de Stadhouder bij zijn Hof in ongenade gevallen was, wist men in *Canton* niet. Volgens het eerste bevel, door zijnen Opvolger medegebragt, zou zijn Proces te *Canton* worden opgemaakt, en ten dien einde verwachtte men aldaar verscheidene hooge Geregtsleden; maar den dag vóór ons vertrek kreeg de nieuwe Stadhouder bevel zijnen Voorganger binnen drie dagen naar *Peking* op te zenden.

Ik

(*) Kort na mijne aankomst te *Petersburg*, kreeg ik eenen brief uit *Canton*, waarin men mij schreef, dat vierentwintig uren nadat wij *Whampoa* verlaten hadden, een zeer streng bevel uit *Peking* naar *Canton* gekomen was, om onze schepen aantehouden. Was dit bevel gekomen terwijl wij 'er waren, dan zouden onze schepen waarschijnlijk niet naar *Rusland* teruggekomen zijn; want hoewel dit niet de bepaalde orde uit *Peking* mogt geweest zijn, zouden echter, bij de uitvoering van het bevel om op de schepen Arrest te leggen, tooneelen onvermijdelijk geweest zijn, die aanleiding tot ernstige dadelijkheden hadden moeten geven.

Ik heb deze voorvallen wat meer tot in de bijzonderheden verhaald, als zij mischien voor den lezer wel verdienen, doch ik achtte het mijn' pligt, dezelve omstandig medetedeelen, omdat men ligtelijk zou kunnen denken, dat de een of andere stap, door mij gedaan, aanleiding tot deze onaangenaamheden gegeven had; en nog meer, om te toonen, hoe gemakkelijk het den Engelsen zou geweest zijn, bijaldien zij naijverig waren geweest, dat ook *Rusland* handel op *China* begon te drijven, zich van deze gelegenheid zoo te bedienen, dat wij voor altijd met de Chinezen in verschil moesten geraken. De minste daad van geweld aan hunne zijde, zou dit ten gevolge gehad hebben. Hoe geheel anders zij handelden, kan men uit het bovenstaande verhaal genoeg opmaken. Hoe gelukkig voor ons, dat deze zaak met zoo veel ernst en ijver werd doorgezet! Waren wij slechts vier-en-twintig uren langer opgehouden, wij waren volkomen in de magt van deze Barbaren geweest, die door eene nuttelooze togevendheid, de stoutheid gekregen hebben, de Europeanen Barbaren te noemen, en dezelve als zoodanige te behandelen.

Dr. HORNER vond de Breedte van *Macao*, in den tuin van den Heer DRUMMOND, naar het gemiddelde van verscheidene waarnemingen

22° 11' 46" N.

De lengte, volgens het gemiddelde uit verscheidene Maans-afstanden, . . .

246° 22' 44" W.

Den

Den 4 December wees het groote Horologie van ARNOLD No. 128, volgens den gang, bij ons vertrek van *Kamtschatka*, den 4 October, bepaald, de Lengte van *Macao* . 246° 27' 00".

Volgens het Penningtonfche Horologie, was dezelve dezen dag . 246° 44' 15".

De ware Lengte van *Macao* is 246° 22' 40".

In *Canton* deed Dr. HORNER waarnemingen in het huis van de Hollandsche Faktorijs. Door corresponderende zonshoogten, die hij van den 19 December tot den 6 Februarij dagelijks waarnam, vond hij, dat de dagelijksche vertraging van No. 128 den 6 Februarij 1806 + 19" 75 beliep, en het was op dezen dag te laat voor den gemiddelden tijd te *Greenwich* 5 u. 43' 35".

Den 4 October 1805 beliep de dagelijksche vertraging van No.

128 te *St. Peter en Paul* . . . + 21" 62.

Den 14 October werd dezelve be-

paald op . . . + 21".

Den 27 Junij 1805 te *Petropawloysk* + 18" 50.

Den 18 April 1805 te *Nangasaky* + 19' 50.

Den 7 September 1804 te *Petropawloysk* . . . + 22" 00.

Het Penningtonfche Horologie was vroeger dan de gemiddelde tijd te *Greenwich*, den 2 Februarij . . . 2 u. 08' 52".

Deszelfs dagelijksche versnelling — 25" 73.

Den 4 October 1805 te *St. Peter en Paul* . . . — 24" 50.

Den 14 October 1805 te *St. Peter en Paul* . . . — 21" 00.

P 4 . . . Den

Den 27 Junij te *St. Peter en Paul* — 24'' 50.
 Den 18 April te *Nangafaky* . . — 22'' 00.
 Den 7 September 1804 te *St. Peter*
en Paul — 21'' 00.

Het kleine Horologie No. 1856 van ARNOLD was, in Junij van het vorige jaar, te *St. Peter en Paul* plotseling staan gebleven. Ik vond te *Canton* een' bekwaamen Horologiemaker, een' Engelschman, die op zich nam, den gang van hetzelfde weder in orde te brengen, dat hem ook zeer goed gelukte.

Den 6 Februarij was No. 1856 later dan de gemiddelde tijd te *Greenwich* . . . 4 u. 25'' 55.
 Deszelfs dagelijksche versnelling . . — 12'' 13.
 Den 18 April te *Nangafaky* . . . — 29'' 00.
 Den 7 September te *St. Peter en*
Paul — 27'' 64.

De Breedte van *Canton* bepaalt de Heer HORN-
 ER op 23° 6' 15'' N.

De Lengte, volgens het gemiddelde van zeer vele Maansafstanden, ... 246° 35' 30'' W.

De ware Lengte van *Canton* is, het verschil in den Meridiaan tusschen *Macao* en *Canton* op 17' 20 gesteld zijnde

$$246^{\circ} 22' 40'' + 17' 20'' = 246^{\circ} 40' 00'' W.$$

VIER-EN-TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

Berigten over China.

'E^r is over *China* zooveel geschreven, dat het ten uiterste moeilijk zoude zijn, iets nieuws van dit land te zeggen, en ik ben niet verwaand genoeg, te denken, dat de weinige berigten in dit Hoofddeel vervat, die het voornaamste bevatten, wat ik bij mijn kort verblijf te *Canton* heb kunnen vernemen en opzamelen, met 'er daad iets zullen bijdragen, ter vermeerdering van de kennis van dit rijk. *Canton* is ook de plaats niet, waar men belangrijke besluiten ten aanzien van het geheele land opmaken kan, schoon ook hier het bijzonder eigene van de natie, (eenigzins zeker gewijzigd door bestendigen omgang en gedurige verkeer met Europeanen) en de geest der Regering zeer kenbaar zijn. Nogtans zullen wellicht de berigten, die ik hier, uit echte bescheiden, over de Rebellen in het Zuidelijk *China*, over de zamenzweringen tegen den Keizer, en over de vervolging der Christenen, welke onlangs plaats had, mededeelen wil, van eenig belang kunnen zijn. Ook achtte ik het niet overtollig, een kort overzicht van den Europeischen handel in *Canton* te geven, en mijne gedachten, of en in hoe verre *Rusland* aan dezen zeer voordeeligen handel deel zou kunnen nemen, hier voortedragen.

Zoo het mij voorkomt, verdiende *China* het lot niet, dat haar te beurte viel, van het voorwerp te worden van wijdklinkende loftuitingen en verregaande bewondering. De wijsheid, en diepe staatkunde der Regering, de uitnemende zeden en de nijverheid van het gemeen, ja zelfs de wetenschappelijke kundigheden van dit volk, zijn door de Jesuiten, in derzelver geschriften over dit land, zeer hoog geroemd. Veel moge in *China* lof verdienen, maar de wijsheid der Regering en de zeden van het volk verdienen meer verachting dan roem, zelfs in het oog van den voorzigtigsten en genegensten beoordeeler. Het is bekend, dat de Regering in den uitgestreken zin despotiek is, en juist daarom niet altijd verstandig. Derzelver despotieke geest strekt zich uit van den troon tot den geringsten ambtenaar. Het volk zucht onder den dwang van deze kleine Tirannen. Zelfsbehoud dwingt vele, het zedelijk gevoel dikwerf te onderdrukken, en daardoor alleen kan der Chinezen bederf van zeden eenigzins verontschuldigd worden. (*) BARROW merkt ook teregt aan, dat het oorspronke-

(*) Het treffendste voorbeeld van een zeer slim bedrog, en tevens van de gebrekkige inrigting der Regering en van derzelver buitengemeene zwakheid, zelfs ten tijde, toen de krachtvolle KIENG-LONG op den troon zat, vindt men in BARROWS reis naar *Cochin-China*, bladz. 251—254, van de originele uitgave in 4to, bij gelegenheid van eene Expeditie van den Onderkoning van *Canton*, Foo-CHANG-TONG, in het jaar 1779, tegen *Tonkin*.

kelijke karakter der Chinezen door de dwingelandij van de Regering merkelijk moet veranderd zijn, en dat zij, schoon van natuur goedhartig, door derzelver grondstellingen, hun gevoel en goede trouw verloren hebben. Eenige hatelijke trekken van het Chineesch karakter, als daar zijn, het algemeen veroorloven van den kindermoord, de schaamteloze handel die de Ouders met hunne Dochters drijven, nadat zij dezelve alleenlijk tot ontucht hebben opgevoed, zijn algemeen bekend, en zelfs door de grootste lofredenaars der Chinezen niet wedersproken, maar slechts verontschuldigd. Ook zal men in een nieuw werk over *China* (buiten allen twijfel het beste, dat over dit land geschreven is; want BARROW heeft de Chinezen naar waarheid en onbevooroordeeld geschetst, zoo als hij ze vond) verscheidene aanmerkingen van eenen zeer beroemden schrijver, M. DE PAUW, dien men beschuldigd heeft van te streng en te partijdig in zijn oordeel over de Chinezen geweest te zijn, bevestigd vinden; en uit BARROWS schetsen van de Chinezen zal men kunnen zien, hoe geheel bedorven, afschuwelijk en onwetende dit volk is. Men zal ook in het weinige, dat ik over dit onderwerp zal bijbrengen (en dit bestaat uit loutere daadzaken) geene blijken van deszelfs uitmuntende zeden vinden. Men zal zich tevens kunnen overtuigen, dat de Regering, ondanks eenige lichtende punten in hunne wetten en staatsinrigtingen, die aan het geheel een gunstig voorkomen geven, in geenen deele dien trap van vol-

ko-

komenheid bereikt heeft, als men ons gaarne zou willen doen gelooven. Hoe kan men ook aan eene Regering eene volkomenheid toeschrijven, die gestadige oproeren in het land kan dulden, schoon deze dikwijls alleen uit hongersnood ontstaan? Deze oproeren bewijzen reeds genoeg, hoe gebrekkig de Chinesche Regering, zelfs onder de Tartaarsche Dynastie is; schoon de Vorsten van deze Dynastie, in verscheidene tijdvakken, dat zij over *China* heerschten, zich door meerdere kracht en werkzaamheid onderscheiden hebben van de verwijfde en vreesachtige oorspronkelijke bezitters van den Chineschen troon. In weerwil van zoo vele gruwzame ondervindingen, hebben zij nog geene krachtdadige middelen uitgevonden, of bij de hand genomen, om dit kwaad te stuiten. Het is, wel is waar, voor eene Regering geene gemakkelijke taak, een zoo groot en volkrijk land wel te besturen, en welvaart onder deszelfs bewoners te verspreiden. Maar juist dit is het, waarover de wereld verbaasd staat, en waarom de Chinezen het voorwerp der algemeene bewondering geworden zijn. Een volk, dat, naar men zegt, uit meer dan 300 millioenen menschen bestaat, naar dezelfde wetten, en vereenigd onder één' en denzelfden schepter, bij voortduring in rust te zien: zie daar het geen eigenaardig een hoog denkbeeld van wijze staatsinrigtingen, en van het goede en onderwerpelijke karakter des volks moet verwekken. Dat evenwel zoo vele millioenen, gedurende zoo langen tijd aan éenen schepter onderworpen zijn, is aan vele

guns-

gunstige omstandigheden toeteschrijven, en bewijst niet, dat de regeringsvorm verstandig is. Het geluk en de rust van *China* bestaan slechts in schijn, en die schijn bedriegt ons. Juist omdat het zulk een verbazend groot en volkrijk land is, valt het moeilijk eene algemeene omwenteling te bewerken, tot welke anders, volgens verscheidene berigten, de gemoederen volkomen rijp zijn; en het zal lange aan eenen Maai ontbreken, die in staat zoude zijn, zich aan het hoofd van eene partij te stellen, en de onderneming te besturen. Nergens mischien worden mannen van buitengewone geestvermogens en uitstekende talenten, hoedanige vereischt worden, om eene verandering in de Regering te bewerken en te besturen, zeldzamer gevonden, dan in *China*. De opvoeding naar ziel en ligchaam beide, de levenswijze, en zelfs de regeringsvorm, maken, dat het verschijnen van zulk een Man, ten uiterste zeldzaam, indien niet onmogelijk is. (*)

Het is ondertusfchen algemeen bekend, dat de geest van ontevredenheid thans door geheel *China* is verspreid. Toen ik in het jaar 1798 in dit land was, waren drie Provintien in oproer, en evenwel regeerde toen de wijze KIENLONG. Thans zijn 'er nog meer Provintien, die deel aan het oproer nemen. Het geheel Zuidelijk

Chi-

(*) CHU, die in het jaar 1355 de Tartaren uit *China* verdreef, en in het jaar 1368, de drieëntwintigste Dynastie of de Dynastie *Ming* stichtte, was een Chinee van geboorte en van lage afkomst.

China is onder de wapenen. Overal heerscht ontevredenheid. In het binnenste gedeelte des rijk, en zelfs in de nabijheid van het Paleis, breken dikwijls oproeren uit. En van welke mid- delen bedient zich de Regering, om het oproer te dempen? Alleen van dezulke, die het kwaad blijk- baar nog moeten verergeren; want ondanks den trotschen en afgezaagden toon, dien de Regering in hare Edicten bezigt, toonen die middelen maar al te duidelijk hare zwakheid en onvermogen, en zij laten geenen twijfel over, of de Regering zal eerlang geweldiger wijze ontbonden worden; de kundigste Chinezen zelve beginnen dit te ge- looven. Na eenige mislukte krijgshaftige mid- delen tegen de oproerelingen, word de weg van omkoopning ingeslagen. Elk oproerige, die zich- zelve overgeeft, krijgt ter belooning 10 *Taels*, en moet vervolgens in dienst van den Keizer tre- den. Bekleedt hij eenigen rang, dan bekomt hij een eereteeken, dat, gelijk bekend is, in den knoop der muts bestaat. (*) Deze maatregel veroorzaakt, dat de armste, om de belooning van 10 *Taels* te bekomen, zich overgeven, en zoo- dra zij het geld ontvangen hebben, zich van de eerste gelegenheid de beste, bedienen, om weder tot

(*) Een van zoodanige oproerelingen van rang, die zich zelve overgaf, had lange met de Regering in onderhan- deling geweest. Hij eischte een' Knoop van hooger rang, dan men hem geven wilde. Eindelijk werd dezelve hem evenwel toegestaan, daar hij van zijn' eisch niet wilde af- gaan.

tot de oproerelingen overteloopen. Ook moeten deze belooningen zeer vele bewegen, om eenigen tijd onder de oproerigen te dienen, en zich dan aan de Regering overtegeven, naardien zij zoo wel van vergiffenis, als van de belooning zeker zijn. Alleen dezulke, die men met de wapenen in de hand gevangen neemt, worden opgehangen, en hun hoofd in huizen, die men doorzien kan, ter algemeene beschouwing ten toon gesteld. (*) Daar de middelen van bedwang, welke men tegen hen bezigt, zoo zwak zijn, gebeurt dit zelden.

De inlandsche oorlog, die thans derwijze is uitgebarsten, dat dezelve op geene voor de Regering voordeelige wijze uitloopen kan, zou, naar men mij in *Canton* verhaalde, in den beginne op de gelukkigste wijze geëindigd zijn, indien niet eene intrigue van het Hof, dit verhinderd had. De vorige Admiraal VAN-TA-GIN, een man van veel ondervinding, verloor plotseling het Opperbevel over de vloot, schoon hij, zoo wel door zijn' moed, als door zijne werkzaamheid, daar hij bestendig in zee bleef, voor de oproerelingen, op wie hij verscheidene beslissende overwinningen behaald had, zeer geducht geworden was. Zijn geluk en zijne buitengemeene verdiensten, hadden den naijver der Staatsdienaren gaande gemaakt, en het Opperbevel werd aan eenen anderen gunsteling opgedragen. Daar

men

(*) Wij zagen dezulke te *Macao* aan den ingang van de haven.

men evenwel VAN-TA-GIN in den dienst nog als noodzakelijk beschouwde, gaf men hem de vrijheid niet, denzelven geheel te verlaten, maar hij moest als tweede Bevelhebber op de vloot blijven, die, onder bevel van den nieuwen Admiraal, terstond weder in zee ging. Men ontdekte de vloot van de oproerelingen in eene baai, en hier werd zij door de Keizerlijke volkomen ingesloten. De Admiraal van de rebellen, die voorzag, dat de volkomene nederlaag van zijne vloot onvermijdelijk was, maakte gebruik van het eenig mogelijke middel, om zich te redden; hij verzocht om vrede. Hij bood aan, met zijne geheele magt tot de Keizerlijke overtegaan, en alle de schepen van zijne vloot, bij hunne gemeenschappelijke aankomst te *Canton*, aan den *Tay-Tock*, den Admiraal der Keizerlijke vloot overtegeven. Toen VAN-TA-GIN bespeurde, dat zijn Admiraal wel genegen was, den aangeboden vrede aantenemen, deed hij alles, wat in zijn vermogen was, om denzelven daarvan aftebrengen. Hij stelde den Admiraal voor, dat de gedane voorstellen volstrekt niet moesten aangenomen worden, naardien niets zekerder was, dan dat de vloot van de oproerelingen, zoodra zij, uit haar' gevaarlijken toestand verlost, in het ruime op zou geraakt zijn, zich van de Keizerlijke zoude afscheiden, en dat deze niet in staat zoude zijn, haar te dwingen, naar *Canton* te zeilen. Thans, beweerde hij, was het beste tijdstip gekomen, om de rebellen aantevallen, daar derzelver volkomene overheersing zeker was; de overgaaf

van

van deze vloot, waarin de voorname magt der oproerelingen bestond, moest de onderwerping van de overige verstrooide partijen eigenaardig ten gevolge hebben; en deze zoo verderfelijke oorlog zou aldus een einde nemen. De Admiraal sloeg op de voorstellingen van den ervaren VAN-TA-GIN geen acht, en sloot den vrede met de rebellen. Beide de vloten zeilden gezamenlijk uit de baai. Reeds in den eersten nacht verwijderden zich de oproerelingen, gelijk VAN-TA-GIN voorspeld had, van de Keizerlijke vloot, en zij zetteden den oorlog voort, met vernieuwden moed. Men zegt, dat VAN-TA-GIN van spijt over den ongelukkigen uitslag van dezen togt gestorven, en dat de *Tay-Tock* in ongenade gevallen is. Sedert deze ongelukkige expeditie, die in Mai van 1805 voorviel, heeft de Chinesche Regering het niet gewaagd, eene andere vloot tegen de nu veel magtiger oproerelingen in zee te brengen, en men ziet slechts nu en dan in de *Tigris* een klein Esquader van 8 tot 12 schepen, onder bevel van eenen *Mandarin* van lagen rang.

Naar men mij verzekerde, moet de vloot der rebellen uit 4000 booten bestaan. De grootste vaartuigen zijn 200 tonnen groot, hebben van twee tot drie honderd mannen aan boord, en voeren 12 en 20 stukken van 6, 12 en ook van 18 ponden. De kleinste booten zijn van 30 tonnen en bemand met 30 tot 50 koppen. Wisten zij deze magt met bekwaamheid te gebruiken, het is buiten allen twijfel, dat zij reeds

meester van *Macao* zouden zijn, dat van wege deszelfs ligging voor hun van het hoogste belang moest zijn. Mischien was het ook reeds in hunne magt, ware het niet een eigendom van de Portugezen; ja men heeft den Gouverneur reeds de voordeeligste aanbiedingen van den kant der rebellen gedaan, in gevalle hij hun ondersteunen wilde. Het is natuurlijk, dat deze aanbiedingen van de hand gewezen zijn, en de Portugezen doen veel eer hun best, om de Rebellen, zoo veel mogelijk, van *Macao* en van *Canton* te verwijderen. Ten dien einde hebben zij bestendig drie gewapende vaartuigen in dienst, die tegen dezelve kruisen, schoon deze hunne opofferingen door de Chinezen nauwelijks erkend worden. Een van deze Portugefche vaartuigen had onlangs eene groote boot, aan wier boord zich een van de voorname Opperhoofden der rebellen bevond, na een wanhopend gevecht, waarin de geheele Chinesche bezetting, op 40 koppen na, was gesneuveld, gevangen genomen en naar *Macao* opgebracht. De gevangenen werden ter dood gebracht, en de Stadhouder gaf, bij deze gelegenheid, een Edict uit, waarin gezegd werd, dat de Chinezen dezen prijs genomen hadden, zonder dat 'er eenige melding van de Portugezen gemaakt werd, schoon aan dezen alleen de eer van het fchip veroverd te hebben toekwam, en de Chinezen geen het minste deel aan het gevecht genomen hadden. Dat de oproerelingen tot hiertoe geene poging op *Canton* gedaan hebben, heeft de Chinesche Regering ook eenig-

eeniglijk te danken aan de Europeſche ſchepen, die zich in de nabijheid van deze haven bevin- den. Eenige weken vóór onze aankomſt, waren zij niet verre van *Whampoa* geland, en hadden eene kleine Stad, nadat zij dezelve geplunderd hadden, in de aſch gelegd. Alleen die plaat- ſen, welke hun ſchatting betalen, die zij alle zes maanden invorderen, worden door deze roovers verſchoond. De eigenaars van Chineſche Koop- vaarders betalen jaarlijks eene zekere ſom, waar- voor zij paſpoorten bekomen, die bij alle de ver- ſchillende benden van deze roovers geldende zijn. Een Kapitein van eene roovers-boot moeſt, vol- gens het verhaal van eenen Engeliſchman, die vijf maanden bij hun gevangen zat, 500 Piasters be- talen, omdat hij een ſchip, dat met zulk een paſ- poort voorzien was, had genomen. Zij hebben het tot dus verre nog niet gewaagd, zich op het vaste land van *China* te veſtigen, ſchoon het algemeen bekend is, dat zij onder de inwoners vele aanhangers hebben, die hun ook van levens- middelen en amunitie voorzien. Het zou hun echter wel gelukken, bijaldien zij maar eenen ondernemenden aanvoerder, die hunne magt be- hoorlijk wist te gebruiken, aan het hoofd had- den. Ondertuſſchen handhaven zij zich in het bezit van het groote eiland *Haynan*, van een groot gedeelte van het Zuidelijk *Formoſa*, (een zeer groot verlies voor het rijk, daar *Formoſa* de Korenſchuur van *Fokin* is) en een gedeel- te van *Cochin-China*. Ook op *Tonkin* hadden zij zich genesteld; doch ſedert de Koning van

Cochin-China Tonkin bemagtigd heeft, is het hem gelukt, hen van daar te verdrijven, en van toen af waren inzonderheid de kusten van *China* het meest aan de plunderingen der rebellen blootgesteld. Thans evenwel, naar ik vernam, trekken zij weder naar *Tonkin*, omdat de bewoners van deze veroverde Provintie met hunne nieuwe Regering niet zeer tevreden moeten zijn. Tot nog toe hebben deze zoo geduchte rebellen geen Op-
perhoofd; doch de bijzondere hoofden der verschillende partijen, moeten zeer eensgezind onder elkander zijn (*).

Men verzekerde mij, dat door geheel *China*, en vooral in de Zuidelijke en Westelijke Provintien, eene sekte, of om beter te zeggen, een Gezelschap bestaat, waartoe misnoegden van allerlei rang behooren. De leden van dit gezelschap noemen zich *Tientie-hoe*, dat is: Hemel en Aarde. Zij hebben geheime teekenen, waaraan zij elkander kennen. Elk, die slechts eene kleinigheid betreft, wordt in dit gezelschap opgenomen. De Rebellen schijnen door deszelfs aanhangers krachtadig ondersteund te worden, en alle berigten te ontvangen, welke voor hunne
vei-

(*) Volgens de laatste berigten uit *China*, wordt deze opstand meer en meer algemeen. Men schrijft mij, den 14 Februarij 1810, dat in de laatste maanden van 1809, eene aanzienlijke vloot van de Zeeroovers de *Tigris* is opgezeild tot aan den laatste sluitboom, en *Canton* geblokkeerd heeft, tot dat de Engelschen, op verzoek der Chinese Regering, hen uit de *Tigris* hebben verdreven.

veiligheid noodig zijn. Zelfs de *Tay-Tock*, zegt men, behoorde tot deze sekte, en handelde overeenkomstig de wetten van zijn Gezelschap, toen hij de vloot van de Oproerelingen, die in zijne magt was, liet ontkomen. Eene voortgelijke sekte, die zich *Peliu-Kiao*, dat is: Vijanden van den vreemden Godsdienst, noemt, schijnt zich bijzonder in het Noordelijk *China* verspreid te hebben. Ook bij deze heerscht ontevredenheid met de tegenwoordige Regering, en deze is de voorname reden van hunne vereeniging, waarbij echter nog komt, de haat tegen den Keizerlijken stam, die, gelijk bekend is, niet van Chineesche afkomst is.

De tegenwoordige Keizer, *KIA-KING*, de vijftiende zoon van *KIEN-LONG*, schijnt in geen deele den geest van zijnen Vader te bezitten. Zonder bekwaamheid, zonder kracht, zonder zucht tot kennis en wetenschappen, schijnt hij alleen tot gruweldaden geneigd. In een land, dat hij met onbepaald gezag beheerscht, kan hij aan zijne zucht tot vermaak geheel voldoen. Ook zegt men, dat hij aan den drank, en aan eene andere, zeer onnatuurlijke zonde is overgegeven. Deze hoedanigheden, die op de zaken van het bestuur eenen merkeliijken invloed moeten hebben, en de naijver van zijne oudere Broeders, van welke nog eenige in leven zijn, die een nader regt op den troon meenen te hebben, dan hij, maken, dat zijn troon zeer wankelende is. Reeds voor eenige jaren beproefde men het, hem van het leven te berooven, en in 1803 is eene

foortgelijke zamenzwering ontdekt, waarbij de Keizer met moeite zijn leven redde. Deze laatste zamenzwering was vooral verontrustende voor hem, daar bij het onderzoek bleek, dat de voornaamste van zijn Hof, en zelfs eenige van zijne familie, daaraan deel genomen hadden. Hij achtte het daarom verstandig, aan het verder onderzoek, dat gedaan werd, een einde te maken. Het Manifest, dat hij bij deze gelegenheid liet uitgaan, is merkwaardig, zoo wel van wege den stijl, als vooral om de slimheid, die 'er in doortraalt, om zich op eene behendige wijze uit eene onaangename zaak te redden. Men achtte het bedenkelijk de schuldigen, van wege hunne waardigheden en aanzien, een proces aanteden, schoon het bekend was, dat vele van de aanzienlijkste personen des rijks waren aangeklaagd, als deelgenooten van de zamenzwering. Indien men hen vrijgesproken had, zou men een openbaar bewijs van zwakheid gegeven hebben, waaraan een Chingesch Keizer zich in de oogen van zijne onderdanen niet schuldig maken mag. De Keizer zeide daarom in zijn Manifest: dat de beschuldiging, tegen de deelgenooten aan den voorgenomen moord valsch moest zijn, daar hij het onmogelijk achtte, dat dezulke, die hij als zijne getrouwste Staatsdienaars beschouwde, deel zouden genomen hebben aan eene zoo afschuwelijke misdaad. Een moordenaar moest men vergelijken met eenen dollen hond, die allen aanvalt, die hij ontmoet, zonder met anderen in dezen aanval verbonden te zijn. „'Er bestaat zelfs" —
dus

dus spreekt men in het Manifest — een vogel, die zijne eigene Moeder opeet, zonder dat hij daartoe aangehitst wordt. Hoe zouden 'er medeplichtigen aan zulk eene onnatuurlijke daad kunnen bestaan?" In het Manifest werden met name, en met bijzondere dankbetuiging vier Hovelingen aangehaald, die den moordenaar waren aangevallen, en met gevaar van hun eigen leven den Keizer hadden gered. Den overigen Ambtenaren, die tegenwoordig geweest waren, werden scherpe verwijtingen gedaan, omdat zij den aanval gerustelijk hadden aangezien; en de Keizer verwonderde zich, dat van de honderd personen, die hem bij den aanval omringden, slechts vier voor zijn leven bezorgd waren geweest. „Kan men wel bij gewone gelegenheden iets van hun verwachten, daar zij bij de belangerijkste zaken zoo onverschillig geweest zijn? Deze onverschilligheid, en niet de dolk van den moordenaar, is het, die mij leed doet." De Keizer besloot met deze aanmerking, dat welligt, ondanks zijne onvermoeide pogingen tot welzijn van den staat, zijne regering door sommigen werd berispt, doch dat hij beloofde, het staatsbestuur te zullen volmaken, en te zullen zorgen, dat 'er geene aanleidende oorzaken tot zulke misnoegdheden andermaal voorvielen. De misdadiger, met name CHIN-TE, een man van zeer lage afkomst, werd veroordeeld, tot eenen langzamen en smartelijken dood. Zijne zonen LON-EAR en FONG-EAR werden, uit aanmerking van hunne jeugdige jaren, (de oudste was 10, de jongste 9 jaren) geworgd,

en alle overige zaamgezworenen en aangeklaagden, volgens de bij het Manifest aangekondigde vergiffenis vrijgesproken. De Nieuwstijdingen van *Peking* maakten wel de veroordeeling van CHIN-TE en deszelfs zonen bekend, maar zij maakten geene melding, dat een der Prinzen van de Keizerlijke familie ter dood gemarteld werd, omdat men geloofde, dat hij het hoofd van deze zamenzwering geweest was. Deze Prins was de zoon van HOTCHUNG-TANG, Eersten Minister van den overleden Keizer KIEN-LONG. Om het onmetelijk vermogen van HOTCHUNG-TANG naar zich te halen, liet de tegenwoordige Keizer hem ter dood brengen, terstond na het overlijden van zijnen Vader, onder voorwendsel, dat hij eene misdaad begaan had, waarvan de Keizer zelf hem beschuldigde (*). Zijn Zoon, die, volgens de wijze wetten van *China*, in het lot van zijnen Vader zou hebben moeten deelen, werd toen nog verschoond, omdat hij met eene Zuster van den regerenden Keizer getrouwd was. Maar thans kon ook dit hem niet bevrijden.

De beloften, van zich te zullen verbeteren, door den Keizer in het Manifest gedaan, scheenen wel niet ernstig gemeend te zijn; want staande

(*) Men vindt in BARROWS werk eene lijst van de misdaden, waarvan HOTCHUNG-TANG door den Keizer zelven beschuldigd werd. Eene bestond daarin, dat hij zich een huis van Cederen-hout had laten bouwen, eene soort van hout, die alleen voor Keizerlijke Paleizen gebruikt wordt. Zijne overige misdaden zijn van even weinig belang.

de ons verblijf te *Canton*, kreeg men daar het berigt, dat een Gunsteling des Keizers, een Gunsteling in den schandelijksten zin des woords, die verscheidene jaren als zoodanig aan het Hof geweest was, in ongenade was gevallen. Hij had zoo veel vermogen over zijnen zwakken Vorst, dat de zaken van het meeste gewigt eeniglijk door zijne handen gingen, en hij de aanzienlijkste staatsambten en cereposten aan de meestbiedende onbeschaamd verkocht. Wat de reden van zijne ongenade was, werd niet bekend; dezelve was ondertusfchen de oorzaak, dat de gewezen Fou-yon, of Burgerlijke Gouverneur van *Canton*, zijn leven behield; tegen dezen zeer regtschapenen man had men aan het hof, onder bescherming van dezen Gunsteling, zeer gevaarlijke bedoelingen. Ook verhaalde een Koopman, die onlangs uit *Peking* was aangekomen, en dien ik bij de Heeren BEALE zag, dat de Keizer sedert de Gunsteling in zijne ongenade gevallen was, ernstig scheen besloten te hebben, meer orde, en bijzonder strengere handhaving der geregtigheid, in zijne staten intevoeren, en dat hij ten dien einde een Edikt had uitgevaardigd, waarbij aan ieder onderdaan de vrijheid verleend werd, regelregt aan den Keizer te schrijven, en aan dezen zijne klagten voortedragen. Daar ondertusfchen in geheel *China* geene andere posten zijn, dan tusfchen *Canton* en *Peking*, zoo zullen 'er waarfchijnlijk weinige verzoekschriften tot den Keizer zelve komen, uit die Provintien, welke verre van de Hoofdstad verwijderd zijn. Het Edikt

is waarschijnlijk in een oogenblik van berouw geschreven, en de Keizer wil aan zijne onderdanen toonen, met hoeveel vaderlijke zorg hij hunne belangen behartigt. Vele hunner zullen evenwel duidelijk genoeg inzien, dat des Keizers wil in dezen onuitvoerlijk is. De toestand van het volk zou merkelyk verbeterd worden, blyaldien men de Stadhouders en lagere Staatsdienaren daartoe brengen konde, dat zij het volk meer beschermden en minder lieten mishandelen. BARROW brengt verscheidene aanstootelijke voorbeelden bij, van de hardheid en dikwijls wreedaardige bejegeningen, die het volk van deszelfs Overheden ondergaan moet.

Wij zelve zagen duidelyk, bij een' brand, hoe zorgeloos en onverschillig men is, ten aanzien van het lot der arme klasse onder de Chinezen. Den 13den December ontstond 'er brand te *Canton*, aan den Westelyken oever van de *Tigris*, tegen over de Europefche Faktorijs, die van zes uren tot middernacht met woede voortduurde. Had de Heer DRUMMOND niet terftond brandspuiten derwaarts gezonden, dan zouden waarschijnlijk alle de huizen aan dien kant van de *Tigris*, eene prooi der vlam geworden zijn. Schoon men in *Canton* zeer dikwijls door brand schade lijdt, beraamt men evenwel volstrekt geene middelen, om denzelven te kunnen blusfchen. Brandspuiten zijn bij de Chinezen geheel niet in gebruik. Wanneer 'er brand ontstaat, verzamelen zich eenige duizend menschen, die een ontzettend alarm maken, zonder eenigen wer-

werkelijken dienst te doen, of daartoe aange-
maand te worden. Slechts ééne klasse van men-
schen, wordt door de Regering onderhouden,
die bij den brand werkzaam zijn. Men noemt
dezelve Dienaars van de Mandarijnen, en hun
werk bestaat alleen daarin, dat zij zorgen, dat
de straten door den toeloop van menschen, niet
al te zeer worden opgevuld. Noch de Onder-
koning, noch de voornaamste Ambtenaren van
de Stad zijn tegenwoordig. Slechts een Manda-
rijn van lagen rang laat zich, volgens zijnen
plicht, bij den brand zien, en zijn gezag is van
weinig belang. Ook kan hij, overeenkomstig de
grondstellingen van eene zoo despotieke Rege-
ring, 'er zeer weinig belang bij hebben, zijn
gezag te doen gelden; want het omkomen van
eenige duizenden is voor de Mandarijnen slechts
in zoo verre gewigtig, als 'er dan minder voor-
werpen overblijven, van welke zij geld kunnen
afperfen. Even zoo weinig doet de Regering
tegen de gevolgen van de *Typhons*, die telken
jare op de kusten van *China* geweldig woeden.
Eenige weken vóór onze aankomst te *Macao*,
waren bij een' hevigen *Typhon* verscheidene dui-
zenden (men schatte het getal zelfs op 10000)
op de *Tigris* verongelukt. Men sprak naauwe-
lijks van dit schrikkelijk voorval, schoon het
nog geene maand geleden was, dat het gebeur-
de; en wanneer men 'er al van sprak, dan ge-
schiedde zulks, op eene wijze, als of het eene
gebeurtenis was, die tot de orde van den dag
behoorde.

Hoe

Hoe zeer moest niet het lofwaardig gedrag der Engelschen de dankbaarheid van deze ongevoelige menschen wekken, indien zij voor dankbaarheid vatbaar waren, daar de Engelschen, sedert het jaar 1805, de Koepokken in *China* hebben ingevoerd, en dezelve door het geheele rijk zoeken te verspreiden? Dr. PIERSON, Tweede Geneesheer bij de Engelsche Faktorijs, heeft zich daardoor bij de Chinezen bij uitstek verdienstelijk gemaakt; want nergens misfchien, hebben de pokken zulke groote verwoestingen, als in *China*, aangerigt. Nogtans twijfel ik zeer, of deze menschlievende behandeling wel ooit erkend zal worden, en houd ik mij integendeel overtuigd, dat bijaldien Dr. PIERSON het ongeluk mogt hebben, door toeval een' van zijne Chinese Patienten te verliezen, hij, ingevolge hunne barbaarsche wetten, strengelijk zou gestraft worden, zoo men hem in handen kon krijgen, ondanks dat men reeds het behoud van duizenden aan hem te danken heeft, en het leven van millioenen in het toekomende door hem behouden zal worden. Op de dagen door Dr. PIERSON voor de inenting bepaald, ziet men eene ontelbare menigte van Vrouwen, met hare Kinderen, onder de gallerijen der Engelsche Faktorijs verschijnen, om deze weldaad te ontvangen. Zelden worden op dien dag minder dan 200 door Dr. PIERSON ingeënt. Dat dit zonder eenige belooning in geld geschiedt, behoeft nauwelijks gezegd te worden. Ten einde de vooroordeelen, die bij de Chinezen tegen de inenting plaats

plaats hadden, uitteroeijen, schreef Dr. PIERSON een klein Werkje, over de Geschiedenis en het nut der Koepokinënting, waarin tevens de voornaamste regelen, welke bij de ingeënten moeten waargenomen worden, zijn opgegeven. Van dit werk, dat door *Sir GEORGE STAUNTON* in het Chineesch was vertaald, zijn verscheidene duizende exemplaren onder den gemeenen man verdeeld. (*) Daar dit boek niet kon gedrukt worden, zonder dat een geboren Chinees zijnen naam daartoe leende, werd het op naam van eenen Koopman uit den *Kohong*, NUNQUA uitgegeven. De trotsche PANQUIQUA, van wien in het vorige hoofddeel meermalen melding is gemaakt, was zeer begeerig naar die eer, doch de Heer DRUMMOND koos NUNQUA, inzonderheid, omdat deze zich het eerst aangeboden had. De Chinesche Geneesheeren zijn zeer tegen de inënting, en doen alle moeite, om deze gelukkige ontdekking tegentegaan, althans de verbreiding van dezelve zooveel mogelijk te verhinderen. Dezelve had evenwel destijds zooveel opgang gemaakt, dat het dezen onkundigen zeker niet gelukken zal, hun doel te bereiken. De Regering veroorlooft wel de inënting, doch doet niet het minste, om dezelve te bevorderen. Het toestaan van eene nieuwigheid is intusschen reeds een bewijs dat de Regering de weldadige gevolgen inziet. Dr. PIERSON had, bij het begin der in-

(*) Ik kreeg door de goedheid van den Heer PIERSON een Exemplaar van deze letterkundige zeldzaamheid.

inënting, vier Chinezen daarin onderwezen, en deze waren even zoo ijverig werkzaam in de ommestrekten van *Canton* en in de Stad zelve, om de Koepokken te verspreiden, als Dr. PIERSON in de zoogenaamde Voorstad van *Canton* en te *Macao*. Hij had ook onlangs brieven uit *Nankin* gekregen, waarin men hem meldde, dat men ook daar bij de Koeijen, deze foort van pokken gevonden had.

De eer van de Koepokken het eerst in *China* ingevoerd te hebben, komt buiten allen twijfel aan Dr. PIERSON toe. Slechts weinige maanden later, zou dezelve hem door den Spaanschen Geneesheer BALMIS betwist geworden zijn, die in September 1805, van *Manila* tot dat einde naar *Macao* kwam, zonder te weten, dat de Engelschman hem reeds voorgekomen was. Dr. BALMIS was, in 1803, door de Spaansche Regering gezonden, om de Koepokken in *Zuid-Amerika* en op de *Philippijnsche* eilanden in te voeren. Van de laatstgenoemde kwam hij in *China* (*). Schoon de goede bedoelingen van de Spaansche Geneesheeren van hare waardije niet in het minst verliezen, omdat men hun voorgekomen is: houd ik mij echter overtuigd, dat de invoering der Koepokken in *China*, aan Dr. PIERSON beter, dan aan hun moest gelukken; vermits de gunstige toestand der Engeliſchen daar

(*) Dr. BALMIS verliet *China*, om naar *Europa* terugtekeeren, omtrent 14 dagen eer dan wij, op het schip: *Le bon Jesus*, dat van *Macao* naar *Lisfabon* was bestemd.

daar te lande, hen in staat stelde, verscheidene zwarigheden gemakkelijker te boven te komen.

Sedert eeuwen zijn de Europefche Zendelingen bezig in *China* den Christelijken Godsdienst te verbreiden; het fchijnt echter, dat dezelve in *China* bijna hetzelfde lot te wachten heeft, als denzelven in *Japan* te beurte viel; want federt eenigen tijd worden de Christenen in *China* van de zijde der Regering vervolgd. Echter moet men zich hierover minder verwonderen, dan over de bekeerings-zucht der Zendelingen. Zij moesten toch, bij eene ondervinding van vele jaren, (de eerste Zendelingen kwamen in *China* in 1577) eindelijk overtuigd geworden zijn, dat hunne pogingen, zelfs in de gunftigfte tijdvakken, van geen het minfte nut geweest zijn. Het aantal der bekeerden moet zoo bij uitftek gering zijn, dat het in geene de minfte evenredigheid staat tot de verbazende bevolking van dit onmetelijk rijk. Waarschijnlijk zijn 'er niet zoo vele Christenen in *China* als 'er dagelijks kinderen in dit rijk vermoord worden (*). Desnietteenftaande gaat de Roomfche Geestelijkheid voort, jaarlijks Zendelingen naar *China* aftevaardigen, fchoon het haar niet onbekend kan zijn, dat de zucht, die eenige Chinefche Keizers voor de Wetenfchappen betoond hebben, en vooral de onkunde der Chinezen, welligt de eenige oorzaken zijn, dat 'er nog Europefche Zendelingen geduld worden.

De

(*) Alleen in *Peking* worden, volgens de opgave van *BARROW*, jaarlijks 9000 kinders vermoord.

De Keizer was reeds lange ontevreden, dat de Zendelingen pogingen deden, om zijne Tartarische onderdanen te bekeeren, gelijk uit het Manifest deswege uitgevaardigd, blijken kan. Tot de tegenwoordige vervolging der Christenen gaf het volgende voorval aanleiding. De Italiaansche Zending *ADJUDATI* zond uit *Peking* eene door hem ontworpen kaart van een Chineesch Distrikt, waar hij zich eenigen tijd opgehouden had, aan een' van zijne Vrienden te *Canton*. Op de grenzen van *Peking*, waar de reizigers altijd zeer fcherp onderzocht worden, onderzocht men ook den Bode, die, behalve de kaart, verscheidene brieven van Europefche Zendingen aan derzelver Vrienden te *Macao* bij zich had. Waarschijnlijk had men dezen Bode, van wege der hem toevertrouwde brieven, bijzondere voorzigtigheid aanbevolen, daar hij in den beginne voorgaf, dat hij uit eene andere Provincie kwam. Zoodra men de valsheid van zijne opgave ontdekte, kreeg men achterdocht tegen hem, nam hem in hechtenis, en bragt hem naar *Peking*. Aldaar zocht men door den Pijnbank te ontdekken, wie hem gezonden had, en de Bode noemde den Italiaan *ADJUDATI*. Deze werd terstond in verzekering genomen en zijne woning, alsmede die van alle de Zendingen op het fcherpste doorzocht. Daar men tegen alle de Zendingen een kwaad vermoeden had, zond men den brief aan den Rustifchen Bifchop, om denzelven te onderzoeken. Deze echter wist zich van het hem opgedragene, hatelijke werk te ontslaan, on-

onder voorwendfel, dat hij geene genoegzame kennis bezat van de talen, waarin de onderscheidene brieven gefchreven waren, om aangaande den inhoud een juist berigt te kunnen opgeven. Door deze verklaring van den Russifchen Bifchop werd menig een gered, en de Zendelingen hebben deszelfs gedrag in dezen met dankbaarheid erkend. De boeken over den Godsdienst, welke door de Zendelingen in het Chineesch en Tartaarsch overgezet waren, werden verbeurd verklaard en verbrand, en daarenboven de bekeerings-ijver den Zendelingen als eene misdaad toegerekend. Ik bezit eene door *Sir GEORGE STAUNTON* (*) gemaakte vertaling van het

(*) *Sir GEORGE STAUNTON*, die zijnen Vader, op de reis van *Lord MACARTNEY*, naar *Peking* vergezelde, en thans Medelid van de Engelsche Faktorijs in *Canton* is, bezit waarfchijnlijk onder alle Europeanen de meest uitgebreide kennis van de Chinefche taal. Reeds op zijne reis naar *China*, en gedurende zijn kort verblijf aldaar, begon hij deze taal te leeren, en in weerwil van zijn' jeugdigen ouderdom van 12 jaren, daarin zeer groote vorderingen te maken. Zijn tegenwoordig verblijf in *China*, dat bestendiger en van langeren duur is, zijn vlijt en geduld, en de natuurlijke aanleg van zijnen geest doen eigenaardig verwachten, dat hij de grondigfte kennis van deze taal bekomen zal. Hij bezit eene aanzienlijke Chinefche Bibliotheek, die hij onophoudelijk vergroot, daar hem daartoe de beste middelen ten dienfte staan, en hij geene kosten ontzier. Uit de Pekingsche Nieuwftijdingen, die om den anderen dag uitkomen, en die hij geregeld weet te krijgen, fchoon het aankopen van Chinefche Nieuwftijdingen

het Keizerlijk-Edict, betreffende dezen maatregel tegen de Zendelingen. Hetzelve is niet zonder vernuft opgesteld, verscheidene leerstellingen in de boeken vervat, welke door de Zendelingen vertaald zijn, worden belagchelijk gemaakt, en als zeer ongerijmd ten toon gesteld. Men beschuldigt de Zendelingen, dat zij de Tartaren trachten te bekeeren tot den Christelijken Godsdienst. „En deze Godsdienst” — zegt de Keizer — „moet, volgens de boeken te oordeelen, welke de Zendelingen hebben uitgegeven,

on-

gen en boeken, volgens de Chinesche wetten, den Uitlanders verboden is, vertaalt hij de belangrijkste artikels; bij voorbeeld: alle de Keizerlijke Manifesten, en het verhaal van alle gewichtige voorvallen in het rijk. De uitgave van zulke oorspronkelijke stukken en daadzaken, met aanmerkingen van eenen Man als *Sir GEORGE STAUNTON* gepaard, zou over den tegenwoordigen toestand van *China* een helder licht verspreiden. *Sir GEORGE* is met de vertaling van een ander werk bezig, dat belangrijk moet zijn; hetzelve behelst een Dagboek van eene Gezantschaps-reis naar *Tartarijen* en *Rusland* in het jaar 1713. Dit Dagboek behelst tevens eene beschrijving van *Rusland*, en men heeft 'er bij eene kaart van dat rijk. Men vindt in deze reisbeschrijving, die op bevel der Regering gedrukt is, de Instructie des Keizers voor zijnen Gezant. Het belangrijkste werk, dat de geleerde wereld van *Sir GEORGE STAUNTON* te wachten heeft, is zeker eene volkomene vertaling van de Chinesche Wetten, waarmede hij zich sedert verscheidene jaren bezig houdt. Hij is door zijne kennis van de Chinesche taal, een zeer nuttig lid van de Engelsche Faktoriij.

ongerijmder zijn, dan de Godsdienst van FOE en TAOSSE." (*) De geschiedenis van eenen PEI-TSEE (Tartaarschen Prins) door de Zendelingen onder de Tartaren verspreid, werd inzonderheid belagchelijk gemaakt. Deze Prins was, ten deele wegens zijne booze bedrijven, maar inzonderheid, omdat hij de vermaningen van zijne vrome Gemalin FOT-SIEN (eene Tartaarsche Prinses) in den wind geslagen had, door een legioen van Duivelen in de hel gesleept, waar hij zich in eene zee van eeuwig vuur moest baden. „De Zendelingen,” — zoo luidt het — „kunnen met de namen PEI-TSEE en FOT-SIEN alleen door hun' menigvuldigen omgang met de Tartaren bekend zijn; en het ongerijmde van het door de Zendelingen verdichte lot van PEI-TSEE, valt al te zeer in het oog.” Even zoo belagchelijk maakt de Keizer de geschiedenis van de heilige URSULA, die de Zendelingen ook verspreid hebben. URSULA werd door haren Vader van wege ongehoorzaamheid met den dood gestraft, waarover TIEN-CHEE (de Heer van Hemel en Aarde) zoo zeer verbitterd werd, dat hij den Vader door een' bliksemstraal het leven benam. „De geschiedenis” — dus spreekt men in het Manifest — „moet dienen, om de Ouders te waarschu-

(*) De Godsdienst van FOE is die, welke in *China* de meeste aanhangers heeft. Dezelve is uit *Indië* oorspronkelijk. *Taosse* is eene sekte, die in *China* kort na de tijden van CONFUCIUS is opgericht. Dierzelfer aanhangers noemen zich: *De Zonen der Onsterfelijken*.

schuwen, dat zij de oogmerken en ondernemingen van hunne Kinderen niet zullen te keergaan, terwijl zulks regelregt met het gezond menschenverstand en met de maatschappelijke orde strijdt, en niet minder gevaarlijk is, dan de blinde woede van eenen dollen hond." De Keizer eindigt zijn Manifest met eene waarschuwing aan zijne Tartaarsche onderdanen, zich voor de Zendelingen te wachten, en met eene vermaning, getrouw te blijven aan den ouden Godsdienst en aan de wetten. Om voorts het kwaad zooveel mogelijk voortekomen, beveelt hij eene Commissie te benoemen, die over de Zendelingen een waakzaam oog zal houden. ADJUDATI werd naar Tartarijen gebannen; een ander Italiaansch Zendeling, CHOISIN SALVATTI, die zonder verlof van de Regering het land rondreisde, en niet verre van *Canton* opgepakt was, moet thans zich aldaar in de gevangenis bevinden. Men verhaalde mij ook, dat een Pool op de grenzen gevat en vreesfelijk gemarteld was. Kort nadat het gemelde Edict was uitgegeven, werd 'er een streng onderzoek naar de Christenen gedaan. Zij die van de misdaad, den Christelijken Godsdienst omhelsd te hebben, overtuigd worden, moeten denzelfden afzweren; doen zij dit niet, dan worden zij ter dood gebragt. Slechts twee voorname Mandarijnen, Bloedverwanten van den Keizer, zijn van de doodstraf bevrijd gebleven, schoon zij het Christendom niet wilden afzweren; zij werden echter naar *Eleutisch Tartaryen* gebannen. De Abbé MAINGET, een Fransch Zendeling, die,

die, gedurende ons verblijf in *Canton*, zich aldaar, als Agent der Zendelingen in *China*, bevond, beweerde evenwel, dat de Christenen thans minder gestreng vervolgd worden, schoon de Zendelingen, die men toegestaan heeft te *Peking* te blijven, onophoudelijk met veel naauwkeurigheid bewaakt worden, en men aan nieuwe Zendelingen volstrekt verbiedt, zich naar het binnenste gedeelte van *China* te begeven. In de eerste dagen van Januarij dezès jaars, kwamen twee Fransche Zendelingen in *Canton* aan, om van daar naar *Macao* te gaan. Vijf jaren hadden zij op *Macao* doorgebracht, en op het verlof, om naar *Peking* te komen, gewacht. Eindelijk kregen zij hetzelfde en reisden derwaarts. Maar op eenen kleinen afstand van *Peking*, kregen zij bevel, naar *Macao* terug te keeren; dit was een gevolg van de ongenade, waarin de Zendelingen gevallen waren. In de twee dagen, die zij te *Canton* bleven, mogten zij niet aan land komen, en men veroorloofde slechts aan hunne vrienden en bekenden hun een bezoek te geven. Op de boot, waarin zij waren, stond met groote letters geschreven, dat zij op 's Keizers bevel naar hun Vaderland werden teruggezonden. Voor het overige waren zij over de behandeling der Chinezen zeer wel voldaan, daar men hen, gelijk zij zeiden, op reis niet streng bewaakt had, en zij dezelve geheel op 's Keizers kosten gedaan hadden. Dezelve was voor hun zeer aangenaam geweest, in zoo verre hun oogmerk daardoor niet ganschelijk verijdeld was geworden. Waar-

schijnlijk zullen zij nu weder naar *Europa* terugkeeren, daar het hun onmogelijk geworden is, hun plan te volbrengen.

Canton is, als eene groote Koopstad, voor vreemdelingen inzonderheid daarom belangrijk, omdat men hier menschen van alle natien der wereld bij een vindt. Behalve Europeërs uit alle landen, vindt men hier zelfs inboorlingen van de meeste handelsdrijvende gewesten van *Azië*, als: Armeniers, Mahomedanen, Hindostanners, Bengalers, Parfen (*) enz. De meeste van hen komen ter zee uit *Indie* naar *Canton*, en keeren ook op deze wijze derwaarts terug. Vele hebben, even als de Europeërs, hunne Agenten te *Canton*, die echter aldaar bestendig blijven, en niet, gelijk de Europeesche Agenten, des zomers naar *Macao* gaan. De Mahomedaansche Kooplieden, schoon ten opzichte van de Chinezen even zeer vreemdelingen als de Europeërs, hebben evenwel de vrijheid naar de Stad *Canton* te gaan. Een van hun, een zeer verstandig man, die het Engelsch goed sprak, verhaalde ons, en zijn verhaal werd naderhand ook door anderen bevestigd, dat 'er zich in *Canton* twee Russen ophielden, doch dat derzelver verblijf

(*) Afstammelingen van de oude Perfen, die ten tijde dat de Mahomedaansche Godsdienst in *Perfië* ingevoerd werd, hun Vaderland verlieten en zich in *Bombay* nederzetterden. Zij volgden de leer van ZOROASTER. Ook naar *Mozambique* begaven zij zich met 'er woon, alwaar de meeste handel door hun gedreven wordt.

blijf aldaar niet vrijwillig was. Reeds sedert 25 jaren bevinden zij zich aldaar, en waarschijnlijk zullen zij 'er hun leven wel moeten eindigen. De Mahomedaan was zeer met hun bekend. Volgens zijne beschrijving, moet de een een schoon lang man zijn, wiens voorkomen aanduidt, dat hij iemand van opvoeding is. Wanneer de Mahomedaan hem eens vraagde, door welk een toeval hij in *Canton* gekomen was, stortte hij een' vloed van tranen, en dit was zijn eenige antwoord. Ook dit bewijst genoeg, dat hij tot geene lage klasse van menschen behoort. Beide worden niet gevangen gehouden, maar hebben de vrijheid in de zoogenaamde Tartaarsche Stad te wandelen; evenwel durven zij de bepaalde grenzen niet overschreden. Een van hen heeft zelfs, nu vier jaren geleden, op bevel van den Onderkoning moeten trouwen. Beide waren zij door den Mahomedaan van ons verblijf in hunne nabijheid onderrigt; ik hield het echter als te veel gewaagd, eene poging te doen, om hem te spreken, of hen uit hunne gevangenis te verlossen, schoon ik daarover gedurig met ernstige belangstelling dacht.

De Mahomedaan, met wien ik bekend geworden was, verschaftte mij tevens verscheidene belangrijke berigten, aangaande een zeer zonderling, en merkwaardig mensch, die zich, gedurende ons verblijf te *Canton*, aldaar dagelijks vertoonde, om de deugden van eenen Heilige te verrigten. Hij was een Hindostanner van afkomst, in de Stad *Delhi* geboren, en hij be-

hoorde tot de klasse van menschen, die bij de Indianen *Fakirs* genoemd worden. Deze menschen reizen door het land, en trekken door hunne schijnbare vroomheid en verachting van al het aardse in het begin de opmerkzaamheid en bewondering, en eindelijk den eerbied des Volks tot zich. Sedert tien jaren reisde deze *Fakir* in de Oostelijke gedeelten van *Azië*, en *Pegu*, *Siam*, *Cochin-China* en *Tonkin*. Uit *Tonkin* was hij in September des vorigen jaars op *Macao* gekomen. Bij zijne aankomst wilde hij op geene der vragen, die men hem deed antwoorden, en daarom werd hij gebonden en in de gevangenis gezet. Nadat hij eindelijk vijf dagen alle de onaangenaamheden, die men hem aandeed, met de grootste lijdzaamheid verdragen had, gaf men hem zijne vrijheid, waarop hij zich naar *Canton* begaf. Ik zag hem in de straten langzaam rondgaan, of op den hoek van het een of ander huis, uren lang staan, omringd door eene menigte aanbouwers, en blootgesteld aan de spotternij van woeste jongens, die hem krabden, knepen en slootten, met de schellen van *Chinaas-appelen* smeten, zonder dat hij zich daarover in het minste boos toonde. Integendeel, hij deelde zelfs vruchten en geld onder hun uit. De Mahomedanen, die in *Canton* wonen, hielden hem voor een wezenlijken Heilige, behandelden hem met den grootsten eerbied, en ondersteunden hem met geld. Volgens de berigten, mij door mijn' Mahomedaanischen Vriend medegedeeld, die voor het overige wel wat overdreven kunnen zijn, moet hij

hij vele kundigheden bezitten, de Perzische en Arabische talen zeer vlug spreken en in de zoo- genaamde Hoftaal van *Delhi* bij uitstek bedreven zijn. Hij bezoekt alleen de hier wonende Mahomedanen. Wanneer iemand hem verzoekt plaats te nemen, gaat hij terstond heen, en komt nooit terug. Sedert zes jaren leefde hij alleen van bladeren en wortelen. Thans evenwel eet hij alles, maar bij uitstek matig. Zijn levensregel is, volkomen onafhankelijk te zijn, en de bedoeling van al zijn pogen, gelijk hij voorgeeft, is het beheerschen van zijne driften. Het geduld te verliezen en zich toornig te betoonen, zou hij als het grootste ongeluk beschouwen, dat hem kon treffen. Nogtans ontweek hij geene gelegenheid, maar zocht die veeleer, waarbij zijn geduld op de proef kon gesteld worden, en hij verdroeg met eene heldhaftig Stoïcijnscbe ongevoeligheid allerlei ongemakken, die hem ook in eene ruime mate ten deele vielen. Wanneer hij ergens stond, geleek hij volkomen op een standbeeld. Hij bewoog dan geen lid aan zijn lijf en veranderde zijn gelaat niet het minste, men mogt hem beschimpen en tergen, zooveel men wilde. Wanneer men hem te stijf aankeek, sloeg hij zijne oogen neder. Verwonderlijk kon hij hitte en koude verduren. In de maanden December en Januarij is het in *Canton* zeer koud en de Thermometer valt meermalen beneden het vriespunt (*). Desnietteenstaande ging hij, zonder

(*) Den 22 December had het te *Canton* zoo sterk ge-

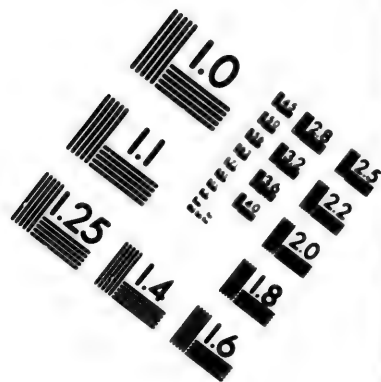
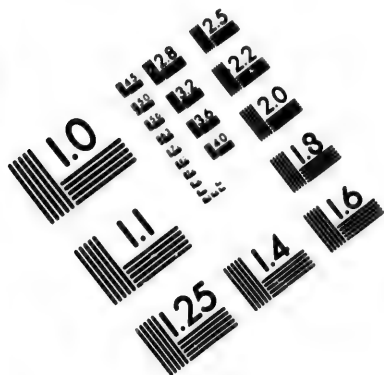
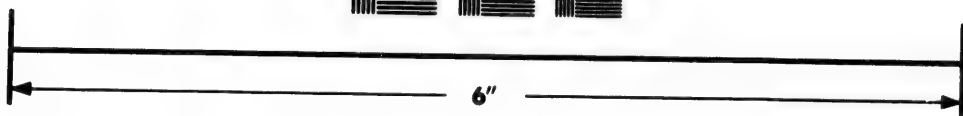
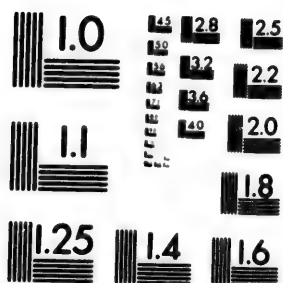

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

Photographic
Sciences
Corporation

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

18 20 22 25
E E E E
E E E E

10
11 12 13 14 15 16 17

der het minste deksel, in de straten rond. Hij was een welgemaakt man, van meer dan middelmatige grootte, hij had vurige oogen en regelmatig gelaatstrekken. Zijne kleur was donker bruin, gelijk die der Noordelijke Hindostanners en zijn zwart haar sterk gekruld. Hij ging geheel naakt, alleen hing een stuk grof linnen hem van de heupen tot op de kuit. Naar het verhaal van mijnen Mahomedaan, zoekt hij niets zoo zeer te vermijden, als de opmerkzaamheid tot zich te trekken, en daarom houdt hij zich op eene plaats slechts korten tijd op, omdat hij niet beletten kan, dat men de aandacht bijzonder op hem vestigt, en hij reist van de eene plaats naar de andere. Evenwel zou ik haast zeggen, dat zijn dagelijks verschijnen op de straat een duidelijk bewijs oplevert, dat deze *Fakir*, gelijk alle Charlatans en geestelijke Hanswors-ten, wel degelijk ten oogmerk heeft, de opmerkzaamheid tot zich te trekken. Zijne grootte, omhouding en afstand van zinnelijke genietingen worden door genoegens van eenen anderen aard vergoed; waarover zekerlijk die gene alleen oordeelen kan, wiens aard daartoe genoeg verdraaid is, doch die wellicht voor zulk eenen Geestdrijver

vroren, dat men ijs op de straten verkocht. De Chinezen koopen zeer gaerne ijs, omdat zij gelooven, dat gesmolten ijs een heilzaam middel tegen de in den zomer zoo menigvuldige koortsen is. Zij bewaren het daarom zorgvuldig in fleschen, om het bij ziekte als geneesmiddel te gebruiken.

ver veel aantrekkelijks bezitten. Ik was niet weinig verwonderd, dat mijn Mahomedaan, na met mij over dezen zonderlingen man gesproken te hebben, mij den voorslag deed, dat ik dezen Heilige met mij naar *Rusland* zoude nemen. De onkosten voor de reize wilde de Mahomedaan, met zijne geloofsgenooten in *Canton*, mij vergoeden, en hij scheen in het minste niet te twijfelen, of de *Fakir* zou in *Rusland* eene gewigtige rol spelen. Hij vond zich ook niet weinig beleedigd, dat ik zijn verzoek regelregt affloeg.

'Er is in den toestand van den Europefchen handel in *China*, federt de laatste twintig jaren, eene groote verandering gekomen. Vóór de Franfche omwenteling, namen alle Europefche natien, behalve *Rusland* en *Duitschland*, deel aan den zoo voordeeligen handel op *Canton*; evenwel bedroeg de uitvoer uit *China* naar *Engeland*, federt 1784, meer dan die naar alle overige landen van *Europa* te zamengenomen. Reeds toen begonnen de onafhankelijk gewordene Amerikanen hun handel op *China*. In het jaar 1789, hadden zij reeds 15 fchepen in *Canton* gehad. Hun handel is federt in dezelfde evenredigheid toegenomen, als die van andere natien, behalve dien van *Engeland*, afgenomen is. Ondertuffchen kan de Engelfche handel hierdoor geen nadeel lijden, dat men in den beginne geloofde, naardien de Chinefche waren, welke op Engelfche fchepen uit *Canton* uitgevoerd worden, alle of in *Engeland* zelve, waar, gelijk men weet het gebruik van Thee verbazend

groot

groot is, of in deszelfs uitgebreide kolonien in *Oost- en West-indie*, in *Amerika* en *Nieuw-Holland* verkocht worden.

Ten opzigte van den handel der overige Europefche natiën op *China*, waren het de Hollanders, die na de Engelschen, de meeste fchepen naar *Canton* zonden. Evenwel kwamen 'er jaarlijks nooit meer dan vijf Hollandsche fchepen aan, fchoon de nabijheid van eene zoo rijke Kolonie als die van *Java*, (om van de overige bezittingen op *Malacca*, *Banca*, *Sumatra* en *Barneo*, die tin, peper en andere artikels voor den Chinefchen handel konden opleveren, niet eens te fpreken) den Hollandschen handel op *Canton* veel aanzienlijker had kunnen doen worden. Sedert 1795 is 'er geen Hollandsch fchip in *Canton* aangekomen. De Faktorij blijft echter, in afwachting van betere tijden nog in wezen, en aan derzelver leden, die zes in getal zijn, wordt het jaarlijksche inkomen nog betaald. Schoon zij geheel geene zaken meer te verrigten hebben, komen zij evenwel, naar het oude gebruik, in October naar *Canton*, en keeren in Februarij naar *Macao* terug.

De Franschen hebben nooit veel handel op *China* gedreven, en dezelve is federt de Omwenteling gansch en al opgehouden.

Ook de Spaanfche handel had, van wege de nabijheid der *Philippijnsche*-eilanden, zeer aanzienlijk kunnen zijn; doch de Spanjaarden zenden jaarlijks zelden meer dan één of twee fchepen naar *Canton*, en dikwils niet één. Sedert
den

den oorlog met *Engeland*, heeft hun handel gansch en al opgehouden. Ondertusfchen gaan eenige kleine vaartuigen van *Manila* naar *Emouy*, aan de Zuidoostkust van *China*.

Door de groote voordeelen, welke de Portugezen door het bezit van *Macao* genieten, daar zij hierdoor van alle knevelarijen der Chinesche Tolbedienden en Ambtenaren, en van de aanzienlijke uitgaven bevrijd zijn, waaraan de schepen der overige natiën, die naar *Whampoa* komen, zijn blootgesteld, moest hun handel op *China* zeer bloeiende zijn. Dezelve bepaalt zich evenwel tot twee of drie schepen, die jaarlijks naar *Europa* gaan, en tot vijf of zes, die naar *Bengalen* worden gezonden. Van de lading der laatste komt hun niets toe; want deze schepen worden geheel voor Engelsche rekening in *Bengalen* geladen, en de waren slechts onder Portugesche vlag naar *Macao* gevoerd.

De handel der Zweden op *China*, is sedert 1784, en vooral sedert den oorlog met *Rusland* in 1788, wanneer de Koning groote sommen gelds van de Gothenburgsche Compagnie opgenomen heeft, zeer onbestendig geweest. Nimmer echter hebben zij meer dan drie schepen jaarlijks naar *Canton* gezonden, en sedert den gezegden jare 1784 slechts twee, dikwijls ook slechts één, en in verscheidene jaren niet één. Ook dit jaar was 'er geen schip uit *Zweden* aangekomen; en thans moet, naar ik sedert gehoord heb, de Compagnie te *Gothenburg* geheel vernietigd zijn.

De

De handel der Deenen is zeer geregeld, en wordt met zeer veel orde en zuinigheid gedreven. Evenwel hebben zij nooit meer dan twee schepen jaarlijks naar *Canton* gezonden.

Het lot van de Oostindische Compagnie te *Ostende* is bekend. Men heeft sedert wel schepen onder Oostenrijksche vlag, gelijk ook onder Ragusafche, Genuesche en Toskaanfche. Hamburgfche en Breemfche vlag in *Canton* gezien; maar dezelve zijn altijd voor rekening van Engelsche Kooplieden derwaarts gezonden, naardien aan den Chineschen handel, die eene Monopolie der Oostindische Compagnie is, particuliere Kooplieden geen deel mogen nemen.

Uit dit kort overzicht zal men kunnen opmaken, dat alleen de handel der Engelschen en Amerikanen op *China* van eenig belang, en dat die der Amerikanen vooral buitengemeen toegenomen is (*). De schepen welke zij tot dezen handel
ge-

(*) Volgens de berigten, welke ik dit jaar (1810) uit *Canton* bekomen heb, moeten 'er verscheidene omstandigheden plaats hebben, welke den handel der Engelschen in *Canton* zeer nadeelig zijn. Sedert het invoeren der Engelsche Manufacturen op het vaste land zoo bij uitstek moeilijk geworden is, begon de Engelsche Oostindische Compagnie eene groote menigte van dezelve, inzonderheid laken, naar *Canton* te zenden; en hopen de, dat de balans ten hunnen voordeele met geld zoude betaald worden, hebben zij den uitvoer van Thee niet in evenredigheid met den invoer der Manufacturen vergroot. Daar nu de Chinezen de meerdere invoer van Engelsche waren niet met baren gelde
be-

gebruiken, zijn wel veel kleiner, dan de schepen der overige op *Canton* handeldrijvende natiën, doch

betalen (waarschijnlijk omdat sedert den algemeenen oorlog tegen *Engeland*, die Europeſche ſchepen weg blijven, die anders aanzienlijke ſommen naar *Canton* bragten) en de Oostindifche Compagnie evenwel voortgaat meer Manufacturen naar *China* te zenden, dan zij Thee vandaar uitvoert: zoo vermeedert de ſchuld der Chinezen bij de Compagnie van jaar tot jaar. Thans moet dezelve reeds drie Millioenen *Tael* of vier en een half Millioenen Spaanſche Piasters bedragen: eene ſom, die de *Hong* te minder in ſtaat is te betalen, daar de Engelfche Manufacturen, niet dan met groot verlies, voor baar geld kunnen verkocht worden. Zoo lang de Chinezen deze waren voor Thee inkochten, waren zij zeker, dezelve met winst te kunnen ſlijten, daar integendeel niets moeilijker is dan in *China* de waren voor geld te verkoopen. Dit was juist de oorzaak, waardoor onze zaken in *Canton* zoo moeilijk gingen, daar wij van onzen Cargadoor geene Thee nemen, maar de lading der *Newa* voor baar geld verkoopen wilden. De Engelfche Compagnie zal zich dus wel genoodzaakt zien, indien zij voortgaat, zoo veel Manufacturen in *China* in te voeren, den uitvoer van Thee in evenredigheid te vergrooten, of zij loopt gevaar, de ſom, die de Chinezen haar ſchuldig zijn, te zullen verliezen; want ſchoon de Chineſche Regering verplicht is, de ſchulden van den *Hong* te betalen, zoude zulks, mijns inziens, bij haren tegenwoordigen toestand, die reeds zoo wankel is, dat hij haren geheelen ondergang duidelijk ſchijnt te voorſpellen, nauwelijks verwacht kunnen worden. Hierbij komt nog, dat de Chineſche Regering zeer tegen de Engelfchen is ingenomen, omdat deze het gewaagd hebben, het in bezit nemen van *Macao*, zonder hare toeftemming, te beproeven.

De

doch 'er komen ook 40 of 50 van dezelve jaarlijks aldaar aan. Zij binden zich aan geen jaargetijde en 'er verloopt geene maand in het jaar, waarin men geene Amerikaansche schepen te *Canton* ziet aankomen en afzeilen. De meeste komen van de Noordwestkust van *Amerika* en brengen Pelte-rijen: een artikel, dat wel in de laatste tijden zeer in prijs gedaald is (men mag intusfchen wel aannemen, dat de prijs van een' Zeeotters-vel nooit beneden de 18 of 20 roebels vallen zal) doch bij de Chinezen altijd aftrek vond, even als boomwol, tin en opium. Zeer vele Amerikanen komen ook uit *Amerika* en *Europa*. De ladingen van laatstgenoemde bestaan in baren gelde, en in Europefche, Amerikaansche en Oost-indifche voortbrengfels, als: Fransche-brandewijn, Rum, Wijn, en Scheepsbehoeften, als: Teer, Masten, Ijzer, Touwwerk, enz. Eenige loopen op *Batavia* of de Kaap *de Goede Hoop* binnen, en brengen geheele ladingen van Arrac en Wijn van daar, ten gebruike van de Europefche schepen, die in *Canton* liggen. Zij laden daarvoor Nankin, Porcelein en Zijde, maar inzonderheid Thee. Het is nooit moeilijk in *Canton* eene lading thee intenemen. Daar de Pakhuizen der Chinesche Kooplieden overvloedig opgevuld zijn, verkoopen zij niet alleen de thee voor een' matigen prijs, maar nemen ook de waren der verkoopers tegen een' veel hooger en prijs

De Engelschen ondervonden dit op allerlei wijzen, en bij alle gelegenheden.

prijs aan. Nankin en Zijde betelhouwt men in *Canton* niet als koopwaren, maar als baar geld, en voor baar geld koopt de Koopman ongaarne. Indien 'er geene al te groote reden van wantrouwen is, geeft de Chinesche Koopman gaarne eene lading thee op crediet, om 'er maar aftekomen. Om deze redenen nemen de Amerikanen bij voorkeur dit artikel; want zij hebben het voordeel, dat zij de waren, die zij aanbrengen beter verkoopen, en spoediger geholpen worden; en het laatste is in *Canton* van bijzonder veel belang, daar het verblijf aldaar zeer kostbaar is, en de gezondheid van het volk, gedurende hetzelfde, zeer veel lijdt. In *Amerika* is de smaak voor thee zoo algemeen als in *Engeland*: want de Amerikanen hebben denzelfen van de Engelschen geërfd, en uit dien hoofde is het gebruik van dezelve daar zeer groot; de kooplieden kunnen dit artikel derhalve in *Amerika* zeker slijten. Het geen zij denken, daar niet te zullen verkoopen, brengen zij naar *Frankrijk*, *Holland*, en naar de havens van het Noordelijk *Duitschland*.

Ik geloof, dat de Koopmans-geest der Amerikanen door geen' van de overige natiën overtroffen wordt. Als bekwame Zeevaarders bemannen zij hunne schepen met een kleiner aantal van Matrozen dan andere, en het schijnt niet mogelijk te zijn hen te dezen te overtreffen. Daarbij zeilen hunne uitmuntend gebouwde schepen sneller dan menig oorlogschip. Ik heb in *Canton* Kapiteinen gekend, die hunne reis van

III. DEEL.

S

daar

daar naar *Amerika* en van *Amerika* weder terug naar *Canton* in tien maanden gedaan hebben. Toen wij 'er waren, kwam in de laatste dagen van December het schip *Fanny* daar aan, dat in den korten tijd van twaalf maanden van *Canton* naar *Philadelphia*, van *Philadelphia* naar *Lisfabon* en van daar weder naar *Canton* gezeild was; zoodat het laden en losfen van het schip in alle de havens, met een' buitengemeen spoed, moet plaats gehad hebben. De terugreis naar *Canton* kon daarenboven, van wege de ongunstige Moufons, alleen langs de Oostelijke pasfagie, dat is om de *Peluw*-eilanden, genomen worden. Toen wij *Canton* verlieten, was dit schip reeds weder geheel zeilree, om naar *Philadelphia* terugtekeeren, en het had zich slechts vijf weken te *Canton* opgehouden. De Amerikanen maken zeer vlijtig gebruik van elk voordeel, dat deze handel hun biedt. Zoo zagen wij een Amerikaansch schip met eene zeer kostbare lading Zandelhout te *Canton* aankomen, welke de Kapitein van eene der *Fidjee*-eilanden gehaald had. Deze groep eilanden is niet slechts wegens derzelver gevaarlijke ligging, maar ook wegens de wreedheid van hare bewoners berucht. Geen van deze eilanden biedt eene veilige ankerplaats. In December 1804, strandte aan deze kust een Engelsch schip, van hetwelk geen enkel man zich redde. Ook de gezegde Amerikaan was in groot gevaar geweest, het slagtoffer van de wreedheid dezer eilanders te worden. Eenige personen hadden hem van *Tongatabo* naar de *Fidjee*-eilanden ver-
ge-

gezeld; doch naauwelijks hadden zij voet aan land gezet, of zij werden alle, behalve een' Man en eene Vrouw, door de Inboorlingen vermoord. Deze Man en Vrouw waren aan boord van het ſchip gebleven, en de Amerikaan bragt hen mede naar *China*, Zandelhout is een zoo hoog geſchat en ſterk getrokken artikel in *China*, dat de Kapitein zijne lading, die hem niets, dan de moeite van het hout te vellen, gekost had, zeer voordeelig verkocht.

Van de verſcheidene ſoorten van Thee voeren de Amerikanen en ook de Engelfchen, weinig van de fijnſte ſoorten uit. Van de groene nemen de Amerikanen eene ſoort van *Hyſon*, die de Kooplieden in *Canton Jonge Hyſon* noemen, en die aldaar 36 tot 40 *Tael* het *Picul* koſt. Het meeste echter voeren en de Amerikanen en de Engelfchen *Congo* en *Bohea* uit. De laaſte is wel is waar de ſlechtſte, die 'er is, maar dezelve wordt in *Engeland* zeer ſterk door de geringe klafſe, gebruikt, voor welke de thee ook eene behoefte geworden is. De Engelfche Thee-Inſpector te *Canton* verzekerde mij, dat in *Engeland* de *Congo* veel met de *Bohea* vermengd, en toch zeer veel verkocht wordt. De prijs der *Bohea* is in *Canton* zeer gering, 11 of 12 *Tael* het *Picul*. Indien de handel van *Rusland* op *Canton* mogt voortgezet worden, en ik geloof, dat men dit wenſchen kan, dan zou de invoer van deze goedkoope Thee in *Rusland* voor de arme bewoners eene wezenlijke weldaad zijn, daar zij miſſchien, aan het gebruik van dezen

gezonden drank gewoon, zich zeer zouden matigen in het drinken van koorn-brandewijn, en deze zaak komt mij voor de opmerkzaamheid der Regering allezins te verdienen, daar men hierdoor de zoo schadelijke gevolgen, welke uit het gebruik van den brandewijn ontstaan, zoude voorkomen. In alle de Provintien van *Rusland* heeft men overvloed van zeer goeden honig, die de suiker bij de thee zou kunnen vervangen. Alle mijne manschappen, weinige slechts uitgezonderd, zouden gaarne hun rantsoen brandewijn gemist hebben — en het was Fransche brandewijn of Arak, dien zij kregen — om thee te kunnen drinken, die ik ook, wanneer wij het water niet te zeer moesten ontzien, tweemaal daags liet geven. Wanneer zij slechts eenmaal 's daags thee kregen, heb ik hen dikwijls regenwater zien opvangen, om daarvan thee te drinken, schoon het dus opgevangene water zeer sterk naar teer smaakt. Het is dus geheel niet onwaarschijnlijk, dat het drinken van thee bij de Russen in gebruik zou komen, en den brandewijn ten deele zou vervangen. 'Er zou ook nog iets medewerken, om de thee algemeener in gebruik te brengen; ik verbeeld mij namelijk, dat de gemeene man, indien hij niet geheel bedorven is, liever in zijn huis een kopje thee drinkt, vooral wanneer hij daarop eenen goeden Vriend onthalen kan, dan den brandewijn in de kroeg. Het gebruik van de thee in de hospitalen en op de vloot moet ten sterkste worden aanbevolen. Thee is een zeer goed middel tegen

gen de scorbut, en in het algemeen een zeer gezonde drank. Voor eene zieke is zij zulk eene uitstekende laseis, dat men dezen niet ligtelijk iets beters geven kan; en de goedkoopste soorten, de *Congo* en de *Bohea* zouden daartoe de beste zijn. De invoer van de *Bohea* is daarenboven, indien *Rusland* dagelijks op *Canton* handelen mogt, om eene andere reden noodzakelijk en gewigtig. Men weet, dat de thee een artikel is, dat zeer aan bederf onderhevig is, en dat met veel voorzigtigheid moet geladen worden. Nam men nu alleen van de fijnere soorten, dan zou een groot gedeelte moeten bederven, indien zij in het ruim onmiddellijk op den ballast werden geplaatst. De Engelschen maken daarom altijd eene onderlaag van *Bohea*-thee in de lengte van het geheele schip. Indien nu eenige kisten van deze soort wat lijden, dat onvermijdelijk is, dan is het verlies echter zeer gering, daar de beste soorten door deze beneden laag voor alle bederf beveiligd zijn.

Tusschen de gemeenste en beste thee-soorten, zijn 'er vele middel-soorten, die waarschijnlijk in *Rusland* wel aftrek zouden vinden; en schoon Kooplieden, die bij den invoer van thee in *Rusland* het meeste belang, en dit onderwerp wel rijpelijk mogen overwogen hebben, beweren, dat alleen de fijnste soorten van thee aldaar verkocht kunnen worden, daar de Boer en de Handwerksman volstrekt geene en de Koopman en de Adel slechts de beste soorten drinken: geloof ik echter, dat de *Souchong* en de *Congo*, die men

te *Canton* voor eenen geringen prijs koopen kan, in de Provintien aan de Oostzee gelegen, zeker aftrek zouden vinden. In deze Provintien toch is de weelde nog niet tot die hoogte geklommen, dat men geene andere dan *Pahoo*- of Keizers-thee daar zou willen drinken, en het komt mij voor, dat in deze Provintien in evenredigheid meer thee gedronken wordt, dan in het binnente gedeelte des rijk. Sedert geheel *Finland* tot het Rusfische rijk behoort, moet dit te meer het geval zijn. Indien ook al het gebruik van de gemeenere foorten van thee hier niet sterk genoeg mogt zijn, om de hoeveelheid, die van deze foorten uit *China* in *Rusland* zou ingevoerd worden, te verkoopen: dan zouden deze waren in de havens van het Noordelijk *Duitschland* of zelfs in *Zweden* zeer goed kunnen verkocht worden, naardien in het laatstgenoemde rijk de Chinesche handel waarfchijnlijk niet spoedig hervat zal worden. De eenige, die in de havens van het Noordelijk *Duitschland* ons in het verkoopen van thee zouden kunnen hinderlijk zijn, zijn de Amerikanen en Deenen; doch het lijdt geenen twijfel, of wij kunnen den handel op *China* met eene zekerder winst drijven, dan de Deenen, vooronderfeld, dat wij daarin even zoo doelmatig en met orde te werk gaan als zij. De Deenfche Oostindifche Compagnie heeft ten minfte den naam van zeer doelmatig ingerigt te zijn, en haar bloei bewijst genoeg, dat de lof, dien men haar geeft, wel verdiend is. Tot het jaar 1807, is vele jaren lang het Devidendum van de
Ac-

Actionarissen dezer Compagnie tot op 30 en 40 procent gerezen.

Behalve de Thee, zijn Nankin en Zijde artikelen, die in *Rusland* zeker afrek moeten hebben en winst zouden geven. Met Porcelein daar en tegen is dit het geval niet. De groffte soorten zijn te slecht en de fijnste te kostbaar (*). De Engelsche *Tayence* heeft daarenboven veel boven de grove soort van Chineesch Aardewerk vooruit, zoowel wat de innerlijke deugdelijkheid, als de uitwendige bewerking betreft. Medecijnen, verlakte goederen, poppen, confituren en soortgelijke zijn te niets beduidende zaken, dan dat dezelve bij eene lading in aanmerking zouden komen, en de Cargadoor van een schip kan om deze geen oogenblik tijds verliezen. Zulke waren kunnen in den winkel van eenen Koopman in het klein te pasfe komen, maar in de Magazijnen van een groot Gezelschap van Koophandel voegen zij niet. De Engelsche Oostindische Compagnie voert niets dan Thee en Zijde uit. Zij laat den handel in zulke kleinigheden aan de Officieren en Matrozen van hare schepen over.

Indien het derhalve bewezen kon worden, dat de

(*) Alleen de Amerikanen voeren Porcelein van de groffte soort in groote hoeveelheid uit, omdat 'er weinig onderscheid is in de vracht van het *Tayence* uit *Engeland*, en van het Porcelein uit *China* naar *Amerika*. Ook dient het Porcelein hun tot ballast.

de invoer van fijne en grove foorten van Thee en van Nankin en Zijde, bij verscheidene scheeps-ladingen jaarlijks, zeker kon verkocht worden in de Europefche Provintien van *Rusland*: dan zou de handel op *Canton* reeds in dit opzigt van belang zijn, en dezelve zou nog van meer belang worden, door de vereeniging met de Afia-tifche en Amerikaanfche kolonien, wier produkten niet alle te *Kiachta* kunnen verkocht worden, en dezelve behoefde zonder gewigtige staatkundige aangelegenheden niet te worden opgehèven.

Ik wil nog met weinige woorden van de manier en wijze, waarop de Europefche handel te *Canton* gedreven wordt, melding maken. Dezelve is in handen van een Gezelfchap, dat *Kohong* en doorgaans *Pong* genoemd wordt. Zoodra een fchip te *Whamjoo* aankomt, is het de eerste zorg van den Kapitein of Cargadoor een' Koopman uit dit Gezelfchap te vinden, die, overeenkomstig de Chinefche wetten, voor het fchip borg blijft bij de Regering. Zoodra iemand zich daartoe geleend heeft, is hij voor alles verantwoordelijk, wat op het fchip voorvalt. De Regering houdt zich alleen aan dezen Koopman, die men Zekerheids-Koopman (*Security Merchant*) noemt. Zoo werd bij mijn eerste verblijf te *Canton*, in het jaar 1798, een Zekerheids-Koopman van een Engelsch fchip, dat uit *Indie* daar aangekomen was, in eene groote geldboete beflagen, omdat bij vergifling een kast met *Opium* aan land gebragt, en op het Tolkantoor ge-

geopend was (*); de Kapitein van het fchip liep daarbij geheel vrij. Aan dezen Zekerheids-Koopman verkoopt men doorgaans de lading van het fchip, fchoon men daartoe niet derwijze verpligt is, dat men niet eenen anderen Koopman zou mogen opzoeken, wanneer de Zekerheids-Koopman niet genoeg voor de waren mogt bieden. Men doet dit echter nooit. Eenige Amerikanen hebben zich aan dezen regel, die bij den *Hong* fchier eene wet geworden is, niet willen houden, doch naar men zegt hebben zij zich daarbij flecht bevonden. In allen gevalle verliest men zeer veel tijd, wanneer men zich bij den verkoop en inkoop der waren bij eenen anderen dan den Zekerheids-Koopman vervoegt, waarom dan ook de Amerikanen thans met dezen alleen hunne zaken doen. Daar de *Hoppoo* den Zekerheids-Koopman eene groote fomme gelds afperst in de vooronderftelling, dat de Koopman een groot voordeel van het in- en verkoopen der waren hebben zal, zoo moet geen fchip, dat geene waren aan boord heeft, te *Canton* komen. Geld alleen is niet genoegzaam, om daartoe vrijheid te

er-

(*) Het inftuiken van een kist Opium kon flechts door eene vergifing ontdekt worden, want de Chinefche Tolbedienden verraden zoo iers nooit, daar zij bij zulk eene fluikerij een groot gewin hebben. Ondanks de zware ftof, die de Regering op den invoer van Opium gefield heeft, wordt dit Artikel, dat voor de aanzienlijke Chinezen eene behoefte geworden is, door alle fchepen zonder het minfte gevaar ingevoerd.

erlangen. Bijaldien de *Nadeshda* geene 400 Zee-ottervellen aan boord had gehad, ik had zeker geen verlof gekregen om hetzelfde naar *Whampoa* te laten komen. Elk schip, dat van de Noordwestkust van *Amerika* met Pelterijen aankomt, betaalt 5000 Piasters. Dit verlies moet altijd de Verkooper dragen, en de Chinefche Koopman verklaart terftond bij het sluiten van den koop, dat eene gelijke fom voor den *Hoppoo* betaald moet worden. Kan men daartoe niet befluiten, dan biedt hij des te minder voor de lading, en men heeft door het weigeren niets gewonnen. Weigert ook de Koopman de begeerde fom te voldoen, dan moet hij zich laten welgevallen, dat de *Hoppoo* de beste Pelterijen uit de lading zoekt, en daar dit uitzoeken met weinige bescheidenheid gefchiedt, betaalt men liever het verlangde geld. De *Newa* moest 7000 Piasters betalen, daar de *Hoppoo* vernomen had, dat de Zee-ottervellen, die zij aan boord had, beter waren, dan die door de Amerikaanfche fchepen worden aangebragt, en dat 'er ook zwarte Vofen-vellen bij de lading waren. Niet vóór dat de Zekerheids-Koopman met den *Hoppoo* overeengekomen is, mag de lading aan land gebragt worden. Is men met den prijs niet te vreden, en vindt men niemand, die eenen beteren prijs geeft, dan mag men de verkochte waren weder aan boord brengen; maar de tol moet andermaal betaald worden; gelijk dit het geval was met eenige Pelterijen van de *Newa*. FORSTER heeft geheel mis, wanneer hij beweert, dat de waren, die eenmaal aan land gebragt zijn,

on-

onder geen voorwendfel hoegenaamd, weder aan hoord gehaald mogen worden. Zoo heeft hij ook ongelijk in het gene hij van de Kooplieden des *Hongs* zegt, daar hij hen met de overige Chinezen gelijk stelt, en 'er bijvoegt, dat men van hunne willekeur gansch en al afhangt, en volstrekt genoodzaakt is, de lading van het schip aan den Zekerheids-Koopman over te doen.

Het was de Vader van den tegenwoordigen Eersten Koopman des *Hongs*, PANQUIQUA, die aan de Regering het ontwerp, om dit gezelschap opterigten voorstelde, hetwelk even zoo nadeelig is voor de Europeërs, als voordeelig voor de leden van den *Hong*, en tevens de bron van verscheidene millioenen inkomsten voor den *Hoppoo*. Ook was hij het, die in de wetten van dit Gezelschap eene verandering maakte, die voor hem, van wege zijn groot vermogen, van het hoogste belang was, dat namelijk de wederkeerige borgtocht van de Medeleden des *Hongs*, waardoor het Kapitaal van den Europeischen Koopman altijd verzekerd was, geheel opgeheven werd. Men kan zich evenwel tot de Regering wenden, wanneer een Koopman van den *Hong* niet betalen wil, of niet betalen kan; en alleen hierdoor zijn de Medeleden van den *Hong* van de overige Kooplieden onderscheiden, daar men over dezen niet klagen kan, wanneer men door hem bedrogen wordt. Het getal van de Medeleden des *Hongs* is niet bepaald. Toen ik de eerste maal te *Canton* was, bestond dezelve uit acht Kooplieden, tegenwoordig uit elf. Het getal hangt al-

altijd van de willekeur van den *Hoppoo* af, voor wien de benoeming van Medeleden des *Hongs* eene rijke bron van inkomsten is; want men betaalt tusschen de 30,000 en 60,000 *Tael*, om in dit Gezelschap opgenomen te worden. *Lucqua*, onze Zekerheids-Koopman, die eerst onlangs in den *Hong* gekomen was, had daarvoor 30,000 betaald. Behalve deze groote som, die de Kooplieden bij hunne intrede in den *Hong* betalen moeten, zijn zij nog gedurig aan de afpersingen van den *Hoppoo* blootgesteld, die nooit ophouden, daar de *Hoppoo's* jaarlijks worden afgelost, en elk van hen zich daarom haasten moet, om niet alleen voor zich zelven een aanzienlijk vermogen te verzamelen, maar ook een groot geschenk in geld voor den Minister te *Peking* bijeenteschrapen. Men kan het derhalve den Kooplieden van den *Hong* waarlijk niet kwalijk nemen, dat zij zich door de Europeërs schadeloos zoeken te stellen, en zij doen dit overeenkomstig de vastgestelde wetten en aangenomene grondstellingen; terwijl men niet ontkennen kan, dat zij in den handel zoo eerlijk en naauwgezet te werk gaan, als Europeesche Kooplieden doen kunnen. Wanneer men dus van de schelmerijen der Chinesche Kooplieden spreekt, moet men dezelve volstrekt niet op rekening der leden van den *Hong* stellen. Ook zouden dezen niet in stand kunnen blijven, indien zij niet zeer eerlijk en naauwgezet handelden, daar de verbazende menigte Koopwaren, die binnen zeer korten tijd moeten ontscheept worden, onmogelijk stuk voor stuk kun-

kunnen worden nagezien; en de uit *Europa* ingevoerde goederen, gelijk bij voorbeeld de in *Engeland* te zamengenaaide balen Laken en *Kamlot* ongeopend tot in het binnenste gedeelte des rijks vervoerd worden. Nergens ter wereld kan met meer wederzijdsch vertrouwen in het koopen en verkoopen gehandeld worden, dan in *Canton* geschiedt; waaruit dan ook de ongemeene snelheid ontstaat, met welke eene vloot van 20 en meer schepen, ieder van 1200 tot 1400 tonnen, binnen den tijd van 8 weken gelost en geladen wordt (*).

Schoon het den schijn had, als of de eerste Rusfische schepen, die te *Canton* kwamen, aldaar niet zeer vriendelijk ontvangen werden: was dit echter blootelijk het gevolg van een misverstand, dat geheel niet in verband stond met het verblijf dezer schepen te *Canton*. Daar naar mijne gedachten de handel der Amerikaansche Compagnie, zonder den handel op *Canton* niet bestaan kan, en de vrijheid om te *Canton* te komen aan de Rusfische schepen nog niet officieel is toegestaan, behoorde men geen' tijd te verliezen, om die vrijheid zoo spoedig mogelijk te verwerven, opdat de schepen der Compagnie, zoodra 'er eene algemeene vrede komt, terstond met eene lading Pelterijen in *Canton* kunnen bin-

(*) Het viel zeer in het oog en gaf veel aanstoots, dat onze Cargadoor elke kist Thee en ieder baal *Nankin* onderzocht. Dit moge te *Kiachts* noodig zijn, in *Canton* komt het geheel niet te pas.

nenloopen, en zij niet genoodzaakt zijn' de halve wereld met eene lading steenen omtebaren. Het lijkt ook geen' twijfel of de vrijheid, om op *Canton* te handelen, zal aan de Rusfen even zoo goed als aan ieder andere natie verleend worden. Het staatkundig aanzien en de nabijheid van *Rusland* zijn te sterke beweegredenen voor de vreesachtige Chinezen, dan dat zij hardnekkig zouden blijven, in het stremmen van den handel ter zee met dat rijk. Hun karakter is, gelijk *Lord MACARTNEY* en *BARROW*, die gelegenheid hadden hen van nabij te leeren kennen, en hen onbevooroordeeld afschetsen, een zonderling mengsel van trotschheid en laagheid, van voorgewenden ernst en kinderachtige lichtzinnigheid, van overgroote beleefdheid en aanstootelijke lomphed. Deze trekken, die als karaktertrekken van de geheele natie opgegeven worden, pasfen zeker op de medeleden van beide de Raden en op die der zes Departementen, welke de zaken van het bestuur waarnemen; en van hun kan men ook gemakkelijk de vrijheid bekomen, om langs eenen anderen weg, dan over *Kiachta*, op *China* te handelen. Zoodra zij in het zekere overtuigd zijn, dat ernst met ernst zal vergolden worden, zullen zij niet in gebreke blijven, zich billijker te gedragen. Wat men door demoed en onbepaalde toegevendheid van de Chinezen verkrijgen kan: daarvan heeft het Hollandfche Gezantfchap in het jaar 1798 een sprekend voorbeeld opgeleverd.

Ik zal deze berigten over den handel op *China* be-

besluiten met eene opgave der prijzen van de verschillende Thee-soorten en van eenige andere waren, die in *Rusland* veel aftrek zouden vinden, gelijk dezelve in 1806 en 1809 waren. De berichten aangaande de prijzen in 1809, heb ik te danken aan den Heer DOBBEL, een' te *Canton* wonenden Amerikaanschen Koopman. — Een *Tael* is 10 *Mace*, een *Mace* 10 *Candarinen*. De koers van een' Spaanschen Daalder, het eenige geld, dat in *Canton* gangbaar is, is gewoonlijk 7 *Mace* en 2 *Candarinen*. Een *Picul* is 100 *Catty* of 147½ ponden Russisch of 133½ ponden Engelsch gewigt.

ZWARTE THEE.

- 1 *Pahoo* of *Pecko*, ook Bloem-thee genoemd, kost van 60 tot 80 *Tael* het *Picul*. De fijnste soorten van *Souhong* zijn nog duurder; dezelve kosten 1 en 1½ *Piaster* het *Catty*.
- 2 *Padre Souhong*, de gewone soort, 60 *Tael* het *Picul*.
- 3 *Bohea Souhong*, de eerste soort, van 38 tot 48 *Tael* het *Picul*.
- 4 *Bohea Souhong*, de tweede soort, van 23 tot 34 *Tael* het *Picul*.
- 5 *Compagnie Souhong*, eene soort van thee, die de Engelschen het meest uitvoeren, 24 *Tael* het *Picul*.
- 6 *Bohea Campoi*, van 27 tot 30 *Tael*.
- 7 *Bohea Congo*, van 26 tot 29 *Tael*.

Eene

Eene andere soort van zwarte thee is de *Ankoy*. De fijnste soorten kosten 35 tot 40 *Tael* het *Picul*, maar men beschouwt dezelve niet als artikels van Koophandel.

8 De gewone *Ankoy* kost van 20 tot 21 *Tael* het *Picul*.

9 *Ankoy Souchong*, van 15 tot 24 *Tael*.

10 *Ankoy Pecko*, 19 *Tael*.

11 *Ankoy Congo*, van 16 tot 18 *Tael*.

12 *Ankoy Compoi*, van 18 tot 19 *Tael*.

GROENE THEE.

1 *Keizer-Thee*, in het Engelsch Kruid-thee, in het Russisch Parel-thee genoemd, kost van 60 tot 80 *Tael* het *Picul*.

2 *Hyson*, de eerste soort van 48 tot 60 *Tael*.

3 Dito tweede soort van 42 tot 56 —

4 Dito derde soort . van 42 tot 44 —

5 *Jonge Hyson* . . van 36 tot 48 —

6 *Hyson Skin* . . . van 28 tot 29 —

7 *Singlo Hyson* . . van 27 tot 28 —

8 *Singlo Skin* . . . van 24 tot 26 —

De fijnste groene thee is de *Hyson Chulan*, doch deze wordt niet dan in kleine verlakte kassjes van 9 tot 15 ponden verkocht, de prijs van het pond is doorgaans een Spaansche *Piaster*.

Het breede of zoogenaamde *Compagnie-Nankin*, kostte dit jaar (1806) alsmede in 1809, het gele, 120 *Piasters* de baal van 100 stukken, het witte 88 tot 92 *Piasters*. Van de tweede soort

foort kost het gele 56 tot 60 *Piasters*, het witte 48 tot 52 *Piasters*.

Nankinsche ruwe Zijde kost van 380 tot 400 *Piasters* het *Picul*. Cantonsche ruwe Zijde kost de eerste foort 210 *Piasters*, de tweede 200, de derde 170, en de gemeenste foort 150 *Piasters* het *Picul*. Vlok-zijde en de fijnste Naai-zijde kost 5 *Piasters* het *Catty*, de grove 4 *Piasters*. De Zijden-stoffen worden in stukken van 50 *Cubits* of 28½ *Arschin* verkocht. Een stuk *Nankin-Atlas* ruim 1½ *Arschin* breed, kost 28 *Piasters*. Het *Canton-Atlas* is ½ *Arschin* smaller, en kost 18 *Piasters*.

De Kamfer kost 50 *Piasters* het *Picul*. Vermiljoen 60 en Loodwit 14 *Piasters* het *Picul*. *Moschus* kost 56 *Piasters* het *Catty*. De beste Kandij-fuiker (in *Canton Chingchoo* genoemd) kost 17 *Piasters*, en de beste Strooi-fuiker 8 *Piasters* het *Picul*.

De volgende zijn de prijzen van eenige levensmiddelen, zoo als men die aan den *Comprador* betalen moet, die waarschijnlijk niet minder dan 150 of 200 procent op den inkoops-prijs wint.

Het Pond	<i>Mace.</i>	<i>Cand.</i>
Varkensvleesch	1 . . .	—
Rundvleesch	— . . .	6
Kapoenen	1 . . .	5
Kippen, Ganzen, Eenden	1 . . .	2
Gerookte Hammen . . .	2 . . .	4
Boter	2 . . .	3
Schapen-vleesch	2 . . .	4
III. DEEL.	T	Het

Het Pond	Mace.	Cand.
Witte-brood	—	7
Rijst	—	3
Groente en Vruchten	—	4
Koffij	1	9
Visch	—	6
Groene Erwtten	—	8
Lamp-olie	—	6
Hout de 10 ponden	—	3
Tien eijeren	—	8

Kort vóór mijn vertrek van *Kamtschatka* naar *China*, ontving ik van den Staatsraad WÜRST eenige vragen over den toestand van de Staatsgesteldheid en den Handel in de Zuidelijke Provinciën van *China*, waarbij hij den wensch te kennen gaf, dat ik, gedurende mijn verblijf te *Canton*, dienaangaande berigten zou trachten in te winnen, ten einde zijne vragen te kunnen beantwoorden. Ondanks alle mijne moeite, om dien wensch te vervullen, was het mij onmogelijk, omtrent alle vragen opheldering te bekomen. Wanneer ik mij bij de Chinezen vervoegde, vond ik in hunne gebrekkige kennis van de Engelsche taal eene groote zwarigheid, om mij voor hun duidelijk uit te drukken, en ook om hen genoegzaam te verstaan. Doorgaans echter ontbrak het hun aan kunde, om over de meeste onderwerpen voldoende berigten te geven. Ik heb het daarom aan de mededeeling van eenen Europeër, die in *Canton* woont, te danken, dat ik

ik eenige vragen beantwoorden kan; en ik acht het nuttig, het gene ik daaromtrent vernomen heb, hier bijtebrengen, schoon mischien veel reeds door vroegere schriften over *China* bekend is. Daar de Heer WÜRST met het toezenden zijner vragen voornamelijk ten oogmerk had, dat ik de berigten aangaande de Chineseche Staatsgesteldheid, in vele boeken voorhanden, bevestigen, verbeteren of wederleggen zou: zal zijn doel ten minste eenigermate op deze wijze bereikt worden, wanneer ik die vragen hier aanhale, welke ik gedeeltelijk, door de berigten mij medegedeeld, beantwoorden kan.

1. Hoe hoog is doorgaans de Intrest van het geld in *China*? Wat onderscheid is ten dien aanzien bij verschillende waarborgen, op Hypotheek, op Onderpand, of op Personeel crediet?

ANTWOORD. Men betaalt in *Canton* van 12 tot 18 procent, al naardat de zekerheid en de omstandigheden verschillende zijn, waarin zich de geldschieter of de beleener bevindt. De wet bepaalt in *China*, gelijk men mij verzekerde, de renten op 36 procent, en deze worden ook in de Noordelijke Provintien betaald.

2. Bestaat in *China* het Lijfeigenschap of de Heerendienst?

ANTWOORD. Het Lijfeigenschap bestaat in *China* niet. De Chinees is vrij geboren, en de rijken en aanzienlijken zijn verplicht dezulken, die zij in hun' dienst hebben, te betalen. Ondertuschen is het vrij algemeen, dat Ouders hunne Kinderen verkoopen, die van het mannelijke

geslacht echter zeldzamer, dan die van het vrouwelijke. Deze verkochte kinderen blijven Lijfeigenen tot dat zij mondig zijn; dan treden zij in de klasfe van vrije burgers; zij kunnen derhalve door hunne Meesters niet verruild, weggeschonken of weder verkocht worden. Ten opzigte van het vrouwelijke geslacht, dat in *China*, gelijk in alle de Oosterfche landen, niet die achting geniet, als bij de befchaafde Europefche natiën, neemt de Politie het zoo naauw niet. De Meisjes, die verkocht worden tot flavinnen, blijven veelal haar geheele leven lijfeigenen.

3. Hoe groot zijn de inkomsten van de rijkfte Particulieren in *China*? Zijn zij eigenaars van uitgestrekte landerijen, of Kooplieden, wier vermogen in Koopwaren bestaat?

ANTWOORD. De rijkfte Particulieren in *China* behooren meestal tot den Koopmansftand. Zij worden inzonderheid gevonden onder hun, die het verkoopen van het zout pachten. De opbrengst van het Zout maakt een belangrijk gedeelte van de inkomsten der Chinefche Regering uit. In elke Provintie is een gezelfchap van Kooplieden, die de Monopolie van het Zout gepacht hebben. Deze zijn, nevens de Mandarijnen, de aanzienlijkfte perfonen in de Steden. Zij alleen hebben het regt wapenen te dragen; zij mogen ook in ieder huis met geweld indringen, en onderzoek doen, wanneer zij vermoeden, dat de eigenaar zout heeft, dat niet van het gezelfchap gekocht is. Behalve deze Zout-pachters, zijn de Leden van den *Hong* de rijkfte. Men fchat

schat het vermogen van PANQUIQUA, den rijksten Koopman van den *Hong*, op vier Millioenen *Tael*. In het algemeen schijnen 'er in *China* geene eigenaars van uitgestrekte landerijen te zijn.

4. Heeft men in den Chineschen handel Wissels en Assignaties? Hoedanig zijn de wetten omtrent het Chineesch Wisselregt?

ANTWOORD. Men heeft in den handel geene Wissels gelijk in *Europa*, en dus ook geene wetten daaromtrent. Zelden ook gebeurt het, dat de een Chinees den anderen geld leent. In een land, waar de rijkdom zijnen bezitter ligtelijk ongelukkig kan maken, is men niet zeer geneegen, den staat van zijne bezittingen bekend te doen worden. Zelfs PANQUIQUA spreekt, ondanks zijne trotschheid, ongaarne van zijn groot vermogen. Daar echter het handelen in geld onder de Kooplieden onvermijdelijk is, zijn 'er ook schriftelijke stukken daaromtrent in gebruik; doch deze zijn niets anders dan een handschrift, dat men het geld ontvangen heeft, nevens eene belofte, het verschuldigde binnen een' bepaalden tijd te zullen betalen. Gebeurt het, dat de schuld niet afgedaan wordt, en beklaagt zich de schuldeischer deswege bij een' Mandarijn: dan noodzaakt deze, zoo ras hij van de wezenlijkheid van den eisch overtuigd is, den schuldenaar door het in *China* zoo sterk werkende middel, het Bamboes-riet, of hij legt beslag op deszelfs bezittingen, en voldoet uit deze den schuldeischer. Zelden echter zal een Chinees een' ander bij de Overheid aanklagen. Gaarne wacht hij langen tijd, in de

hoop, dat hij toch eenmaal betaald zal worden. De ware reden van deze zachtheid is daarin te zoeken, dat de Mandarijn van den eigenlijken toestand des klagers onderrigt, doorgaans de helft van de som voor zijne moeite verlangt, en ingevalle dit geweigerd wordt, de klage niet aanneemt.

5. Bestaan 'er Gilden en Genootschappen? Naar welke regelen zijn die ingerigt?

ANTWOORD. Alle Handwerkers zijn door Gezelschappen verbonden, en hebben hunne Oudsten of Overlieden. In *Canton* hebben zelfs verschillende Gilden bijzondere straten: straten, bij voorbeeld, die alleen door Kleermakers, andere die door Schoenmakers, Glazenmakers, Apothekers, enz. bewoond worden. Zij houden hunne bijzondere feesten, op welke doorgaans Komedianten gehuurd worden; en 'er wordt bekend gemaakt, dat op zekeren bepaalden dag, bij het een of ander Gild, Komedie zal gehouden worden, tot welke elk den vrijen toegang heeft.

6. Welke zijn de groote Koopsteden, Jaarmarkten, Stapelplaatsen? Uit welke havens wordt de handel met *Japan*, met de *Philippijnsche*- de *Sandaische*-eilanden, en met de kust van *Indie* gedreven?

ANTWOORD. De voornaamste havens van *China* voor den buitenlandschen handel zijn: *Canton* aan de Zuid-kust; *Emouy* in de Provintie *Fokien* aan de Zuidoost-kust, en aan de Oost-kust de haven *Ningpo* in de Provintie *Chekiang*, op

op een' kleinen afstand van de *Chusan*-eilanden (*). Uit *Canton* zeilen de Chineſche ſche-
pen of Jonken naar *Malacca*, *Batavia*, *Siam*,
en naar verſcheidene landen aan de Chineſche
zee gelegen; uit *Emouy* naar de *Philippijſche*
eilanden en naar de *Liqueo*-eilanden, en van
Ningpo ſlechts alleen naar *Japan* en *Corea*. De
handel op de kusten wordt uit alle havens van
het rijk gedreven, gelijk mede elke groote Stad
als eene Stapelplaats voor den inlandſchen han-
del der verſcheidene produkten en manufacturen
van de Provintie, waartoe zij behoort, kan be-
ſchouwd worden. Dit geldt inzonderheid van
die, welke aan groote Rivieren en Kanalen lig-
gen.

7. Indien 'er Priſcouranten in *Canton* zijn,
verzoekt men, dat 'er eene worde medege-
bragt.

ANTWOORD. Men heeft ſlechts Priſcouran-
ten in de Europeſche taal.

8. Hoedanig is de inrigting der Poſterijen? Zijn
dezelve regelmatig door geheel *China*? Kan
een ieder gebruik van dezelve maken?

ANTWOORD. Slechts tuſſchen *Peking* en *Can-
ton* heeft men een' regelmatigigen Poſt, waarvan
elk gebruik kan maken, maar ook hier worden
de brieven opengebroken en gelezen. Behalve
dezen Poſt, beſtaat 'er in geheel *China* geen, en
men heeft geen ander middel om brieven te ver-
zen-

(*) Zoowel te *Ningpo* als op *Chusan*, hadden de En-
gelſchen in den beginne van het vorige jaar hunne Agenten.

zenden, dan een Expresse te gebruiken, of dezelve aan doorreizenden medetegeven.

9. Is de Adeldom aan den Persoon verbonden, of bestaat 'er ook een Erfelijke?

ANTWOORD. In *China* bestaat geen Erfelijke Adel. De rang van Mandarijn wordt, gelijk alle openbare ambten, naar het goedvinden van den Keizer of van den Minister geschonken. In *Japan* heeft juist het tegendeel plaats. Aldaar zijn alle ambten erfelijk. De Aftammelingen van CONFUCIUS schijnen echter in *China* zekeren rang te hebben; ook kan de Keizer, naar men zegt, als Oppermagtige Gebieder, erfelijke waardigheden aan iemand schenken.

10. Zijn 'er Groote Fabrieken, of is het bereiden der waren slechts een ambacht, dat door enkele particulieren gedreven wordt? Hoedanig is de betrekking tusschen Bazen, Knechten en Leerlingen?

ANTWOORD. 'Er zijn in *China* groote Fabrieken, als bij voorbeeld in de nabijheid van *Canton* eene zeer groote Porcelein Fabriek; evenwel geloof ik, dat de meeste zijden- en boomwollentoffen, gelijk mede andere waren, die uit *China* uitgevoerd worden, door enkele particulieren worden vervaardigd. Ik twijfel 'er aan, of de Regering zelve wel groote Fabrieken onderhoudt, gelijk zulks in sommige Europeesche landen plaats heeft.

11. Zijn de Maten en Gewigten door geheel *China* dezelfde? Indien 'er onderscheid in dezelve is, waarin bestaat dat?

ANT-

ANTWOORD. Volgens de berigten der Kooplieden, die ik hieromtrent gevraagd heb, moet het Gewigt in *China* overal gelijk zijn, behalve te *Peking*. Een *Picul* is 100 *Catty*, en een *Catty* is gelijk aan 1,47½ ponden Russisch. Te *Peking* is een *Picul* slechts 97 *Catty*. Ook de Lengte-maat is te *Peking* kleiner. De gewone Lengte-maat in *China* is namelijk een *Cubit*, te *Peking* slechts 8½ *Puntos*, en in het Zuidelijke *China* 10.

12. Zijn 'er Handel-Societeiten? Waar zijn dezelve? Welke verordeningen en wetten hebben omtrent dezelve plaats?

ANTWOORD. Ik heb slechts van twee Handel-Societeiten gehoord; namelijk van den *Kohong* te *Canton*, en van de Zoutverkoopers, van welke verscheidene Societeiten in *China* moeten bestaan, daar deze handel den belanghebbenden groote voordeelen oplevert. De Hoofd-wet van de Handel-Societeiten bestaat daarin, dat derzelver leden onder elkander en ieder bij de Regering verantwoordelijk zijn; en deze wet is van groot belang, omdat de Regering bij deze Societeiten niet ligt iets verliezen kan. Bij den *Kohong* houdt zich de Regering alleen aan den Eersten Koopman.

13. Hoe gaat het met de Bankeroeten? Welke wetten zijn 'er in het algemeen betreffende de Schuldenaars?

ANTWOORD. Reeds vroeger is 'er bij eene voortgelijke vraag geantwoord omtrent de wijze, waarop men met de schuldenaars te werk gaat. Nogtans moet 'er daarenboven een bijzonder ge-

bruik in *China* plaats hebben, waarschijnlijk alleen bij het invorderen van kleine schulden; evenwel verzekerde men mij, dat zelfs Kooplieden van den *Kohong* aan deze behandeling zijn blootgesteld. De Nieuwjaars-avond is tot afdoening der schulden bepaald. Elk, die vóór dien avond niet betaalt, kan door zijn' Schuldeischer ongehinderd, en zonder dat hij zich verweren mag, mishandeld worden; deze heeft zelfs het recht, het huisraad van zijnen Schuldenaar aan stukken te slaan, en andere ongeregeldeheden te bedrijven. Na middernacht houdt alles op; men verzoent dan weder met elkander en drinkt te zamen op het nieuwe jaar. Het volgende, naar men mij zeide, is het beloop van den regtshandel. De klager zoowel als de beklagde kiezen zich eenen Borg, die voor de zuiverheid der zaak van zijnen Client verantwoordelijk is. Hij, wiens zaak twijfelachtig of onregtvaardig is, moet aan zijnen Borg eene groote som geld betalen; want zoodra het proces door de Mandarijnen uitgewezen is, wordt de Borg met het Bamboes-riet gestraft, omdat hij zich in eene slechte zaak tot Borg heeft gesteld. Daar onder tuschen de *Callao*, of Eerste Minister des Keizers boven deze straf niet verheven is, heeft zulk eene lichamelijke tuchting in het oog van eenen Chincees niets onteerende. De winst van geld is intuschen zeker, en alle lichamelijke straffen kunnen door geld afgekocht worden. Behalve den Borg, hebben de Clienten nog hunne Advokaten, wier lot geheel van den *Fauyon*
of

of Burgerlijke-Gouverneur afhangt, daar deze bij een naauwkeuriger onderzoek van een' Regts-handel zich aan hun houdt, die gepleit hebben, en dezelve strengelijk straft, indien zij eene on-regtvaardige zaak hebben verdedigd.

14. Is de handel meer een Ruilhandel van wa-
ren tegen waren, of wordt de prijs van elk
artikel, gelijk bij ons, door geld bepaald?

ANTWOORD. Daar de Chinezen weinig baar
geld in omloop hebben, en behalve de kleine ko-
peren munt, *Lee* genoemd, geene andere geld-
specie bezitten; de belastingen aan den Staat
ook *in natura* worden voldaan, en de handel
evenwel zeer uitgebreid is: schijnt 'er wel een
Ruilhandel van waren tegen waren in het rijk
plaats te hebben. Misfchien maakt *Canton* al-
leen hierin eene uitzondering.

15. Zijn 'er geene Boekhouders bij den handel
in het groot? Zijn 'er lieden die in den
handel medewerken, als: Makelaars, We-
gers, Meters, enz.?

ANTWOORD. De Chinesche Kooplieden te
Canton schijnen zeer bekwame en nette Boekhou-
ders te zijn, ook vereifchen hunne uitgebreide
zaken veel naauwkeurigheid. Makelaars, door de
Regering aangesteld, zijn 'er niet. Elk Koopman
van den *Kohong* heeft iemand, die hem in zijne
zaken behulpzaam is, en de waren, welke ont-
vangen of afgeleverd worden, onderzoekt, af-
weegt, natelt of nameet.

16. Worden vele waren te land door Voer-
lieden vervoerd? Zijn 'er wagens, die op
be-

bepaalde tijden rijden, of schepen, die op bepaalde tijden varen?

ANTWOORD. Alle waren worden langs de kanalen en rivieren vervoerd. Te land zijn, zoo ik meen, volstrekt geene transporten van waren. Ik twijfel 'er zeer aan, of 'er op vast bepaalde tijden schepen afvaren.

17. Naar men zegt, zou in *China* de toestand van eenen Boer even zooveel beter zijn dan die van een' Handwerksman, als bij ons die van een' Handwerksman boven dien van eenen Boer vooruit heeft. Elk Chinees, zegt men verder, poogt hier of daar een stuk lands in eigendom te krijgen, of te pachten, en de goederen worden op billijke voorwaarden verhuurd, waarbij de Pachters genoegzame zekerheid hebben.

Het antwoord op dit punt moet ik uit *Barrow* ontleenen. De Landman bekleedt naast de Geleerden en de Ambtenaren van de Kroon den eersten rang. De Koopman, de Kunstenaar en de Handwerker staan verre beneden hem. De Soldaat bearbeidt in *China* het land, alsmede de Priester, indien 'er landerijen bij het Klooster behooren. De Keizer wordt als de eenige eigenaar der landerijen beschouwd, evenwel wordt de Pachter nooit van zijne hoeve verdreven, zoo lang hij de pacht behoorlijk betaalt. Indien hij meer land heeft, dan hij met zijne familie bearbeiten kan, dan staat hij een gedeelte aan een' ander af, onder beding, dat hij de helft van den opbrengst bekomen zal, terwijl hij de Regering be-

betaalt. Een groot gedeelte der arme boeren be-
arbeiden op deze wijze het land. De goederen
zijn zelden zoo groot, dat zij eene aanzienlijke
uitgestrektheid hebben. Vandaar zijn 'er onder
de Pachters geene Monopolisten en geene Ko-
renkoopers. Elk kan zijne Produkten vrij, en
waar hij wil, verkoopen. Visscherijen worden
nooit verpacht. Elk onderdaan heeft het regt,
in zee, op de kusten, in de meren en rivieren
te vischen. 'Er zijn geene bezitters van goe-
deren, die bijzondere voorregten hebben.

18. Bestaan de voornaamste inkomsten van de
Beheerschers van *China* in de opbrengst
van grondlasten? Hoe hoog zijn deze grond-
lasten? Hoe worden dezelve voldaan, in
geld of *in natura*?

ANTWOORD. De voornaamste inkomsten van
den Keizer van *China* bestaan in de opbrengst
van grondlasten, die in tienden van alle voort-
brengfels *in natura* voldaan worden. Volgens
eene opgave, die *Lord MACARTNEY* van den
Mandarijn *CHOU-TA-GIN* bekwam, bedraagt de
som van alle lasten 66 Millioenen ponden Ster-
ling.

19. Wie moet de verbetering en het onderhoud
der publieke wegen en kanalen bezorgen,
en op wiens kosten geschiedt zulks?

ANTWOORD. Op de kanalen en rivieren be-
talen de schepen een bepaalden tol, die alleen
besteed wordt ter verbetering van bruggen en
sluizen. Publieke wegen, die onderhouden wor-
den, zijn in *China*, zoo ver ik weet, geheel niet.

20. Maken de Chinezen Europeſche kunstwerken na? Kunnen zij Horologies maken?

ANTWOORD. De Chinezen maken de meeste Europeſche kunstwerken gebrekkig na; doch zij leveren echter uitnemende kunststukken, door zeer fijne bewerking van het Elpen-been, het Schildpad, het Parelmoer; en hun werk van goud en zilverdraad (*Filagran-arbeiten in Gold und Silber*) is zeer net. Zij maken Klokken, doch geene Horologies. Ook is het hun niet gelukt laken te maken.

21. Men zegt, dat een gemeen arbeider groote moeite heeft, om in *China* met zijne Familie aan den kost te komen; dat de handwerkers 'er nog erger aan zijn; dat zij met hunne werktuigen op straat rondloopen, om werk te bedelen. Het rafineren der ſuiker zou dan ook daarom door vrije lieden, die aldus rondloopen verrigt worden. Ook zegt men, dat vele menſchen beſtendig in booten op het water wonen, en dat zij vele doode honden en katten eten.

ANTWOORD. De buitengemeene bevolking kan zeker ten gevolge hebben, dat de gemeene man dikwijls gebrek lijdt. Het is dus niet onge woon, dat 'er een algemeene hongersnood in het rijk plaats heeft. In *Canton* kan men het echter weinig beſpeuren, dat de arbeiders en handwerkers geen werk hebben, ſchoon het daar aan geene bedelaars ontbreekt, wier leelijk voorkomen het gaan langs de ſtraten zeer onaangenaam maakt. Ik heb meermalen gelegenheid gehad,
mij

mij te overtuigen, dat de Chinezen niet alleen doode katten en honden, maar zelfs doode ratten eten. Eenige tonnen bedorven gezoutenvleesch, die ik over boord liet werpen, en waarvan de stank zoo afschuwelijk was, dat men denzelven te *Whampoa* verscheidene uren ver kon ruiken, werden door de Chinezen met groote begeerte opgevischt en in triomf weggebracht. Gelijk eene groote menigte menschen op de rivier *Tigris* bij *Canton* in booten hunne woningen opgeslagen hebben, zoo zijn ook de overige rivieren, kanalen en meren bewoond, en op vele plaatsen schier even zoo sterk als het land. Ondertusschen twijfel ik wel zeer, of de meer binnenlandsche streken van *China*, die door het gemis van rivieren en kanalen het voordeel van den handel niet genieten, wel even zorgvuldig bebouwd en sterk bewoond zijn.

22. Men zegt, dat de huwelijken daardoor worden bevorderd, dat men vrijheid geeft de kinderen te vermoorden; en dat 'er lieden zijn, die 'er een handwerk van maken kinderen te dooden.

ANTWOORD. Dat de Kindermoord in *China* algemeen geoorloofd is, is eene daadzaak, die men helaas! niet in twijfel kan trekken. De Chinees, schoon van wege zijne zedelijkheid zoo zeer beroemd, beschouwt den Kindermoord even zoo min als eene misdaad, als het Cannibalismus bij de door sommigen zoo hoog geprezen bewoners van eenige eilanden in den Grooten Oceaan voor afschuwelijk gehouden wordt. Bij

Wham-

Whampoa zag men dikwijls doode kinderen de rivier afdrijven.

23. Nogtans moet *China* niet ontvolkt worden. De Steden moeten sterk bewoond zijn en de landerijen, die eenmaal bebouwd zijn, niet verlaten worden.

ANTWOORD. De berigten aangaande de bevolking van *China* zijn zeer verschillende. De laagste en hoogste begrooting gaan van 70 tot 333 Millioenen. Het eerste getal is door SONNERAT, het laatste door *Sir GEORGE STAUNTON* opgegeven; het laatste volgens eene tabel, welke *Lord MACARTNEY* van eene, in het jaar vóór zijne aankomst gedane, volkstelling, te *Peking* wist te bekomen. De Jesuit *AMIoT* houdt omtrent het gemiddelde van beide, hij stelt namelijk het getal op 198 Millioenen. Het zal zekerlijk nooit stellig beslist kunnen worden, of de bevolking in het Chinefche rijk met 'er daad zoo verbazend groot is, als het berigt van den Mandarijn *CHOU-TA-GIN* aan den Engelschen Gezant opgaf. *BARROW* twijfelt aan de naauwkeurigheid dier tabelle niet. Hij betoogt, dat de bevolking in *China*, in evenredigheid met de oppervlakte van het geheele land tot die van *Engeland* staat, als twee tot één, en dat deze evenredigheid inzonderheid plaats heeft ten opzichte van de groote Steden, als *Canton*, *Nanking*, *Peking*, wier bevolking naauwkeuriger opgegeven kan worden, en die van de groote Steden in *Engeland*. Iemand die *Canton* gezien heeft, en uit de bevolking van deze Stad tot die van geheel *China* be-

besluit zal de Tabellen der Mandarijnen niet voor verdund houden. Ondertusschen is het mij zeer in het oog gevallen, dat, volgens deze Tabellen, in de Provintie *Petscheli* 644 menschen op eene Engelsche Quadraat-mijl wonen; in de Provintie *Kiang-nan* daarentegen, die van wege haren grond en ligging, als het middelpunt van den binnenlandschen handel, zeer bevolkt moet zijn, 334 minder op eene Quadraat-mijl: daar naar de berigten van hen, die de Provintie *Petscheli* doorgereisd hebben (zelfs BARROW meldt dit uitdrukkelijk) het land in dezelve onvruchtbaar is, en zeer slecht bebouwd wordt, en het voorkomen der boeren ellendig en ziekelijk, hunne huizen zeer slecht en de bevolking gering moeten zijn; daar 'er voorts geene vischerijen zijn, die de bevolking van een land zeer veel voordeel doen, vermits dan vele duizenden zich, om visch te vangen, op het water ophouden; en eindelijk daar zelfs het klimaat in deze onvruchtbare Provintie, van wege de brandende hitte in den zomer en de strenge koude in den winter, jaarlijks vele duizenden ten grave sleept (*). Zelfs de Provintie *Chekiang*, van welke BARROW zegt, dat zij overal uitnemend bebouwd, en hare bevolking ontelbaar is, bevat 108 menschen op eene Quadraat-mijl minder, dan het onvruchtbare *Petscheli*. Ook de bevolking van de Provintie *Quantung*, die een'

(*) Volgens ALLERSTEIN, bedraagt de bevolking van *Petscheli* 15 Millioenen, die van de Provintie *Kiang-nan* bijna 46 Millioenen. Geograph. Ephem. 1809. Februarij.

een' ieder, die naar *Canton* komt, zoo zeer in het oog valt, staat in geene evenredigheid met de bevolking van *Petscheli*: want in de laatste wonen slechts 164 op eene Quadraat-mijl, en dus minder dan de helft van de bevolking in *Petscheli*. Deze vergelijkingen doen mij twijfelen, of de Tabellen wel zeer naauwkeurig zijn, en ik vermoeden minste, dat in de telling van *Petscheli* eene fout plaats heeft. Het is zeker eene ongelooflijke bevolking, ook in de vruchtbaarste streken, van 644 menschen op eene Engelsche Quadraat-mijl, en men rekent zelfs in *Engeland* slechts 120, en in *Holland* 198.

24. In welke streken voedt men zich met andere levensmiddelen, dan slechts met rijst, en waar met vleesch? Hoedanig is de evenredigheid tusschen een pond Rund-vleesch en een pond Rijst?

ANTWOORD. In geheel *China* zijn Rijst en Visch het voorname voedsel, en in de Noordelijke Provintien wordt ook Tarwe verbouwd. Rund-vleesch en Schapen-vleesch wordt zeer weinig gebruikt, maar zooveel te meer Varkens-vleesch, en wel bijzonder in de Zuidelijke Provintien.

VIJF-EN-TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

Vaart door de Chinesche Zee.

Den 9 Februarij 1806, des morgens te 11 uren, zeilden de *Nadeshda* en de *Newa* van *Whampoa*. In gevalle wij gescheiden mogten worden, was het eiland *St. Helena* de plaats van wedervereeniging, die ik den Kapitein LISIANSKOY opgegeven had. Ik vooronderstelde, dat de staatkundige gebeurtenissen in *Europa*, die wij bij onze aankomst te *St. Helena*, of misschien reeds vroeger, door een uit *Europa* komend vaartuig vernemen zouden, het noodig konden maken, dat wij ter wederzijdsche veiligheid bij elkander bleven, en dat wij ons daarom niet moesten overhaasten (*).

Den 10 Februarij zeilden wij door de *Bocca Tigris*, en gingen aan den ingang der zoogenaamde *Ansons*-baai ten anker. Hier lagen de Engelsche Oorlogschepen: *Blenheim* van 74 en een Fregat van 40 stukken, die bestemd waren, om de vloot van de Engelsche China-vaarders, welke naar *Europa* moest, en uit 17 schepen van 12 tot 1400 tonnen bestond, en die wij te *Whampoa* achtergelaten hadden, door de Chinesche zee

(*) Men zal vervolgens zien, dat de *Newa* desniettemin niet te *St. Helena* binnenliep, maar regelrecht naar *Engeland* zeilde.

zee tot aan *Poolo-Pinang* te convooijeren. Met een flauw windje uit het N. N. W. zeilden wij den 11 Februarij des morgens van de *Anfons*-baai, en gingen des avonds niet verre van het eiland *Linting* voor anker. Den volgenden morgen gingen wij reeds vroeg met een' frischen wind onder zeil. Te 9 uren kwamen wij voorbij *Macao*. Te 10 uren lag het kleine eiland *Potoe* juist in het Z. Dit eiland, waarvan ik de Noorder Breedte op $22^{\circ} 02' 36''$ en de West-ter Lengte op $246^{\circ} 15'$ stel, (*) neem ik als het punt van mijne afreize.

Te

(*) Om deze mijne bepaling te bewijzen, meet ik op de Lengte van *Macao*, van het groote *Ladronen*-eiland en van *Poolo-Wawoor* terugkomen. Deze heb ik uit verscheidene *data* op de volgende wijze gevonden.

Volgens de waarnemingen van den
Sterrekundigen BAYLEY ligt *Macao* op $113^{\circ} 38' 15''$ O. L.
———— DAGELET op $113^{\circ} 39' 30''$ —
———— van den Engelschen Kapitein
HUDDART op . . . $113^{\circ} 36' 45''$ —
———— LESTOCK WILSON op $113^{\circ} 34' 45''$ —

Volgens onze waarnemingen, naar het gemiddelde uit 115 Maansaffanden op *Macao* en *Canton*, met de Meridiaan-different van $17' 15''$. . . $113^{\circ} 37' 16''$ —

De ware Lengte van *Macao* was dus naar het gemiddelde hiervan . . . $113^{\circ} 37' 19''$ —
of $246^{\circ} 22' 41''$ West van *Greenwich*.

Volgens de waarnemingen van Kapitein
KING ligt *Poolo-Wawoor* op . . . $104^{\circ} 37' 00''$ O.
Vol.

Te half elf uren, wanneer het eiland *Potoe* van ons juist in het O. lag, nam ik mijn' koers Z.

Volgens de waarnemingen van den Engelschen Kapitein WILSON op . . . $104^{\circ} 36' 00''$ O.
 ——— ——— ——— DUNLOP op $104^{\circ} 33' 00''$ —

Volgens de veelvuldige waarnemingen van Kapitein M'INTOSH, naar het gemiddelde op $104^{\circ} 36' 40''$ —

Volgens de bepalingen door Chronometers van zes verschillende personen, tusschen *Malacca* en *Poolo-Wawoor* (de Lengte van *Malacca* volgens HORSBURGH op $102^{\circ} 15'$ gesteld) op $104^{\circ} 37' 30''$ —

De ware Lengte van *Poolo-Wawoor* zou dus, naar het gemiddelde van deze waarnemingen, zijn $104^{\circ} 35' 22''$ O. of $255^{\circ} 24' 38''$ W. van *Greenwich*: eene Lengte, die niet meer dan een paar minuten onnaauwkeurig zijn kan, en die men wel als de ware aannemen mag, tot zoo lang als de Lengte op het land zelf door Sterverduisteringen tot op eene halve minuut bepaald zal zijn. De juiste bepaling der Lengte van *Poolo-Wawoor* is daarom bijzonder belangrijk, dewijl dit eiland in de Chinesche zee als een' Eersten Meridiaan kan beschouwd worden. Alle schepen, zij mogen door de Straat *Malacca*, *Banka*, *Gaspas* of *Billiton* zeilen moeten dit eiland zien.

Het groote *Ladronen*-eiland, naar het gemiddelde van vele bepalingen door Chronometers van de Kapiteins M'INTOSH, HORSBURGH en SHEPERDEN op $9^{\circ} 10' 53''$ Oostelijk van *Poolo-Wawoor*, derhalve is de Lengte van het groote *Ladronen*-eiland $= 104^{\circ} 35' 22'' + 9^{\circ} 10' 53'' = 113^{\circ} 46' 15''$ O. of $246^{\circ} 13' 45''$ W. van *Greenwich*.

Z. en Z. t. O. $\frac{1}{2}$ O.. Deze koers zou ons op *Macklesfield*-bank moeten brengen, waar ik peilen

De bepaling van het kleine eiland *Potoe*, ook *Pasfagie*-eiland genoemd, wordt derhalve ontwikkeld als volgt:

- 1) Dit eiland ligt 7 mijlen ten O. van *Macao*; daar nu de Lengte van *Macao* $246^{\circ} 22' 41''$ is, volgt hier uit voor de Lengte van *Potoe* . . . $246^{\circ} 15' 40''$ W.
- 2) Naar de waarnemingen van Kapitein M'INTOSH, ligt het eiland *Potoe* $11^{\circ} 32' 00''$ Oostelijk van *Malacca* en *Malacca* op $120^{\circ} 15'$ Lengte, dus volgt hieruit voor de Lengte van *Potoe* $246^{\circ} 14' 00''$ W.
- 3) Volgens eene bepaling met den Chronometer, ligt *Potoe* van *Poolo-Wawoor* $9^{\circ} 9' 30''$ Oostelijk. Daar nu de Lengte van *Poolo-Wawoor* $254^{\circ} 24' 38''$ is, zoo volgt hieruit voor de Lengte van *Potoe* $246^{\circ} 15' 08''$ W.

Het gemiddelde uit deze drie bepalingen geeft voor de Lengte van het eiland *Potoe* $246^{\circ} 14' 56''$ of in ronde getalen . $246^{\circ} 15' 00''$ W. derhalve slechts eene minuut Westelijker dan het groote *Ladronen*-eiland.

BijVOEGSEL. Ik had de Lengte van dit punt naar de door Kapitein M'INTOSH aan mij gegevene *data* opge maakt, vóór dat mij de nieuwe Kaart van de Chinefche zee van Kapitein HORSBURGH onder het oog kwam. Het onderscheid in de Lengte is ondertusfchen gering. Zoo ligt, bij voorbeeld, het groote *Ladronen*-eiland op zijne Kaart 2 minuten en *Poolo-Wawoor* geen 2' Westelijker dan dezelve naar de boven opgegevene verklaring liggen moesten.

Bij

len wilde. Op den middag was onze waarneming $21^{\circ} 53'$. De wind woei frisch uit het O. t. N. en den volgenden dag uit het O. Z. O.

Den 15 Februarij des avonds te 9 uren, op $16^{\circ} 02'$ en $245^{\circ} 26'$ vonden wij 55 vademen boven een' grond van fijn zand; en des morgens te 4 uren, op $15^{\circ} 40'$ en $245^{\circ} 55'$, 65 vademen, boven een' grond van zand en schelpen. Dit kwam mij voor het westelijkste einde van de *Macklesfield*-ondiepte te zijn, gelijk ik $245^{\circ} 20'$ voor het oostelijkste einde houd (*). De ware gedaante en uitgebreidheid van deze ondiepte is evenwel nog niet met alle naauwkeurigheid bepaald. Het was in het algemeen zeer te wenschen, dat de eene of andere Europeesche Zee-mogendheid de Chinesche zee naauwkeurig liet opnemen. Schoon verscheidene bekwame Engelsche Kapiteinen, die dezelve in elk jaargetijde be-

Bij *Macao* vindt evenwel een onderscheid van $7'$ plaats, van waar dan ook zeker een gelijk onderscheid ten aanzien van *Canton* ontstaan moet. Het verschil in den Meridiaan tusschen *Macao* en *Canton* is, volgens de bepalingen met de Chronometers van de Kapiteins M'INTOSH, WILSON en den Heer BROWN, naar het gemiddelde, $17' 15''$; hieruit volgt de Lengte van *Canton* $246^{\circ} 22' 41'' + 17' 15'' = 246^{\circ} 39' 55''$, of in ronde getalen $246^{\circ} 40'$. Volgens HORSBURGH's Kaart ligt *Canton* $30'$ in het W. van den Meridiaan van zijne Kaart, $113^{\circ} 44'$, derhalve $246^{\circ} 46' W.$ van *Greenwich*.

(*) Volgens Kapitein HORSBURGH's nieuwe Kaart van de Chinesche zee, zijn de uiterste grenzen van de *Macklesfield*-bank $16^{\circ} 18'$ en $15^{\circ} 18' N.$ en $245^{\circ} 08'$ en $246^{\circ} 15' W.$

bevaren, de kennis van deze zoo gevaarlijke zee jaarlijks vermeederen, blijven echter zeer vele bepalingen nog hoogst twijfelachtig, en vele eilanden en rotsen, inzonderheid in den omtrek van de *Paracels*, zijn nog niet genoeg ontdekt. De grenzen van deze gevaarlijke klippen zijn wel veel enger geworden, en men vaart thans dikwijls tusschen de *Paracels* en de kust van *Cochin-China* door (*); doch 'er is zeker geene zee, wier naauwkeurige opneming met meer zwaarigheden gepaard gaat, daar hier, behalve in de maanden Februarij, Maart en April, het geheele jaar door, geweldige stormen woeden, en deze, van wege de hevige stroomen en de menigte van eilanden en klippen, zeer gevaarlijk zijn. Van Mei tot November woeden 'er onophoudelijk hevige *Typhons*, en maar zelden kan een schip deze geweldige stormen verduren. Voor twee jaren had de Gouverneur van *Bombay* twee schepen uitgezonden, om de

(*) Toen ik in het jaar 1799 op eene Engelsche vloot, meer dan 20 schepen sterk, uit *China* naar *Europa* terugkeerde, en men et, van wege een Spaansch en Fransch Esquader, dat op deze rijke vloot loerde, als gevaarlijk beschouwde, den gewonen koers naar de Straat *Malacca* te nemen, werd 'er besloten tusschen de *Paracels* en de kust van *Cochin-China* doortezeylen; een doortogt, die tot hiertoe alleen door enkele schepen bevaren was. De Comodore van het Engelsche Esquader, dat de vloot convooijeren moest, benoemde den bekwaamsten en meest ervaren Kapitein tot wegwijzer van de vloot, en deze was de reeds meer gemelde Kapitein M'INTOSH op het schip de *Sarah*.

Chineſche zee te onderzoeken, maar men heeft van dezelve nooit iets gehoord, en men weet niet, op welk eene wijze dezelve verongelukt zijn.

In de laaſte tijden hebben zich de Kapiteins LESTOCK, WILSON M'INTOSH en HORSBURGH, in het volmaken der kaarten van de Chineſche zee, zeer verdienſtelijk gemaakt. Hun ijver, hunne naauwkeurigheid en hunne Aſtronomiſche kundigheden maakten hen tot dit werk bij uitſtek geſchikt. De kaart van de Chineſche zee en van de ſtraat *Malacca*, door Kapitein HORSBURGH in het jaar 1806 uitgegeven, en die men als de vrucht van zijne veeljarige waarnemingen en ondervindingen beſchouwen kan, is buiten twijfel de naauwkeurigſte, die men van deze ſtreken heeft. Van den Kapitein M'INTOSH zijn ook belangrijke verbeteringen in de kaarten van deze wateren te verwachten. Daar zijn dienſt hem tot nog toe verplicht, in de *Indien* te blijven, deelt hij zijne waarnemingen aan een' ieder mede, die hij denkt, dat een goed gebruik van dezelve zal maken. Ik zelf heb eene zeer belangrijke verzameling van ſterrekundige bepalingen ten opzigte van punten in de Indiſche en Chineſche zee van hem ontvangen, welke meêſt op zijne eigene waarnemingen gegrond zijn; ſchoon ook vele het werk zijn van andere Engeliſche Zeereizigers, die zich door hunne naauwkeurigheid onderscheiden hebben. In de noot, bladzijde 308 tot 311, heb ik van deze bepalingen gebruik gemaakt. Hij was ook gereed, mij alle de door hem gemaakte verbeteringen in de kaarten van de Chi-

nefche zee, van de kust van *Cochin-China* en *Cambodia*, en zelfs een affchrift van het Journaal eener door hem in 1805 gedane reis naar *China*, langs eenen ongewonen weg, en nog verscheidene belangrijke aantekeningen, de vaart op deze wateren betreffende, medetedeelen, waarvan ik, bij het maken van mijne kaart van de Chinesche zee, mij bediend heb, en waarvoor ik hem hier openlijk mijnen dank betuig. De dienstvaardigheid der Engelsche Zeevaarders, kan in het algemeen niet genoeg geroemd worden. Bij mijn langdurigen omgang met Engelsche Zeeofficieren, heb ik dit niet zelden ondervonden. Het gedrag van Kapitein M'INTOSH, die zijne waarnemingen en ondervindingen, die zeer veel waarde hadden, en waarvan vele nog geheel onbekend waren, met de grootste hartelijkheid aan een Officier van eene vreemde Zeemagt overgaf, verschildt althans zeer van dat eens Hollandschen Kapiteins te *Nangafaky*, die mij, op mijn verzoek, om de kaarten te zien, naar welke de Hollandsche Zeevaarders hun koers van *Batavia* naar *Japan* rigten, antwoordde: „Wij hebben wel goede kaarten, maar wij laten ze niet gaarne zien,” en op mijne vraag naar de ware Lengte van *Nangafaky*, dezelve wel 6° verkeerd opgaf, daar wij derzelver ware Lengte bij het eerste gezigt reeds tot op eene vierde van een graad wisten.

De waarnemingen op den middag van den 16 Februarij, op 15° 23' N. en 246° 24' 50" W., toonden, dat 'er een stroom was van 14 mijlen regelregt naar het N., schoon dit volstrekt strijdig

dig was met den gewonen regel der N. O. Moufons. Nemen misfchien de stormen op de *Macklesfield*-bank ook altijd eene tegenovergestelde rigting? Evenwel ook den volgenden dag hadden wij een' stroom van 3 mijlen naar het N. en van 12 naar het W., schoon de wind frisch uit het N. O. waaide.

Den 10 Februarij, des avonds te 6 uren, veranderde ik mijn' koers van het Z. Z. W. naar het Z. t. W. $\frac{1}{2}$ W., om tusfchen *Poolo-Sapata* en de *Andrada*-rots door te zeilen, welke laatste, volgens de kaart van DALRYMPLE, 60 mijlen in het O. van *Poolo-Sapata* moet liggen (*).

De

(*) Onder de bepalingen van Lengten en Breedten in de Chinesche zee, mij door Kapitein M'INTOSH medege- deeld, en reeds te voren door mij vermeld, vind ik de Lengte van deze rots $10^{\circ} 07' N.$ en $110^{\circ} 14' O.$ 'Er is voor deze bepaling geen gezag bijgebracht, en dezelve moet slechts als eene gisfing beschouwd worden, daar het onzeker blijft, of de rots met 'er daad gezien en bepaald ge- worden is. Kapitein HORSBURGH twijfelt zeer aan het be- staan van deze rots; op zijne nieuwe Kaart vindt men de volgende aanmerking hieromtrent: „ Het Amerikaanfche fchip *Lovely Lasf* heeft in het jaar 1801 deze rots gezien, en volgens eene waarneming op den middag voor de Breedte, en uit Maansafstanden voor de Lengte van deze klip $9^{\circ} 47' N.$ en $110^{\circ} 18' O.$ gevonden.” Kapitein HORSBURGH geloofst echter, dat de Amerikaan geene rots gezien heeft, maar slechts een wrak. In het jaar 1771 heeft de Kapitein SKOTTOWE van het Engelsche fchip *Bridgewater*, in deze ftrek, dat is op $10^{\circ} 26' N.$ en $110^{\circ} 26' O.$ eene diepte van 65, 55, en 90 vademmen gevonden, zonder eene

rots

De wind woei zeer sterk, en daar de ligging van de *Andrada*-rots niet door nieuwe waarnemingen bepaald is, nam ik des nachts alle zeilen in. Ook beschouwde ik deze voorzigtigheid te noodzakelijker, omdat wij, in gevalle wij een' zoo sterken Zuidelijken en Westelijken stroom van het Z. Z. W. 42 mijlen kregen, gelijk Kapitein KING denzelven in deze streken vond, nog vóór het aanbreken van den dag op de *Middelburgsche* ondiepte zouden kunnen geraken, welke op de kaart van DALRYMPLE 60 mijlen ten Z. van *Poolo-Sapata* ligt, eene ligging, die overeenkomt met de waarnemingen van den Kapitein BALDWIN in het jaar 1786, namelijk $9^{\circ} 04' N.$ en $109^{\circ} 05' O.$ (*). Des morgens te 5 uren stuurde

de rots te zien. De Portugezen rekenen de Breedte der *Andrada*-rots op $10^{\circ} 13'$. Naar den naam te oordeelen, moet deze rots reeds in de 16de Eeuw ontdekt zijn. FERNANDO PEREZ D'ANDRADA was de naam van den Portugees, die in het jaar 1517 het eerst naar *Canton* kwam.

(*) DALRYMPLE noemt de *Middelburgsche* ondiepte: *La Paix*, naar het Fransche schip van dien naam, gevoerd door M. DE LA PLACELIERE, die in het jaar 1753 deze ondiepte het eerst gezien heeft. Hij zeilde dezelve op eene Kabels-lengte voorbij. De geheele uitgestrektheid van dit rif rekent hij $1\frac{1}{2}$ Kabels-lengte. Men zie DALRYMPLE's, *Memoir of a chart of the China Sea*, in het 6de deel van zijne verzameling bladz. 11. Op de Kaart van Kapitein HORSBURGH ligt deze ondiepte op $8^{\circ} 56' N.$ en $111^{\circ} 06' O.$ Het onderscheid van 2° in de Lengte van de aangehaalde bepalingen ontstaat daaruit, dat HORSBURGH de *Middelburgsche* ondiepte voor dezelfde houdt, die men op de Kaarten onder

de ik Z. W. t. W. Wij vonden des middags den stroom Z. W. 13 mijlen. Schoon wij *Poolo-Sapata* niet gezien hadden, en men het in dit geval raadzaam acht, *Poolo-Condore* te zien, beschouwde ik dit echter onnoodig, en nam mijn' koers terstond op *Poolo-Timoan*. Des namiddags te 6 uren peilden wij 35 vademmen boven een' grond van fijn, graauw zand. Onze Breedte was toen $8^{\circ} 42'$ en onze Lengte, te 5 uren uit hoogten afgeleid, $252^{\circ} 02'$. Den 23 Februarij vertoonde zich, met het aanbreken van den dag, *Poolo-Timoan* in het Z. W. t. Z. De piek op het eiland was echter niet te zien. Te 9 uren zagen wij ook de eilanden *Pambelang* (*) en *Wayoor* in het Z. 1 W. Omtrent den middag lag het midden van het eiland *Timoan* van ons Z. W. 51° , het eiland *Pambelang* Z. W. 22° en *Poolo-Wayoor* (door sommigen ook *Poolo-Aor* genoemd) juist in het Z. Wij bevonden ons op $3^{\circ} 6' 30''$ Breedte en $255^{\circ} 16' 00''$ Lengte: volgens deze waarnemingen vonden wij in de laatste 24 uren een' stroom van 11 mijlen naar het Z. en van

der den naam *Gossards Rif* vindt. Volgens DALRYMPLE is het door GOSSARD in het jaar 1741 ontdekte rif, op $8^{\circ} 38' N.$ en $9^{\circ} 32' W.$ van *Luban* of $110^{\circ} 42' O.$ van *Greenwich* zeer onderscheiden van de ondiepte *La Paix*, of, dat hetzelfde is, van de ondiepte *Middelburg*.

(*) Dit eiland wordt ook *Pisfang* genoemd; men schijnt echter den naam *Pambelang* de voorkeur te moeten geven, omdat 'er nog een eiland in de Straat *Malacca* is, dat den naam *Pisfang* draagt.

van 7 mijlen naar het W. De diepte was 39 vademmen. Onze afstand van *Poolo-Wawoor* 37½ mijlen. De Breedte van dit eiland is 2° 29' N. Onze Horologies gaven voor de Lengte van *Poolo-Wawoor*: volgens N° 128 = 255° 16' 00'', volgens N° 1856 = 255° 20' en volgens het Horologie van PENNINGTON 255° 17' 30''. De ware Lengte van dit eiland, gelijk ik dezelve in de noot op bladzijde 309 gevonden heb, is 255° 24' 38''. De fout van onze Horologies, hiernaar gerekend, was dus + 8' 38'' + 4' 38'' en + 7' 08'' geweest.

Des namiddags te 4 uren lag de Noordelijke spits van *Timoan* voor ons juist in het W. De loop van het schip sedert middag, nevens eene halve mijl Zuidelijken stroom in het uur, gaven voor de Breedte van deze spit: 56' 30'' N. Te 3 uren 15' lag de Zuidelijke spits van *Timoan* voor ons in het W. Naar dezelfde berekening van de sterkte en rigting van den stroom, vond ik hare Breedte = 2° 45' 30''. Des avonds te 8 uren achtte ik mij ver genoeg van *Poolo-Wawoor* verwijderd, en ik nam mijn' koers Z. Z. O. op *Poolo-Totty*. Met het aanbreken van den dag zagen wij vier schepen, die wij ook den vorigen dag reeds gezien hadden. Zij schenen naar de straat *Malacca* te gaan. De Middagswaarnemingen 1° 25' 13'' N. en 254° 42' W. duiden een' stroom aan van iets meer dan eene mijl in het uur. Des namiddags te 3 uren namen wij eenige rijen van Maansaffstanden, die op den middag gereduceerd = 254° 38' 45'', dat is 2' 35'' Westelijker dan N°

te was 39
voor 37½
2° 29' N.
van *Poolo-*
00'', vol-
het Horo-
. De ware
zelve in de
is 255° 24'
hiernaar ge-
8'' en + 7'

Noordelijke
het W. De
nevens eene
uur, gaven
56' 30'' N.
s van *Timoan*
de berekening
om, vond ik
nds te 8 uren
*W*voor ver-
Z. Z. O. op
van den dag
den vorigen
enen naar de
vaarnemingen
n een' stroom
et uur. Des
lige rijen van
gereduceerd
estelijker dan
N°

N° 128, gaven. Des avonds te 8 uren veran-
derde ik den koers naar het Z. O. om de *Dog-*
gersbank in den nacht, op eenen grooten afstand,
om te zeilen. Te 2 uren in den nacht rekende
ik mij op de parallel van deze ondiepte te zijn,
welke volgens de waarnemingen op het Engelsche
schip *Ganges* gemaakt 0° 37' Noorder Breedte
en 254° 30' Wester Lengte ligt. De stroom had
ons, naar de waarneming op den middag gere-
kend, 1½ mijl in het uur naar het Z. en iets naar
het O. gedreven. Ik stuurde thans Z. t. O. en
Z. Den 24 Februarij, des morgens te 6 uren,
doorsned. n wij de linie op 253° 50' Lengte.
Kort vóór den middag zagen wij *Poolo-Totty* in
het Z. W. en te 2 uren namiddag *Poolo Docan*.
Te 3 uren 10° lag *Poolo-Totty* ons in het W.,
en indien ik den stroom 1½ mijl in het uur naar
het Z. aanneem, dan ligt dit eiland op 0° 57'
Zuider Breedte. *Poolo-Docan* lag toen van ons
Z. W. 79°. Te 4 uren lag *Docan* van ons in
het W. en *Totty* 79°. De Breedte van *Docan*
werd dus 1° 01' Z. Van twaalf tot 3 uren
was onze koers Z. W. t. Z., daarna stuurde ik
Z. t. W. om nog vóór den avond de Noorder-
spits van *Banka* te zien, die wij ook te 5 uren
in het Z. ontdekten. De diepte was 18 vade-
men en ook 17½ boven een' grond van zand en
kleine schelpen. Ik veranderde nu mijn' koers
naar het Z. O.; de wind was zeer flaauw. Het
water had op vele plaatsen eene gele kleur, op
andere was het helder en men zag daar regte
streken van kroos. Hetzelfde heeft ook Kapi-
tein

tein LESTOCK WILSON hier waargenomen. Wij vonden evenwel geene verandering in de diepte. Daar wij naar onze peilingen den stroom zeer naar het Zuiden vonden, stuurde ik met weinige zeilen des nachts Z. O., maar ontdekte den volgenden morgen, tot mijne groote verwondering, dat de stroom ons niet het minste naar het Z. gedreven had. Waarschijnlijk moet dit aan eene afwisseling van eb en vloed toegescreven worden. Des morgens te 5 uren lag eene vooruitstekende spits op het eiland *Banka* in het W., en ten zelfden tijd eene andere in het Z. W. 20°. In den beginne hield ik de laatste voor de Oostelijke Kaap van *Banka*, maar ik ontdekte spoedig mijne dwaling, en bevond dat het de spits was, die WILSON *Bluff-point* noemt. Op FLEURIEU's Kaart van de straat *Gaspar*, vindt men dezelve niet. Ten Zuiden van deze spits ligt Kaap *Breakers*. Tusschen beide ligt eene diepe bogt: want wij konden daar geen land zien. Het land liep daar aan beide zijden in laagten en voor de Zuidelijke Kaap ligt, naar het schijnt, een eiland, schoon het ook mogelijk is, dat ook dat schijnbaar eiland tot het vaste land behoort. Dit gedeelte van *Banka* is op alle Kaarten zeer onnaauwkeurig geteekend. Het eenige ontwerp van deze kust, dat eenige overeenkomst met onze waarnemingen heeft, is eene kopij van eene oude Kaart in het Zesde Deel van DALRYMPLES verzameling van Zeevaartkundige Plannen No. 7. Op deze is *Banka*, *China-bata*, en de tegenwoordige straat *Gaspar*, de straat van *China-bata* genoemd.

On-

Onze waarneming op den middag $2^{\circ} 03' 30''$ Z., en daar ik rekende, verre genoeg van de rotsen te zijn, die de Fransche schepen *Le Mascarin* in 1773 en *Le Solide* in 1792 gezien hebben, nam ik thans mijn' koers op de Oostelijke spits van *Banka*, zoo lang, tot het eiland *Gaspar* in het O. lag. Men heeft dan de gevaarlijke punten, die in het N. W. van *Gaspar* liggen, vermijd, en kan den koers nemen tusschen de Oostelijke spits van het eiland *Banka* en het rotsachtige eiland *Tree-Island*, of *Boom-eiland*, aldus genoemd van wege eenige boomen, die bijzonder in het oog vallen (*). Des avonds te 9 uren lag de Oostelijke spits van *Banka* van ons in het W. Ik stuurde thans Z., en te 8 uren gingen wij op 18 vademen boven een' grond van fijn zand ten anker. Zoo lang wij Z. O. $\frac{1}{4}$ O. tusschen *Banka* en de rotsachtige eilanden stuurden, konden wij met

(*) FLEURIEU verwerpt den naam *Tree-Island*, omdat de weinige boomen, naar welke dit eiland genoemd is, ligtelijk kunnen verdwijnen, wanneer de naam ongepast zoude zijn. Hij stelt voor, hetzelfde *Rocher navire* (*Rotsen Schip*) te noemen, omdat dit eiland zoo zeer gelijkt en altijd gelijken zal, op een zeilend schip (*MARCHAND voyage autour du monde*, 2 Tom. pag. 189 in 4to) FLEURIEU heeft geen ongelijk, dat hij den naam *Tree-Island* verwerpt. Men heeft eens een eiland aan de Noord-kust van *China*, op de vaart naar *Chusan Tree a Top* genoemd; maar de boom bestaat niet meer, en de Zeereiziger zal te vergeefs naar eenen boom aan de spits omzien, die hem tot baken op zijn' koers zou kunnen dienen.

III. DEEL.

X

met het dieplood niet eene enkele maal grond bereiken. Maar naauwelijks hadden wij onzen koers naar het Z. veranderd, of wij vonden eerst een' grond van grof en naderhand van fijn zand. Dit ontstaat, naar ik gis, uit de sterke stroomen, wier rigting wij hier Z. Z. O. en Z. O. van 1½ tot 3 mijlen in het uur vonden; op den grond werkt dezelve sterker, en door zijne snelheid wascht hij het zand af, dat aan het dieplood aangezet is, of de stroom heeft den rotsachtigen grond geheel van allen zand gezuiverd, zoo dat het lood geheel geene zandkorrel aanraakt. Den 27 Februarij, met het aanbreken van den dag, ligten wij onze ankers, en zeilden door de straat *Gaspar*, tusschen de Z. O. spits van *Banka* en het *Midden- of Pasfagie-eiland*. Schoon 'er zich van de Z. O. zijde een rif 3½ mijlen uitstrekt, konden wij echter daar van niet het minste ontdekken; waarschijnlijk had de hooge vloed hetzelfde bedekt. Ik hield mij op een' afstand van 1½ tot 2 mijlen van het *Pasfagie-eiland*. De diepte was van 27 tot 35 vademen. Op geene kaart heb ik zulk eene groote diepte aangeteekend gevonden. Is de wind slaauw, dan zou ik het niet raadzaam achten zeer nabij het *Pasfagie-eiland* te komen, daar 'er in deze rigting een sterke stroom loopt. Wanneer de wind frisch is, kan men hetzelfde zonder gevaar naderen. Omtrent den middag waren wij het geheel voorbij. Het weer was donker, nu hadden wij rukwinden, dan weder stilte. Wij kregen den geheelen dag geene zons-hoogten. Te 4 uren kwam 'er

'er een frische wind op uit het N. W., en wij namen nu eenen Z. W. koers, om de kust van *Sumatra* te winnen, daar ik hier eene sterke stroom naar het Z. O. vermoedde. Des nachts hadden wij onweder en sterken regen. Met het aanbreeken van den dag zagen wij vier schepen; waarschijnlijk waren het dezelfde, die wij bij *Poola-Wawoor* gezien hadden, en die door de straat *Banka* moeten gezeild zijn.

Ik had de straat *Gaspar* gekozen, omdat zij, naar mijne gedachten, verre boven die van *Banka* te verkiezen is, schoon zij zelden bevaren wordt. De vaart is even zoo veilig, als in de straat *Banka*, als men zich van de kaart N° 8 van Kapitein LESTOCK WILSON bedient, die in het Zesde Deel van DALRYMPLE's verzameling van kaarten en plannen gevonden wordt. De volkomenste kaart van deze straat is die van FLEURIEU, in de Atlas bij de door hem uitgegevene reis van MARCHAND. Deze kaart verkrijgt te grootere waarde door de zeer leerrijke ontwikkeling van dezelve, die in het Tweede Deel van den tekst bladz. 106—210 gevonden wordt, en te meer belangrijk is, omdat de Zeevaartkundige *Memoirs* van DALRYMPLE, waaruit FLEURIEU de voornaamste bouwstoffen tot deze kaart ontleende, zoo zeldzaam geworden zijn. De vaart door de straat *Gaspar* is met veel minder zwarigheden gepaard, dan die door de straat *Banka*. Men ankert in dezelve, gelijk wij gedaan hebben, slechts eenmaal; en het is zeer wel mogelijk, dezelve door te zeilen, zonder een enkel maal te

ankeren, terwijl men de straat *Banka* zelden in minder dan drie of vier dagen kan doorzeilen, en bij elke verandering van den vloed ankeren, of het anker ligten moet; een arbeid, die in dit heete klimaat voor de gezondheid der manschap zeer schadelijk moet zijn. Groote schepen geraaken daarenboven dikwijls op de twee ondiepten, aan den Noordelijken en Zuidelijken ingang van het eiland *Lucipara*, aan den grond. Ook zijn de stroomen in de straat *Banka* zeer sterk en onregelmatic. Het klimaat zelf is in deze straat ongezond, omdat de vlakke kust van *Sumatra* overstroomd wordt. De vaart door de straat *Banka* legt doorgaans de grond tot de ziekten, die in de straat van *Sunda* dikwijls doodelijk worden. Ik twijfel zeer, of wij wel zoo gelukkig zouden geweest zijn, bijaldien ik de straat van *Banka* boven dien van *Gaspar* de voorkeur gegeven had.

Te 10 uren zagen wij de vlakke kust van *Sumatra* van het N. W. 60° tot het Z. W. 86°. Ik hield mij, bij eenen Z. Z. W. koers, op de diepte van 10 tot 12 vademen, wanneer plotfeling de diepte tot op 6 vademen begon te vermindern, en dit ons reeds vreezen deed, dat wij op eene onbekende ondiepte vervallen waren. Een Oostelijke koers bragt ons echter spoedig weder in dieper water. Na verloop van een uur geraakten wij ondertusfchen andermaal op 7 en 6½ vademen, en waren ten tweedenmale genoodzaakt eenen geheel Oostelijken koers te nemen. Hier uit schijnt te blijken, dat, bijaldien bij het hel-

helderste weêr de kust van *Sumatra* zelfs uit den top van den mast gezien is, de koers op de pasfagie tusfchen de *Twee Gebroeders* (*) en de kust van *Sumatra* niet ten Westen van het Zuiden zijn moet. Ik had hier eenen sterken stroom naar het O. vermoed, en daarom liet ik des nachts een' te Westelijken koers nemen; de waarnemingen op den middag toonden ondertusfchen, dat de stroom eene regtstreeks Zuidelijke rigting had, en wel 28 mijlen in de 24 uren. Te 1 uur zag wij de *Twee Gebroeders* uit den top van den mast in het Z. Z. W.. Te 6 uren, wanneer wij ons in het midden van de enge pasfagie tusfchen deze twee eilanden en het *Shabunder*-rif op de kust van *Sumatra* bevonden, werd de lucht bewolkt, en wij hadden een sterk onweder met regen. Te 7 uren lagen de *Twee Gebroeders* van ons in het O. op een' afstand van anderhalve mijl. Juist op dit oogenblik hadden wij een' vrij sterken rukwind, waarop spoedig eene stilte volgde, die fcheen te zullen aanhouden. Ik gaf dus fein om te ankeren, en te half tien uren lieten wij onze ankers op 18 vademen in een' klei-grond vallen. De *Gebroeders* lagen toen van ons N. O. t. N. $\frac{1}{2}$ O.

Bij het aanbreken van den volgenden dag, den 1 Maart, gingen wij, met een' frifchen W. N. W. wind en met donker weêr, weder onder zeil. Ik ftuurde Z. Z. W. en Z. W. t. Z., om zoo na mo-

ge-

(*) Deze twee eilanden worden door de Engelschen de *Gebroeders*, door de Franschen de *Gezusters* genoemd.

gelijk aan de kust van *Sumatra* te blijven, daar ik voorgenomen had de pasfagie tusschen de eilanden *Zutphen* en de *Stroom-rots* te nemen, die ik de voorkeur gaf boven die tusschen de kust van *Java* en het eiland *Dwars in den weg* (*Thwart the way*). Op den middag bevonden wij ons op $5^{\circ} 38' 34''$ Zuider Breedte. Kaap *St. Nikolaas* op het eiland *Java* lag van ons Z. O. 20° , het Noordelijk eiland Z. W. 64° en het eiland *Button* Z. O. 11° . Des namiddags te 1 uur werd de wind flauw. Ten zelfden tijde veranderde de rigting van den vloed, die tot hiertoe naar het Z. geloopt had, en ons nu sterk naar het N. dreef. Dit noodzaakte ons, te 2 uren in 24 vademmen het anker te laten vallen. Het Noordelijk eiland lag ons toen in het N. W. 17° op een' afstand van 3 mijlen, het eiland *Button* Z. O. 26° .

Het verschil in den Meridiaan tusschen *Poolo Wawoor* en het Noordelijk eiland vonden wij, volgens No. 128 = $1^{\circ} 13' 40''$; volgens PENNINGTON $1^{\circ} 15' 45''$; het gemiddelde is derhalve $1^{\circ} 14' 41''$. Kapitein LESTOCK WILSON vond hetzelfde $1^{\circ} 14' 45''$ (*). Het onderscheid was dus slechts 3 seconden. Het kwam 'er derhalve slechts op aan de Lengte van *Poolo-Wawoor* met al-

(*) „*Remarks on a Passage from Poolo-Wawoor to the Straits of Sunda by the Macklesfield strait on the East of Banka, with the Journal of the Carnatic Capt LESTOCK WILSON,*” in het 5de Deel van DALRYMPLES, *Nautical Memoirs* bladzijde 53 en 54.

alle naauwkeurigheid te weten. Op bladz. 309 heb ik dezelve op $255^{\circ} 24' 38''$ gesteld; de Lengte van het Noordelijk eiland zou dan zijn $255^{\circ} 24' 38'' - 10^{\circ} 14' 42'' = 254^{\circ} 09' 54''$, of in ronden getalen $254^{\circ} 10' W.$ De Breedte van dit eiland is, volgens Kapitein WILSON, en ook volgens onze Waarnemingen, $5^{\circ} 41' 00'' Z.$

Den volgenden dag was de wind Zuidelijk en flauw, het weêr buitengemeen heet. Wij bleven dus den geheelen dag voor anker. Maandag den 3 Maart, woei het des morgens vroeg eene frische koelte uit het N. W.. Ik gaf terstond fein het anker te ligten; naauwelijks echter waren beide schepen onder zeil, of de wind liep naar het Z. en woei flauw, nu uit het Z. O. dan uit het Z. W.. Daar intusfchen de stroom sterk naar het Z. liep, achtte ik het toch niet onmogelijk met het schip 'er uit te laveren. Ook kon ik niet wel besluiten, het anker op eene diepte van bijna 30 vademen te laten vallen, gelijk de *Newa* reeds had moeten doen. Tegen 10 uren begon de wind frisch uit het Z. W. te waaijen. Met behulp van dezen wind en een' sterken Zuidelijken vloed, laveerden wij tusschen de eilanden *Zutphen* en de *Stroom-rots*, die juist in het midden der passagie tusschen *Sumatra* en het eiland *Dwars in den weg* gelegen is. De vloed hielp ons veel, en kort na den middag hadden wij de *Stroom-rots* reeds in het N.. Deze passagie schijnt mij toe verre verkieslijk te zijn boven die, welke langs de kust van *Java* loopt, daar aan de kust van *Java* de zeer gevaarlijke

ondiepte *Brouwers-zand*, en verscheidene riffen en zandbanken tusschen het eiland *Button* (door de Franschen *Grand Toque* genoemd) en het eiland *Dwars in den weg* gelegen zijn, van welke wel in de berigten aangaande de vaart in de straat van *Sunda* melding wordt gemaakt, maar die op geene kaart gevonden worden, schoon men niet twijfelen kan, of zij werkelijk voorhanden zijn (*). Het kanaal *Zutphen* heeft daarenboven het voordeel, dat men zich in hetzelfde veel Westelijker bevindt, en dit is bij de vaart door de straat *Sunda* reeds van belang, daar de wind, in plaats van N. W. gelijk hij in de maanden November tot April zou moeten zijn, dikwijls Z. W. en zelfs Z. is. Dit kanaal is reeds door eenige Engelsche Kapiteins als verkieslijk opgegeven in gevalle de wind gunstig is; ik beschouw hetzelfde ook bij tegenwind, indien de vloed maar gunstig is, nog voordeeliger dan dat van *Bantam*; naardien het eenige gevaarlijke punt, waarvoor men zich in acht moet nemen, de *Stroom-rots* namelijk, boven het water uitsteekt; daar in tegendeel het laveren in het kanaal *Bantam* van wege het rif, wier ligging niet naauwkeurig bekend

(*) Deze gevaarlijke punten, welke men niet op de kaarten vindt, zijn eene rots van 14 voeten onder water, eene mijl Z. W. van het eiland *Button*, en een rif van 17 voeten N. W. t. W. twee mijlen van hetzelfde eiland. Men zie: *The Oriental Navigator, or new directions for sailing to and from the Ostindies, China etc. Second Edition 1801. pag. 414.*

kend is, zeer gevaarlijk kan worden. Een schip geraakt zeker in een' zeer onaangename toestand, wanneer in het midden van het Kanaal eene stilte ontstaat; doch men is 'er even zoo slecht aan in de pasfagie aan de zijde van *Java*, waar de diepte 50 vademen is boven een' rotsachtigen grond (*). Voor schepen, die van het N. komen, is dit kanaal verre boven het Oostelijke te verkiezen; voor die van het Z. komen, moge het andere, gedurende de Z. O. Moufons, de voorkeur verdienen, doch ik zou ook in dit geval het *Zutphensche* Kanaal verkiezen.

De vloed die naar het Z. W. liep, duurde tot 4 uren, en ging toen naar het N. O.. Daar ik het pligtmatig hield, op de *Newa* te wachtten, zag ik mij genoodzaakt voor den nacht eene ankerplaats te zoeken, en te 7½ uren gingen wij op 32 vademen op eenen zandigen grond tusfchen de eilanden *Cracatoa* en *Tamarin*, die van ons in het Z. W. 60° en N. W. 63° lagen ten anker. De vloed vonden wij des nachts naar het N. N. O., N. O. en O. N. O. $\frac{1}{2}$ en $\frac{3}{4}$ knopen in het uur. Den volgenden morgen te 10 uren kwam 'er een flauw windje op uit het N. W., waarmede ik terftond onde: zeil ging, in de zekere hoop, dat ook de *Newa* van dezen wind gebruik zoude maken. Zij had echter waarschijnlijk eenen anderen wind, en ik zag mij genoodzaakt, daar ik

(*) Het Engelsche schip *Richmond* ankerde bij eene stilte in het *Zutphensche* Kanaal, nabij het eiland van dien naam en vond 48 vademen boven een' slikkerigen grond.

ik haar niet ontdekte, ook dezen nacht voor anker te gaan. Te 7 uren lieten wij des aan de Oostzijde van *Cracatoa* ons anker vallen op 20 vadem in een' fijnen klei-grond. De piek *Tamarin* lag voor ons N. W. 20°, de piek van *Cracatoa* Z. W. 48°. Wij vonden gedurende den nacht den vloed zeer zwak naar het N. N. O., naauwelijks eene halve mijl in het uur. Den 4 Maart des morgens te 4 uren woei de wind frisch uit het N. N. W. Te 5½ uren gingen wij onder zeil. Daar de wind frisch scheen te zullen aanhouden, besloot ik, tusschen het eiland *Cracatoa* en het *Prinses*-eiland doortezeilen: eene pasfagie, die bij eenen frischen Noorden-wind verre te verkiezen is boven de vaart tusschen *Java* en het *Prinses*-eiland. Met het aanbreken van den dag zagen wij de *Newa* in het Z. O. zeer ver beneden den wind. Daar het voor haar onmogelijk was de *Nadeshda* te volgen, gaf ik mijn voornemen, om te verhoeden, dat de beide schepen gescheiden werden, thans op, en nam mijn' koers tusschen het *Prinses*-eiland en de kust van *Java*. Des namiddags te 3 uren ging de wind leggen, en te 5 uren hadden wij eene volkomene stilte. Onze toestand was zeer onaardig, want wij bevonden ons juist tusschen de rotsen, die aan de Zuidelijke spits van het *Prinses*-eiland liggen, en eene andere rots aan de kust van *Java*, welke de *Monnik* (*Friar*) genoemd wordt. Van den *Monnik* strekken zich naar het Z. nog eene menigte groote rotsen uit, in wier nabijheid nergens ankergrond te vinden is; naar deze rotsen dreef

dreef ons de vloed. Ik zette twee booten uit, die het schip zoo veel mogelijk van deze gevaarlijke klippen moesten afhouden, van welke wij naauwelijks eene mijl meer verwijderd waren. Des avonds te 9 uren werden de golven zoo sterk, dat het boegferen niets hielp, en het schip werd sterk naar de rotfen gedreven. Ik begon reeds voor het behoud van het schip te vreezen. Te 10½ uren kwam 'er evenwel een flauw windje uit het N., dat ons uit het gevaar redde, en om middernacht lag het voorgebergte van *Java* voor ons in het O.

Het verschil in den Meridiaan van de Piek op *Cracatoa* en van *Poolo-Wawoor*, vonden wij volgens onze Horologies = $1^{\circ} 2' 10''$. Daar nu dit verschil in den Meridiaan tusschen *Poolo-Wawoor* en het *Noord*-eiland juist hetzelfde is, dat Kapitein WILSON, uit verscheidene bepalingen door Chronometers, gevonden heeft, durf ik wel besluiten, dat het onderscheid in den Meridiaan tusschen *Poolo-Wawoor* en de piek van *Cracatoa*, twee dagen later door ons gevonden, naauwkeurig is. De ligging van deze piek is derhalve $255^{\circ} 24' 38'' - 1^{\circ} 2' 10'' = 254^{\circ} 22' 28''$ W. De piek op het *Prins*-land ligt volgens onze Horologies $11' 10''$ Westelijker, dan de piek op *Cracatoa*. De lengte van die piek moet dus zijn $254^{\circ} 22' 28'' + 11' 10'' = 254^{\circ} 33' 38''$ W. Het verschil in den Meridiaan van beide eilanden, *Cracatoa* en het *Prins*-eiland, wordt door Kapitein COOK en KING op $18' 30''$ gemiddeld, en de Lengte van hunne ankerplaats aan het

het Z. O. eind van dit eiland op $254^{\circ} 42' 30''$. Deze opgave schijnt mij te groot te zijn, schoon ik niet gaarne het gezag van COOK en KING wil tegenspreken. De menigvuldige herhaalde waarnemingen omtrent de Lengte naar onze Horologies, en derzelver naauwkeurige overeenstemming met de streken en hoeken, bewijzen evenwel, dat het verschil niet grooter zijn kan, dan wij het gevonden hebben (*). Ook andere Zeevaarders hebben gevonden, dat het onderscheid in den Meridiaan der beide pieken kleiner is. In de waarnemingen, mij door Kapitein M'INTOSH medegedeeld, vind ik dat Kapitein HORSBURGH hetzelfde op 14 stelt. Hij bepaalt namelijk de Lengte van *Cracatoa* op $105^{\circ} 37'$, en die van het *Prinsen*-eiland op $105^{\circ} 23'$ O.

Over niets heb ik mij zoo zeer verwonderd, als over de ellendige kaarten, van deze straat, welke in de zoogenaamde *East India Pilot* worden gevonden: eene, in het jaar 1803 gemaakte, uitgebreide, maar zeer slechte en zonder orde zamengestelde verzameling van kaarten van de

Chi-

(*) Kapitein KING bepaalt de piek op *Cracatoa* $6^{\circ} 06'$ Z. en $105^{\circ} 15'$ O.; naar de Lengte van de ankerplaats op $105^{\circ} 36'$. De eerste opgave is blijkbaar eene drukfout, daar de geheele omtrek van het eiland slechts 9 mijlen bedraagt. De Sterrekundige WALES neemt de Lengte van dit eiland aan in zijn: *Astronomical Observations made in the Voyages, etc.* op $254^{\circ} 24'$. (In de Nederd. Vertaling van COOKS Reize D. XIII, bladz. 271, vind ik de Zuider Breedte van de piek op *Cracatoa* $6^{\circ} 9'$. V.)

Chineſche en Ooſtindiſche Zeeën, in welke eenige zeer goede nieuwere, onder eene menigte Kopijen van oude en gebrekkige kaarten naauwelijks te vinden zijn. Zoo ligt op eene van deze Kaarten de Noordelijke ſpits van *Prinſen-eiland* op 6° 18' ten minſte 12 minuten te Noordelijk, de Zuidelijke ſpits daarentegen op 6° 33', daar echter Kapitein KING de Breedte van zijne ankerplaats, die verſcheidene mijlen Noordelijker dan de Zuidſpits was, op 6° 36' 15' opgeeft. De bloote vergelijking van het een en ander moet reeds geen vertrouwen inboezemen, en men dient dus met de grootſte voorzigtigheid gebruik van dezelve te maken. De beſte, hoewel ook niet volkomen naauwkeurige kaart van de Straat *Sunda* is die, welke naar DAPRES gekopieerd is, en ook in deze verzameling gevonden wordt. Volgens deze is het onderſcheid in den Meridiaan tuſſchen de beide Pieken op *Cracatoa* en het *Prinſen-eiland* 12 mijlen. Behalve deze Kaart van DAPRES, ken ik geene van deze Straat, uitgenomen de ſchetsen van Kapitein WILSON en BAMPTON in het Zesde Deel van DALRYMPLE'S Verzameling van Zeevaartkundige Plannen. Deze zijn met de grootſte naauwkeurigheid ontworpen; zij bevatten echter ſlechts het Noordelijk gedeelte van deze ſtraat.

ZES-EN-TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

*Vaart van de Straat Sunda tot de Aankomst
der Nadeshda te Cronstadt.*

Met het aanbreken van den dag vereenigden wij ons met de *Newa*, die zoo gelukkig geweest was, nog vóór de stilte, den hoek te boven te komen. Op den middag van onze waarneming $7^{\circ} 14'$ Breedte en $254^{\circ} 43' 56'$ Lengte. De piek op het *Prinsfen*-eiland lag toen van ons in het N. O. 15° en de Kaap van *Java* (*Java Head*) N. O. 50° . Het was het Zuidelijkste en Oostelijkste land, dat wij van *Java* zien konden, hetwelk ik voor de Kaap van *Java* hield. Bij de eerste spits van *Java* of bij de *Monnik*-spits (aldus genoemd naar eene groote op zich zelve staande rots, door welke deze rots zeer kenbaar is) liggen nog drie andere Kapen in eene Z. O. rigting. Wij zeilden dezelve in den nacht voorbij en konden, behalve deze drie spitsen, niets ontdekken. Ik geloof, dat het niet naauwkeurig bepaald is, of de Zuidelijke dan of de Noordelijke van deze spitsen, Kaap *Java* genoemd wordt; ik geloof echter dat het de Zuidelijke is. De Sterrekundige BAYLEY stelt het onderscheid in den Meridiaan tusschen Kaap *Java* en het *Prinsfen*-eiland op 8 minuten, dat mij te weinig voorkomt.

De piek op het *Prinsfen*-eiland bepaalde het
punt

DDEEL.

Aankomst

t.

; vereenigden
 kking geweest
 te boven te
 waarneming
 te. De piek
 n ons in het
 (Java Head)
 ste en Ooste-
 zien konden,
 a hield. Bij
 Monnik-spits
 p zich zelve
 zeer kenbaar
 n eene Z. O.
 nacht voor-
 spitfen, niets
 t nauwkeu-
 of de Noor-
 va genoemd
 Zuidelijke is.
 onderscheid
 Java en het
 nij te weinig
 bepaalde het
 punt

punt van onze afreize. Volgens onze waarne-
 ming ligt dezelve op $254^{\circ} 33' 38''$ Westers Leng-
 te. De Breedte stel ik op $6^{\circ} 34'$ of $2' 15''$ Noor-
 delijker dan Kapitein KINGS ankerplaats. De af-
 stand, waarop zich het schip des middags van het
 punt der afreize bevond, was dus 41 mijlen.
 Tegen den avond verloren wij de kust van *Java*
 uit het oog. Ik stuurde thans zoo Zuidelijk,
 als de wind eenigzins toeliet, die uit het W. en
 W. Z. W., bij een sterken regen, frisch waaide.
 Ik hoopte, dat in dezen stormachtigen nacht de
 overgang van den Westelijken Moufon tot den
 Zuidoostelijken Pasfaat volgen zoude; maar de
 wind zette zich in het W. Z. W. vast. Des
 namiddags te 4 uren van denzelfden dag, op
 $10^{\circ} 00' 30''$ Breedte en $254^{\circ} 31'$ Lengte, gaf de
Newa sein, dat zij land in het Z. O. t. Z. zag.
 Wij zagen het ten zelfden tijde in het Z. O. t. O.
 Het was het *Kersmis*-eiland, dat omtrent 30 of
 35 mijlen van ons verwijderd scheen. Naar de
 nieuwste waarnemingen van den Engelschen Lui-
 tenant op de vloot, *DAVIDSON*, in het jaar 1803,
 op de Brik *Waller*, ligt dit eiland op $10^{\circ} 32' Z.$
 en $105^{\circ} 33' O.$ juist daar, waar men het op *RO-*
BERTSONS kaart geteckend vindt. *DALRYMPLE*
 heeft voor de Lengte van dit eiland het gemid-
 delde tusfchen de bepalingen van Kapitein *COO-*
PER en *CUMMING* genomen. De eerste plaatst
 hetzelfde 10 mijlen in het O. van Kaap *Java*, de
 laatste juist in den Meridiaan van deze Kaap.
 Stelt men de Lengte van Kaap *Java* met *BAYLEY*
 op $105^{\circ} 05' O.$, dan wordt de Lengte van dit
 ei-

eiland $105^{\circ} 14' 30''$. Volgens onze Horologies moest hetzelfde bijna 40 mijlen Oostelijker liggen, voorondersteld, dat de Breedte $10^{\circ} 32'$, door den Luitenant DAVIDSON opgegeven, naauwkeurig is. Daar ik dit eiland gaarne van nader bij wilde zien, veranderde ik den koers naar het Z. t. O.; te 6 uren verloren wij het evenwel uit het gezigt. In den nacht, te 12 uren, zagen wij het, bij helderen maneschijn, juist in het O., en met het aanbreken van den dag in het N. O. 45° . Hetzelve was altijd te ver van ons verwijderd, dan dat wij iets bepaalds over de ligging hadden kunnen zeggen. Deszelfs grootte zoowel als hoogte schenen niet zeer aanmerkelijk te zijn. Des middags deden wij geene waarnemingen.

Den 11, 12 en 13 Maart hadden wij meest stilte; het weêr was zeer heet en de lucht zoel. Wij maakten gebruik van het stille en heldere weêr, en namen op alle deze drie dagen verscheidene rijen van Maansafftanden. De waarnemingen van den 11den en 12den gaven beide voor de fout van No. 128 en voor het Penningtonsche Horologie, die den 12 Maart tot op eene seconde overeenkwamen, eene minuut te Oostelijk. De waarnemingen van den 13 Maart daarentegen $6' 30''$ te Westelijk. Dr. HORNER vond op $2' 30''$ na hetzelfde. De waarnemingen van deze drie dagen doen vermoeden, dat de fout van de Horologies nog zeer gering moest zijn, en dat derhalve de Lengte van het eiland *Cracatoa* en die van het *Prinses*-eiland al vrij naauwkeurig moeten bepaald zijn, het geen ook reeds

ze Horologica
elijker liggen,
32', door den
nauwkeurig is.
ader bij wilde
het Z. t. O.;
el uit het ge-
zagen wij het,
et O., en met
et N. O. 45°.
s verwijderd,
ligging hadden
e zoowel als
kelijk te zijn.
nemingen.
den wij meest
de lucht zoel.
lle en heldere
rie dagen ver-
n. De waar-
n gaven beide
voor het Pen-
Maart tot op
ne minuut te
den 13 Maart
Dr. HORNER
waarnemingen
eden, dat de
gering moest
an het eiland
eiland al vrij
het geen ook
reeds

reeds uit de Lengte van *Poolo-Wawoor* afgeleid
te begripen was. De stilte duurde tot den 15
Maart; bij afwisseling hadden wij een klein zuchtje
uit het Z.. Het weër was zeer heet, de lucht
zoel en drukkende. De rigting der golven was
in deze dagen bestendig uit het Z. O. naar het
N. W. zoo sterk geweest, dat ik derzelver kracht
op 10 tot 12 mijlen daags schatte. Eindelijk
kregen wij des morgens van den 15den eenen
frisfchen wind uit het Z. O.. Onze waarne-
ming des middags was 12° 26' 48" Z. en 258°
34' 40" W.. Des avonds hadden wij hevige ruk-
winden met zwaren regen. Na deze verandering
van weër mogten wij 'er stellig op rekenen, dat
wij den waren Pasfaat gekregen hadden, die ons
ook niet verliet, en zoo sterk waaide, dat wij
dikwijls onze marszeilen dubbeld moesten reven.
Mijn koers was Z. W. t. W., W. Z. W. en
W. t. Z. Den 27 Maart des namiddags te 2 uren
doorsneden wij den Zuidelijken Keerkring op 296°
55' Lengte. Den 30sten scheen het, op 25° 52'
Breedte en 304° 04' Lengte, als of wij den Pas-
faat verliezen zouden; hij liep dezen dag meer
en meer naar het N. O. en N. W., en waaide
frisch bij donker en regenachtig weër. Deze N.
W. wind duurde slechts eenige dagen. Den 30sten
April liep hij naar het Z. en O. en woei aan-
houdend uit het O., bij schoon en helder weër.
Den 15 April woei de wind sterk uit het O.
Z. O. bij donker en regenachtig weër. De gang
van het schip was 9 en 9½ knoopen, schoon de
Marszeilen gereefd waren. Niettegenstaande een
reeds

zoo gunstigen wind, moesten wij van de *Newa* gescheiden worden. Des morgens van den 10den zagen wij haar alleen voor de marszeilen drijven, op een' tamelijken afstand regt achter ons. Spoedig echter werd zij door het donkere weêr onzichtbaar. Toen het te 4 uren helder werd, was zij zelfs uit den top van den mast niet meer te zien. Schoon de *Nadeshda* veel slechter zeilde dan de *Newa*, was het evenwel niet te denken, dat zij, binnen den korten tijd van 6 uren, met weinige zeilen, ons voorbij en uit het gezigt gezeild was. De scheiding der *Newa* van de *Nadeshda* kon dus niet veroorzaakt zijn, dan door een' veranderden koers, welke van dien der *Nadeshda* zeer verschilde, die te 10 uren W. t. N. was. Ik hield denzelven tot des avonds 7 uren, en liet verscheidene kanonschoten als seinen doen, en des nachts om de 3 uren een Wit-vuur branden. Maar wij kregen geen antwoord, en het scheen zeker, dat wij tot *St. Helena* van de *Newa* zouden gescheiden blijven. Daar was het punt van wedervereeniging. Des middags van den dag, toen wij gescheiden werden, bevonden wij ons op 34° 55' Breedte en 331° 28' Lengte. Op dezen dag doorsneden wij den 360sten graad van den Meridiaan van *Petersburg*, en hadden dus heden onze reis om de wereld volbragt.

Den 17 April, des morgens te 8 uren, bemerkten wij eene verandering in de kleur van het water. Ik liet peilen en vond eene diepte van 80 vademen boven eenen bodem van fijn graauw zand. Deze diepte toonde, dat wij een' sterken stroom

van de *Newa* van den 10den zeilen drijven, r ons. Spoedig e weër onzigt- werd, was zij et meer te zien. r zeilde dan de enken, dat zij, n, met weinige gt gezeild was. *Nadeshda* kon oor een' veran- *Nadeshda* zeer . was. Ik hield n, en liet ver- a doen, en des vuur branden. en het scheen a de *Newa* zou- s het punt van van den dag, yonden wij ons ' Lengte. Op 60sten graad van en hadden dus olbragt. 3 uren, bemerk- eur van het wa- e diepte van 80 an sijn graauw wij een' sterken stroom

REIZE OM DE WERELD.

339

stroom naar het W. gehad hadden. De waarnemingen op den middag, op $36^{\circ} 00'$ Breedte en $338^{\circ} 20'$ Lengte, bevestigden dit, en hij was in de laatste 24 uren 17 mijlen naar het Z. en $1^{\circ} 20'$ naar het W. geweest. RENNEL is, zoo ik geloof, de eenige, die den raad geeft, van niet in de nabijheid des lands te komen, maar zich in de streek van den stroom te houden, wiens loop hij op zijne kaart aanwijst. Ingevolge van dezen raad, zeilde ik van den Meridiaan des 332sten graads tot op dien des 340sten, in de parallel van 35° en 36° en vond zijne meening zeer gegrond; want de kracht van den Westelijken stroom bedroeg 34 mijlen in het uur. Te 6 uren peilden wij op 75 vademen op sijn graauw zand, om middernacht op 90 vademen, en des morgens te 4 uren op 105 vademen op sijn klei. Deze laatste diepte toonde, dat wij den Meridiaan van Kaap *Lagullas* reeds voorbij waren.

Den 19 April, des morgens te 9 uren, zagen wij land in het N. N. O. volgens het Kompas. Het land had het voorkomen van een eiland; kort daarop vertoonde zich bergachtig land in het N. O. t. O.. Des middags was onze waarneming $35^{\circ} 05'$ en $340^{\circ} 31' 24''$. Het westelijke land, dat de Kaap *de Goede Hoop* was, lag in het N. O. 7° en het oostelijke, Kaap *Falso*, in het N. O. 85° . Met 200 vademen was geen grond te bereiken. Daar wij ons juist in den Meridiaan der Kaap-spits bevonden, die volgens de bekende waarnemingen op $18^{\circ} 20'$ Ooster of $341^{\circ} 31'$ Wester Lengte ligt, overtuigden wij ons,

ons, dat onze Horologies één' graad te Oostelijk waren, welke verbetering tot op onze aankomst te *St. Helena* zal in het oog gehouden worden. Hier spraken wij eenen Amerikaner, die uit *Isle de France* kwam, die ons echter niets wist te melden aangaande het Esquader van den Franschen Admiraal LINOIS, die sedert eenigen tijd in deze wateren kruistte. Wij zagen nog een ander schip, dat ook de Amerikaansche vlag voerde. Te 6 uren lag de Kaap *de Goede Hoop* van ons in het N. O. 35°, op een' afstand van 36 mijlen; Kaap *Falso* in het N. O. 48° en de *Tafelberg* in het N. O. 23°. De wind woei frisch uit het Z. Z. O., ik stuurde tot 4 uren N. W. en nam daarna mijn' koers N. N. W. op het eiland *St. Helena* aan. Op den 29° Breedte was de temperatuur buitengemeen koel. Het kwik rees in den Thermometer zelfs bij dag niet boven 12°, zelfs op den 27° rees het slechts tot 14°. Op den 36° Breedte hadden wij het warmer gehad. Op 26° 30' Breedte liep de wind naar het W. en W. Z. W. en hield zoo twee dagen aan. Naauwelijks echter hadden wij den Zuidelijken Keerkring doorsneden, of wij kregen den waren Pasfaat Z. Z. O. en Z. O. Den 26 April zagen wij twee schepen, het een in het N. W., het ander in het N. O. Het eerste scheen de *Newa* te zijn, ten minste aan boord van mijn schip twijfelde men daar niet aan, maar daar wij veel slechter zeilden, verloren wij haar spoedig uit het gezigt (*).

Den

(*) Ook aan boord van de *Newa* hadden verscheidene

Of

Den 29 April hadden wij van den Meridiaan van *Greenwich* 360° van het O. naar het W. gezeild; ik veranderde daarom mijne rekening en noemde, daar wij éénen dag verloren hadden, den volgenden den Eersten Mei. Den 3 Mei des avonds te 6 uren zagen wij het eiland *St. Helena* in het W. N. W., op een' afstand van 40 mijlen. Wij gingen gedurende den nacht bijleggen, en met het aanbreken van den dag bevonden wij ons omtrent 20 mijlen van land. Te 9 uren zond ik den Luitenant LÖWENSTERN naar den wal, om den Gouverneur van onze aankomst kennis te geven. Tot 11 uren laveerden wij met weinig zeil, en volgden daarna met het schip. Te half één uur wierpen wij in de baai van *St. Helena* het anker in 13 vademen, na eene vaart van 56 dagen van de Straat *Sunda* en van 79 van *Macao*. Het tweede anker lag in het N. W.

Wij vonden de *Newa* hier niet. Slechts een enkele Engelsche Koopvaarder lag in de baai. Zeer zelden zijn hier zoo weinig schepen op de reede. Wij vernamen, dat, slechts 24 uren vroeger, de Engelsche Kapitein POPHAM met eene aanzienlijke vloot van hier gezeild was, om *Buenos Ayros* te veroveren; eene Expeditie, die vele bewoners van het eiland afkeurden. Hier kregen wij ook de tijding, dat sedert korten tijd de

Officieren de *Nadeshda* herkend, en te vergeefs eene vereeniging met ons gewenscht, gelijk ik bij onze aankomst te *Cronstadt* vernam.

de oorlog tusſchen *Rusland* en *Frankrijk* was uitgebarsten.

Ik vond den Gouverneur, den Overſte PATTON, een zeer vriendelijk en voorkomend man, die ons met de meeste beleefdheid ontving en met zeer veel bereidwilligheid aanbood, ons alles te willen verſchaffen, wat in zijn vermogen was. Hij gaf bevel de manſchap der *Nadeshda* dagelijks met verſch vleesch te voorzien, en hij was niet ongenegen, eene zekere hoeveelheid meel te leveren, dat wij zeer noodig hadden. Onze voorraad van beſchuit was zeer verminderd, daar die van *Ochotzk* thans zoo ſlechts bevonden werd, dat ik ze niet meer aan het volk durfde geven. Maar het gebrek aan meel was op het eiland zoo groot, dat men zelfs aan de bewoners niets durfde verkoopen. Zoowel het onlangs in bezit nemen van de Kaap, als ook de Expeditie naar *Rio de la Plata* had de Magazijnen van het eiland ledig gemaakt. Ik moest derhalve ten dezen aanzien mijne maatregelen nemen, en ik hoopte, in verwachting van eene voorspoedige reis, en door behoorlijke zuinigheid, met den voorraad, dien wij hadden, tot *Kopenhagen* uittekomen.

Ik weet geene betere plaats, om na eene lange reize ververſchingen, intenemen dan *St. Helena*. De reede is volkomen veilig en ten allen tijde veel geſchikter dan de *Tafel*-baai of de *Simons*-baai aan de Kaap. Wanneer men voorzigtig genoeg is, om dicht bij land te blijven, is de ingang zeer gemakkelijk, en om wegtezeilen heeft men ſlechts

slechts de ankers te ligten, en men is terstond
 in het ruime fop. Men vindt hier allerlei foor-
 ten van levensmiddelen en inzonderheid zeer
 goede groente. Binnen den tijd van 2 of 3 dagen
 is men van alles rijkelijk voorzien. Porter en
 wijn, vooral *Madera*-wijn, waren hier in over-
 vloed te bekomen, alsmede scheeps-voorraad,
 als: gezouten vleesch, erwten, boter, ja zelfs
 takellaadje voor schepen. De gelegenheid om
 water intenemen kan niet beter zijn, dan dezel-
 ve hier is. In 24 uren heeft men den geheelen
 voorraad van water aan boord, en in 48 uren is
 een schip reeds gereed, om de reis voorttezetten.
 Om deze redenen is *St. Helena* in dit opzigt
 voor schepen, die den wil naar *Europa* hebben,
 verre boven de Kaap de Goede Hoop te verkie-
 zen, daar men aldaar veel minder veilig kan bin-
 nenloopen en 'er zich lang ophouden moet. De
 prijs der noodwendigheden is te *St. Helena* ze-
 kerlijk hoog, en schoon deze plaats den Zeeva-
 renden de beste gelegenheid geeft, om te landen,
 zijn echter de levensmiddelen ook nergens duur-
 der dan hier. Wij betaalden voor een Schaa-
 p van 18 tot 20 ponden 3 *Guines*, voor een' zak
 Aardappelen van 100 ponden 1 *Guinee*. Kippen
 en Eenden kosteden eene halve *Guinee* het stuk,
 een dozijn Eijeren een *Piaster*; van al het ove-
 rige was de prijs naar evenredigheid. Oorlog-
 schepen of schepen van de Engelsche Compagnie
 betalen niets, wanneer zij hier ankeren of wa-
 ter innemen. Engelsche Koopvaardij-schepen be-
 talen daarvoor 5 *Guines*, die van andere na-

tiën (*) eens zoo veel. Vreemdelingen mogen niet buiten de Stad gaan, en daar deze slechts uit ééne straat bestaat, zijn de wandelingen voor vreemdelingen zeer beperkt. Doorgaans werd deze bepaling niet zeer in acht genomen, en men maakte ten opzichte van vreemdelingen, vooral ten opzichte van Natuurkundigen, eenig onderscheid. Evenwel had 'er een voorval plaats gehad, waardoor men in dezen weder strenger geworden was. Een vreemdeling, die zich voor een' Kruidkenner uitgaf, maar eigenlijk een Ingenieur was, had zich op het eiland opgehouden. Onder velerleie voorwendfels bleef hij daar verscheidene maanden, en het was hem, gedurende dien tijd, gelukt, zich zoodanig bij den Gouverneur en diens Familie intedringen, dat hij ten laatste verlof kreeg, het binnenste gedeelte van het eiland te bezien. In plaats van kruiden te verzamelen, had hij van alle vestingen en batterijen plannen gemaakt. Het schip, waarop hij naar *Europa* terugkeerde, werd door de Engelschen genomen, en men ontdekte zijn schandelijk bedrog. Sedert houdt zich de Gouverneur strenger aan de orders, hem ten opzichte van vreemdelingen door de Compagnie gegeven, dan hij doen zou, indien hij te dezen zijn' wensch en verlangen kon volgen; ten minste het schen

hem

(*) Men verzekerde mij, dat ook vreemde Oorlogschepen deze regten moeten betalen, naardien het eiland niet aan de Regering, maar aan de Oostindische Compagnie behoort; men liet evenwol van mij niets afvorderen,

hem leed te wezen, dat hij aan Dr. TILESUS niet veroorloven konde een' uitstap, ter verzameling van planten, in het binnenste gedeelte des eilands te doen. Hij had dit, voor eenige weken, wel is waar, aan zekeren Dr. LICHTENSTEIN toegestaan, die zich aan de Kaap *de Goede Hoop* bevond, toen deze door de Engelsen veroverd werd, doch deze was bijzonder aanbevolen door den Generaal BAIRD, Gouverneur van de Kaap, waardoor hij dan ook vrijheid kreeg het geheele eiland te bezien.

De dagelijkse waarnemingen, aan boord van het schip gedaan door Dr. HORNER, gaven voor de Breedte van onze ankerplaats . $15^{\circ} 54' 48''$ Z.

Volgens den bij de Kaap *de Goede Hoop* veranderden gang onzer Horologies, gaf N° 128 voor de Lengte van onze Ankerplaats . $5^{\circ} 28' 30''$ W.

Het Horologie van PENNINGTON $5^{\circ} 34' 40''$ —
N° 1856 $5^{\circ} 31' 15''$ —

De ware Lengte, zoo als die door Dr. MASKELYNE, volgens het naar MASON en DIXON aangenomen onderscheid in den Meridiaan van de Kaap en die van dit eiland, bepaald is $5^{\circ} 49' 00''$ —

Volgens den gang onzer Horologies door Dr. HORNER te *Canton* vastgesteld, wees N° 128 = $4^{\circ} 26' 20''$ en N° 1856 = $3^{\circ} 47' 15''$. De fout van N° 128 was dus, na een tijdsverloop van 3 maanden, gedurende welke de luchtsge-

Steldheid verscheidene malen veranderd was = $1^{\circ} 22' 40''$. Tusschen de Kaap en *St. Helena*, eene vaart van 14 dagen, was in de scheepsrekening eene fout van 34 graden te W., dat zeker door een' aanhoudenden stroom naar het Z. O. ontstaan is. De som van alle de fouten naar het Z. bedroeg $1^{\circ} 31'$. De afwijking van de Magneteenaald, die elken avond van ons verblijf door verscheidene rijen van Azimuthen bepaald werd, en die van $16^{\circ} 57' 40''$ tot $17^{\circ} 28' 00''$ uit elkander liepen, was volgens het gemiddelde $17^{\circ} 18' 10''$ Westelijk.

Ons verblijf van vier dagen op *St. Helena*, dat in alle andere opzigten zoo aangenaam was, werd door een even zoo onverwacht als treurig voorval verbitterd. De Tweede Luitenant van mijn schip, GOLOWATSCHEFF, een zeer vriendelijk en beschaafd Jonkman van 26 jaren, en een uitmuntend Zeeofficier benam zich hier op eene geweldige wijze het leven. Een uur vóór het plegen van die daad, had ik hem, zoo het scheen, in eene bedaarde en kalme stemming, op het schip achtergelaten. Naauwelijks was ik aan land gevaren, of men bragt mij het berigt, dat hij zich doorschoten had. Ik spoedde mij naar boord, doch vond hem niet meer in leven. Sedert ons eerste vertrek van *Kamtschatka* naar *Japan* merkte ik eene verandering in zijn gedrag. Misverstand en onaangename verklaringen, die in het begin van de reis op het schip voorvielen, het verhaal waarvan evenwel voor niemand van belang kan zijn, hadden tot deze verandering de

eer-

d was =
St. Helena,
 scheepsre-
 7., dat ze-
 naar het Z.
 fouten naar
 ing van de
 ons verblijf
 hen bepaald
 17° 28' 00"
 gemiddelde

St. Helena,
 aangenaam
 verwacht als
 weede Luite-
 CHEFF, een
 van 26 jaren,
 am zich hier
 n. Een uur
 ik hem, zoo
 me stemming,
 velijks was ik
 ij het berigt,
 spoedde mij
 meer in leven.
 tchatka naar
 n zijn gedrag.
 ingen, die in
 o voorvielen,
 niemand van
 erandering de
 eer-

eerste aanleiding gegeven. Mijne pogingen, om hem van zijne meer en meer toenemende Melancholie te genezen, bleven vruchteloos. Dat dezelve echter een' Zelfmoord, en wel kort vóór het einde van de reis, ten gevolge zou hebben: dit had niemand op het schip kunnen denken. Ik had gedacht, dat hij van zijne ziekte, die alleen in eene geschokte en verwarde verbeelding bestond, wel spoedig zou herstellen, wanneer hij bij zijne Ouders, Zusters en Vrienden zou teruggekomen zijn. 'Er was geene hoop, dat hij op het schip herstellen zou; want noch ik, die hem altijd met groote deelneming en inschikkelijkheid behandelde, noch een van zijne Kameraden kon zijn vertrouwen winnen, en alle pogingen, om hem van zijne dwaze inbeelding te genezen, mislukten. De Gouverneur liet hem met alle die militaire eer begraven, welke zijnen rang toekwam. De Engelsche Predikant WILKINSON verrigtte, zonder eenige zwaarigheid, de plegtigheid der begrafenis.

Toen ik stellig berigt kreeg, dat de oorlog tusschen *Rusland* en *Frankrijk* uitgebarsten was, speet het mij zeer, dat Kapitein LISIANSKOY, tegen mijne bevelen aan, *St. Helena* was voorbijgezeild. Onze wederzijdsche veiligheid had zeker vereischt, dat wij thans bij elkander gebleven waren. De pas, dien wij van de Fransche Regering hadden, beveiligde ons wel, ook nu de oorlog was uitgebarsten, voor vijandelijke behandelingen van eigenlijke Fransche Oorlogschepen; doch van Kapers kan men niet altijd ver-
 wacht-

wachten, dat zij het bevel van hunne Regering zullen eerbiedigen. Daar ik eenige stukken geschut te *Kamtchatka* had laten blijven, eischte de voorzigtigheid, dat ik dit verlies, ware het mogelijk, hier weder herstelde. Ik verzocht den Gouverneur, dat hij mij daarin behulpzaam wilde zijn. Hij was daartoe zeer genegen, en nam zelfs de moeite zijne magazijnen natezien, en toen ik eenige van de vereischte soort meende gevonden te hebben, stond hij dezelve met alles, wat 'er toebehoorde, gereedelijk af. Naderhand bleek het echter, dat wij ze niet gebruiken konden, en wij moesten met slechts 12 stukken afzeilen. Daar wij nu alleen waren, achtte ik het best, onze vaart niet door het Engelsche kanaal te nemen, omdat in dien omtrek doorgaans de meeste Fransche Kapers kruisen. Nadat ik om de *Azoris*che eilanden gezeild was, nam ik mijn' koers regelregt naar den Noordelijksten hoek van *Schotland*, om door het Kanaal, dat de *Shetland*-eilanden van de *Orkades* scheidt, in de Noordzee te komen. Langs dezen weg kon de reis zeker wat langer duren, en zij duurde werkelijk langer, doch dezelve scheen mij in de tegenwoordige omstandigheden ook veiliger te zijn.

Des morgens van den 8 Mei liet ik een anker ligten; ik zeilde echter eerst des avonds weg, daar ik de noodiging van den Gouverneur, om des middags met mijne Officieren bij hem doortebrengeu, niet wilde afslaan. Des nachts te 12 uren verlieten wij, met een' frischen Z. Z. O. wind, *St. Helena*. Daar de wind spoedig ver-
flaauw-

nne Regering
 e stukken ge-
 ven, eischte
 es, ware het
 verzocht den
 ulpzaam wil-
 gen, en nam
 zien, en toen
 heende gevon-
 et alles, wat
 derhand bleek
 ken konden,
 ken afzeilen.
 ik het best,
 kanaal te ne-
 ans de meeste
 k om de *Azo-*
 k mijn' koers
 ek van *Schot-*
 e *Shetland*-ei-
 de Noordzee
 de reis zeker
 verkelijk lan-
 e tegenvoor-
 e zijn.
 ik een anker
 avonds weg,
 verneur, om
 bij hem door-
 nachts te 12
 en Z. Z. O.
 spoedig ver-
 flauw-

flauwde, zagen wij het eiland nog den volgenden
 morgen, doch door het donkere weêr verloren
 wij het spoedig uit het gezigt. Op onze vaart
 tot den Evenaar gebeurde niets merkwaardigs.

Den 19 Mei, te 5½ uren des avonds, zagen
 wij op 2° 43' Zuider Breedte en 20° 35' Wester
 Lengte, een zonderling verschijnsel in het N. N.
 W. op een' afstand van omtrent 12 of 15 mij-
 len. De dag was echter te ver verlopen, dan
 dat wij het lang genoeg konden waarnemen, om
 'er iets bepaalds over te zeggen. Een opstijgen-
 de rook, welke de hoogte van een schip scheen
 te bereiken, verdween nu eens en kwam dan
 weder te voorschijn, tot dat dezelve eindelijk
 geheel niet meer gezien werd. Eene Waterhoos
 was het niet, ook geen brandend schip, waar-
 voor eenige aan ons boord het hielden. Voor een
 brand steeg de rook te hoog. Dr. HORNER was
 van gedachten, dat het eene onderaardsche uit-
 barsing geleck, en dat mischien daar ter plaatse
 een eiland stond optekomen, indien namelijk het
 geheel geen spel der *refractie* (straalbuiging) was.

Den 21sten vierden wij het feest van den Be-
 schermer der Vloot, den Heiligen NICOLAAS.
 Op dezen dag doorfeden wij des middags ten 3
 uren, de Linie op 22° 18' 30" Wester Lengte.
 Het is in het geheel niet nadeelig, op de terug-
 reis naar *Europa*, de Linie op deze Lengte, en
 zelfs nog Westelijker, te doorsnijden. Schoon
 men ook veel meer naar het W. komt, kunnen
 eenige graden op zulk eene lange vaart, vooral
 op hooge Breedten, geen onderscheid maken; en
 daar

daar de ondervinding leert, dat de winden uit het W. frisch waaijen, en men uit het O. dikwijls stilte heeft, is het reeds een wezenlijk voordeel, dat men in de ongezone ommestrecken van den Evenaar zich niet lang hehoefte ophouden. Ik heb, wel is waar, het gezag van DAPRÈS, dat bij elken Zeeman van zoo veel gewigt is, tegen mij; daar deze het niet goedkeurt, dat men op de terugreis naar *Europa*, de Linie te Westelijk doorsnijdt; hij bedoelde echter waarschijnlijk meer het voordeel van den koers, dan de gezondheid der manschap. De Oostelijke stroom, die, gelijk men weet, in de nabijheid der Afrikaanische kust zeer sterk is, moet wel der vaart naar *Europa* voordeelig zijn; maar een te groote nabijheid aan de Afrikaanische kust, waar men bij afwisseling zware stormen en stilte heeft, moet ongetwijfeld voor de gezondheid nadeelig worden. Of echter de Oostelijke stroom zich zoo verre naar het W. uitstrekt, als thans de gewone koers van *St. Helena* naar den Evenaar ligt: dienaangaande is mij, behalve onze eigene ondervinding, slechts één voorbeeld bekend. Ik geloof echter, dat deze Oostelijke stroom niet zelden, hoewel niet sterk, ten minste tusschen de Kaap en den 15den graad Wester Lengte, plaats heeft. Kapitein Cook zegt uitdrukkelijk in zijne derde Reis: dat, wanneer een schip 15 of 20 graden ten O. van *St. Jago*, dat is op den 3den of 8sten graad Wester Lengte, de Linie doorsnijdt, de stroom even zoo sterk Oostelijk zal gevonden worden, als hij in den Meridiaan van *St. Jago*, of nog West-

te-

telijker, Westelijk moet zijn; want hoe meer men de kust van *Afrika* nadert, des te sterker is de werking van den Oostelijken stroom. Schepen, die tusschen de beide grenzen van den Oostelijken en Westelijken stroom, dat is op den 8sten en 12den graad Wester Lengte, de Linie pasferen, moeten daarom, vóór dat zij de parallel van 10° Zuider Breedte bereiken, geene groote fout in hunne scheepsrekening vinden, naardien tot daartoe de Oostelijke en Westelijke stroomen elkander gedood hebben, gelijk ook Cook zelf op zijne tweede reis ondervonden heeft.

De afwijking van de Magneetnaald werd, op den dag, dat wij de Linie pasfeerden, uit verscheidene rijen van goede Azimuthen des morgens 12° 8' 45" en des avonds 12° 7' 15" W. gevonden. In het jaar 1795 vond de Kapitein VANCOUVER op de Linie in den Meridiaan van 21° 35', 9° 20' Noordwestering. Uit deze waarnemingen blijkt, dat de afwijking 23 graden, in den tijd van 11 jaren is toegenomen. Op mijne terugreis uit *China* in het jaar 1799, werd hier de afwijking van de Magneetnaald 11° 33' gevonden, en in het jaar 1764 vond NICHOLSON dezelve op de Linie op 20° 40' Lengte = 7° 56', zoodat de afwijking van de Magneetnaald in deze Zee in het toenemen is. Alle waarnemingen, hieromtrent gedaan, schijnen dit te bewijzen, en nergens ter wereld kunnen dezelve op zee naauwkeuriger gedaan worden, dan in de streken van den Z. O. Pasfaat, tusschen het Voorgebergte

de *Goede Hoop* en den Evenaar, waar de zee volkomen stil en het weêr altijd zeer schoon is. Op *St. Helena* vonden wij de afwijking der Magneetnaald $17^{\circ} 18' 10''$, in het jaar 1764 was dezelfde, volgens de waarnemingen van NICHOLSON $11^{\circ} 38'$. Daar NICHOLSON uit de afwijking van de Magneetnaald de Lengte afleiden wilde, mag men vooronderstellen, dat hij zijne waarnemingen met alle mogelijke naauwkeurigheid gedaan heeft. Het schijnt dus uit de waarnemingen in 1764 en in 1806 te *St. Helena* gedaan, dat in den tijd van 42 jaren, de afwijking van de Magneetnaald $4^{\circ} 12'$ en $5^{\circ} 40'$, derhalve naar het gemiddelde, bijna 5° toegenomen is. Desniettenstaande wordt in een werk, dat tot eene Handleiding op de vaart naar, en in de *Indien* dient (*Oriental Navigator or Eastindia Directions*, laatste uitgave van 1801) uitdrukkelijk gemeld, dat de afwijking van de Magneetnaald op den Evenaar omtrent eene halve graad Westelijker, dan ten tijde van NICHOLSON, en dus $8\frac{1}{2}$ graden is. Daar men thans niet meer gewoon is, de Lengte op zee uit de afwijking van den Magneetnaald afte leiden, gelijk NICHOLSON zulks aanraadt, kan dit geene kwade gevolgen hebben; men moet zich echter verwonderen, dat in *Engeland*, waar de scheepvaart, zoowel in praktijk als in theorie, zulk een' hoogen graad van volkomenheid bereikt heeft, de Onderstellingen (Hypothesen) van NICHOLSON, en wel met onnaauwkeurigheden, in 1801 op nieuw in druk verschenen zijn (*The Oriental Navigator* bladz.

646—657.) NICHOLSONS voorschrift, om op de reis naar *Indiën* de Linie met $6^{\circ} 30'$ en $7^{\circ} 00'$ Westelijke afwijking, maar op de terugreis naar *Europa* op den 8ten graad te doorsnijden, moge voor 40 jaren, toen nog weinige Zeevaarders de Lengte ter zee uit Maanswaarnemingen konden vinden, van nut geweest zijn, en men beging een' tijd lang ook geene groote fouten, wanneer men dit voorschrift naauwkeurig volgde: maar thans zou men aan de kust van *Afrika* naauwelijks eene afwijking van 7 graden vinden.

Den 22 Mei, op den 5° Noorder Breedte en 23° Lengte, was de Zee, bij een' frischen wind uit het Z., den geheelen nacht buitengemeen verlicht: dezelve glinsterde sterker, dan wij het op onze geheele reis nog gezien hadden. De glans wierp een helder schijnsel op de zeilen, en de geheele zee scheen een vuur te zijn. Juist in dezelfde streek had Kapitein GARNALT op het schip *Ganges*, in het jaar 1792, iets dergelijks opgemerkt.

Eerst den 29 Mei kregen wij op $6^{\circ} 37'$ Breedte den Noordoostelijken Pasfaat. Tot hiertoe hadden wij hetzelfde onaangename weêr, dat men doorgaans in de streken van den Evenaar tusschen de grenzen van den Noordoostelijken en Zuidoostelijken Pasfaat ondervindt. Onze take-laadje was zoo slecht geworden, dat wij dezelve moesten herstellen. Zelfs ons wand, zoowel aan de beneden masten als aan de stengen brak dikwijls. Indien het jaargetijde niet zoo gunstig geweest was, zou deze slechte toestand van het

III. DEEL.

Z

schip

fchip ons wel redenen van bekommering hebben gegeven. Ook de ra van den middelsten mast, die wij op *Kamtschatka* reeds vrij wat verbeterd hadden, werd in flechten staat bevonden. Onze bekwame timmerman verbeterde dezelve wel iets, doch wij moesten de zeilen aan den middelsten mast evenwel met voorzigtigheid voeren. Overigens was onze vaart zeer regelmatig. De Pasfaat-wind woei beftendig uit het O. N. O. en O. t. N.. Onze koers was N. t. W. en N. t. W. $\frac{1}{2}$ W.. Den 9 Julij pafceerden wij, op 36° Lengte den N. Keerkring. De lucht was bewolkt, en het weêr vrij koel. Schoon wij de zon bijna in het *Zenith* hadden, konden wij toch niet over te groote hitte klagen; het kwik in den Thermometer rees zelden op 20° .

Den 10 Julij verloren wij, op $25^{\circ} 30'$ Breedte en $37^{\circ} 26'$ Lengte, den Noordoostelijken Pasfaat. De overgang tot de veranderlijke winden ging ditmaal zeer moeilijk. Tien dagen hadden wij ftilte, die door kleine zuchtjes uit de verfchillende ftreken van het Kompas en fterke golven uit het N. afgewisfeld werd. Eindelijk kregen wij, den 11 Junij des avonds te 11 uren een' flauwen wind uit het Z. W. nadat 'er eene ftilte van drie dagen was voorafgegaan, gedurende welke, in den letterlijken zin, zelfs geen zuchtje gevoeld werd. Geene wolk kwam, tot ons groot verdriet, in deze drie dagen aan de lucht. De Barometer ftond, zonder de minfte verandering, op 30 D. 15. De Hygrometer duidde een' hoogen graad van droogte aan, namelijk 35 en

36 graden. Gedurende dezen tijd hadden wij des morgens en des avonds de afwijking van de Magneetnaald bepaald. Zes rijken *Azimuth*-waarnemingen, die van $12^{\circ} 21' 40''$ tot $14^{\circ} 04' 10''$ en vier rijken *Amplitudo's* die van $12^{\circ} 07'$ tot $13^{\circ} 53'$ uiteenliepen, gaven, naar het gemiddelde, op de Breedte van $30^{\circ} 30' N.$ en op de Lengte van $41^{\circ} W.$ $13^{\circ} 00' 15''$ Noordwestering.

Den 1 Julij, op $46^{\circ} 35'$ Breedte en $29^{\circ} 46'$ Lengte, zagen wij, met het aanbreken van den dag, een schip regt voor ons. Gedurende 3 uren bleef het onophoudelijk manoevreren; nu lag het naar het O., dan naar het W., dan weder ging het bijleggen. Daar het eindelijk te 10 uren zag, dat wij rustig onzen koers hielden, met alle zeilen, ging het voor den wind af, en te 2 uren was het ons reeds uit het gezigt. Waarschijnlijk was het een Kaper, die niet wist, waarvoor hij ons houden moest, tot dat hij eindelijk raadzaam achtte ons niet te naderen.

KERGUELEN geeft, in zijne reize naar de Noordzee, de Breedte van het eiland *Rockall* op $57^{\circ} 50' N.$ en de Lengte $16^{\circ} 00' W.$ van *Parijs*; hij brengt echter voor deze bepaling geen gezag bij: hij zelf heeft het op zijne beide togten in de jaren 1767 en 1768 niet gezien. Op de kaarten van VERDUN en PINGRÉ van de Atlantische Zee ligt dit eiland op $57^{\circ} 30'$ en $16^{\circ} 30'$ van *Parijs*. Daar deze ongelijke opgaven mij deden vermoeden, dat de bepaling der ligging onnaauwkeurig

was, wenschte ik het eiland te zien (*). Maar de wind, die op deze Vaart meest ongunstig geweest was, bleef het ook ditmaal. Wij konden het eiland, zonder tijdsverlies niet bereiken; en daar het onzeker was, wanneer het ons gelukken zou de Noordzee te winnen, durfde ik, met onzen geringen voorraad van bescheit, onze op zich zelve reeds lange vaart niet nog langer maken.

Den 12 Julij op 59° 40' Breedte en 9° 21' West-er Lengte, spraken wij eenen Engelschen Kaper, die sedert 9 dagen van *Londen* gezeild was. 'De Kapitein, die aan boord van mijn schip kwam, gaf ons berigt, dat de oorlog onlangs tusfchen *Pruisfen* en *Engeland* ontstaan was, welke hem tot dezen kruistogt aanleiding gegeven had.

Den 16 Julij spraken wij het Engelsche Fregat *Blanche*, Kapitein LAVIE. Wij vernamen, dat drie Fransche Fregatten sedert eenige weken op deze hoogte waren gezien, en dat zij reeds eenige Engelsche Groenlandsvaarders genomen hadden;

(*) Ik heb sedert uit COLLINS berigten van *Zuid Wallis*, in het eerste deel der oorspronkelijke uitgave in 4to, bladz. 539 gezien, dat het eiland *Rockall* in het jaar 1798 den 16 Junij, op het Koninklijk schip *Botanica*, gecommandeerd door den Kapitein RAVEN, op de terugreis van de *Botany*-baai naar *Engeland*, is gezien geworden. Kapitein RAVEN heeft de ligging van dit eiland op 57° 59' N. en 15° 50' W. bepaald. KERGUEN's opgave verschilt derhalve 9 minuten in de Breedte en 10 minuten in de Lengte van de nieuwere bepaling.

D. (*). Maar
ongunstig ge-
Wij konden
bereiken; en
et ons geluk-
, durfde ik,
eschuit, onze
et nog langer

n 9° 21' Wes-
elfchen Kaper,
eild was. 'De
schip kwam,
angs tusfchen
as, welke hem
geven had.

ngelfche Fregat
vernamen, dat
nige weken op
t zij reeds cen-
genomen had-
den;

van Zuid Wallis.
ave in 4to, blad.
et jaar 1798 den
ia, gecommen-
terugreis van de
worden. Kapitein
op 57° 59' N. en
ave verschilt der-
minuten in de Leng-

den; vermits een dezer Fregatten inzonderheid
in de nabijheid der *Orcades* kruistte, was het
Fregat *Blanche* afgezonden, om hetzelfde opte-
zoeken (*).

Den 17 Julij, zagen wij, des morgens vroeg,
de *Orcades*. Des middags lag *Mould-Head* op
het eiland *Papa-Vestra* van ons in het Z. O.
43°, en *Noup-head* op het eiland *Vestra* in het
Z. O. 14°. Onze waarneming was 59° 43' 46"
N. en 3° 26' 30" W. Den 18den, des morgens
te 2 uren, zagen wij het eiland *Fulo* in het N.
O. 68° en te 4 uren het eiland *Fairhill* in het
Z. O. 60° volgens het Kompas, welks afwijking
op dien dag 27° 3' 30" Westelijk gevonden werd.
De wind was flauw en bij afwisseling uit het
Z. W. en Z. Z. W.; ik besloot daarom het ka-
naal tusfchen *Fairhill*- en de *Shetland*-eilanden
te kiezen. Tegen den middag waren wij *Fairhill*
tot op 10 mijlen genaderd. Het midden van het
eiland lag ons toen in het ware O., en wij had-
den eene zeer gewenschte gelegenheid, deszelfs
Breedte op het naauwkeurigste te bepalen. De
dag was helder en de horizon zuiver; de Zons-
hoogten konden dus met de meeste fcherpheid ge-
meten worden. Deze gaven 59° 32' 46" voor de
Breedte van het eiland. Volgens de waarnemin-
gen van KERGUELEN is dezelve 59° 27' 00"
(*Relation d'un voyage dans la mer du Nord par*
M.

(*) Den dag, nadat wij *Blanche* gesproken hadden, had
hetzelfde het Fransche Fregat gevonden, en na een hard-
nekkig gevecht genomen.

M. KERGUELEN TREMAREC. Paris 1771 pag. 151). De Breedte van het eiland *Fulo*, dat ons ten zelfden tijde in het N. W. 6° lag, bepaalden wij op 60° 06' 00'', deszelfs Lengte op 2° 10' 55''. *KERGUELEN* vond 60° 03' voor de Breedte van dit eiland.

Spoedig na den middag kregen wij eene stilte, die het overige gedeelte van den dag duurde. De bewoners van het eiland *Fairhill* maakten van deze omstandigheid gebruik, en kwamen met verscheidene booten bij ons aan boord, om ons kippen, schapen, visch en eijeren te verkoopen. Deze lieden schijnen in groote armoede te leven; dit scheen vooral te blijken uit hunne gescheurde en ellendige kleeding. *Fairhill* is een hoog eiland, met klippige oevers. Men kan hetzelfde tot op eene halve kabels lengte naderen. Tot mijne verwondering vernam ik, dat op dit, naar het schijnt, zoo onvruchtbaar en klein en rotlig eiland evenwel 250 menschen wonen. Zij zagen 'er alle frisch en gezond uit, en schoon zij naar het uiterlijke zeer arm schenen, moeten zij echter geen gebrek hebben aan gezond voedsel, gelijk dat ook bleek uit den voorraad, dien zij ons aanboden.

Op de meeste kaarten is de tijd van den hoo-gen vloed, bij Nieuwe- en Volle-maan, bij het eiland *Fairhill* te 10 uren opgegeven; wij bevonden echter, dat dezelve later en wel niet vóór 12 uren in het kanaal tusfchen *Fairhill* en de *Shetland*-eilanden invallen moet. De Visfchers zeiden, dat de tijd te 11½ uren was. De vloed komt

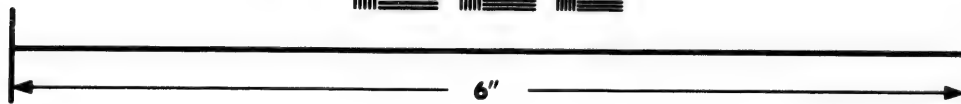
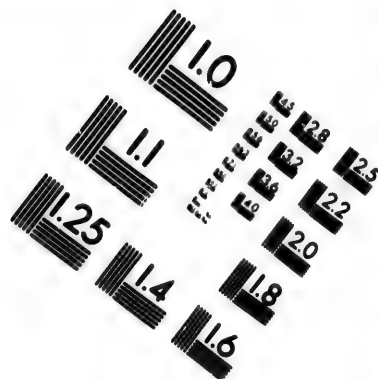
ris 1771 pag.
Fulo, dat ons
 lag, bepaalden
 op $2^{\circ} 10' 55''$.
 de Breedte van

wij eene stilte,
 g duurde. De
 // maakten van
 wamen met ver-
 oord, om ons
 a te verkoopen.
 moede te leven;
 kunne gefcheur-
 ill is een hoog
 en kan hetzelfde
 deren. Tot mij-
 t op dit, naar
 a klein en rotfig
 nen. Zij zagen
 schoon zij naar
 moeten zij ech-
 nd voedsel, ge-
 rraad, dien zij

d van den hoo-
 e-maan, bij het
 geven; wij be-
 er en wel niet
 hen *Fairhill* en
 . De VischERS
 was. De vloed
 komt

komt uit het N. W.. De eb duurt een uur
 langer, en schijnt ook sterker te zijn, dan de
 vloed. De juiste tijd van de afwisseling van eb
 en vloed in dit Kanaal is van belang, daar het
 fchip ligtelijk, bij stilte of bij een' flauwen wind
 naar land kan gedreven worden, wanneer men
 niet tijdig genoeg op de naaste verandering van
 eb en vloed rekt. Het kanaal is niet meer
 dan 20 mijlen breed, en de vloten zijn bij Nicu-
 we- en Volle-maan 6 of 7 knopen fterk. Wij
 hadden den geheelen nacht stilte, dezelve duur-
 de ook den volgenden dag. Wij verloren dus
 het eiland *Fairhill* en de *Shetland*-eilanden niet
 uit het gezigt. Den 19 Julij was onze waarne-
 ming $59^{\circ} 46' 56''$ N. en $0^{\circ} 39' 41''$ W. *Scant*
Nesf, de Zuidelijke fpits van de *Shetland*-eilan-
 den, lag toen in het N. W. 74° ; *Hangcliff*, de
 Oostelijke fpits van deze eilanden, N. W. 7° , en
Fairhill Z. W. 56° . *Hangcliff* lag ons te 11
 uren juist in het N.. Het onderscheid in den
 Meridiaan van *Hangcliff* en van het eiland *Fulo*,
 dat 24 uren vroeger van ons in het N. lag,
 was, volgens onze Horologies $1^{\circ} 11' 30''$. De
 Leng van het eiland *Fulo* is, volgens No. 128,
 met de bijgevoegde verbetering, $2^{\circ} 15' 55''$, der-
 halve de Lengte van Kaap *Hangcliff* $0^{\circ} 55' 25''$
 W.. Volgens Lord MULGRAVE'S waarnemin-
 gen ligt de deze Kaap op $0^{\circ} 56' 30''$. (*Voyage*
au Pole Boréal par le Capitaine PHIPPS pag. 22.)
 Het onderscheid in den Meridiaan tusschen *Hang-*
cliff en het eiland *Fulo* is ten minste met de
 grootste naauwkeurigheid bepaald, en hetzelfde

Photographic Sciences Corporation

**23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503**

18
20
22
25

10

is 71' grooter dan op de kaart van de *Shetland*-eilanden door LÖWENÖRN. *Scant Nes* ligt volgens onze waarnemingen op $59^{\circ} 50' 45''$ N.

Den 22 Julij, des avonds te 7 uren, spraken wij de Engelsche Korvet *Lynx*, Kapitein MARSHALL, en den 23sten het Fregat *Quebeck*, Kapitein Lord FAULKLAND. Lord FAULKLAND zond een' Officier bij ons aan boord, en liet ons op de vriendelijkste wijze allen bijstand aanbieden, dien wij, na eene zoo lange vaart, mischien mogten noodig hebben. Door dit Fregat kregen wij de eerste tijding aangaande de *Neva*. Dezelve was voor omtrent 3 dagen, onder Convooi van een' Engelschen Kotter uit *Portsmouth* naar *Cronstadt* gezeld. Des avonds te 6 uren zagen wij de kust van *Noorwegen* op een' afstand van 18 mijlen. Den nacht en den volgenden morgen, den 25sten, hadden wij stilte. Des middags lag Kaap *Derneus* van ons in het N. W. 17° en het eiland *Malo*, dat door een' witten toren kenbaar is, in het N. O. 23° . Onze waargenomene Breedte was $57^{\circ} 42' 40''$ N. De kleinste afstand van land was 9 mijlen. Den volgenden dag te 11 uren lag Kaap *Derneus* van ons in het N. W. 14° . Daar de ligging van Kaap *Derneus* naauwkeurig bepaald is, gaf dit ons een middel aan de hand, om de fout van onze Horologies te bepalen; dezelve was bij No. 128, $10'$ te Oostelijk. Bij *Hangeliff* hadden wij dezelve, naar de bepaling van Lord MULGRAVE van deze Kaap, bepaald op $15'$ te Oostelijk.

Tegenwind en stilte, bij onze vaart door het

St.

an de *Shetland-*
Nes ligt vol-
 50' 45" N.

uren, spraken
 Kapitein MAR-
Quebeck, Kapi-
 ULKLAND zond
 en liet ons op
 and aanbieden,
 misfchien mog-
 egat kregen wij
Tewa. Dezelve
 r Convooi van
outh naar *Cron-*
 uren zagen wij
 afftand van 18
 enden morgen,
 es middags lag
 W. 17° en het
 n toren kenbaar
 nomene Breedte
 ffstand van land
 lag te 11 uren
 et N. W. 14°.

eus naauwkeu-
 middel aan de
 rologies te be-
 o' te Oostelijk.
 naar de bepa-
 ze Kaap, be-

vaart door het
St.

Shagerrak en het *Kattegat* stelden ons geduld op de proef, dat bij het van uur tot uur toenemend verlangen van spoedig een' Europefchen grond, in de nabijheid van ons Vaderland, te zullen betreden, geene zware proef fcheen te kunnen doorfiaan. Overal hadden wij tegenwind. Het was dan ook eerst den 2 Augustus, des morgens te 2 uren, dat de *Nadeshda* op de reede van *Kopenhagen* voor anker ging. Ook bij *Helsingör* werd het fchip door tegenwind twee dagen opgehouden; en ik was daarom éenen dag vroeger naar *Kopenhagen* gevaren, om daar de noodige zaken aftedoen, ten einde ons vertrek naar *Cronftadt* zoo spoedig mogelijk kon plaats hebben. De reis van *China* naar *Kopenhagen* had 5 maanden en 24 dagen geduurd. Gedurende al dien tijd bragten wij slechts 4 dagen bij *St. Helena* voor anker door, en zelfs daar kon slechts het kleinste gedeelte der Equipagie aan land gaan. Desnietteenftaande was mijn volk volkomen gezond, en wij hadden bij onze aankomst te *Kopenhagen* geen' enkel man op de Zieken-lijt.

Gedurende ons verblijf op de reede van *Kopenhagen* hadden wij het geluk Zijne Koninklijke Hoogheid, den Prins FERDINAND FREDERIK bij ons aan boord te zien, die in gezelfchap van zijn' Gouverneur, den Luitenant bij de Vloot, BARDENFLETH en den Kamerheer BÜLOW, bij een' zeer sterken wind, in eene opene floep bij ons kwam. Ik ontving den Prins met alle die eerbewijzingen, welke aan een' perfoon van zoo hoo-

hoogen rang toekomen, en ik werd even zoo zeer door het beminnelijk karakter van dezen jongen Vorst, als door de edele en vrije manier, op welke zijn Gouverneur met hem omgaat, ingenomen. De Prins moet zich op de Marine toeleggen, en om die reden heeft men hem den Luitenant BARDENFLETH, een' zeer bekwaam Zeeofficier, tot Gouverneur gegeven, en deze zal hem zeker tot een' goed Zeeman vormen.

Den 6 Augustus, des morgens te 7 uren, verlieten wij *Kopenhagen*, en na eene ongewoon lange vaart van 13 dagen, kwamen wij den 19 Augustus, Nieuwen, of den 7den, Ouden stijl, na een afzijn van 3 jaren en 12 dagen, gelukkig op de reede van *Cronstadt* aan.

Gedurende dezen tijd had de *Nadeshda*, van hare Equipagie niet één' man verloren (*). Zekerlijk iets, dat zeer zeldzaam is, en te merkwaardiger op eene reis van dezen aard en van zoo langen duur. Het bewaren van de gezondheid van mijn volk was ook eene zaak, waaraan ik gedurig met allen ernst dacht. De vreugde van daarin zoo wel geslaagd te zijn, kon ook door geene andere overtroffen worden, dan door het strelend gevoel, dat ik de *Nadeshda* en de per-

fo-

(*) Alleen de Kok van den Gezant stierf in het begin van de reis op mijn schip. De dood van dezen man was met zekerheid te voorzien, daar hij in den hoogsten graad de teering had, en men deed zeer verkeerd, dat men, zonder op zijne gezondheid te letten hem tot zulk eene reis aannam.

werd even zoo
akter van dezen
en vrije manier,
hem omgaat, in-
op de Marine
t men hem den
zeer bekwaam
geven, en deze
man vormen.

te 7 uren, ver-
eene ongewoon
men wij den 19
en, Ouden stijl,
dagen, gelukkig

Nadeshda, van
loren (*). Ze-
is, en te merk-
en aard en van
van de gezond-
zaak, waaraan
De vreugde van
kon ook door
, dan door het
shda en de per-
fo-

stierf in het begin
en dezen man was
den hoogsten graad
rkeerd, dat men,
hem tot zulk eene

sonen, die zich aan mijn geleide hadden toever-
trouwd, na eene zoo lange en gevaarlijke reize,
gelukkig in de haven van *Cronstadt* had terugge-
bragt. Het verdient nog opgemerkt te worden,
en ik breng het ook met dankbaarheid en met de
opregtste erkentelijkheid bij, dewijl men 'er uit
zien kan, dat ik zeer voorzigtige en zorgdra-
gende Officieren op mijn schip had, dat de *Na-
deshda* op de geheele reis geenen mast, geene
ra of steng, ja zelfs geen anker of ankertouw
verloren heeft, schoon zij niet zelden in omstan-
digheden was, van dezelve ligtelijk te kunnen
verliezen. Alles, wat wij verloren, was een werp-
anker en twee kabels. Dit gebeurde bij *Nuka-
liwa*. Twee booten werden bij een' *Typhen* door
de golven op het verdek aan stukken geslagen;
en deze, benevens eene ra van de middelste bram-
steng, en eenige dingen tot de takelaadje behoo-
rende, die door het gebruik waren versleten,
waren het eenige dat vernieuwd werd.

Einde van het Derde Deel.